

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08439

# MENTSHN FUN TENGUSHEY

---

Mendel Mann

•

THE MAX PALEVSKY  
YIDDISH LITERATURE COLLECTION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER  
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-08439-5

D:\YIDDISH\TITLES\9780657084394T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES  
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT  
(413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT  
NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET,  
AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER



MAJOR FUNDING FOR THE  
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY  
WAS PROVIDED BY:

*Lloyd E. Cotsen Trust*  
*Arie & Ida Crown Memorial*  
*The Seymour Grubman Family*  
*David and Barbara B. Hirschhorn Foundation*  
*Max Palevsky*  
*Robert Price*  
*Righteous Persons Foundation*  
*Lief D. Rosenblatt*  
*Sarah and Ben Torchinsky*  
*Harry and Jeanette Weinberg Foundation*

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE  
*National Yiddish Book Center*



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional  
symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our  
colophon comes from a design by the noted artist  
Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

מענדל מאן

\*

מענטשן פון טעגושיי

צייכענונגען פון

אלכסנדר באגען

מענדל מאן

# מענטשן פון טענגושיי

ראמאן

פארלאג  
י. ל. פרץ  
ישראל  
1970

**Mendel Mann**  
**MENTSHEH FUN TENGUSHAY**

édité  
aux Editions I. L. PERETZ  
31, Allenby St., Tel-Aviv

מענדל מאן / מענטשן פון טענגושיי  
פארלאג י. ל. פרץ, רח' אלנבי 31, תל-אביב



נדפס בישראל תש"ל  
Imprimé en Israël 1970

נדפס בדפוס ד. בן-נון, תל-אביב

## קאפיטל איינס

אין א ווייט רוסיש דארף, אנהייב נאוועמבער 1941. א פראטיקער שניי האט פארדעקט די פעלדער. דורך דעם ראיאָנעם צענטער האט מען זייט א פאר וואַכן געהאַלטן אין איין טרייבן הונגעריקע סטאַדעס פּי, שעפּסן און טאַבונען פּערד. זיי האָבן צעטראָטן דעם שניי, גע- נישטערט מיט די קאַפיטעס פאַראַיאַריקע גרעזלעך, געריסן פאַר- פרוירענע וואַרצלען און זיי געגעסן מיט אויסגעפרוירענע מיילער, פון וועלכע עס איז שוין אפילו נישט געגאַנגען קיין פאַרע.

אַנגעפּעלצטע פויעריים, מיט שטעקנס, מיט זעק אויף די אַקסל, פאַרגאַרטלטע מיט שטריק, אין לאַפטשעס, אין וואַיליאַקעס פאַר- קנופּטע מיט רימענס, מיט ראַגאַזשעס, האָבן הייזעריק גערייצט די סטאַדע-הינט. די פּי האָבן שוין מער נישט געשריגן, נישט געוואָ- יעט. זיי האָבן געשטעלט טריט, וועלכע האָבן זיך געבראַכן, ווייל אַפּט זענען זיי געפאַלן אויף די פאַדערשטע קני און בלוז אַ בייטש- געסווישטש און אַ צייַן-געבליאַסק פון די הינט האָבן זיי ווידער דער- וועקט ווי פון פּלוצעמדיקן דרימל און זיי האָבן זיך צונויפגעקנוילט אין אַ געדיכטן קויל.

טייל מאַל איז איינער פון די פאַסטעכער-אַנטרייבער אַריין אין אַ פויערישער כאַטע, אַ שליידער געטאַן אַ פייכטן זאַק אויף אַ גאַנעק און אייליק איינגעטוישט פאַר אַ פּלאַש וואַדקאַ, אַ ברויט אַדער אַ שטיק סאַלע אַן אויסגעמוטשעטע, שטאַרבנדיקע שאַף, וואָס איז געלעגן אין דעם זאַק אַ פאַרקנופּטע.

מאַביליזאַציע-באַגלייטער אויף נידעריקע שליטנס. פויערטעס אין קאַליריקע קאַפּטיכלעך. מענער מיט זעק, יונגוואַרג, כמעט נאָך יינג-

לער, מיט גארמאשקעס. אויסגעצויגן געוויין פון די באגלייטערינס.  
פון ביידע זייטן גאס — נידעריקע פארשנייטע כאטעס מיט  
קליינע פענצטערלעך, עטלעכע ברונעמער מיט אייז-בייכער ביי  
דער זייט און א זשיראפע-קלאץ מיט א וויגנדיקן עמער איבער דעם  
ברונעם. פון די קוימענס רויכערט זיך שוין נישט, ווייל דאס פאר-  
טאגיקע געקעכץ, די שטיש, איז שוין לאנג פארטיק און דער טשוגון  
איז טיף פאררוקט אין דעם אויוון און לעבן אים טליעט א לעצטע  
האלאוועשקע.

די פארטיע מאביליזירטע איז שוין אוועק צו דער בריק. די  
סטאדע עוואקואירטע רינדער איז שוין אויך נישטא. עס איז פאר-  
נאכט. א בלאַער, פארשנייטער אויסגעפרוירענער פארנאכט.  
איך האב אויפגעשטעלט דעם קאלנער פון דעם אויסגעריבענעם  
מאנטל, וועלכער האט מיר געדינט אין מיין וואַנדער פון וואַרשע  
ביז צו דעם טייך מאַקשא, און געפילט ווי דער פראַסט נעמט מיך  
אַרום.

עס איז מיר געוואָרן אומהיימלעך, ווייל איך בין נאָרוואַס ארויס  
פון אַ לערער-פאָרזאַמלונג.

דער שול-פאָרוואַלטער, אַ מאַרדווינער, אַ פאַרטיי-מענטש, האָט  
אויף דער פאָרזאַמלונג געשטורעמט קעגן דער לערערין פאַטימאַ  
שאַריפּינאַ.

„זי איז נישט געוויסנהאַפט אין דער אַרבעט... זי קומט אין  
שול אַריין מיט נישט-צוגעגרייטע לערן-פלענער... זי איז פיינטלעך  
צו אונדזער פאַלק, וואָס ראַנגלט זיך איצט קעגן דעם שונא אויף די  
פראַנטן... זי קומט אין שול אַריין מיט לאַפטשעס... ווייסט איר פאַר-  
וואָס? ווייל זי וויל קאַמפראַמיטירן אונדזער טייער היימלאַנד... עס  
איז אַ חרפה... און אויסער דעם האָט זי אַ שלעכטע השפּעה אויף  
מענדעל פייסאַכאוויטשן, וועלכער איז געקומען צו אונדז פון אַ  
קאַפיטאַליסטיש לאַנד און ווייסט נאָך נישט, וואָס עס הייסט סאַווע-







טישע דערציונג... אט, צום ביישפיל, האט פאטימא שאריפנא אים באוורקט, אז ער זאל נישט וועלן צאלן קיין שטייערן..."

איך האב נישט געקענט איינזיצן אויפן ארט, בעת דער מאַרד-ווינער, דער פארטיי-מענטש, האט גערעדט וועגן מיין „נישט וועלן צאלן שטייערן". עס איז דאך פשוט און פראסט אן איינפאכער ליגנט! פאטימא שאריפנא האט מיר געהאט געוויזן א צייטונג, ווו עס איז געווען געשריבן שוואַרץ-אויף-ווייס, אז עוואַקואירטע וועלכע זענען געקומען אן האב-און-גוטס, זאלן באַפרייט ווערן פון שטייערן אויף א געוויסער צייט, האב איך זיך איבערגעפרעגט דעם שול-פארוואַלטער.

ווי נאָר איך האב געוואַלט אויפשטעלן זיך און בעטן אַ וואַרט, האט מיר פאטימא, די יונגע טאַטערישע לערערין, אַ צי געטאָן פאַר די הענט. זי האט זיך גאַענט צוגעבויגן צו מיר און הייס געשעפט-שעט: וואָגט נישט אים אַפצוענטפערן. עס וועט זיין פיל ערגער. איר שטעלט זיך אין אַ סכנה... שווייגט!...

איך האב געשוויגן. איך בין אַוועק פון דער לערער-פאַרזאַמלונג און עס האט געברענט אין מיר אַ פראַסטיקע קעלט. איך האב גע-וואַרט, אַז דער מאַרדווינער זוכט אַ קרבן. מיט אַ הודש צוריק האט מען פאַרשיקט דעם לערער ראַביצעוו, אַ זקן פון אַ יאָר זיבעציק. פאַרוואָס? ער זאל זיך האַבן געקלאַגט, אַז עס איז אים אַלץ איינס, סיי-ווי וועט ער שטאַרבן פון הונגער. פאַטימאס מאַן איז שוין פאַר-שיקט דאָס דריטע יאָר. עס איז געבליבן נאָך אים אַ קליין שיפ-אויגיק מיידעלע. פאַרוואָס מען האט ארעסטירט פאַטימאס מאַן? דערפאַר ווייל ער איז אַ קאַרעער און גראַד איז געווען אַ צייט, ווען מען האט אַרעסטירט אַלע קאַרעער. פאַטימא איז אַ טאַטעריין. איך בין איינמאַל געווען ביי איר אין שטוב. דער אַלטער פאַטער האט מיך פאַרבעטן צו זיצן מיט אים אויפן טעפּעך און ער האט מיר דערציילט מעשות וועגן מולאַס, וועגן מדבר-וואַנדערער, וועגן די קעמל-קאַראַוואַנען און וועגן די פאַלמע-אַאַזעס. איך האב ליב גע-האַט צו הערן זיינע אוראַלטע געשיכטעס ווייל זיי האַבן מיך דער-

מאנט אין די מעשיות פון טייטש-חומש, פול מיט רמזים, מיט משלים  
און מיט א נמשל צו יעדער מעשה.

דער כיטרער מאַרדווין, אונזער שולפארואַלטער, האָט גערעדט  
אַ קאַמישן רוסיש און געווינקען גוט-ברודעריש מיט די קאַסאַקע  
אויגן. איין מאל האָט מיר פאַטימאַ געזאָגט: „ער וויל, אַז איך  
זאָל מיט אים שלאָפן, איידער מען פאַרשיקט מיר. דער מאַרדוויןער  
גיט מיר אַנצודייטן, אַז נאָר אַזוי וועט ער מיר אַפּראַטעווען פון פאַר-  
שיקונג. אַליין האָט ער אַנגערעדט אויף מיר אין נ.ק.וו.ד. און איידער  
מען נעמט מיר אַוועק, וויל ער אויסנוצן די געלעגנהייט“.

בעת זי האָט מיר דאָס געזאָגט האָב איך באַמערקט ווי זי קוקט  
אויף אַ קרומען טאַטערישן קינזשאַל, וואָס איז געהאַנגען אויף דער  
וואַנט פון איר שטוב. דאָס איז געווען אַן אַלטער קינזשאַל, וועמענס  
שיידל און דאָס הענטל זענען באַזעצט געווען מיט געשליפענע  
מאַלאַכייט-שטיינער. „פאַטימאַ, טו דאָס נישט“ — האָב איך געזאָגט.  
זי האָט אַראַפּגעלאָזט די אויגן, פאַרלייגט ביידע הענט אויף די קני  
און זיך עטלעכע מאל פאַרנײַגט.

איך האָב געזען ווי אירע ליפּן מורמלען און עס האָט זיך מיר  
געדאַכט, אַז זי טוט תפילה צו אַלאַ דעם אייביקן און מעכטיקן...  
אַדער, דאָס איז געווען אַ געשעפטש פון פאַרצווייפלונג.

פון די פעלדער האָט אַ ווייע געטאַן אַ פּראַסטיקע קעלט. די  
ווייטע וועלדער האָבן זיך שוין מער נישט געבלאַט, נאָר זיי זענען  
איצט געוואָרן אומהיימלעך גרוי. אין טייל פענצטערלעך האָבן  
געבלינצלט קאַנעצלעך.

אַ פּויערטע איז מיר אַנטקעגנגעגאַנגען מיט אַ קראַמיסלע אויף  
אַן אַקסל און צוויי איבערגעפולטע עמער. דער שניי האָט געסקריפעט  
אונטער אירע וואַלענקעס. די טראַפּנס וואַסער, וועלכע זי האָט פאַר-  
גאַסן פון די עמער, זענען געפאַלן אין שניי אַריין און עס האָט  
אויסגעזען ווי זי וואַלט געשפּרייט נאָך זיך אַ שנירל מיט בלאַע  
דימענטן.

איך האָב טרויעריק אַ שמייכל געטאַן צו זיך פון מיין דיכטערישן איינפאַל. פּראָסט, האַלב-הונגער, פּחד, אומבאַהאַלפּנקייט און פּאַר-ביטערונג — דאָס אַלץ האָט אָפּגעשטויסן פון מיר די שיינקייט פון דעם פּאַרבן-שפּיל, וועלכער האָט געמיניעט אין דעם פּאַרנאַכט. איך האָב אפילו נישט פּאַרשטאַנען, אין דער ערשטער צייט, אַז פּאַטימאַ האָט מיך געראַטעוועט פון אריינגעפלאַנטערט צו ווערן אין די בעצן פון דעם מאַרדווינער, וועלכע ער האָט געשפּינט אַרום דער טאַטעריין מיט דער הילף פון דער נ.ק.ו.ד.

זי האָט מיך נאָך דער פּאַרזאַמלונג אויסגעמיטן, ניט געוואַלט זיך אפילו מיט מיר געזעגענען, בעת עס זענען געשטאַנען די לערער און זיך האַסטיק אויסגעקערעוועט פון מיר.

דער נעכטן מיינער איז געווען ווייט, גאַר ווייט, ערגעץ ביי דער ווייסל. איך האָב גאַרנישט געבראַכט פון דאָרט אויסער מיינע צוויי און צוואַנציק יאַר און די דערמאַנונג פון יידישע פּערזן, וועלכע איך האָב געהאַט ערב דער מלחמה פּאַרעפּנטלעכט אין יידישע צייטונגען. צו וואָס דאָרף איך זיי איצט, אין דער אויסטערלישער פּרעמדעניש, אין דעם פּאַרשנייטן מאַרדוויניש-רוסישן דאָרף, אין דער שול, וווּ איך בין א לערער און לערן הונגעריקע, פּאַרטרויערטע קינדער, וועלכע טראַגן פּופייקעס צעשליסענע, שעפּסן-פעלצלעך אויסגע-ריבענע, לאַפּטשעס פּאַרקנופטע און היטלעך פון ציגענע פעלן מיט אומגעלומפּערטע אַפּשטייענדיקע לאַפּן? זיי עסן אויף די לעקציע-איבעררייסן קאַלטע קאַרטאַפּל מיט די שאַלן, זיי בייסן מיט די ציין די גרוי-שוואַרצע פּלעצלעך, געבאַקענע מיט קלייען און מיט לעב-יעדא. איך קוק אויף זיי, אויף די געשוואַלענע הענטלעך, אויף די אַנגעדראַלענע פּנימלעך, און עס דריקט מיר אין האַלדז אַ געוויין, וועלכן איך קען נישט אויסוויינען.

איבער דעם הילצערנעם קלאַס, וווּ עס שטייט דער גרויער טאַוול, דעם צעריצטן פון קרייד און פון אַלטקייט, הענגט דאָס גרויסע בילד פון „פּאַטער פון די פעלקער“, אַרומגערינגלט פון קינדער און דער

אויפשריפט מיט רויטע בוכשטאבן: „א דאנק דעם טאָוואַרישטש  
סטאַלין פאַר אונדזער גליקלעכער קינדהייט“.

איך גיי איינער אליין איבער דער דאַרפישער גאַס. מיינע טריט  
אין שניי סקריפען. איך היל זיך נאָך מערער אין מיינ מאַנטל און  
פאַרלייג איין פאַלע אויף דער אַנדערער.

די וועלט ברענט! דייטשן זענען שוין באַלד ביי מאַסקווע! ווער  
איז שולדיק אין דעם אומגליק? ווער האָט אַנגעצונדן די פלאַמען פון  
אַ וועלט־שריפה? ווער האָט דאָס אומגליקלעך געמאַכט די דאָזיקע  
מענטשן? פאַרוואָס זענען זיי הונגעריק? פאַרוואָס הערשט דאָ דער  
פחד? פאַרוואָס ווערן נאַכט נאָך נאַכט נעלם מענטשן? פאַרוואָס  
האַט היינט דער מאַרדווינער אַזוי גערעדט? פאַרוואָס האָב איך אים  
נישט געענטפערט?

און אַז איך וואַלט אים געענטפערט? פּרעג איך זיך אליין.  
דימענטן אין שניי... מיינ ערשטער רוסישער ווינטער... איך בין  
אין לאַנד פון פּושקינען און טאַלטאַי... אַט דאָס איז עס אויף אַן אמת  
דאָס לאַנד פון די גרויסע רוסישע שרייבער?

מיטאַמאַל בין איך געבליבן שטיין. איך האָב דערזען פאַר זיך אַ  
פרויען־געשטאַלט פאַרהילט אין אַ סאַבלנעם פעלץ, אַ ליכטיק פנים  
און צעכוואַליעטע האַר. אַ קליין פּוטער־היטעלע אין אַ זייט. זי  
האַט געשטעלט פאַמעלעכע טריט און דורכגייענדיק געקוקט אויף  
מיר. איר בליק האָט אַרויסגערופן אין מיר אַן אומרו אויסגעמישט  
מיט נייגער און צום סוף האָט די שרעק וואָס האָט נאָך געטייעט אין  
מיר און איז נישט צעטייעט געוואָרן פון דער פּראַטיקער לערער־  
פאַרזאַמלונג, זיך פאַרוואַנדלט אין כעס און פאַראַכטונג.

עס איז מיר אויסגעקומען, אַז די דאָזיקע פרוי האָט נישט קיין  
רעכט צו זיין אַזוי ווי זי איז אין אַ דאַרף פון אַרעמע פּויערים,  
צווישן קאַלכאַזניקעס פאַרהונגערטע, צווישן מענטשן פאַראומערטע.  
איך האָב געטראַכט: אַוודאי איינע פון די לענינגראדערינס, אַדער,  
פון די מאַסקווער פון דער „נייער עליטע“, פון דעם „נייעם קלאַס“,  
וועלכע זוכט איצט אַנטרינונג אין אַ ווייטן דאַרף, ווייל די גרויסע

שטעט זענען אין סכנה. זיכער אַ געליבטע, אָדער אַ ווייב, פון אַ הויכן פּאַרטיי-טוער.

אויפן פּאַן פון די גידעריקע כאַטעס פּאַרזינקענע אין שניי, פון די מאַרדווינגערינס אין שובעס און לאַפטשעס מיט די קראַמיסלעס, אין אַ דאַרף, וואָס ליגט פּאַרקאָועט אין שרעק, וואָס איז איצט אַ פּילפּאַכיקע, ווייל עס איז שרעק פּאַרן דייטש, שרעק פּאַר הונגער, שרעק פּאַר קלאַפּן ביינאַכט אין לאַדן, שרעק פּאַר דער ציגלנער געביידע פון אַן אַמאַליקן טראַקטיר און וואָס איז איצט די נ.ק.וו.ד., ווו עס ברענען אין די נעכט ליכט אין אַלע פענצטער און מען הערט דאָס טיק-טאַקען פון אַ גענעראַטאָר, וועלכער באַלייכט דאָס הויז. פון די אַלטע פּויערים אין דער כאַטע ווו איך ווין, ווייס איך שוין, אַז ווען עס הערט אויף צו טיק-טאַקען דער גענעראַטאָר, וועל-כער גיט עלעקטרע-שטראַם דער נ.ק.וו.ד.-געביידע, באַרויקן זיך די איינוווינער פון דעם גרויסן דאַרף און שלאַפּן ערשט איין. זיי ווייסן, אַז איצט וועט מען נישט קלאַפּן ביי זיי אין דער טיר, מען וועט זיי נישט באַאומרויקן. די וואָס זיצן אין דער געביידע זענען אַוועק. דאָס ליכט איז דאַרט אויסגעגאַנגען.

איין מאַל אין אַזאַ שעה, ווען עס האַט קוים געגרויט און דער פּויער פון דער כאַטע האַט זיך צוגעהערט ווי איך דריי זיך אויפן געלעגער, האַט ער צו מיר גערעדט פון אויוון-אַראַפּ: „איצט קענסטו שוין רויק איינשלאַפּן. זיי זענען אַוועק... דער גענעראַטאָר פון דעם הויז קלאַפט שוין מער נישט“...

פאַרוואָס בין איך געבליבן שטיין ? די פרעמדע פרוי אין סאַבלנעם פעלץ האַט געשטעלט גיכע טריט אין שניי. זי איז פאַרביי. פאַרוואָס האַב איך זי ביז איצט נישט געזען ? הייסט דאָס, אַז זי איז נישט לאַנג געקומען אין דאַרף אַריין ? ווער קען זי זיין אויף אַן אמת ? אין דער נאַכט האַב איך געטראַכט וועגן פאַטימאַ, וועגן דעם מאַרדווינער, וועגן די הונגעריקע שאַף, וועגן דעם אַלטן פאַטער פון

דער טאָטערין און וועגן קליינעם שיף-אויגיקן מיידעלע פון פאָטימאָ, וואָס איז אַ געמיש פון אַ קאַרעער און פון אַ טאָטערין. איך האָב געוואָלט פאַרגעסן די הונגעריקע קינדער פון מיין קלאַס, וועלכע עסן לעביעדאָ-פלעצלעך און דערנאָך זיצן זיי געבוי-גענע אין קראמפן מיט פאַרלייגטע הענט אויף די בייכלעך. דער גענעראַטאָר האָט לאַנג געטיקטאַקעט אין דער נאַכט. מיך האָט אַרומגענומען אַ גלייכגילט און איך בין איינגעשלאָפן. צומאַרגנס איז געווען זונטיק, אַ פרייער טאַג פון לערנען אין שול. באַלד אין דער פרי האָט אַנגעקלאפּט אין מיין אַלקערל די באַלע-באַסטע, מאַריאַ פּעריפּעראָונאַ און געזאַגט: — העי, ווסטאַוואַי, עמעצער איז געקומען צו דיר. אין דער טיר איז געשטאַנען די פרוי, וועלכע איך האָב נעכטן פאַרבאַכט געזען אין גאַס. זי איז דאָס! — זייט נישט ביזו. איך וויל זיך מיט אייך באַקענען. איך האָב אייך נעכטן געזען. ווי איר זענט ענלעך צו מיין מאַן... מיין נאַמען איז נאַדיעזשאַ וולאַדימיראַוונאַ... מינטשעל... איר זענט אַ ייד?... איר פארשטייט, איך בין פאַרהייראַט מיט אַ ייד... מיין מאַן איז פאַרטרעטער פון מיניסטער פאַר אינדוסטרי. איך בין צוריקגעקומען אין מיין געבוירן-דאַרף... מיין פאַטער איז דאָ געווען זעמסקי אַגראַ-נאַם, נאָך ביים צאַר... אַ, ווי איך האָב אייך איבערגעשראַקן מיט מיין אומגעריכטן וויזט... זי האָט אויסגעטאַן דעם פוטער און מיך באַטראַכט מיט גרויסע און ווארעמע אויגן. איך האָב געשוויגן. אפשר האָט זי אַרויסגעלייענט פון זיי דעם נעכטיקן אומרו, די שרעק, די פאַרביטערונג? האָט זי דערפילט מיין פאַרלאַרנקייט אין דעם פרעמדן אומהיימ-לעכן און פאַרהונגערטן דאַרף? זי האָט שטיל געזאַגט, באַלד נאָך דעם ווי עס איז אַוועק מיין אַלטע באַלעבאַסטע:





A. Bogen



— איך ווייס אלץ, וואָס עס איז געשען בעכטן אין שול. איך וויל  
איך העלפן. גלייבט מיר...

עס איז געווען עפעס נאָענט און אייגן אין איר קול. עס האָט  
מיך דורכגענומען און מיר איז אויסגעקומען אַז אַ פּושקינישע גע-  
שטאַלט האָט זיך באַוויון. איז עס מעגלעך נאָך אַזויפיל יאָרן פון  
סאַוועטיזאציע און קאַלעקטיוויזאציע? נאָך דעם אויסראַטן דעם  
קלאַס פון פּריצים און אדעליקע? ווער איז זי אויף אַן אמת? וואָס  
וויל זי? וואָס האָט זי אַהערגעבראַכט צו מיר?

— איך האָב געוויסע דערפאַרונגען... מיין מאַן איז געווען דריי  
יאָר פאַרשיקט... איך האָב אים פון דאָרט אַרויסגעראטעוועט... איך  
האָב זיך דערשלאָגן צו אים אַליין, אין קרעמל... נישטאָ קיין סך  
אזעלכע פאַלן, ווען עמעצער זאָל קענען אַרויסנעמען פון סיביר אַ  
פאַרשיקטן... יא, איך האָב דאָס באַוויון... איך ווייס פון וואָנען איר  
קומט. איך זע, וואָס עס דערוואַרט אייך... איך וועל עפעס טאָן, וואָס  
זאָל אייך אַפּראַטעווען פון זייערע הענט... איר זענט דאָ אַ לערער.  
דאָס ווייס איך... אַבער מיר וועט איר נישט פאַרלייקענען: איר  
שרייבט... איך פיל דאָס אויס...

איך בין געזעסן אַ שווייגנדיקער און געקוקט אויף דער פרוי  
וואָס איר עלטער איז געווען אין די דרייסיקער. אַ פּריש פנים,  
שיפלעכע אויגן, ווי זי וואָלט געווען אַ געמיש פון טאַטערישע און  
רוסישע עלטערן. אַפּענע אויגן און אַ פּרויזשער חן פון עכט-רוסישע  
שיינהייטן וועלכע טראָגן די אחריות פאַר דער היים, פאַר די קינדער,  
פאַר דער ווירטשאַפט און פאַר דעם לעבן פון די נאַענטסטע.

איך האָב באַנומען, אז עס איז פאַראַן אין איר דער נאַטירלעכער  
דראַנג עפעס צו טאָן מענטשלעכס, גוטס, אז זי נויטיקט זיך אין  
געבן עמעצן אַ טייל פון איר נשמה-וואַרעמקייט אין דעם אויסגע-  
פּרוירענעם און אומהיימלעכן דאָרף און, אז זי וויל מיר דאָס אַוועק-  
געבן מיט רוסישער האַרציקייט.

אין איר בליק איז איצט געווען אַ תפילה צו מיר; גלייב מיר.  
שרעק זיך נישט. איך בין גאַרנישט מער אויסן ווי אַוועקשענקען דאָס

נאטירלעך-מענטשלעכע, אט די ליבשאפט וואס שפארט אין מיר.  
איך וויל דיר נוצלעך זיין. שטויס מיך נישט אָפּ.  
איך ווייס נישט פארוואס, נאר אויף איין רגע איז מיר אפילו  
אויסגעקומען, אז זי איז ווייט צו זיין גליקלעך, אז איר דריקט עפעס,  
אז דאס אויפזוכן מיך און די אַלע רייד זענען איר נויטיק.  
איך האב אויסגעשטרעקט מיין האנט צו איר און זיך פארנויגט  
מיט דאנקבארקייט.

## קאפיטל צוויי

די מיטל-שול ווו איך בין געווען לערער האט באדינט דעם גאנצן ראיאן. זי האט געהאט פיל פאראלעלע קלאסן. דאס רוב שילער האט אבער זי קיין מאל נישט פארענדיקט. נאכן אפֿלערנען פיר-פינף יאר זענען זיי אַוועק אַרבעטן אין קאַלכאַז. אַ גרויסן טייל האט מען אין פריען עלטער מאַביליזירט אין די פאַבריקן אויף אַרבעט, אויס-טיילנדיק דערביי עטלעכע שעה אין וואַך אויף אַלגעמיינע לימודים ביי דער פאַבריק. איך האב אַפט מאל געזען פערצן-פּוצפּן-יאַריקע יינגלעך מיט אַנגעהאַנגענע זעק אויף די פליצעס, אין די קאַלכאַזנע וועגענער וואָס האָבן זיי געפירט עטלעכע דרייסיק וואַרסט ביז דער סטאציע באַראַשאַוואַ ווו עס איז איין מאל אין אַ מעת-לעת אַנגע-קומען אַ שמאַלע קאַלייקע. מען האט די מאַביליזירטע קינדער באַגלייט אין ווייטע שטעט, ווי דערוואַקסענע אין דער אַרמיי אַריין, מיט געיאַמערייען.

די הילצערנע שול-געביידע איז געווען אַן איינשטאַקיקע, געבויט פון נישט-געהובלטע קלעצער, פון אינעווייניק אַרומגעטעסעטע און צווישן איין קלאַץ און אַנדערן פאַרלייגט מיט וואַלד-מעך. די עקן פון די קלעצער זענען געווען געשלאַסענע דורך טיפע האַלץ-אויס-האַקונגען וועלכע האָבן זיך אַריינגעפאַסט איינע אין דער אַנדערער. די קלאַסן זענען געווען גרויסע, מיט ברייטע פענצטער. די בענק און די טישן זענען געווען געמאַכט פון דאַרפישע טישלער, פראַסט, אַבער שטאַרק. די שול-געביידע האט געהאַט אַ משונהדיקע פאַרעם; אירע קלאַסן, צוגעבויטע און צונויפגעשלאַסענע מיט דעם לאַנגן פאַרהויז, האָבן זיך געצויגן אין אַלע זייטן. פון די פענצטער האט

מען געזען אַ טייל פון דאַרף, די ווייסע געביידע פון דער אַמאַליקער קירכע מיט אירע קופאַלן און אויסגעהאַקטע וויטראַזשן, אַרויסגעריי- סענע פענצטער-ראַמען, די צעפראַלטע טירן און האַלב-אַיינגעפאַלע- נעם ציגל-פלוּיט, מען האַט געזען די ווייסע וועלדער און די הויכ- קייט פון מאַקשאַ-ברעג מיט די ווינטמילן.

איך בין געקומען אין דעם דאַרף אריין ווייל עס האַט מיך געשיקט דער מאַרדווינישער בילדונגס-אַפטייל פון דער הויפטשטאַט סאַראַנסק. פיר טעג האַט געדויערט מיין נסיעה פון דעם מאַרדווינישן אויטאָנאָמישן צענטער סאַראַנסק ביז דעם דאַרף טענגושעוואַ. צוערשט האָב איך געמוזט דערשלאָגן זיך צו דער קנופ-סטאַציע רוזאַיעוואַ, אַן ערך דרייסיק וויאַרסט פון סאַראַנסק. איך האָב, נאָכן אַפּוואַרטן עטלעכע שעה, באַקומען אַ פּלאַץ אין דער ביישטאַטישער באַן-ליניע. אין רוזאַיעוואַ, אויפן וואַקואַל, איז עס שוין נישט צוגעגאַנגען אזוי פשוט. נאָך אַלע פאַפירלעך און דאַקומענטן, נאָך די ספּראַווקעס און אפילו נאָכן באַקומען דעם בילעט, האָב איך געוואַרט אַ גאַנצן טאַג אויף דעם צוג וועלכער גייט פון וולאַדיוואַסטאַק קיין מאַסקווע. טויזנטער האָבן דאָ געוואַרט. זיי זענען אַבער געפאַרן צום אוראַל און איך האָב געדאַרפט אַ פאַר הונדערט קילאָמעטער, אויף מערב, ביז דער סטאַציע פאַטמאַ. איך האָב קוים אַרויפגעכאַפט זיך אויף דעם צוג וועלכער איז דאָ געשטאַנען צוויי מינוט. מיין אַרט איז געווען אויף אַ געשטעל וואָס האַט צונויפגעשלאָסן זיך מיטן אַנדערן וואַגאָן. איך האָב זיך אַכט שעה צייט אַנגעהאַלטן אין אַן אייזן און געזען ווי אונטער מיר שווינדלען די רעדער. אויף דער סטאַציע פאַטמאַ האַט זיך דער צוג פאַרהאַלטן גאַר לאַנג. מען האַט דאָ געלאָדנט פאַרן לאַקאַמאַטיוו האַלץ. די באַן איז געטריבן געוואָרן אויף האַלץ, ווייל דאַנבאַס איז שוין געווען אין די הענט פון די דייטשן.

איצט האָב איך געדאַרפט נעמען די שמאַלע קאַלייקע און פאַרן קיין באַראַשאַוואַ. פון באַראַשאַוואַ איז עטלעכע דרייסיק וויאַרסט

קיינ טענגשוואַך, אין דער שול וווּ איך בין באַשטימט אַלס לערער. עס איז אַבער נישט געווען אַזוי איינפאַך. די סטאַציע פּאַטמאַ אין געווען קאַנטראַלירט פון דער נ.ק.וו.ד. אויך די שמאַלע קאַלייקע איז געלעגן פּולשטענדיק אין רשות פון דער לאַגער-אַדמיניסטראַציע. וועלכער לאַגער ? האָב איך זיך איבערגעפרעגט. מען האָט געצויגן מיט די אַקסל און מיר נישט געענטפערט. איך האָב געקוקט אויף דער אומ-געגנט פון פּאַטמאַ און עס האָט מיר אויסגעזען, אַז די גאַנצע סביבה איז דאָ אַנטשטאַנען אין עפעס אַ משונהדיקן געאַייל. די וועלדער שניידן זיך אַריין אין סאַמע מיט פון די געסלעך. עס איז אַבער שוין נישט קיין וואַלד פון ביימער נאָר אַ וואַלד פון נישט-דערשניטענע ביימער-שטאַמען, פון סטערטשנדיקע וואַרצלען, פון קוסטעס וועלכע האָבן אויפגעשפּראַצט נאָך דעם ווי מען האָט נישט אויסגעקאַרטשעט די פּיענעס, פון גריבער וועלכע זענען נישט פאַרשיט געוואָרן נאָכן אַרויסרייסן די סאַסנעס, די בעריאַזעס. די הילצערנע הייזער, איינ-שטאַקיקע, זענען געווען צעוואַרפן, כאַאָטיש, איינס אַפּגערוקט פון אַנדערן, צעגראָבן פון קאַנאוועס מיט עפעס אַ פעט וואַסער ווי מיט ראַפּע באַצויגן. די הייזער זענען געשטאַנען אַזוי משונהדיק, אַז עס האָט געמאַכט אויף מיר דער איינדרוק, אַז יעדער האָט זיי געבויט, נישט רעכענענדיק זיך צי דאָס איז מיטן רוקן צו דער גאַס צי מיט אַ זייט, אַדער מיטן פאַרנט. עס זענען דאָ בכלל קיין גאַסן נישט געווען, נאָר עפעס אַ געפלאַנטער פון בלאַטע-וועגלעך, פון סטעזש-קעס און פון קאַנאוועס.

דאָס וואָס האָט מיך באַזונדערס טרויעריק געמאַכט איז געווען די דעפאַרמירטע לאַנדשאַפט, אַ מיאוסע, אַ געשענדעטע פון מענטשלעכע הענט.

אַ געשטופלטער מיליציאַנער מיט אַ רוי פנים און אויגן וועלכע האָבן זיך איינגעשניטן אין מיר ווי די מעסערס, האָט באַטראַכט אַלע מיינע פאַפירן, געקוקט אַהער און געקוקט אַהין, טעלעפּאָנירט, גע-בלאַזן אין אַ טרייבל אַריין, געוידלט עמעצן אין דער מאַמעס-מאַמען,

און נאך א לאנג ווארטן מיר געגעבן א „פראפוסק“ צו קענען דורכ-  
פארן די זאגע פון לאגער.

נישט ווייט פון מיר האט זיך געעפנט א הילצערנער טויער און  
צוויי שווארצע אקסן, איינגעשפאנטע אין א וואגן, זענען ארויס-  
געפארן פון א פארצוימטן שטח. די שווארצע אקסן זענען געגאנגען  
מיט געמאסטע טריט צו עפעס א זייטן-וועג, א רויט-ליימיקן,  
צווישן די סטערטשנדיקע פיעניעס פון אן אויסגעהאקטן וואלד.

איך האב א פרעג געטאן א פרוי אין לאפטשעס, אין א מענער-  
מאנטל פון עפעס א געלאטעטן גרויען געוואנט: וואס איז דארטן?  
און דערביי געטיילט מיט א האנט אויף דעם הילצערנעם טויער,  
וואס האט זיך אזוי גיך פארהאקט.

זי האט מיר נישט געענטפערט. איך האב געזען ווי די פרוי קוקט  
זיך איבער מיט דעם מיליציאנער און ווי אלע וועלכע שטייען ארום  
מיר באטראכטן מיר.

— ניע באלטאט! — האט ביזו אנגעוויזן אויף מיר דער מילי-  
ציאנער.

אז ער איז אוועק האט מיר די פרוי איינגערוימט:

— ער איז שוין פריי דער געשטארבענער... איצט וועט ער זיך  
שוין פאר קיינעם נישט שרעקן... צענדליקער מאל אין טאג פארן  
דא ארויס די שווארצע אקסן... זיי האבן שוין דעם וועג אויס-  
געטראטן...

איך בין געשטאנען אן אומבאהאלפענער און מער נישט געוואלט  
זיך פרעגן. געפילט האב איך, אז איך בין איצט ביים ראנד פון א  
תהום.

— דו שטייסט מאלאדאי טשעלאוויעק, נאך דערווייל אין דער  
„פרייער זאגע“ פון פארשיקונגס-לאגער פאטמא... דאס זענען די  
לוויה-אקסן... זיי זענען ארויס פון טויער און גייען צו דעם גרוב...  
די פרוי איז נעלם געווארן. ערשט איצט האב איך זיך געכאפט  
אז זי האט געהאט אויף איר מאנטל אן אנגענייטן צייכן און א גומער.





A. Bogen



כדי אָנצוקומען קיין טענגוועווא האָב איך געמוזט דורכפֿאַרן דעם  
 גאַנצן פֿאַרשיקונגס-לאַגער, באַנוצנדיק דערביי די אינעווייניקסטע  
 שמאַלע קאַלייקע וואָס האָט פֿאַרבונדן די לאַגער-פֿונקטן, וואָרעם  
 דער לאַגער האָט זיך געצויגן אויף אַ 150 קילאָמעטער די טיף און  
 אויף אַן אַכציק אָדער ניינציק קילאָמעטער די ברייט.

די ערד איז דאָ געווען אַ זומפיקע, אַ טאַרפישע, עס זענען דאָ  
 געוואָקסן בעריאַזקעס, סאַסנעס, אַלכעס און דעמבעס. די גאַנצע  
 געגנט איז אַמאָל געווען איין גרויסער וואַלד. צוליב דעם וואָס מען  
 האָט אים שלעכט אויסגעהאַקט, וואָס מען האָט דאָ פֿאַרלייגט אַ  
 שמאַלע קאַלייקע, נישט מאַכנדיק קיין בריקן, אַז די טייכלעך זאָלן  
 קענען אָפּפלייסן, נאָר מען האָט אָנגעשאַטן לייים-בערג מיט געהילצער  
 פֿאַרפעסטיקט, האָבן זיך געזאַמלט די וואָסערן אין זומפן. אַ גאַנצן  
 טאַג און אַ גאַנצע נאַכט בין איך געפֿאַרן די איבער הונדערט קילאָ-  
 מעטער. די וואַגאָן-פענצטערלעך זענען געווען פֿאַרקלאַפט מיט בלעך  
 און עס האָט געברענגט אַ לאַמפּ. איך האָב דאָך געקענט זען דאָס  
 וואָס עס טוט זיך אין דרויסן. קאַלאַנעס מענטשן באַוואַכטע מיט  
 הינט. באַוואַפנטע היטער. רייטער אויף פֿערד. הויכע הילצערנע  
 זאַגראַדעס מיט הילצערנע וואַך-טורעמס אין יעדן ווינקל. אין דער  
 וואַך-בודע — אַ זעלבער מיט אַ פֿולעמיאַט. דערנאָך ווידער וואַלד,  
 געדיכטער אורוואַלד. ווידער אַ וואַלדפֿאַליאַנע. פֿרויען. ביידלעך,  
 זעמליאַנקעס. סטאַראַזש-בודקעס און פֿלוצעם: אַ סטאַציע. די קאַליי-  
 קע פייפט און בלייבט שטיין. פֿאַרשיקטע סטאַציע-באַאַמטע. פֿאַר-  
 שיקטע קאַטשעגאַרן. פֿאַרשיקטע וועכטער אפילו. פֿאַרשיקטע היטן  
 פֿאַרשיקטע. דאָס האָב איך שוין געוואָסט פֿון צופֿעליקע געשפּרעכען  
 אין וואַגאַן. איך האָב שוין געוואָסט וועגן די אַלערליי סטאַציעס וואָס  
 האָבן נישט קיין נעמען נאָר נומערן... אַט דאָס איז פֿאַטמאַ! דאָס  
 איז דער לאַגער וועלכן מען רופֿט אויך „טעמניקאָווער“ — ווייל ער  
 גרייכט פֿון פֿאַטמאַ ביזן שטעטל טעמניקאָוו. ער געפינט זיך פֿינף-  
 הונדערט קילאָמעטער פֿון מאַסקווע, אויף מערב. איצט פֿאַר איך אים  
 דורך. וועט מען מיך נישט פֿאַרהאַלטן? איז עס נישט געווען אַ

הינטערלעסטטיקייט דאס געבן מיר אַזאַ „פּראָפּוסק“ ? איך האָב שוין אַנגעהויבן צו באַנעמען, אַז עפעס איז דאָ שרעקלעך.

אויף איין סטאציע איז אַריינגעקומען אַ פּרוי אויפּרוימען דעם וואַגאַן. זי האָט זיך אַראַפּגעלאָזט אויף די קני און מיט אַ ליקענעם געקניפּ גענומען רייבן די ברעטער. זי האָט עפעס ווי צו זיך גערעדט און איך האָב תּיכּף דערקענט, אַז זי איז נישט קיין רוסישע. מיט-אַמאַל לויטן זיפּץ, לויטן „אוי“, האָב איך פּאַרשטאַנען אז זי איז אַ יידישע. יאָ ! דאָס איז אַ יידישע פּרוי, אַ פּאַרשיקטע. זי איז פּון וואַרשע, מיר קוקן זיך אָן. זי האָט מורא צו ריידן. איך האָב מורא צו פּרעגן. עס ריידן אַבער אירע אויגן ! עס רעדט איר געזיפּץ. איך פּאַרשטיי אַלץ.

בעת נאָדיעזשאַ וואַלדימיראַוואַ האָט אַנגעהויבן צו ריידן צו מיר מיט אַזאַ שטויבענדיקער אַפּנקייט, האָב איך זיך פּאַרנייגט פּאַר איר מיט דאָנקבאַרקייט און שטיל געשעפטשעט :

— איך בעט אייך, לאַמיר שווייגן. איך פּאַרשטיי אַלץ וואָס איר ווילט מיר זאָגן. איך בין דורכגעפּאַרן דעם פּאַטמער לאַגער, ווייל אַנדערש האָט מען נישט געקענט אַהערקומען. צוליב דער מלחמה איז געבליבן אַפּן נאָר דער וועג קיין טענגושעוואַ. אַ די וועלדער, די בעריאַזקעס און די אַפענע פעלדער וועלכע ציען זיך אויף צענ-דליקער קילאַמעטער...

איך האָב געוואַלט מיט מיינע רייד אַוועקפירן זי פּון דעם וואָס זי האָט מיר געוואַלט זאָגן.

— נאָדיעזשאַ וואַלדימיראַוואַ... איך האָב געזען און באַנומען... לאַמיר זיין פּריינד... אייערע רייד וועלן פּאַלן ווי שאַטנס צווישן אונדז... ווער ווייסט וואָס עס קען מאַרגן געשען מיט איינעם פּון אונדז... פּאַרוואָס זאַל דערנאָך פּאַלן דער שאַטן פּון פּאַרדאַכט... זי האָט זיך צעלאַכט הילכיק און אויפּגעבונדן.

— שאַטנס פּון פּאַרדאַכט ? עס איז שייַן געזאָגט. עס איז דיכ-

טעריש... ווילט איר, אָז איך זאל מער נישט קומען צו אייך ? איר שרעקט זיך פאר מיר ? איר טרויט מיר נישט ? נאָדיעוּשדאָ האָט מיר אויסגעשטרעקט אַ האַנט : — גוט. אַזוי זאלט איר תמיד ענטפערן... מיר וועלן זיין פריינד. איך האָב געהערט ווי זי האָט אין הויף שטיל גערעדט מיט דער אַלטער פויערטע, אין וועמענס כאַטע איך האָב געווינט, און דערנאָך איז זי אַוועק.

צוויי וואָכן זענען פאַרביי און איך האָב פון נאָדיעוּשדאָ ווילאָדיי־מיראַוונאַ נישט געהערט. עס האָט זיך צוגערוקט דער טאַג פון מיין מאַביליזאַציע אין דער אַרמיי. אין די צוויי וואָכן זענען געשען פאַרשיידענע, אויבן־אויפיק, קליינע געשעענישן וועלכע האָבן אַבער געהאַט פאַר מיר אַ באַדיי־טונג ; דער מאַרדווינער, דער שול־דירעקטאָר, איז מאַביליזירט געוואָרן אין דער אַרמיי. פאַטימאן האָט מען אַרויסגערוּפן צוויי מאַל אין דער ציגלנער געביידע. זי איז פון דאָרט צוריקגעקומען אַ נאָך מער פאַרשלאָסענע. איצט האָט זי מיך אויסגעמיטן, נאָר פון צייט־צו־צייט האָב איך דערשפירט אויף זיך איר בליק, וואָס איז געווען פול מיט טרערן און געבעט פון פאַרגעבונג און אַז איך האָב געמאַכט אַ שפּאַן צו איר, האָט זי האַסטיק פאַרשטעלט איר פנים מיט ביידע הענט און זיך אויסגעקערעוועט. איך האָב זי דערנאָך געזען שטיין אין אַ ווינקל און צוקן מיט די אַקסל אין אַ שטיל געוויין. עס האָט אויסגעזען אומגלויבלעך ; מען האָט מיר אויסגעטיילט אַ וואַרעמע קאָלדרע און איך האָב באַקומען עטלעכע מאַל צעטלען אויף שפייז פון ספּעציעלן פאַרמאַכטן מאַגאַזין, וואָס איז געווען באַשטימט נאָר פאַר די וויכטיקע באַאַמטע. מאַריאַ פּעריפּעראַוונאַ האָט מיר געזאָגט, אַז מען האָט געשיקט פאַר מיר צוויי ווילדע קאַטשקעס און אַ פונט געקאַכטן פוטער. דאָס האָט באַזאָרגט די מאַסקווערין. איין טאַג פאַרן אַוועקגיין אין דער אַרמיי איז געקומען נאָ־

דיעזשדאָ. זי איז געווען נאָך שענער און נאָך רייכער געקליידט ווי דאָס ערשטע מאָל. דער פעלץ איז געהאַנגען אויף אירע אַקסל און פון איר האַלדז האָט אַראָפּגעלויכטן אַ דרייפּאַכיקע שנור מאָלאָ-כיט-קרעלן. איר פּוּכיקע בלוזע, געשטריקט פון אַנגאַראָ-וואָל מיט דעם ווייס-ליכטיקן הוט, האָבן געלויכטן ווי אַן אַרעאַל. איר פנים איז געווען פּריש און אויף די שיפלעכע קינבאַקן האָבן זיך נאָך געמיניעט די לעצטע גישט-צעטייעטע שניי-פלאַטערלעך.

איידער איך האָב נאָך איר געוואָלט עפעס זאָגן, האָט זי מיט אַ וואַרעמען שטראָם רייך פאַרבאַטן צו דאַנקען פאַר דעם וואָס זי האָט געשיקט.

— מיין פאַטערס אַלטע פּריינד האָבן געבראַכט עטלעכע ווילדע קאַטשקעס פון יאַגד. נו, האָב איך צוויי צו אייך געשיקט. אַ לאַמיר וועגן דעם גישט רייך.

איך האָב זי געוואָלט פּרעגן וועגן די קליינע ענדערונגען אַרום דער שול, וועגן דער פּלוצעמדיקער מאַביליזאַציע פון מאַרדוויןער, וועגן די אַלערליי צוטיילונגען פון שפּייז וואָס איך האָב באַקומען. איך האָב אַבער באַשלאָסן דאָס גישט צו טאָן. איך בין געווען זיכער, אַז נאָדיעזשדאָ האָט אין דעם אַלעם געהאַט אַ האַנט.

— ווען גייט אייער פאַרטיע אַוועק? — האָט זי פּלוצעם געפרעגט. — מאַרגן.

— גיט אַכטונג אויף זיך. פאַרגעסט גישט, אַז איר זענט דער לעצטער, דער איינציקער וואָס איז גישט אין די נאַצישע הענט, פון אייער גאַנצער משפּחה. ווער וויסט וואָס עס דערוואַרט זיי? איר דאַרפט בלייבן לעבן. איך האָב געוואָלט אייך פיל זאָגן. איר זענט אַבער געווען קעגן דעם, אַז איך זאָל דערציילן. איצט איז געקומען די רגע דערצו. איר וועט מיך אויסהערן?

איך האָב אַריינגענומען דעם קאַפּ אין ביידע הענט און לאַנג געקוקט אויף אירע שיפלעכע, פייכטע, ליכטיק-גרינע אויגן, אויף די באַוועגלעכע ליפּן, וועלכע זענען אַפּטמאַל געווען לויז, און אַפּט-מאַל פאַרפרעסט, אויף די אויגן-וועס ציטערנדיקע און ברעמען

וועלכע זענען זיך צונויפגעלאָפֿן און פאנאנדערעגאנגען, לויט אירע פנים־אויסדרוקן און שטימונגען.

עס איז איר געוואָרן, זעט אויס, גישט באַקוועם מיין דורכדרינגענ־דיקער און פאַרשנדיקער בליק. זי האָט זיך אויפגעשטעלט און צוגע־גאַנגען צום קליינעם פענצטערל. ביי דער זייט איז געלעגן מיינס אַ העפט און אַן אָפֿן בוך. נאָדיעוּשדאָ האָט אָנגעהויבן בלעטערן דאָס העפט. זי האָט דערזען מיינע אייליק־געמאַכטע צייכענונגען מיט בליי און מיט אַ טינט־פעדער. דאָס זענען געווען לאַנדשאַפטן האַרבסטיקע, ווינטערדיקע און פנים־שטריכן פון דאַרפס־איינוויינער: צוויי פויערטעס מיט קראַמיסלעס ביי דעם ברונעם, פויערים אין פעלד, די ווינטמילן, די ברעגן פון מאַקשאַ־טייך.

— אַ טרויעריקע וועלט — האָט זי פּלוצעם געזאָגט.

איך האָב גישט געוואוסט, אויב זי מיינט דערמיט מיינע העפט־צייכענונגען, אָדער, די צוויי פויערטעס וועלכע האָבן געשלעפט אַ שווערן שליטן מיט האַלץ פון דעם וואַלד. פּופצן קילאַמעטער פון איין זייט און פּופצן קילאַמעטער צוריק. דרייסיק וויאַרסט האָבן די צוויי פויערטעס דורכגעמאַכט כדי צו באַזאָרגן זייער שטוב אויף עטלעכע טעג מיט וואַרעמקייט.

— נאָדיעוּשדאָ, איך בעט אייך, דערציילט מיר דאָס וואָס איר האָט געוואַלט דעמאָלט זאָגן. איצט מעגט איר דאָס טאָן. איך וויל אַלץ וויסן. דערציילט מיר וועגן זיך. ווער ווייסט אויב מיר וועלן זיך ווען עס איז באַגעגענען? עס איז געווען איינמאַליק, אַזאַ געפּיל האָב איך. רייך צו מיר. איך גיי אַוועק ווייט, צו מאַסקווע. דאָרט שלאָגט די לעצטע שעה פאַרן גורל פון דעם לאַנד און אפשר פאַר דער גאַנצער מענטשהייט. נאָדיעוּשדאָ...

אויך איך בין געווען איבערגעפּולט מיט ליבשאַפט און מיט וואַרעמקייט וועלכע איך בין גרייט געווען אין יענעם טאַג, ערב דער מאַביליזאַציע, איר אַוועקצושענקען.

— איר פאַרשטייט? — האָט זי געזאָגט, און פּלוצעם זיך גע־כאַפט, אַז זי באַגייט אַ פעלער און פאַראַכטן; — דו, מישאַ, פאַר־

שטייסט? איך האָב דערזען דאָס בייזע, דאָס שלעכטס. איך בין געשטאנען פנים אל פנים מיט אים אליין, מיט סטאלינען. מיט אַט דעם וואָס הערשט אין קרעמל. איך האָב אים געזען אין זיין אומ־היימלעכן קרעמל. „אייער מאָן איז שוין באַפרייט געוואָרן. גייט אַהיים.“ ווען איך בין געקומען אַהיים האָב איך שוין געפונען אין שטוב אַ טעלעגראַמע פון מיין מאָן: „דערוואָרט מיך. איך בין שוין אין צוג אויפן וועג קיין מאַסקווע.“



## קאפיטל דריי

נאדיעזשדאָ וולאָדימיראַוואַס קול איז געווען שטיל און האָט וויברירט מיט אַ דינער מעלאָדישקייט. מיר האָט זיך געדאַכט, אַז די וואַרעמקייט פון איר שטים שלאָגט זיך אָפּ אין מיר ווי די מילדע כוואַליעס פון אַ ברעג אין אַ שטילן און זוניקן טאָג, אַז עס איז ליכטיק אַרום מיר. אין דרויסן איז אַבער געשטאַנען אַ פּערציק-גראַדיקער פּראַסט.

יעדער טריט אין שניי האָט הילכיק אַפּגעסקריפּעט, און פון פּראַסט האָט זיך געהערט אַ געקנאַק ווי עס וואַלטן זיך נאַענט איבער-געבראַכן איינגעטריקנטע צווייגן. טונקעלע שאַטנס און אַ נעפל-געפּריר זענען געלעגן גידעריק ממש אויף די שניי-דעכער.

— אַנטשולדיקט, פאַרוואָס רעדט איר אַזוי אָפּן צו מיר ? נאָ-דיעזשדאָ, איז דען נישט בעסער דאָס שווייגן ?

— אפשר ? אַמאָל האָט שווייגן דערנענטערט. אין אונדזערע טעג באַדייט שווייגן פאַר אַ נאַענטן מענטש גלייכגילט צו זיין לעבן. איך וואַלט געזאָגט נישט בלויז גלייכגילט, נאָר אכזריות און מיטשולד.

זי האָט אַוועקגענומען מיינע הענט און באַטראַכט מיין פנים. די וואַרעמקייט, וועלכע איך האָב פריער אויסגעפילט בעת זי האָט גערעדט, האָט מיך איצט אַרומגענומען. אויף מיין שטערן האָבן זיך באַוויזן טראַפנס פייכטקייט. נאָדיעזשדאָ האָט זיי לייכט אַרומגעווישט און געשעפטשעט מיט אַ שולד-געפיל :

— איר זייט אומרויך... איר שרעקט זיך... איר האָט נאָך אַלץ נישט קיין צוטרוי צו מיר...

עס איז אבער נישט געווען קיין אומר, נישט קיין שרעק און  
נישט קיין אומצוטרוי.

דאס וואס האט מיך באצווינגען איז געווען איר קול און די  
ווארעמקייט פון דער אומבאקאנטער פרוי אין דעם אויסגעפרוירענעם  
און פארשנייטן מאַרדווינישן דאַרף.

איז דאס טאָקע אַ ווירקלעכקייט? דאָ, אין דעם טייל פון גרויסן  
רוסלאַנד, וווּ די פויעריים לעבן אַזוי ווי אין די צייטן פון איוואָן דעם  
גרויזאמען און קליידן זיך אַזוי ווי מיט עטלעכע דורות צוריק, אַטאַ  
דאָ, זאָל זיך באַווייזן, אַזוי אומגעריכט, אין דער סאַמע שווערסטער  
צייט מיינער, זי, נאַדיעזשאַ?

ניין, עס איז אומגלויבלעך. עס איז אויסטערליש, עס איז אַ חלום.  
איך האָב פאַרהאַלטן איר האַנט אין מיינע הענט און צוגעלייגט  
אירע פינגער צו מיינע ליפן.

— איך שרעק זיך נישט. ניין, נאַדיעזשאַ... — איך האָב זיך  
געכאַפט, אַז עס איז נישט העפלעך פון מיין זייט זי צו רופן נאָר  
אויף דעם פאַרנאַמען, נישט אַנרופן זי ביים פאַטערס נאַמען און  
געוואַלט דאָס אויסבעסערן. זי האָט אַבער אַ לייכטן ניג געטאַן דאָס  
פנים פון צופרידנקייט. — נאַדיעזשאַ — האָם איך זיך אַנגענומען  
מיט דרייסקייט, און צוגעגעבן: — איך גלייב נישט...

זי האָט אַנגעשטעלט פּרעגנדיקע אויגן.

— איר גלייבט מיר נישט?

— איך גלויב זיך נישט, אַז דאָס וואָס איר זענט איצט דאָ מיט  
מיר איז רעאַל. איך באַנעם נישט אייער פּריינדשאַפט. פאַרוואָס?  
איך בין פאַר אייך נישט בלויז אַ פּרעמדער, נאָר אַ גע־ונדער, אַ  
תמיד הונגעריקער, אַ פאַרדעכטיקער, אַן עוואַקוּרטער... מיינע ליפן  
זענען פאַרטרוקנט, מיינע הענט ציטערנדיק, מיינע מלבושים אַפּגע־  
טראַגענע. מיין קול איז הייזעריק פון לערנען אין די קאַלטע קלאַסן  
פון דער שול, מיינע אויגן זענען טרויעריקע. און איר? זעט איר זיך  
איצט אַליין? די זאַטקייט פון אייער פנים, די ציכטיקייט, אייערע  
געפּלעגטע הענט, די יום־טובדיקע קליידער אייערע, דער פעלץ, די



A. Bogen



געפאסטע ווייסע וואלענקעס, אייער גאנצער געשטעל. באדיעזשדא...

איך האב איר נישט געוואלט דערציילן, אז מיט עטלעכע נעכט צוריק האט מען געקלאפט אין מיין פענצטער. עס איז שוין געווען ארום צוויי ביינאכט. דער גענעראטאר האט געטיקטאקט.

איך האב זיך דערמאנט די רייד פון איוואן פראסטאוילין, מיין באלעבאס, אין וועמענס כאטע איך האב געלעבט, וועגן די נאכט-ארעסטן. איז מען געקומען נאך מיר? א קול האט מיך גערופן ביים נאמען. איך בין ארויס אויפן גאנעק. אן אלטע פויערטע, פארקוטעט אין א שאל, האט ווינענדיק געזאגט: „סינאק מאי, ניעסטשאסני מאי, זיי רופן דיר זי!“ — איך האב געזען ווי זי האט זיך איבערגעצלמט. „ווער ביסטו, באבושקא?“ — האב איך איבערגעפרעגט. — „איך בין א דעזשורנע אין סעלסקי סאוועט. פון דער ליכטיקער געביידע האט מען טעלעפאנירט, אז מען זאל דיר אהינשיקן. גיי, סינאק און זאל דיר דער האר פון די ניעביאסעס באגלייטן.“ זי האט זיך נישט אויפגעהערט צו צלמען. מיר האט זיך אין יענער רגע אויסגעדאכט, אז דאס איז דער סוף. שוין. עס איז געקומען מיין רייע. איך ווייס נישט וואס עס איז מיט מיר געשען אין די מינוטן. איך בין נישט צוריק אריין אין דער כאטע נעמען מיין מאנטל און נישט מיין הוט. איך בין האסטיק אראפגעשפרונגען די עטלעכע טרעפ פון גאנעק און אנגעהויבן לויפן. איך בין געפאלן, אויסגעגליטשט זיך, געוונקען אין שניי, געלאפן מיט שנעלקייט גלייך צו דער „ליכטיקער געביידע“ פון דער נ.ק.וו.ד. וועלכע האט געלאזט באפעלן, דורך דער באבושקא פון סעלסאוועט, אז מען זאל מיר שיקן.

איך האב זיך עד-היום נישט אפגעגעבן קיין חשבון פארוואס בין איך אזוי געלאפן? פארוואס האב איך נישט גענומען מיין מאנטל און נישט מיין הוט? אין דרויסן איז דאך געשטאנען א פראסט פון איבער פערציק גראד?

איך האב ברייט צעשפרייט די פראנטיקע טיר פון דער נ.ק.וו.ד. געביידע. א וועכטער האט זיך א ריס-געטאן פון ארט, אויפגעקנעפלט

די רעוואלווער-טאש און אויסגערופן: „העי, וואס איז געשען?“  
„עס איז גארנישט געשען.“ „אזוי גארנישט? טאָ וואָס האָסטו, הינ-  
טישער זון, געלאָזט אָפּן די טיר?“ איך האָב צוגעמאַכט די טיר.  
„טאַוואַרישטש... מען רופט מיך... מען האָט געטיקט נאָך מיר... איך  
וויל גישט פאַרשפּעטיקן“... „כאַ-כאַ-כאַ... סמאַטריטע! קוקט אים אָן!  
ער וויל גישט פאַרשפּעטיקן! כאַ-כאַ-כאַ“...

עטלעכע פאַרשוּיגען אין מונדירן ביי די טישן האָבן זיך איבער-  
געקוקט און דערנאָך מיך באַטראַכט מיט שפּאַט און פאַראַכטונג.  
„זעץ דיר! דיין נאַמען?“ איך האָב אַנגערופן מיין נאַמען. ווי אָן  
עכאַ האָבן אים איבערגעחזרט עטלעכע מענטשן און אַריינגערעדט  
אין די טעלעפּאָן-טרייבלעך.

איך בין געזעסן אויף אַ באַנק, אַנגעשפּאַרט מיטן רוקן צו אַ  
קילער שטיינערנער וואַנט. ווי לאַנג בין איך אזוי געזעסן? דאָס  
האַב איך גישט געוואָסט ווייל איך האָב פאַרלאָרן דעם זין פאַר צייט.  
אפשר עטלעכע רגעס און אפשר אַ שעה? פאַר מיר האָט זיך אָפּגע-  
שטעלט די צייט. עס איז דער סוף, וואָרעם איך וועל גישט ארויס  
פון דאנען. עס איז נאָך פון דאָנען קיינער גישט אַרויסגעאַנגען  
אַליין. פון דאָנען האָט מען אין די טיפע נעכט פאַרשיקט. איך בין  
גערופן געוואָרן. צו ערשט האָב איך גישט רעאַגירט אויף אויסרופן  
מיין נאַמען. מיר איז אויסגעקומען, אַז דאָס מיינט מען אָן אַנדערן,  
איינעם וועלכן איך האָב געקענט און וואָס האָט אויפגעהערט צו  
עקזיסטירן. איך בין קיינער גישט. איך בין אָן אויסגעפרוירענער  
שטיין. „היי, מען רופט דאָך דיר!“ האָט מען מיר אַ שטויס-געטאָן.  
איך האָב זיך האַסטיק אויפגעשטעלט. „מיך רופט מען?“ איך בין  
געגאַנגען אויף טרעפּ, מען האָט מיך אַריינגעפירט אין אַ טונקעלן  
צימער. בלויז דער טיש איז געווען באַלויכטן פון אַן עלעקטרישער  
לאַמפּ. איך האָב דערזען אַ ברייט רונדיק פנים מיט שיפע אויגן.  
„זעצט אייך.“ אַ געבעטער פּאַטעל. לעבן מיר אַ ווייכע קאַנאַפּע.  
אויף די פענצטער גאַרדינען. די טיר איז באַקלאַפט געווען מיט  
טונקעלע לייכונטן. עס האָט זיך מיר אויסגעדאַכט, אַז איך בין אין







אָ שיינער וויזונג, „וואָס איז מיט איך, מענדעל פייסאָכאוויטש ? וווּ איז אייער הוט ? פאָרוואָס זענט איר אָן מאַנטל ?“ איך האָב געזען ווי אזוי ער באַטראַכט מיך לאַנג און שאַקלט מיטן קאָפּ.

איך האָב פאַרשטאַנען, אָז כּיזאַרף זיך פאַרטיידיקן הַלמאי איך בין אין אַזאַ מעמד. עס איז נישט אַנשטענדיק און אפשר באַליידיקן-דיק אַזאַ הולד. איך האָב אַבער באַנומען, אָז עס איז נאָך פרייזייטיק אים צו זאָגן, אָז עס איז מיר אַלץ איינס, אָז מיט דער רגע, ווען מען האָט געקלאַפט אין מיין פענצטער און מיך גערופן אהער האָב איך אַלץ אויפגעגעבן און עס איז מיר שוין נישט געווען קיין אונטערשייד. און נאָך האָב איך געוויסט, אָז די פויערים אין וועמענס קאָטע איך ווױן, וועלן דערנאָך קענען פאַרקויפן מיין מאַנטל און מיין הוט, כּדי צו דעקן מיין חוב פאַר דעם נישט-באַצאלטן ווינקל. פאַר-וואָס זאָל איך בלייבן שולדיק געלט ? איך וועל דאָס זיי אַנזאָגן דורך איינעם פון די, וועלכע וועלן מיך באַגלייטן... „מיין הוט ?“ — האָב איך זיך ווי געכאַפט. „אָ, מיין מאַנטל ? איר פאַרשטייט, איך האָב זיך געאיילט“. עס איז געווען אומהיימלעך שטיל. „אזוי, איר האָט זיך געאיילט ? נישטשוואַ ! זאָגט מיר, דאַראַגאַי, ווי געפעלט איך אונדזער לאַנד ? זענט איר דאָ גליקלעך ?“

איך האָב געקוקט אויף דעם זייגער איבער דעם נ.ק.וו.ד. באַאַמטן. עס איז געווען גענוי דריי אַזייגער אין מיטן דער נאַכט. גאָט, האָב איך געטראַכט ; איך בין אין סאַמע מיט פון רשעות. אין אַ פּראַסטי-קער, פאַרשנייטער, הונגעריקער וועלט. איך בין ביים ראַנד פון תּהום. מיינע ליפּן זענען פאַרפעסט, אָז איך זאָל נישט אויסשריייען מיין שרעק-געשריי, אָז איך זאָל זיך נישט איינברעכן אין די קני, אָז איך זאָל גובר זיין זיך אַליין און הכּנעהדיק אַננעמען דעם גור. „עס געפעלט מיר“ — האָבן געציטערט מיינע ליפּן... „עס געפעלט מיר... איך בין גליקלעך... גליקלעך...“

ווידער אַ שווייגן. און אומגעריכט האָט זיך דער פאַרשוין אויפ-געהויבן. ער איז געווען גרויס, ברייט, אַנגעוירן. ער איז נישט אייב-

געשטאנען, נאָר געוויגט זיך. „אויב אַזוי איז גוט, כאַראַשאַ, כאַראַאַ“  
שאַ... גייט אַהיים... איצט ווייסן מיר אייער אַדרעס... גייט אַהיים...“  
איך האָב געמאַכט אַ טריט צו דער טיר, דערנאָך נאָך אַ טריט און  
זיך נאָך אַמאָל איבערגעפרעגט: „קען איך טאַקע גיין אַהיים?“ ער  
האַט מיר נישט געענטפערט, נאָר אַנגעוויזן אויף דער טיר. „ספּאַ-  
סיבאַ... ספּאַסיבאַ... אַ דאַנק...“ — האָב איך געזאָגט, און די ווערטער  
האַבן מיר געברייט מיט פּראַסטיקייט און אַז איך בין שוין געווען  
אויף דער גאַס, האָב איך דערפילט שפּאַט און שאַנדע צו זיך אַליין.  
ווען איך בין אַריין אין מיין כאַטע, האָט איוואַן פּראַסטאָוילין  
גערעדט צו מיר פון אויוון-פּיעקעליק: „וועהן האָבן דיר, מישאַ, די  
ביעסן פאַרשלעפט? וואָס האַסטו אַנגעטראָגן מיט זיך אַזאַ קעלט  
און אַזאַ פּראַסט?“

עס איז געווען אין מיטן דער נאַכט. ווייט, ווייט האָבן געוויינט  
וועלף און איך האָב שטיל מיטגעוויינט מיט דעם וועלפישן געוויין.  
פאַרוואָס? דערפאַר, ווייל איך האָב באַוויינט מיין הכנעה, מיין  
געפאַלנקייט, מיין נישטיקייט. איך בין אַן אויסגעפרוירענער שטאַם,  
איך בין אַ שטיק שטיין. איך בין אַן אייז-קריע. איך עקזיסטיר שוין  
מער נישט.

בעת איך האָב געקושט נאָדיעזשדאַס האַנט האָט די אייז-קריע  
אין מיר אַנגעהויבן צו טייען. איך האָב זיך ווי אַפּגעפונען. איך האָב  
פאַמעלעך אַנגעהויבן צו דערוואַכן.

— איצט שפיר איך, אַז איר וועט אויפנעמען מייע רייד. אין  
דעם לאַנד קענען נאָר רייד, אַפענע, דרייסטע, אינטיים דערנענטערן  
מענטשן. — האַט נאָדיעזשדאַ געזאָגט, אַקצענטירנדיק מיט אַ באַזונ-  
דירן ניואַנס דאַס וואָרט „אינטיים“. — איך האָב אייך שוין געזאָגט,  
אז מיין מאַן איז געווען דריי יאָר פאַרשיקט אין ווייטן סיביר. עס איז  
געשען פּלוצים. אַ טעלעפּאָן האַט געקלונגען אין מיטן דער נאַכט.  
ער איז אַוועק. איך האָב געוואוסט אַלע פּרטים פון דעם אַרעסט, פון  
די באַשולדיקונגען, געוואוסט, ווען ער וועט געפאַרשט ווערן און ווען

ער וועט אַריבערגעפירט ווערן אין לוביאַנקע און אין וועמענס הענט  
 עס איז זיין גורל. איך האָב זיך אוממעטום דערשלאָגן. ווי אזוי?  
 אוממעטום האָב איך געהאַט פריינד און מיינע פריינד האָבן אויך  
 געהאַט פריינד. איך האָב געקענט אַלעמען פון קרעמל. איך האָב זיך  
 באַטייליקט אין די אויפנאַמעס פאַר אויסלענדישע געסט, פאַר  
 דיפלאָמאַטן פון פאַרשידענע מלוכות. איך האָב זיך באַוויון אין  
 לאַזשעס פון דעם באַלעט-זאַל, פון די טעאַטערן, אין די גרויסע  
 מאַגאַזינען, אויף די דאַטשע-ערטער, אין קרעמלאָוסקן זאַל, נישט  
 דערפאַר, ווייל מיין מאַן איז געווען דער פאַרטערטער פון אינדוסטרי-  
 מיניסטער, דער באַקאַנטער אינזשיניער יאַקאָו סאַמעלאָוויטש  
 מיניסטער? דאַס איז געשען דערפאַר, וואָס איך בין געווען פאַר זיי  
 אַ מאַנעקען? איר פאַרשטייט דאַס, וואָס הייסט אַ מאַנעקען? מען  
 האָט געדאַרפט באַוויון פאַר די אויסלענדישע דיפלאָמאַטן די סאַווע-  
 טישע רייכקייט און דאַס געזעלשאַפטלעכע לעבן פון מאַסקווע,  
 דערצו האָבן געדינט אַ צוויי צענדליק סטאַטיסטיגס, שיינע פרויען,  
 עלעגאַנטע, מיט מאַניערן, וואָס ריידן פּרעמדע שפּראַכן. איך בין  
 געווען פאַר זיי ווי אַנגעמאַסטן און דערצו פאַרלעסלעך. די קאַריערע  
 פון מיין מאַן האָט ער געהאַט מיר צו פאַרדאַנקען. ער וואַלט אַלץ  
 געווען דער פּראָווינצער אינזשיניער פון אַ טראַקטאָר-פאַבריק אין  
 ווייסרוסלאַנד. דורך מיר איז ער דערהויבן געוואָרן ביז אַנצופירן  
 מיט דעם וויכטיקסטן מיניסטעריום פון לאַנד. אַז מען האָט אים פאַר-  
 שיקט, האָב איך דערפאַר געפילט די שולד. יא, עס איז מיין שולד,  
 הלמאי איך האָב אים דערפירט ביז צום קרעמל. יאָרן בין איך געווען  
 די רעפּרעזענטאַנטיווע דאַמע פאַר די קרעמל-עלטסטע. איר שטעלט  
 זיך נישט פאַר ווי אַרעם עס זענען געקליידעט און ווי נעבעכדיק עס  
 זענען אויס די פרויען פון די הויכע דיגניטאַרן פון אונזער לאַנד?  
 איצט איז שוין אַביסל בעסער. בודיאָניס ווייב איז אַן אַלטע קאַ-  
 זאַטשקע מיט אַ געשטעל פון אַ באַי-באַבא, אין אַ קאַפּטיכל און  
 גלאַנציקע כראַמאַווע שטייול.

מען האָט מיך אַרויסגערופן עטלעכע מאל אין טאַג און אָפט אין

די נעכט. קליידער האט מען אונדז געבראכט פון אויסלאַנד. מען האט אונדז געגעבן אויסלענדישע מאַדע-זשורנאַלן. מיר האָבן געדאַרפט אַרומדרייען זיך אין די זאַלן בעת די אויפנאַמעס, אַז די אויסלענדער זאַלן אונדז זען. אַזוי האָט עס אַנגעהאַלטן פינף יאָר. איך האָב געקענט אַלעמען פון קרעמל. נישט בלויז דאָס פּאַליט-ביראַ, נאָר אויך די אויסלענדישע אַמבאַסאַדאַרן און זייערע פּרויען, די פאַר-דינסטפולע קינסטלער און שרייבער פון דער ערשטער מדרגה, וואָס רוסלאַנד האָט פאַרמאַגט, אַלע האָב איך געקענט. איך האָב געקענט בעריאָ און זיינע געהילפן. פון זיי זענען מיר געווען אַפהענגיק און זיי האָבן געהאַלטן אויף אונדז אַן אויג. — — —

נאָדיעזשאַד האָט איבערגעריסן דאָס ריידן און מיך באַטראַכט. זעט אויס זי איז אויסן געווען צו געפינען שפורן אין מיין פנים פון אירע ווערטער. איז מיין אומרו און שרעק פאַרגאַנגען ? גלייב איך איר ? האָב איך צוטרוי צו איר ?

— איך דערצייל אייך אַלץ, ווייל איך מוז. איר גייט אַוועק אויפן פּראָנט. טראַגט מיט זיך אַוועק דעם אמת און דאָס געפיל פון מיין פריינדשאַפט ! אפשר, וועט קומען אַ צייט, ווען דאָס, וואָס איך דערצייל אייך, וועט דערגיין צו דער וועלט ? איך וועל תפילה טאַן פאַר אייך, מישאַ.

האַט זי געוויינט ? מיר איז אויסגעקומען, אַז איך זע אירע פייכטע אויגן.

— איך האָב אַלץ געטאַן פאַר מיין מאַן. איצט בין איך געבליבן אַליין מיט מיין יינגעלע און מיט מיין אַלטן פאַטער אין דעם דאַרף. ער, וועמען איך האָב געראַטעוועט, צוריקגעשטעלט אים אין זיינע אַמאָליקע רעכט, האָט מיך אַפגענאַרט. ער לעבט מיט אַן אַנדערער. דאָס האָב איך זיך דערוווסט פאַר אונדזער ערשטער באַגעגעניש. מיינע באַקאַנטע, וועלכע אַרבעטן מיט מיין מאַן אין אַמסק, ווייל דאָס מיניסטעריום זיינס איז אַריבערגעפירט געוואָרן קיין אַמסק פון מאַסקווע, האָבן מיר וועגן דעם געשריבן. איצט פאַרשטיי איך, פאַר-

וואס ער האט מיך צוגערעדט, אז איך זאל פארן אין מיין געבוירן-  
ארט און נישט קיין אמסק, צוזאמען מיט אים.  
איר פנים איז אויף אַ רגע פארלאפן געווארן מיט שטרענגקייט.  
איך האב געזען נאָר עטלעכע באַוועגלעכע קנייטשן ביי די ליפן-  
ווינקלען און דערקענט נישט נאָר עקשנות, נאָר אַ געראַנגל בייצוקן-  
מען אַ ווייטיק. און אין אַ רגע האָט זיך פאַר מיר באַדיעזשדאַ אנט-  
פלעקט. זי האָט נאָך געהאַט טרערן און דורך די טרערן האָט זי  
געשמייכלט צו מיר.

— יא, מען האָט מיין מאַן פאַרשיקט. דאָס איינציקע, וואָס איך  
האַב געקענט פּוּלן איז געווען, אז מען זאל אים שיקן אין אַ לאַגער,  
וואו ער זאל קענען פיזיש איבערהאַלטן. איך האָב באַשלאָסן אים צו  
באַגלייטן, אַדאַנק מיינע באַמזונגען האָב איך דאָס דערגרייכט. באַ-  
גלייטן דעם מאַן אין פאַרשיקונג! דאָס איז דאָך אַ גליק! איך האָב  
אַבער געדאַרפט אַוועקגעבן מיין גאַנצע גאַרדעראַבע פאַר איינער פון  
די געליבטע פון אַ הויכן נ.ק.וו.ד. דיגניטאַר.

— דריי יאָר בין איך געווען אין פאַרשיקונג מיט מיין מאַן. איך האָב  
געאַרבעט אין אַ הויז פאַר קינדער, וועמענס עלטערן זענען געווען  
פאַרשיקט. דאָס זענען געווען מיינע שרעקלעכע יאָרן. איר שטעלט  
זיך נישט פאַר דעם צער פון די קינדער! קראַנקע, געשוואַלענע,  
שטאַרבנדיקע, אויסגייענדיקע, אומגליקלעכע! בילדער, וועלכן האָבן  
געמאַכט גליווערן מיין בלוט. נאָך דריי יאָר האָב איך געוויסט, אז  
איך וועל מער נישט אויסהאַלטן, אויך מיין מאַן וועט נישט אויס-  
האַלטן. דאָס איז שוין געווען דער „גוטער לאַגער“. ראַטעווען זיך! —  
האַב איך באַשלאָסן. איך מוז אַרויספאַרן פון דאַנען. וואָס פריער!  
איידער עס ווערט שפעט! טעלעגראַמעס, בריוו, ווידער טעלעגראַמעס  
קיין מאַסקווע! אין קרעמל אַרײַן, צו לאַוורענטי בעריאַ! צו באַקאַג-  
טע אַבלאַסטנאַיע סעקרעטאַרן, צו מענטשן פון ווערכאַווי סאַוועט!  
עס האָט געהאַלפן. איך האָב באַקומען רעכט צוריקצופאַרן. איך בין

דאך נישט געווען קיין פארשיקטע, נאָר אַ פרייוויליקע. נאָך דריי יאָר  
בין איד אַנגעקומען קיין מאַסקווע. איד האָב באַנייט מיינע באַקאַנט-  
שאַפטן. עס איז פאַר מיר נישט געווען שווער. איד בין דעמאַלט  
אַלט געווען נאָך נישט קיין דרייסיק יאָר. און כאַטש איד האָב געהאַט  
אַ מאַן אין פאַרשיקונג, האָבן זיך טירן געעפנט פאַר מיר. עס איז  
אומגלויבלעך. יאָ. פאַר מיר, דער דוואַריאַנסקער טאַכטער! אַ, וויפל  
הכנעה ווייזן זיי אַרויס, די פראַטאַקעס אין די שטיוול, די הויכע  
קאַמוניסטישע דיגניטאַרן, אַפּשטאַמיקע פון אַנאַלפאַבעטן, פון פאַר-  
פינצטערטע כלאַפעס. אַליין האָלב גראַמאַטנע, האָבן זיי דאָס לשון  
פאַרלאָרן אַנטקעגן מיר. איד האָב געצאַלט אַ פרייז. פּרעג נישט  
וויפל און פּרעג נישט וועלכן פרייז! איד האָב דערגרייכט דאָס  
מייניקע. דורך דער העכסטער פראַטעקציע בין איד אַנגעקומען צו  
אים אַליין, צו דעם „פאַטער פון די פעלקער“. ער האָט מיך דער-  
קענט פון די אויפנאַמעס אין קרעמל. וואָס איז עס געווען וואָס האָט  
דעצידירט, אַז ער אַליין זאָל פאַראַרדענען צו באַפרייען מיין מאַן?  
איז עס דער זשעסט פון אַ טיראַן אין אַ שעה פון מעלאַנכאָליע? איז  
עס געווען אַ ווילן צו באַווייזן זיין גרויסמוט? ווער האָט דען  
געקענט אַראַפלייענען פון זיין פנים? קיינער נישט! דאָס איז געשען  
אין יאָר 1938. אין אַקטאָבער איז מיין מאַן צוריקגעקומען נאָך דריי  
יאָר פון פאַרשיקונג! לויט אַ פאַראַרדענונג איז ער צוריקגעשטעלט  
געוואָרן אין אַלע זיינע פאַרטיישישע און געזעלשאַפטלעכע רעכט. עס  
האַט זיך באַנייט אונדזער לעבן. איד בין ווידער געוואָרן איינגעלאָדן  
אין קרעמל, ווידער אַ מאַגעקען פאַר רעפּרעזענטאַנץ-געסט, ווידער  
אין די לאַזשעס פון טעאַטערן, אין די מוזעומס בעת אויסשטעלונגען,  
אויף פייערלעכע מיטאַגן, ביז עס איז אויסגעבראַכן די מלחמה. ער  
איז אַוועק קיין אַמסק מיט אַ געליבטער. איד בין דאָ! אין דעם פאַר-  
שנייטן און פראַסטיקן דאַרף פון מיין אַפּשטאַם, אין אַ פאַרנאַכט איז  
מיר אַנטקעגנגעגאַנגען אַ מענטש. אַ, גאַט, עס איז דאָך דער סילוועט  
פון מיין מאַן בעת דער פאַרשיקונג אין סיביר! אַזוי האָט ער אויס-  
געזען, עטוואָס געבויגן, אויפגעשטעלט דער קאַלנער, צער אין פנים

און אומענדלעכער טרויער. מישא, איר זענט פארביי ווי אַ ברוגזער  
און ווי גישט באַמערקט מיך. פארוואס? האב איך זיך געפרעגט.  
פארוואס פאראכט מיך דער יונגער מענטש, וואס איז אַזוי ענלעך  
צו מיין געוועזענעם מאן, אַזוי ווי עס פאראכט מיך דער וואס איז  
דער פאטער פון מיין זון? פארוואס? אפשר איז עס מיין שולד?  
דאָס האט מיך געצווינגען, צומאָרגנס, אַנצוקלאָפן אין אייער טיר!  
איצט זיצן מיר איינער אַנטקעגן אַנדערן און עס פאַרבינדן אונדז  
די רייד וועלכע איך האב גערעדט.







18247.K



## קאפיטל פיר

דעם לעצטן פארנאכט אין טענגושעוואַ, ערב מיין מאַביליזאַציע אין דער אַרמיי, האָט דער פראַסט נאַכגעלאָזט. דער שניי, וועלכער איז געפאלן אָן אויפהער עטלעכע טעג, איז פאַרצויגן געווען מיט אַ בלענדיקן ליכט פון דער פאַרגייענדיקער ווינטער-זון.

איך בין ארויס פון שטוב, פאַרלייגט די פאַלעס פון מאַנטל, אַרומ-געהילט דעם האַלדז מיט אַ וואַלענעם שאַל און אַנגעהויבן צו שפּרייזן לענגויס דער ברייטער דאַרפס-גאַס, צו דער מערב-זייט. די זשיראַוו-ברונעמער, די נאַקעטע ווערבעס מיט דער אַרומגעגעסענער קאַרע, האָבן געוואַרפן דורכזעוודיקע בלאַלעכע שאַטנס. פון טייל קוימענס האָט זיך געוויקלט אַ רויך. פון די גאַנעקלעך האָבן געפירט שמאַלע, טונקל-בלאַע אויסגעטראַטענע סטעזשקעס, איינע — צו דער מיט פון גאַס, וווּ עס האָט זיך געצויגן אַן אויסגעפאַרענער שניי-וועג ווי פון אַלט-אויסגעהאַמערטן זילבער, און דאַס צווייטע וועגל פון די גאַנעקלעך האָט זיך האַלב-רונדיק געוויקלט צום שכנס שטוב ווי אַ בלאַע לענטע. פון די הילצערנע טויערן, גרינלעך-ברוינע, האַלב-אַנגעלענטע, האָבן אַרויסגעקוקט שעפסן. אויף שניי-בערגלעך האָבן גענישטערט עטלעכע הינער. אַ ציג איז געשטאַנען אויף די אונ-טערשטע צוויי פיס אויף אַ פריזבע און געוואַלט דערגרייכן דעם שטרוי-דאַך מיט איר אויסגעקרוּמט פאַרהונגערט מויל.

לענגאויס דער דאַרף-גאַס האָבן זיך געמיניעט די דראַטן אויף הילצערנע סלופעס; דאַס זענען נישט געווען קיין טעלעפאָן-דראַטן און נישט פון קיין עלעקטרע, נאַר פון ראַדיאָ. לעבן דער ציגלנער געביידע פון דער נ.ק.וו.ד. אין אַ הויז, וואָס האָט פאַר דער רעוואַ-

לוציע געהערט צו אַ קופיעץ, איז געווען די דאַרפישע „ראַדיאַ-  
סטאַציע“. זי איז באַשטאַנען פון אַן אַפגעמער-אַפאראט, וועלכער  
האַט געהאַט דראַט-פאַרבינדונגען מיט עטלעכע הונדערט הילכערס,  
אינסטאַלירטע אין די דאַרפישע כאַטעס. יעדן אין דער פרי און פאַר  
נאַכט האָבן די הילכערס אין די דאַרפישע היימען איבערגעגעבן נאַר  
דאָס וואָס מען האָט טראַנסמיטירט פון דער ראַדיאַ-סטאַציע. טייל  
מאַל האָט מען געקענט אויך הערן מיליטערישע לידער און „טשאַס-  
טושקעס“. איך האָב געהערט אין דעם פאַרנאַכט, ווי פון אַלע היל-  
כערס האָט זיך געטראָגן דאָס זעלביקע דעפאַרמירטע קול. באַלד  
וועט שטיל ווערן און די שאַטנס וועלן ווערן וואָס אַ מאַל אויס-  
געצויגענער, דורכגעוודיקער ביז זיי וועלן זיך צונויפפלעכטן מיט  
דעם אַוונט וואָס פאַלט צו.

איך בין אַרויס צו די אַפגעבע פעלדער. לינקס, אויף אַ הויכקייט,  
וואָס האָט זיך געצויגן עטלעכע וויאַרסט, זענען געשטאַנען דריי  
ווינטמילן.

אין דער נידער שפרייט זיך די מאַקשאַ. די ברעגן אירע זענען  
פאַרפרוירן, דער טייך איז באַדעקט מיט אַ דיקן אייז. אין ווינטער  
איז די בריק צענומען און די בריק-געהילצער זענען צוגעפעסטקט  
מיט קייטן צום ברעג. כאַטש דער טייך איז נישט קיין ברייטער, איר  
דנאַ איז אַ זאַמדיקער און די ברעגן פון אַ געל-רויטלעכן ליים, גייט  
ער אַבער אַרויס, אין האַרבסט, פון די ברעגן און פאַרגיסט די פעל-  
דער אויף פינג און זעקס וויאַרסט די ברייט. איידער די אויסגעגאַ-  
סענע מאַקשאַ-וואַסערן באַווייזן נאָך צוריקצוגיין צו די ברעגן, הייבן  
זיך אָן די פרעסט און די וואַסערן אויף די פעלדער ווערן פאַרפרוירן.  
דערנאָך פאַלן די שנייען און פון טענגושעוואַ, אויף לאַנגע וויאַרסטן,  
שפרייט זיך אַ ריזיק פאַרפרוירענער אייזיקער פעלד-פלאַך.

צו די ווינטמילן האָט געפירט אַ שוואַך-אויסגעטראַטן וועגל. זעט  
אויס, אַז נאַר אַ צוויי דריי מענטשן זענען דאָ היינט געגאַנגען.  
די פויערים אין טענגושעוואַ טראָגן פון צייט צו צייט אַ האַלב  
זעקל קאַרן אויף צו מאַלן. טייל מאַל פאַרפאַרט אַ קאַלכאונער וואַגן





מיט עטלעכע זעק תבואה. אַ גאַנצן ווינטער שטייען די ווינטמילן מיט צוגעבונדענע פליגל. די פויערים מאַלן זייער אַרעם ביסל קאַרן אויף אַליין-געמאַכטע האַנט-מילעכלעך. איך האָב פיל מאַל געהאַלפן איוואַן פראַסטאַווילינען דרייען דאָס הענטל פון אַ פלאַכן שטאַם וועלכער איז געווען באַקלאַפט מיט שטיקלעך פון אַ צעקלאַפטן טשוגון. אויף די צוויי האַלץ-שטאַמען, אויסגעקאַוועטע מיט טשוגון-שפּלי-טערס, האָבן מיר אַרויפגעשטיט קערנער און אַזוי לאַנג געדרייט ביידע שטאַמען ביז די קערנער האָבן זיך צעמאַלן אויף מעל.

איך האָב גוט געקענט די פאַשע-פעלדער וועלכע האָבן זיך גע-שפּרייט צופּונסנס פון דער הויכקייט וווּ עס זענען געשטאַנען די ווינט-מילן. איצט האָב איך געזען די אייז-באַדעקטע און פאַרשנייטע פלאַכן וועלכע האָבן דערגרייכט ביז צו די וועלדער. אויף די האַרי-זאַנטן האָבן זיך אַנגעזען די שכנותדיקע דערפער. אין דעם ערשטן דאַרף, באַשקירצי, געפינט זיך דאָס גרויסע הילצערנע הויז פון זעמסקי אַגראַנאַם, דער פאַטער פון נאַדיעושודאַ וולאַדימיראַוואַ.

אויב איך זאַל זיך אַראַפלאַזן פון די שטראַמע הויכקייטן, דורכ-שפאַנען דאָס פאַרפרוירענע פעלד, און גיין גלייך אויפן דאַרף, דורך די טיפע שנייען, וועל איך די דריי קילאַמעטער דורכמאַכן ביז עס וועט צופאַלן דער אַוונט. מאַרגן וועט אוודאי נאַדיעושודאַ קומען, בעת איך וועל וואַרטן לעבן דעם סיעלסקי-סאַוועט אויף די פּורן, וואָס זאַלן מיך צוזאַמען מיט אַלע מאַביליזירטע אַוועקפירן קיין באַראַשאַוואַ, צו דער שמאַלער קאַלייקע און פון דאַרט ביז פאַטמאַ, צו דער הויפט-באַן-פאַרבינדונג מיט מאַסקווע.

איידער נאָך איך האָב געהאַט באַטראַכט אויב עס איז מעגלעך אַראַפּצולאַזן זיך מיט די גליטשיקע, שניי-פאַרפרוירענע הויכקייטן פון מאַקשאַ-ברעג, האָב איך שוין געוויסט, אַז איך מוז זען נאַדיעושו-דאַן אין איר פאַטערס היים און אַז איך וועל זי זען.

מיט צוויי וואַכן צוריק בין איך, נאָך האַלבער נאַכט, אַוועק מיט איוואַן פראַסטאַווילין אויף די אייז-פעלדער אויף פישפאַנג. מיר

האָבן אַרײַנגעשטעקט אין די גאַרטלען העק און לאַפּאַטעס. אויף די אויסגעגאַסענע, פאַרפרוירענע פעלדער, האָבן מיר אַנגעהויבן אויס-האַקן אין אייז אַ פּאַררוב, דערנאָך האָבן מיר מיט די לאַפּאַטעס געגראָבן אַ גרוב. די אַרבעט איז נישט געווען קיין שווערע, ווייל דאָס פעלד אונטערן אייז, איז געווען ווייך, פול מיט טאַרף, און די לאַפּאַטעס האָבן זיך איינגעשניטן אין דער פייכטער ערד-מאַסע. מיר האָבן געגראָבן אַזוי עטלעכע שעה. ווען עס האָט אַנגעהויבן גראַען איז דאָס גרויסע גרוב שוין געווען פאַרטיק. אין דריי טעג שפעטער זענען מיר צוריקגעקומען צום זעלביקן אָרט. מיר האָבן עס דערקענט לויט דעם האַלב-פאַרשניטן בערגל, לויט דעם ערד-אַנשיט וואָס איז געווען זילבערדיק און לויט דעם טונקעלן אויג וואָס האָט געמאַניעט אונדז אַ פאַרדעקט מיט אַ גרינלעך פּראַסטיק הייטל. מיט איין קלאַפּ האָבן מיר צעהאַקט דעם דינעם אייז-שיכט איבערן גרוב. צו מיין שטוינונג איז דער פאַרוב געווען פול מיט וואַסער און אין דעם וואַסער האָבן געמיניעט טונקעלע רוקנס פון פיש; שלייענס, קאַראַשן, און העכט. — עס איז פשוט, — האָט מיר איוואָן פּראַסטאַ-ווילין אויפגעקלערט, דערזענדיק מיין פאַרחידושט פנים, — פיש גייען מיטן שטראָם. אַזוי ווי דער אייזדעק ווערט דיקער און עס פעלט לופט, זוכן איצט די פיש טיפערע ערטער, וועלכע זענען נאָך אין האַרבסט אַוועק פון דעם מאַקשאַ-געלעגער צו די אויסגעגאַסענע פאַשע-פעלדער. זיי ווילן איבערהאַלטן אויף די אויסגעגאַסענע פעל-דער דעם ווינטער ביזן פּרילינג און ווען די וואַסערן וועלן צוריקקערן זיך צו די אַמאַליקע ברעגן פון דעם טייך, וועלן זיי זיך אויך צוריק-קערן. זענען דעריבער די פיש אַרײַנגעשוואַמען אין דעם טיפן גרוב וועלכן מיר האָבן דאָ אויסגעגראָבן.

מיר האָבן מיט דעם עמער אַנגעשעפט צו פולע קיישלעך פיש. איך האָב איצט דערקענט דאָס אָרט וווּ איך האָב אויף אַזאַ אור-אַלטן אופן געכאַפט פיש גענוי אַזוי ווי די אורמענטשן וועלכע האָבן די ערד באַוווינט. דער שניי איז דאָ געווען אַזוי איינגעפרעסט, אַז ער האָט אויס-







געהאלטן מיינע טריט און איך בין נישט געוונקען אין די טיפע שנייען נאָר לייכט געגאַנגען איבער זיי, אויסמיידנדיק קוסטעס, נאָכ-פאלגנדיק טייל מאל די פייגל־שפורן, די אַפּדרוקן פון האַזן, די טריט פון וועלף, פון פוקסן און אפילו פון אַ בער. די צייכנס אין שניי האָט מיך געלערנט צו דערקענען דער אַלטער פויער איוואָן.

תמיד האָט איוואָן זיינס אַ מעשה אַנגעהויבן מיט דעם „עס שטייט געשריבן אין די הייליקע שריפטן“. היות ער האָט אַליין נישט געקענט ליינענען די הייליקע שריפטן און זיי אפילו נישט געהאַט אין זיין שטוב, האָט ער זיך פאַררופן, אַז דער אַלטער מיקישין, לויכטן זאָל זיין אַנדענק, האָט אים געזאָגט דאָס וואָס אין די הייליקע שריפטן שטייט. און געגלייבט האָט איוואָן פראַסטאָווילין, אַז די וועלט גייט „נאָ ראַזאַרעניע“, דאָס הייסט אויף צעשטערונג. „עס וועט נישט בלייבן קיין שטיין אויף אַ שטיין“ — אַזוי האָט מיר געזאָגט דער ליכטיקער זקן מיקישקין — ער האָט דאָס אַליין ארויס-געלייענט פון די ספרים. און היות די וועלט גייט „נאָ ראַזאַרעניע“, זענען דאָך די וועלכע טוען אַפּ דאָס ערגסטע, בלויז שליחים פון דעם האָר פון די הימלען וואָס זיין ווילן איז, אַז די וועלט זאָל פאַר-וואַנדלט ווערן אין אַ שטיין אויף אַ שטיין, טאָ צו וואָס זאָל מען זיך אנטקעגנשטעלן די וואָס טוען אַפּ אַזויפיל שלעכטס ? זיי זענען דאָך בלינדע מכשירים אין די הענט פון אַלמעכטיקן. מען דאַרף אַנגעמען אַלץ אַזוי ווי דער אַלמעכטיקער וויל. וואָס שנעלער די צעשטערונג וועט קומען, אַלץ מער ליידן וועט זיך דער מענטש פאַרשאַרן. אַנטקעגנשטעלן זיך די אַזאַרניקעס, די רשעים, הייסט אַנטקעגנשטעלן זיך גאַטס רצון, דאָס הייסט פאַרלענגערן די פּיין פון מענטש. זע, ווי נאַריש עס זענען די בלינדע מחבלים, די ביעסן פון רשעות: זיי לאַכן פון גאַט און פון די הימלען, זיי שפּאַטן פון אַלע הייליקייטן, זיי האַבן אַלע קירכעס צעשטערט און צעטראַטן אַלע הייליקע שריפטן — און אַליין, בלינדערהייט, טוען זיי וואָס די הימלען האַבן פאַר אונדז צוגעגרייט — די פולע צעשטערונג פון

דעם באשאף, כדי דערנאך זאל פון תוהו ובוהו אויפקומען די אידע-  
אלע וועלט און דער באנייטער מענטש, א גערייניקטער פון אלע  
זינד. האָהאָ, יעדער צייכן פון רשעות מאַכט מיך נישט שרעקעוודיק,  
צווינגט מיך נישט צו בייגן דעם קאַפּ פון הכנעה. איך ווער מערער  
נאָך גלייביקער, פאַרעקשנטער און זיכערער, אַז נאָך ביי מיין לעבן  
וועל איך דערזען דעם ענד פון אלע ענד, דעם אונטערגאַנג פון אלע  
אונטערגאַנגען און נאָך אונדז וועט ווערן אַ גן־עדן. — — —

איך האָב ליב געהאַט איוואָן פראַסטאַווילינען ווייל ער האָט  
געהאַט ליכטיק־בלאַע אויגן, אַ לענגלעך אַליוו־פנים מיט שאַרפע  
קינבאַקן, אַ קורץ־געשניטן בערדל און זיין תמימותדיקער אויסדרוק  
איז געווען געטלעך־ריין. ער איז ענלעך געווען צו דעם הייליקן פון  
דער איקאַנע אַנטקעגן. ער האָט זיך יעדן אין דער פרי אַוועקגע-  
שטעלט אַ שווייגנדיקער און לאַנג געקוקט אויפן פאַרלאַשענעם זיל-  
בער פון הייליקנס אַרעאַל. זיינע רייד זענען געווען שטילע, געמאַס-  
טענע, געצוימטע ווי בעת אַ תפילה. איוואָן פראַסטאַווילין האָט ליב  
געהאַט צו ריידן מיט רמזים, מיט ביישפּילן נוצנדיק דערביי דעם  
אַלטן אַרכאַישן רוסיש.

איין מאל בעת איך האָב זיך צוגעקוקט ווי ער קעמט מיט אַ  
הילצערנער קאַם די וואָל אויף אַ שעפּס, כדי ערב דעם וואָלשניידן  
זאל זי זיין ריין, אַן קאַלטנס, האָט מיך פראַסטאַווילין באַטראַכט מיט  
זיינע עטוואַס שיפלעכע אויגן און געזאָגט: „ווען אַ שעפּס נעמט  
זיך אַן מיט קאַלטנס קען מען זיי אַפּרייניקן, אויסקעמען מיט דער  
קאַם; אָבער אַז אַ מענטש איז מיט קאַלטנס? — אַהאָ סינאַק, וועסט  
מיט קיין שום קאַם זיי נישט אַפּרייניקן.“

אין אַ פאַרטאַג בין איך אַוועק העלפן אין קאַלכאַז אַריין. איך  
האַב אַנגעהויבן מיין אַרבעט נאָך איידער די זון איז אויפגעגאַנגען.  
אויף די מיל־הויכקייטן איז שוין דאַס געשניטענע היי געווען טרוקן  
און איך האָב עס מיט גראַבליעס צונויפגעשאַרט. אויפן וועגל, אין  
דער נידער, איז פאַרבייגעגאַנגען איוואָן פראַסטאַווילין. ער האָט זיך





איבערגעצלמט און אן אויפגעלייגטער געזאגט: „אהא, סינאק, דו ווילסט מיט דיינע גראבליעס ארויסשאַרן די זון, אַז זי זאל אונדז פריער ווי תמיד ליכטיק מאַכן?“

טאָג נאָך טאָג בין איך אין די פרימאָרגנס געזעסן מיט אים ביים נאָקעטן טיש און פון איין הילצערנער שיסל האָבן מיר געכליעבעט די פּאַסנע שטשי מיט די האַלץ-לעפל, רוֹק, מיט דרך ארץ צו דעם הייסן וואַסער אין וועלכן עס זענען אַרומגעשווומען עטלעכע קרויט-בלעטלעך, פאַרביסן מיט ברויט געבאַקן פון קלייען און לעביעדאָ, צונויפגעמישט מיט געקאַכטע קאַרטאָפּל, האָבן מיר דאָס ברויט, וואָס איז זיך צעפּאַלן אין די הענט, געקייט מיט חשיבות, מיט שטילן לויב פאַר דעם אַרעמען מאַלצייט, צו די הימלען, און געטונקען די אַפּ-געבראַכענע שטיקלעך פאַרשעמטן ברויט פון אַן ערד-קאַליר אין אַ קליין אַנגעשאַטן בערגעלע זאַלץ. דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבן פון דער באַנק אויסגעגלייכט זיך און מיט ווערדע געבליבן שטיין פנים אל פנים צו דער איקאַנע. ער האָט זיך נישט געצלמט, נישט געשעפטשעט קיין תפילה, נאָר אומבאַוועגלעך, פאַרשלאָסן, גע-שפיגלט זיין בליק אין בליק פון הייליקן.

פון דער אַרבעט איז ער געקומען אַ מיידער. איך האָב אין דעם שפעטן זומער געזען ווי אַזוי ער שפּאַנט אויף דער גאַס און פייגל פליען איבער אים.

אין הויף, אויף די טרעפּלעך פון גאַנעק, האָט ער זיך אַוועק-געזעצט, אויסגעטאַן די לאַפטשעס און אַנגעהויבן אַפּוויקלען די ראַגאַזשעס. אין די פּאַלבן פון זיינע אַניצעס זענען געווען איינצלנע קאַרן-קערנער, ווייל מען האָט געזייעט דעם ווינטער-פאַרווי. די פייגל וועלכע זענען געפּלויגן איבער אים, האָבן געפיקט די איינצלנע קערנער און פּראַסטאוויילין האָט זיי באַטראַכט מיט גוטמוטיקייט, מיט טרויער.

— אַ הונגעריקע וועלט — האָט ער איין מאַל אַ זאַג-געטאַן צו מיר. מאַריאַ פּעריפּעראָוונאַ איז נישט געווען צופּרידן. „הלמאי, וואַלסטו אַלטער, אַליין צונויפגענומען די קערנער, וואַלטן מיר זיי אַריינגע-“

ווארפן אין דער שטשי, אז זי זאל נישט זיין בלויו פון וואסער און קרויט-בלעטער"...

דאס דארף באשקירצי איז באשטאנען פון איין גאס; אן ערך פערציק הייף פון איין זייט און גענוי אזויפיל הייף פון דער אנדער-רער זייט. עס איז געלעגן אויפן סאמע מיטן פון א הויכקייט. פון אנהייב דארף האט זיך געטונקלט א טאל, א פארוואקסענער מיט א קוסטארניק פון דינע ריטלעד, און דער סוף פון דארף, האט זיך אויך פארענדיקט מיט א טאל.

איך האב געזוכט אן אויסגעטראטן שטעגל אין שניי ווייל מיין יעדער טריט איז באשווערט געווען פון קוסטעס, פון פאראיאריקע דארן-גראזן. ווען איך בין ארויף אויף דער סאמער הייך איז שוין געווען טונקל.

די הייזער זענען דא געווען באפוצט מיט הילצערנע אווארן. אפילו די עטלעכע ברונעמער אין מיטן דער דארפס-גאס זענען געווען מיט ראנדן פון שיינ-געטעסעטן האלץ. איך האב אנגעקלאפט אין דעם הילצערנעם הויז וואס האט געהאט פיר פענצטערלעך און א צוגעשטעלטן טייל פון אן אמבאר און שטעלער. מען האט מיר אנגעוויזן, אז דא וויינט דער אמאליקער זעמסקי אגראנאם.

דער גאנג איבער די אפענע שניי-פעלדער, דער אוונט וואס איז לאנג צוגעפאלן, די בלאקייטן פון די פעלדער און מיין שאטן, וואס האט זיך וואס א מאל לענגער אויסגעצויגן ביז ער איז געווארן באהאפטן מיט דער ווינטערדיקער אוונט-לאנדשאפט און דאס געפיל, אז מארגן גיי איך שוין אוועק פון דאנען ווייל איך בין מאבילי-זירט — דאס אלץ האט אראפגעווארפן פון מיר אלע פחד-צוימען. אפילו דער האלב-הונגער און די מידקייט זענען אפגעטראטן. איך האב איצט, מיט א ביטערן שמייכל, דערמאנט זיך יענע פאסירונג מיט א וואך צוריק, בעת איך בין צוריקגעגאנגען פון דעם זונטיק-דיקן קאלכאזנעם מארק, עס איז געווען ערב שקיעה. א פארשוין וועלכן איך האב קיין מאל נישט געהאט פריער געזען, איז נאענט







צוגעקומען צו מיר, אזוי נאָענט, אַז איך האָב דערשפּירט דעם  
בראַנפּן-ריח פּון זיין מויל. איך האָב געפּילט, אַז עס וועט געשען  
עפעס אומהיימלעכעס אויב איך וועל צוריקטרעטן. איך בין געבליבן  
שטיין אזוי נאָענט צו אים און מיט פּאַרפּרעסטע ליפּן מיט אַן אייגן-  
געהאַלטענעם אַטעם, געטריבן פּון זיך דעם בראַנפּן-ריח און דעם  
שאַרפּן טאַבאַק-גערוך. אומפּאַרשטענדלעכע רשעות און בייזקייט איז  
געווען אין זיינע שניידיקע פּראַסטיקע רייז; „העי, זשיד, ווען איך  
וויל נאָר וואַלסטו שוין היינט ביינאַכט נישט געשלאָפּן אין דיין  
בעט. דערווייל וויל איך נאָך נישט. נאָר...“ ער האָט מיר צוגעשטעלט  
אַ דראַענדיקע פּויסט צום פּנים. איך בין געשטאַנען אַנטקעגן אים  
אַ פּאַרשטיינערטער. נישט איך האָב זיך צוריקגעצויגן, נישט איך  
האַב געמאַכט אַ טריט פּאַרויס. איך האָב אים מיט פּאַרשטיינערטקייט  
אריינגעקוקט אין פּרצוף אריין. אזוי האָט עס געדויערט אַ רגע, צוויי  
און דריי. דער פּרעמדער האָט זיך אַ וואַקל געטאַן און געמאַכט אַ  
שפּאַן אויף צוריק. איך האָב געפּילט, אַז כּהאַב אים מנצח געווען.  
פּאַרוואָס האָב איך דאָס געפּילט? ווער איז געווען דער פּאַרשוין אין  
יענעם אָונט? פּאַרוואָס האָב איך זיך נישט געוואָרפּן מיט די פּויסטן  
אויף אים? איצט, בעת איך האָב געשפּאַנט איבער די אַלט-רוסישע  
וועגן, איבער די אַפענע פעלדער, אויף די פּאַרשנייטע פּאַשע-  
פעלדער, איז דאָס באַליידיקנדיקע און אַלץ וואָס האָט מיך געמאַכט  
אויפּציטערן, שרעקן, און אַלץ וואָס האָט מיך דערדריקט — אַפּגע-  
טראַטן. איך בין אַריין אין דער כאַטע וווּ עס האָט געלעבט נאָדיעזש-  
דאָ וואַלדימיראַוואָ ווי אַ באַפּרייטער מענטש, ווי אַ באַנייטער און  
דערוואַכטער. די רוסישע ווייטן, די רוסישע פעלדער און דער בלאַענער  
אַפּשיין פּון די וועלדער און דער הימל, וואָס האָט זיך הויך גע-  
שפּרייט איבער מיר — דאָס האָט מיך באַפּרייט. איך האָב געוואַלט  
זינגען אַלט-רוסישע לידער, געוואַלט רייזן וועגן אַט דער ווונדער-  
לעכער ערד, וואָס וואַלט געקענט געבן אַלעמען ברויט צו דער זעט  
און אנשטאַט דעם איז זי פּאַרוויסט. איך האָב געוואַלט דערציילן  
וועגן דעם הייליקן פּון דער איקאַנע וועלכער גייט אַרום צווישן

אונדז מיט גוטסקייט און מילדקייט אין זיין האַרץ, מיט אוראַלטער  
חכמה און דיכטונג זענען זיינע רייד — איוואַן פראַסטאָווילין — —  
איך בין געבליבן שטיין אַ וויילע אין דער טיר און אַ וואַרעמקייט  
האַט מיך אַרומגענומען. די וואַרעמקייט פון דעם אַלטן רוסישן הויז  
פון זעמסקי אַגראַנאַם. ער איז געזעסן אין אַ געבעטער שטול אין  
זיין שוואַרץ-אויסגענייט העמד. זיין טאַלסטאַישע באַרד איז געלעגן  
אויף דער ברוסט און צופוסנס, אויף אַ בערן-פעל, האַט זיך געשפּילט  
זיין אייניקל — דאַס יינגעלע פון נאַדיעזשדאַ. איך האָב זיך אַראַפֿ-  
געבויגן צו אים און געגלעט זיין שוואַרצע שופּרינע, געקוקט אויף  
די יידישע שטריכן פון דעם קינד און די פרייד איז נאָך מער  
געשטיגן אין מיר. נאַדיעזשדאַ איז דאָ נאַענט, זי איז אין טשולאַן.  
אפשר טוט זי זיך אין געאיייל איבער ? איך הער שוין אירע טריט,  
אייליקע, גיכע, וועלכע מאַכן אומרויק און ליב יעדע רגע פון דער-  
וואַרטונג.

## קאפיטל פינף

נאדיעזשדאס פאטער האט מיך לאנג און שוויגנדיק באטראכט. דאס איז געווען אַ פארטייעט, פארשעריש, אומהיימלעך-ביזער און טיילמאל, כמעט גלייכגילטיקער בליק. ער האט מיך נישט געפרעגט ווער איך בין. זיין פנים-אויסדרוק האט זיך נישט געענדערט בעת איך האב זיך אַראָפּגעבויגן צום אייניקל און געהאַלפן אים צונויפֿ-קלייבן די קאליריקע בלייערס כדי ער זאל ענדיקן מאַלן דעם וואַלד מיט דעם בער.

זעט אויס, אַז דער זקן האט געוואוסט ווער איך בין. נאדיעזשדאָ איז שטיל אַריינגעקומען פון אַ זייטיק צימערל. איך האב נישט געהערט אירע טריט און נישט דאָס עפענען פון קיין טיר. איך האב געפילט, אַז עמעצער שטייט הינטער מיין רוקן און באַטראַכט מיך. איך האב דאָס דערשפירט לויט דעם אַטעם, וואָס האט ליבלעך אַ ווייע געטאַן, לויט דעם ווי דער זקן האט אויפגעהויבן די געדיכטע גראַע ברעמען און זיי זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען, און לויט דעם שמייכל פון קינד, אין דער זייט, וווּ עס האט זיך געפאַלבת אַ פאַר-האַנג. זי האט מיך נישט געפרעגט הלמאי איך בין פלוצים געקומען אַזוי אומגעריכט און נישט אויסגעדריקט איר חידוש, נישט איר פרייד, נישט איר נייגער. איר פנים איז געווען נאַטירליך, רויק און איך האב גאַרנישט דערקענט אין איר פון יענער רגע ווען זי האט מיט איר וואַרעמער האַנט געמאַכט טייען די פראַסטיק-שטעכיקע שניי-פלאַ-טערלעך אויף מיין אויסגעפראַרן פנים.

נאדיעזשדא האט אין שכנותדיקן צימער געגרייט דעם טיש צום  
אונט-עסן.

איך בין געזעסן אויבן-אן, אנטקעגן דעם ווינקל, ווי עס זענען  
אויף אַ הילצערנער פאליצע געשטאנען דריי אלטע איקאנעס. אנט-  
קעגן מיר איז געזעסן וולאדימיר יאקאוועוויטש, דערנעבן — דאס  
יינגעלע גענאדי.

נאדיעזשדא האט אונדו באדינט. איך האב געזען מיט וואס פארא  
געניטשאפט זי רוקט ארויס פון אויוון, מיט אן אוכוואט, דעם טשוגון,  
געזען ווי אזוי זי גרייט די גרויסע הילצערנע שיסל מיט די הילצער-  
נע לעפל, ווי אזוי זי האט געבראכט פון פאדוואל אַ שיסל זייער-  
קרויט, איינגעלייגטע אוגערקעס און שוואמען. דערנאך האט זי אַ-  
געגאסן צו טעפלעך ברויט-קוואַס. דער זקן האט אַפגעשניטן עטלעכע  
שטיקלעך שוואַרצן ברויט און יעדן איינעם געגעבן אַ חלק. ווען אלץ  
איז שוין געווען גרייט, האט זיך נאדיעזשדא געזעצט צום טיש.

די שטילקייט האט נאך לאנג אַנגעהאלטן. עס איז אַבער געווען  
די שטילקייט מהמת יראת הכבוד פאַר דעם ברויט.  
איך האב אַנגעהויבן צו פאַרשטיין פאַרוואָס וולאדימיר יאקאו-  
וועוויטש איז נישט באַזונדערס אויפגעלייגט. זעט אויס, דאָס איז  
דערפאַר, וואָס איך האב אים דערמאָנט, מיט מיין באַווייזן זיך, זיין  
טאַכטערס מאַן, וועלכער האט זי פאַרלאָזט. עס איז אפשר אַ טאַפּלע  
ענלעכקייט, אי אַ פיזישע און אי לויטן אַפּשטאַם, ווייל איר מאַן איז  
אַ ייד.

— מענדעל פייסאַכאוויטש, מיט וועלכן וועג זענט איר געקומען —  
האט מיך געפרעגט נאדיעזשדא — איך האב אייך נישט געזען אַנקור-  
מען מיטן הויפטוועג ?

— איך בין געגאַנגען דורך די פעלדער. צוערשט בין איך סתם  
געגאַנגען ביז צו די הויכקייטן פון יענער זייט ברעג מאַקשא. און אַז  
איך האב דערזען ווי עס שפּרייט זיך אויפן האַריזאָנט דאָס דאַרף



A. Boyen





באשקירצי, האָט עס מיך אַ ציי־געטאָן צו גיין איבער די פאַרשנייטע און אייזיק־פאַרפאַרענע פאַשע־פעלדער... איר פאַרשטייט, — האָב איך שטיל גערעדט צו נאדיעזשאָן און דערביי באַמערקט, אַז איר פאַטער פאַרשט איצט יעדעס וואָרט און קוקט אויף מיר דורכדרינג־לעך — איך פיל זיך פריי ווען איך גיי איבער די אומענדלעכע פעלדער. די שרעק, די זאָרג און די געפאַלנקייט מיינע טרעטן אָפּ. איך האָב דעמאָלט דאָס געפיל פון פולשטענדיקער פרייהייט. אַ זעל־טענעם כוח האָבן די רוסישע רחבותן. זיי היילן אויס דעם מענטש. איצט באַנעם איך פאַרוואָס די רוסן זענען געווען און וועלן בלייבן אַ פריי פּאַלק. עס איז די רחבות, די אַפענע פרייע פעלדער...

וולאַדימיר יאַקאָוולעוויטש האָט ווי דערוואַכט. דאָך האָט ער עס נישט געגעבן צו פילן. פאַרויכטיק, מיט געדולד, האָט ער ווי געמאַכט אַ שריט צו מיר און געפרעגט :

— איר זענט פון וואָרשע ? — און נישט וואָרטנדיק אויף קיין ענטפער, האָט ער געלאָזט פאַלן עטלעכע ווערטער וועגן פוילן. דער־נאָך האָט ער מיך אַנגענומען פאַר דער האַנט. — די רוסישע פּלאַכן, אַט די פאַשע־פעלדער, דורך וועלכע איר זענט געאַנגען, דערהאַלטן ביים לעבן דעם נאַראָד. די ברויט־פעלדער זענען האַלב פאַרוויסט פון שלעכטן אַקערן, פון שלעכטער זריעה. אַ גאַט, ווען וועט מען קענען רייניקן די פעלדער פון דער אויסטערלישער קראַפּעווע ? אַזאַ פאַרדאַרבונג ! בלויז די פאַשע־פעלדער זענען געבליבן אַזוי ווי אַמאָל, כאַטש נאָענט צו די דערפער זענען זיי אויך קראַנק, ווייל מען וואָרט נישט ביז דאָס פעלד וועט אין זומער צייטיק ווערן צום היישניט, נאָר מען צעקאַלעטשעט עס מיט די קאַסעס.

נאָדיעזשאָ האָט גוטמוטיק צו מיר אַ שמייכל געטאָן און איך האָב דערקענט איר צופרידנקייט. דאָס אייז פון זקנס פנים איז צעטייעט געוואָרן. איך האָב געוואונען זיין צוטרוי. ער גלייבט מיר. אַ צופעליק געזאָגט וואָרט וועגן די רוסישע רחבותן האָבן אים אויפ־גערודערט.

— מישאָ, — האָט זי מיר איינגערוימט — אומניצאָ מאַי... דו האָסט אים פאַרשטאַנען און עס איז געשען אַזוי נאַטירלעך... ווי גוט איז עס וואָס דו האָסט די פעיקייט צו פאַרבינדן פריינדשאַפט מיט מענטשן און פאַרשטייסט די נאַענטע... עס וועט דיר העלפן... וועסט אויסהאַלטן... וועסט איבערהאַלטן די מלחמה... פארליר זיך נישט. בלייב תמיד נאַטירלעך מיט רוסישע מענטשן...

דער אַלטער איז אַוועק און אין אַ וויילע צוריקגעקומען מיט אַ פלעטל בראַנפן, סאַמאַגאַן, פון ווילדע פעלד-באַרן.  
— נו, מאַלאַדאַי טשעלאָוועק, מיר וועלן אויסטרינקען אַ גלעזל ? דער סאַמאַגאַן איז געווען שטאַרק און האָט געהאַט דעם ריח פון פוילישע לענגאַלקעס, וועלכע איך האָב געגעסן יינגלויז אין די סעדער פון מיינע פעטערס, נישט ווייט פון פלאַנסק און טשעכאַנאַוו.  
— די פאַשע-פעלדער, די הויכקייטן פון באַשקירצני, די ברויט-פעלדער אַרום דודניקאַוואַ, די אַקער-פעלדער, וועלכע ציען זיך ביז קוליקאַוואַ, די טאַלן, די נידערונגען ביי דעם טייך מאַקשאַ, ווו עס וואַקסן די שלענגל-גראַזן און די דערפער האַבן דאָ זייערע קרויט-גערטנער... אַהאַ, סינאַק, ווי פאַרוואַרלאַזט איז אַלץ ! ווי פאַרשעמט איז גאַטס ערד !...

דער אַמאַליקער זעמסקי אַגראַנאַם האָט דערוואַכט אין דעם זקן. ער האָט מיך עטלעכע מאַל אַרומגענומען און הייס גערעדט :  
— וואָס האַבן זיי געוואַלט פון דעם נאַראַד אונדזערן און פון אונדזער ערד ? סינאַק, באַנעם דאַס ! די פעלדער און לאַנקעס, די וועלדער און די אַלע נידערונגען און הויכקייטן, אויף הונדערטער וואַרסטן אַרום, האַבן געהערט צו דער אַבשטיינע, צו דער געמיינד-שאַפט. יעדע צוואַנציק יאָר האָט מען די ערד אויף סיני צעטיילט אין גלייכע חלקים אויף יעדן ני-געבוירענעם זכר. דאָ זענען קיין פאַמעשטישקעס נישט געווען. קיינער האָט דאָ נישט געהאַט קיין ערד-לאַטיפונדיעס. אַזוי ווי אין די הייליקע שריפטן שטייט געשריבן, אַזוי האָט זיך דאָ דאַס פאַלק געפירט מיט דער ערד. אַזוי פון די

אורצייטן אָן. האָט מען צוגענומען די ערד, וואָס איז אַזוי גערעכט  
סייווי געווען צעטיילט צווישן פּאַלק, און געמאַכט קאַלכאַזן. אַמאַל  
זענען די אַמבאַרן געווען פּול מיט תּבואה און היינט? די אַמבאַרן  
האַט מען שוין לאַנג צענומען אויף געהילף כדי צו באַהייצן די  
שטובן אין די ווינטערס. דאָ איז געווען אור-קאַמונע, אור-סאַציאַליזם  
איידער זיי, די „באַפרייער“ פון „אַקטאַבער“ האָבן זיך דאָ באַוווּן.  
וואָס האָבן זיי געטאָן? אַ, גאַט, אַזאַ פאַרוויסטונג פון די פעלדער!  
אַזאַ פאַרהונגערונג פון די מענטשן און פון די בעלי-חי?

נאָדיעזשאַ האָט געוואָלט אַוועקנעמען דאָס פּלעשל וואָדאָ און  
אריבערפירן דעם שמועס אויף אַן אַנדערער טעמע. דער פּאַטער האָט  
נישט געוואָלט אַפּטרעטן. איך האָב ווידער אַ מאַל געמוזט אויס-  
טרינקען אַ גלעזל און פאַרבייסן מיט איינגעלייגטע שוואַמען.  
— זיי זענען באַטעמט, די שוואַמען... — האָב איך געזאָגט,  
וועלנדיק אַרויסהעלפּן נאָדיעזשאַן.

— וואָט, איך האָב געזאָגט פון אַנהייב, אַז די פעלדער, דורך  
וועלכע דו ביסט געגאַנגען, האַלטן אונדז אויף ביים לעבן. אין די  
בערעזע-קוסטעס קלייבן די קאַלכאַזניקעס אַן שוואַמען און לייגן זיי  
אין אין אַ צוויי-דריי פעסלעך. אויף די פּאַשע-פעלדער געפינען זיך  
ציבעלע-גראַזן, קנאַבל-וואַרצלען, שטשאַוועל. די קינדער זוכן דאָ  
אויף פייגל-אייער. יעדן פאַרנאַכט, נאַכן זון-אונטערגאַנג, גייען די  
באַביאַנקעס מיט זעק אַנשניידן גראַז און טריקענען דאָס אין הויף —  
אַזוי אַרום פאַרגרייטן זיי היי אויף אַ גאַנצן ווינטער. די עטלעכע  
הינער זענען געבליבן ווי אַ סימבאָל פון אַמאַליקער זאַטקייט, געפּי-  
נען זייער שפייז אין די אויסגעטריקנטע זאַנגען פון די גראַזן, וועלכע  
עס ברענגען די פויערטעס אין הייפל אַריין. די פאַר שעפּסן און די  
ציג, וועלכע מען דערלויבט צו האָבן יעדן איינעם, האַדעווען זיך  
אויף דער לאַנקע, און דער טייך וואָס וויקלט זיך אַרום די פעלדער,  
גיט אויך אַ פּישל אַפּצופּרעגלען, אַדער אויף אַן אוקאַ. האַ-האַ-האַ,  
ווען נישט דאָס פּאַשע-פעלד וואָס ציט זיך אויף צענדליקער קילאַ-  
מעטער, וואַלטן אַלע שכנותדיקע דערפער אויסגעגאַנגען פון הונגער.

די אמאליקע ברויט-פעלדער האבן אונדז אויפגעהערט צו באשפייזן. דאס ביסל תבואה, וואס מען נעמט דא אראפ, שיקט מען אוועק ווייט-ווייט דורך באראשאווא ביז מאסקווע. סינאק, מען טרויט נישט איבערלאזן דא אפילו די זריעה. אז עס קומט דער פריילינג, אדער דער שפעטער זומער, ווען מען דארף אויף ס'ניי זייען, ברענגט מען צו פירן פון דער ווייט, מיט באנען און מיט וועגענער, זריעה. א העלפט צעגנבעט מען, די אנדערע העלפט מישט מען אויס מיט לעביעדא און מיט אנדערע טשארטן. עס איז געווארן הפקר. און דו, שווייג!

— מוז עס אזוי זיין? ווער טראגט די שולד? קען מען דען אלץ ארויפוארפן אויף די, וועלכע שרייבן אין מאסקווע די געזעצן? — האב איך זיך געפרעגט.

— עס מוז אזוי זיין! דא וועט זיך שוין נישט ענדערן! קיינער קען שוין מער נישט אויסבעסערן! קיינער נישט! אפילו ווען לעבן וואלט געלעבט! עס איז געמאכט געווארן דער ערשטער טריט, וואס איז געווען קעגן די געזעצן פון מענטש און קעגן דער נאטור; אויפגעצוונגענע קאלעקטיוויזאציע וואס איז אין דער אמתן אן אנט-אייגענען די פויערים פון זייער פיצל ערד, דיקטאטור, מאכט פון פויסט. איך בין שוין איבער די אכציק און איך קען זיך שוין דער-לויבן דאס צו זאגן.

נאדיעזשא האט זיך פארקליבן מיט איר זון צום גרויסן אויוון. מאמע און זון זענען געווען פארהילט אין א דינעם לייזונטן שאל מיט גרינע פראנדזן. זי האט געוויגט דעם זון אין אירע ארעמס און שטיל געזונגען. איך האב דאס געזאנג געהערט נאר בעת איר פאטער האט איבערגעריסן די רייד, כדי צו דערטרינקען דאס ביסל בראנפן.

— דאס אויסהונגערן די פויערים פון ראסיי איז פלאגירט! עס איז געטאן מיט א כוונה! זיי ווילן, אז דער הונגער אין דארף זאל

טרייבן די יוגנט פון די קאלכאזן אין שטאט אריין, אין די פאבריקן!  
דארט גיט מען אַ פאַרזיכערטע נאַרמע ברויט און געלט-געהאַלט.  
די רעגירונג וויל אזוי אַרום אויפבויען די אינדוסטריע. וועט דער  
פויער אין דאָרף לעבן דערטרעגלעך, כאַטש נישט צופיל זאַט, וועט  
מען פון די פאבריקן לויפן אין דאָרף אריין. זיי טוען דאָס מיט קאַל-  
טער אכזריות, אויסגערעכנט, ברוטאַל. איז פאַראַן אַ קאַלכאז וווּ די  
גערעטעניש איז געווען אַ גאַר גוטע — נעמט מען אַוועק דאָס איבער-  
ריקע און מען „גלייכט“ אויס מיט אַלע הונגעריקע. פאַרוואָס דער-  
לויבט מען נישט האַבן פּריוואַטע אוסאַדבאַס מערער ווי אַ פּערטל  
העקטאָר? וואָס וועט זיי דען שאַדענען, אַז אַ קאַלכאזניק וועט  
באַקומען פאַר זיין געהילפּס-ווירטשאַפּט, אַביסל מערער ערד לעבן  
זיין שטוב? עס פּוסטעוועט דאָך סיי ווי סיי? דערפאַר וויל זיי ווילן,  
אַז ער זאָל זיין הונגעריק! עס איז דאָך אַ שפּאַט, די פּויערים האַבן  
מער גערעטעניש פון די פּיצלעך ערד, וועלכע מען האָט זיי אויס-  
געטיילט, ווי די מלוכה פון אַלע אירע קאַלכאזן און סאַוואַזן. פון  
די נישטיקע גערטנדלעך מוז דער פּויער נאָך צאָלן שטייערן, נישט  
אין געלט, וויל עס האָט קיין ווערט נישט, נאָר אין נאַטור; פאַר די  
פאַר הינדלעך — הונדערט אייער אַ יאַר! פאַר די צוויי-דריי שפּנסן,  
וועלכע דער פּויער האַדעוועט — אַ שפּנס אַ יאַר! פאַר דעם וואָס  
זיין כאַטע שטייט אויף „מלוכהשער ערד“ — נייע שטייערן! מען  
וועט דאָך נישט גלייבן אויב מען זאָל דאָס דערציילן אין דער וועלט.  
רוסלאַנד לעבט און האַלט אויס, וויל דער פּויער האָט נאָך צו זיין  
רשות דאָס פּיצעלע ערד, וואָס איז נישטיק און וויל עס זענען דאָ  
די פאַשע-פּעלדער און די וועלדער זענען נאַענט!

די פּלאַש איז שוין געווען ליידיק. ווידער איז באַפאַלן דעם אַלטן  
אַ שטילקייט און אַ טרויער. ער האָט שוין אַבער אויף מיר נישט  
געקוקט ווי בעת מיין באַווייזן זיך אין דער שטוב, אומהיימלעך און  
פאַרשעריש. איצט האָט ער מיך באַדויערט.  
איך האָב געזען ווי נאַדיעזשאַד האָט צוגעפירט דעם האַלב-פאַר-

שלאפענעם זון צום טשולאן, געזען ווי דער פארהאנג וויגט זיך. איך האב איינגעהערט זיך אין איר שטילן געזאנג. פון די פארפרוירענע קליינע פענצטער-שייבלעך האבן שארף געלויכטן מיט פערל-ליכטיקייט אלערליי פראסט-קווייטן. איך האב געקוקט אויף זיי און דערקענט, און זיי האבן דעם אויסזען פון שטעכיקע קראפעוועס, פון פאלין.

דער אלטער האט גערעדט אזוי ווי צו זיך :  
— וועלן זיי געבן נאך א פאר סאטעס ערד פאר דעם קאלכאז-ניקס אוסאדבע, וועט ער זאט זיין. דאס וועט לאקן די שטאטישע פאבריקס-ארבעטער צו פארלאזן די פאבריקן. עס איז א פארכישופ-טער קרייז. די קלענסטע ענדערונג וועט צעטרייסלען די משונהדיקע פיראמידע, וועלכע מען האט אויפגעשטעלט. די דיקטאטור איז אומ-מעכטיק צו מאכן יעטוועדע מילדערע רעפארם. זי מוז זיך וואס אמאל פארשטארקן און פארשאַרפן. די מלחמה איז פאר זיי אן אטעם-פויזע. פאראן איצט סימנים פון א געוויסער מילדערונג. עס וועט אבער נישט אנהאלטן לאנג. ווי נאך זיי וועלן זיך פילן פעסטער, און דער דייטש וועט מער אונדז נישט באדראַען, דאן וועט עס קומען צו נאך ערגערע צייטן.

אין א שכנותדיקן הויף האט געוויינט א שעפס. א גלעקל-קלינג-געריי פון א שליטן האט זיך דראַבנע צעשאטן אין דער נאכט-שטילקייט. איך האב דייטלעך געהערט דאס געוואי פון א סטאדע וועלף.

— אלע ערד-מעזשעס זענען שוין נישט צום דערקענען... נישט בלויז דא, ווו די ערד האט געהערט צו אלעמען, נאך אין גאנץ ראסיי. צוריק צום אלטן קען מען שוין נישט גיין. עס איז צעשטערט געווארן נישט נאך דער קלאס פון פריצים, נאך אויך דער פויערים-קלאס. א פעלקער-אויסמישעניש און אן איבערשיכטונג, וואס די געשיכטע פון רוסלאנד האט נאך אזעלכעס נישט געקענט. דער נייער

סיסטעם פון קאלכאזן טויג נישט. וואָס וועט זיין? ווי אזוי וועט ראַסיי צוריקבויען איר לאַנדווירטשאַפט? וואָס וועט זיין מיט די מיליאָנען פּויעריים-זין, וועלכע מען האַלט מיט צוואַנג אין הונגער-באָדינגונגען אין די פּאַבריקן? וואָס וועט זיין מיט אונדזער פּאַלק, וואָס ראַנגלט זיך איצט קעגן אַ נאָך גרעסערער דיקטאַטור און נאָך מער געפערלעכער? ווי אזוי זאָל זיך דאָס הונגעריקע רוסלאַנד שלאָגן קעגן די דייטשן?

ער האָט זיך איבערגעבויגן איבער דעם אייוועלע און צונויפֿ-געשאַרט די האַלאַוועשקעס. דאָס קאַנעצל האָט געוואָרפֿן אַ געל ליכט. איך האָב געזען ווי ער נעמט אַרויס פֿון אויוון-מייערל אַן אויסגעטריקטן שטיק האַלץ, דערנאָך אַ מעסער און אַנשפּאַרנדיק דאָס האַלץ מיט זיין ברוסט האָט ער גענומען שפּאַלטן לאַנגע שפּענער, אויסלייגנדיק זיי אין אַ גלייכער ווירע לעבן דער אויוון-בלעך. פּאַר-טאָג וועט ער מיט די „לוטשינעס“ אונטערצינדן דעם גרויסן אויוון.

איך האָב נישט געענטפּערט אויף יאַקאַוולעווס פּראָגן און נישט אַריינגעוואָרפֿן מיין וואָרט, כאַטש איך האָב אים געוואַלט זאָגן, אַז עס איז נישטאָ קיין אַנדער אויסוועג ווי פּאַרטיידיקן זיך קעגן די דייטשן און אַלץ אַנדערע מוז איצט פּאַרגעסן ווערן. און דאָך האָב איך נישט געקענט פּאַרגעסן יענע פּויערטע, וועלכע איז געשטאַנען צווישן צוויי באַוואַפֿנטע מיליציאַנערן ביים ספּעציעל אימפּראַווי-זירטן געריכט, הלמאי זי האָט בעתן שניט געהאַט אין איר בוזעם פּאַרוויקלט אין אַ קאַפּטיכל עטלעכע זשמעניעס קאַרן. פינף יאָר תּפּיסה. איך האָב געוואוסט, אַז אַלע, אַלע וועלכע אַרבעטן אין פעלד ביים שניט, נעמען מיט זיך אַהיים אַביסל קערנער, ווייל דערפֿון לעבן זיי. איך האָב געזען יונגע פּויערטעס, וועלכע מען האָט געיאָגט דורך די פעלדער אזוי ווי האָזן, כדי זיי צו שיקן אויף אַ יאָר אַרבעטן אויף די טאַרף-פעלדער. איך האָב געהערט וועגן פּויערים, וועלכע גייען אין די נעכט צום פּערדשטאַל, כדי צו גנבענען ביי די פּערד קלייען און פֿון דעם קאַכן זיי אַ פּאַכלעבקע. איך האָב געוואוסט, אַז

אין די וואָלד-פּאַליאַנעס, אין פּאַרשידענע נישט-צוטריטלעכע ווינק-  
לען אין די אַווראַגן, אין די קוסטארניקעס, באַארבעטן די פויערים  
שטיקלעך ערד, די גרייס פון איין שפּאַן און פּאַרזעצן דאַרט אַ פּאַר  
נאַטשעס קאַרטאַפּל, אַדער אַ צענדליק זאַנגען, פּראַסאַ. אומלעגאַלע  
ערד-באַאַרבעטונג אין אַ לאַנד וווּ די ערד פּוסטעוועט! אַ משונה-  
דיקע וועלט! איצט גייען זיי פּאַרטיידיקן זייער ערד, זייער היימ-  
לאַנד! מאַרגן וועל איך גיין צוזאַמען מיט דעם גרויסן און ליידיגדיקן  
פּאַלק.

איך וואַרט שוין אויף דער שעה, ווען מיר וועלן פון דאַנען אַוועק,  
און דאָך טוט מיר באַנג. איך הער ווי נאַדיעזשדאַ זינגט שטיל-שטיל  
און איר ניגון הייבט אַן צו ווערן איינס מיט דעם טרויער פון דער  
רוסישער ערד, מיט דעם געוואָי פון ווינט אויף די שניי-פעלדער.  
דאָ אין דער כאַטע האַב איך דערזען אַן אַנדערע נאַדיעזשדאַ, אַ  
היימישע, אַ טאַכטער פון אַ רוס, וואָס די ערד וויינט אַרויס פון אים  
און עס וויינט מיט די פּראַסטיקע נאַכט אין דעם אויסגעפרוירענעם,  
פּאַרהונגערטן, דערשאַקענעם פּאַרשנייטן דאַרף.



## קאפיטל זעקס

דאס קאנעצל ביים איקאנע-ווינקל האט געצאנקט. איך האב דעם פלעמל-געציטער דערקענט לויט די באוועגלעכע שאטנס אויף די שייבלעך. מען האט דורך די פענצטער ניט געזען די פראסטיקע נאכט, נאר זי אפגעפילט. איך האב זיך לאנג איינגעקוקט אין דעם בלאז-זילבערדיקן ליכט, פארהויכט מיט א שניי-שטויב, וואס איז שייטערלעך אריינגעדורנגען פון דער דארפישער גאס. ווען איך האב זיך אויסגעקערעוועט איז שוין וולאדימיר יאקאוולעוויטש נישט גע-ווען אין דעם צימער. ער האט זיך פארקליבן אויפן אויוון, אן אויס-געבעטן מיט שעפסענע פעלן. איך בין געווען אליין און מיט מיר דער שטילער ניגון פון נאדיעזשדאן. זי האט אין טשולאן פארוויגט איר זון.

אוועקגיין איצט, אדער איבערווארטן ביז נאדיעזשדא וועט אריי-  
קומען ?

איך האב געקוקט אויף די דיקע בעלקעס פון די ווענט, געטע-סענע, צונויפגעשלאסענע איינע צו דער אנדערער, געקוקט אויף דער בליץ-לאמפ מיט דער קופערנער טאץ, וואס איז אראפגעהאנגען פון ברוין-הילצערנעם סופיט. איך האב דערקענט די סימנים פון אמאליקער זאטקייט און רייכקייט; די וואל-געשטריקטע טאפיצירע-רייען, די טערקישע שאלן וועלכע האבן געדינט ווי טשולאן-פאר-האנגען, די זילבערנע טיי-טאצן, דער גרויסער זילבערנער סאמאואאר, די קופער-טעפ, די פארשיידענע פעלן פון היות און די בוכארער טעפיכער פארשפרייטע אויף די פאלן. אויף דעם שרייב-טיש, אין איקאנע-ווינקל, ווו עס זענען געלעגן אנגעהויפט פארשיידענע אלטע

ביכער און איינגעבונדענע קאמפלעטן פון זשורנאלן, האָב איך דערזען אַ טינט-און-פעדער איינגעפאַסט אין אַ מאַלאַכטי-קעסטל. איך האָב זיך אַוועקגעזעצט ביים נידעריקן שרייב-טיש און געזוכט אַ ריין בייגעלע פאַפיר. ערגעץ, אויף אַ טייל פון אַ קאמפלעט פון אַמאַליקן „גיוואַ“, האָב איך אייליק אַנגעהויבן צו שרייבן. די ווייס-קייט פון פאַפיר האָט מיך אַזוי געלאַקט, אַז איך האָב האַסטיק, שורה נאָך שורה, אַנגעהויבן שרייבן די פערזן פון אַ ליד אין יידיש. די יידישע אותיות האָבן מיר פאַרשאַפן שטילע פרייד. איך האָב געקוקט אויף זיי מיט פייכטע אויגן און מיט חידוש פון איינעם וואָס האָט עפעס נאָענטס און אייגן צוריק אַפּגעפונען.

אַ, מיין לעצטע נאַכט אין טיפן ראסיי. הימלען פראַסטיקע, דערפער אונטער שניי. מענטשן אין פחד און וויי. אין דער ציין-פאַרביסענער שטילקייט הער איך זייער געשריי. פאַרשאַפן וועלן ווערן מינע לעצטע טריט. פאַרגיין וועט מיין נישט-דערזונגען יידיש ליד. דערפער — פאַרקאוועט אין אייז און אין שניי. פעלדער וויינען מיט דערנערגעוויין. מיין ליד פון ליבע און שרעק באגלייט אויף דעם פאַרשנייטן וועג.

וואָס איז שטאַרקער? האָב איך זיך אַליין געפרעגט; דיין ליבע אַדער דיין שרעק? איך ווייס נישט. איך קען זיי שוין נישט אַפטיילן. זיי זענען אַזוי צונויפגעפלאַכטן ווי וואַרצלען פון צוויי ביימער ביי אַ שמאַלן שטעג.

אומגעריכט האָט זיך באַוויזן נאַדיעזשדאַ. זי האָט געקוקט אויף די קורצע שורות פון די יידישע פערזן. — דאַס איז אַ ליד... — האָט זי געזאָגט. איך האָב איבער דעם ליד אַנגעשריבן מיין אַדרעס פון דער לעצטער היים: וואַרשע. קאַרמעליצקאַ גאַס נומער 1. און אין קלאַ-מערן: צו איינעם פון מיין משפּחה, וואָס וועט איבערלעבן די מלחמה. דערנאָך, אונטערן ליד, האָב איך אַנגעגעבן די דאַטע.

נאדיעזשדא וולאדימיראָוונא האָט טרויעריק אַ שמיכל געטאָן  
און געשאַקלט מיטן קאַפּ ווי זי וואָלט מיר געגעבן צו פאַרשטיין,  
אַז די שורות וועלן דערגיין צו מיינע נאָענטע.

איך האָב געפילט, אַז דאָס האָט זי אומהיימלעך געמאַכט, וואָרעם  
זי האָט באַנומען, אַז עס איז מיין לעצט וואָרט, מיין געזעגענען זיך  
מיט די נאָענטע און דער אומגלויבן מיינער, אַז איך וועל איבער-  
לעבן. זי האָט געוואָלט מיינע מחשבות מילדער מאַכן דורך איר גוט-  
מוטיק שמיכלען, דורך אַוועקלייגן דאָס איינגעבונדענע בוך מיט  
מיין ליד אויף איינער פון די ביבליאַטעק-פאַכן און דורך אירע ליב-  
שאַפטס-בליקן.

איך האָב זיך אויפגעשטעלט און געזאָגט: — ס'איז שוין שפעט.  
איך וועל אַהיימגיין.

— אַהיימגיין? — האָט זי חידושיק זיך איבערגעפרעגט. —  
דיין היים איז דאָ.

זי האָט דאָס געזאָגט אַזוי שטיל און אַזוי נאַטירלעך ווי עמעצער  
וואָס זאָגט עפעס, וואָס איז קלאַר און קען קיין שום ספקות נישט  
אַרויסרופן.

יענע טרערן וועלכע איך האָב דערשפירט בעת איך האָב געקוקט  
אויף די פערזן פון מיין יידיש ליד, וואָס איך האָב אַזוי ספאַנטאָן  
געשריבן, נאָך יאַרן פון וואַגלעניש, אין אַן אַלט רוסיש הויז, ערגעץ  
נישט ווייט פון דער וואַלגע וווּ עס האָט נאָך קיין יידישער פוס נישט  
באַטראַטן ביז מיר, אַטאַ יענע טרערן האָבן זיך איצט ווידער אַנט-  
פלעקט און זיי האָבן זיך אוודאי געמיניעט אין קאַרגן ליכט פון  
קאַנעצל, וואָרעם איך האָב געזען וייער אַפּשפיגלען זיך אין נאָדיעזש-  
דאָס שוואַרצאַפלען.

דאָס קאַנעצל איז אַליין אויסגעאַנגען. די פענצטער-שוויבן האָבן  
איצט געליכטיקט מיט דער ליכט פון פראַסט און שניי.

אן אפשיין פון דעם ליכט האט ארומגעשוועבט אין דעם גרויסן צימער פון דער דארפישער כאטע ווי א פליגל פון א מלאך און טייל מאל באלויכטן דעם סאמאואאר, אפטמאל די אויסגעלאשענע איקאנעס און עטלעכע מאל האט גענומען ליכטיקן דאס פנים פון נאדיעזשדא וולאדימיראָוואָ.

— אן אויסטערליש וואַנדערנדיק ליכט — האָב איך צו איר שטיל געשעפטשעט.

— נאָך דער נאַכט וועסטו אַוועקגיין אַזוי ווי יעדער איינער מאַביליזירטער. דו האַסט אַ היים, אַטאַ דאָ, אין הינטערלאַנד. וועסטו האָבן אַן אַדרעס וווּ צו שרייבן דינע בריוו. מישאַ, איך וועל וואַרטן אויף דיר.

איך האָב אַפּגעפּילט אירע ווערטער פיזיש און וואָס מער זיי האָבן מיך אויפגערודערט אַלץ שווייגנדיקער בין איך געוואָרן. זי האַט אַבער געוואָסט ווי איך לעב זיי איבער און געשפּירט ווי מיין גוף נעמט זיי אויף.

די נאַכט פון שניי, פון פּראָסט, פון פּחד, פון אויסגעפרוירענע הימלען, פון פּאַרוויסטע פעלדער, פון פּאַראַומערטע פּויערים, האַט זיך מיט אַ מאל פּאַרוואַנדלט פּאַר אונדז אין אַ נאַכט פון ליבשאַפט.

פּיאַדאַר גאַוורילאַוויטש האַט אין אַ זונטיק פאַר טאַג, באַלד נאָך דעם ווי איך האָב באַקומען דעם מאַביליזאַציע-צעטל, געקלאַפט אין מיין לאַדן.

— מען טרייבט דיך אַוועק פון אונדז ?

איך האָב דערזען אַ רוסישן זקן ; אַ צעשוּיבערטע גרויע באַרד, שאַרפע קינבאַקן, שיפלעכע אויגן.

— מען טרייבט גישט, פּאַטערל, איך גיי אַליין...

דער שטערן פון זקן איז פאַרצויגן געוואָרן מיט קנייטשן און די אויגן זענען זיך ענגער צונויפגעלאַפּן. ער האַט געקוקט אויף מיר אי מיט שפּאַט און אי מיט רחמנות.

— קום אַרויס. איך וויל רייזן מיט דיר.

— גיי מענדעל — האט געזאגט מאַריאַ פּעריפּעראַוונאַ. — גאָר-  
ריליטש וויל זיך אַוודאי מיט דיר געזעגענען.

איך האָב פּיאַדאַר גאַוורילאַוויטשן געזען עטלעכע מאָל. ער איז,  
ווי פאַרבייגייענדיק אַריינגעפאַלן כלומרשט אויף אַ רגע און פאַר-  
פירט מיט מיר שמועסן וועלכע האָבן נישט געהאַט קיין אַנהויב און  
נישט קיין סוף. דאָס זענען געווען שמועסן וועגן וועלט-באַשאַף  
און וועגן דעם, אַז דער מענטש האָט נישט זיין ווילן און מיט אים  
פירט אָן דער העכערער גייסט. און אויב דער מענטש האָט נישט  
זיין ווילן — איז ער דאָך נישט פאַראַנטוואַרטלעך פאַר זיינע מעשים  
און מען טאָר אים דערפאַר נישט משפּטן...

דער טאַג איז געווען אַ זוניקער, אַ שנייאיקער. מיר זענען  
אַריבער דער פאַרפרוירענער מאַקשאַ און פאַרקערעוועט צום דערפּל  
דודניקאַוואַ.

— פינף און צוואַנציק יאָר בין איך דאָ נישט געווען — האָט  
גערעדט גאַוורילאַוויטש — ביז דער רעוואָלוציע האָב איך אין טעג-  
גושעוואַ געהאַלטן די פּאַסט, געהאַט אייגענע זעקס פּערד, געטריבן  
געהילצער מיטן טייך. דאָס געמויערטע הויז פון צוויי שטאַק אין  
מיטן מאַרק האָב איך געלאָזט אויפבויען. כ'בין אַוועק קיין מאַסקווע  
ווייל „די רעוואָלוציע“ האָט מיר דאָ אַלץ צוגענומען. איך האָב דאָרט  
געאַרבעט ביי בויען הייזער. אין דער גרויסער שטאַט האָט מען מיך  
נישט געקענט. מען האָט מיר דערלויבט צו האַלטן איין פּערד, האָט  
מיך דאָס פּערד געקאַרמעט. איצט, אַז דער גערמאַנעץ איז דערגאַנגען  
ביז מאַסקווע, בין איך צוריקגעקומען אין מיין דאָרף אַריין. ווער  
האַט איצט אַ קאַפּ צו מאַכן אַ חשבון מיט גאַוורילאַוויטשן ? איך בין  
שוין אָן אַכציקער ! די, וועלכע האָבן מיך ראַזקולאַטשעט, זענען שוין  
לאַנג אומגעקומען אין סיביר... איך גיי אַרום איבער גאַטס ווייסער  
וועלט, און כאַטש זי איז איצט פאַרשיט מיט שניי אויף אַן אַרשין  
די טיף, ווייס איך גענוי, אויף וועלכן אַרט, אונטער דעם שניי, מען  
קען נאָך דערקענען די שפורן פון מיינע אַמאַליקע טריט.  
מיר זענען אַרויף אויף דער הויכקייט פון די דריי ווינטמילן. די

מאקשא-ברעגן האט מען אנגעזען, ווייל דאָרט וווּ עס איז געווען דער ריכטיקער געלעגער פון טייך, דאָרט איז דער שניי געווען זיל-בערדיק-בלאָ. אין איין ווינטמיל איז געווען צונויפגעזאָמלט היי. מיר האָבן זיך אָוועקגעזעצט אויפן היי און איינגעהערט אין געצוויטשעריי פון פייגל, וועלכע האָבן זיך אויפגעהאַלטן אין דער ווינטמיל, צווישן די טונקעלע הילצערנע בעלקעס. זיי האָבן אָנגע-טראָגן לאַנגע טרוקן-גראַזן, שטרויען און אין מילדן ווינטל האָבן זיי געפלאַטערט און געמיניעט זיך אין זונליכט.

פּיאַדאַר האָט גערעדט :

— איך וויל מיט דיר ריידן פאַ דושאַם. גייסט אָוועק פון אונדז ערגעץ ווייט. איך בין אַלט און מיינע יאָרן זענען שוין לאַנג גע-שאַנקענע. פאַרוואָס זאָל איך דיר נישט זאָגן וועגן אונדזער גלויבן ? דו געהערסט דאָך צו דעם הייליקן פאַלק איזראַיל... איך מוז זיך דורכשמועסן מיט דיר, מיט איינעם פון דעם געטלעכן פאַלק... האָסט אפּשר באַמערקט, אָז איך האָב זיך נישט געצלמט ווען איך האָב אָנגעקלאַפט אין מאַריאַ פּעריפּעראַוואַס כאַטע און אויך נישט געצלמט בעת איך בין אָוועק ? איך האָב נאָר געקוקט אויף דער איקאַנע און זיך דערנאָך אַפּגעקערט. ווייסט פאַרוואָס ? דאָס איז דערפאַר ווייל איך בין נישט קיין פּראַוואַסלאַוו. איך בין אַ כליסט !

— אַ כליסט ? — האָב איך איבערגעפרעגט.

אין מיינע יינגל-יאָרן האָב איך אַפט געהערט דאָס דאָזיקע וואָרט, בעת קריגערייען און זידלערייען. „ביסט אַ כליסט, אַ הפּקר-מענטש, אַ פּאַביטניק“. ניט איין מאָל האָט מען מיך געשטראַפט : „מענדעלע, זעסט דען אויס ווי אַ יידיש קינד ? זעסט דאָך אויס ווי אַ כליסט !“ עס האָט באַדייט, אָז איך בין שוין אַ פאַרפאַלענער פאַרשוין און עס וועט פון מיר קיין לייט נישט זיין.

איך האָב איצט געטראַכט : ווי אָזוי האָט עס פאַרבלאַנדזשעט דער נאַמען פון אַן אוראַלטער רוסישער סעקטע אָזש אין מיין געבוירן-שטעטל פּלאַנסק און איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ זידלוואָרט ? — כליסטן זענען גלויביקע מענטשן... האָסט זיך אוודאי אָנגע-

הערט פיל שלעכטס וועגן אונדז? ... מיר זענען נישט קיין פאגאנער  
און מיר געהערן זיך אויך נישט אן מיט די סטארא-אבראדצעס. זיי  
האבן געפרעדיקט דעם אונטערגאנג פון דער וועלט וואס דארף  
בקרוב געשען. מיר, כליסטן, גלייבן, אז עס וועט אויפגעשטעלט  
ווערן א קעניגרייך אויף אונדזער ערד. מיר האבן איבערגענומען דאס  
נאבלסטע און דאס שענסטע פון אלט-רוסישן פאגאניזם. שרעק זיך  
נישט פארן ווארט פאגאניזם. ער איז געווען פיל מענטשלעכער, פיל  
טיפער ווי דער אומגלויבן פון די מארקסיסטן... די וועלט ווערט  
פארווילדעוועטער פון דור צו דור וויל מיר האבן זיך אפגעקערט  
פון גלויבן פון אונדזערע אבות. דאס אלט-רוסישע פאלק און אלע  
שבטים דא האבן נישט געוואסט פון קיין שיכרות, נישט פון קיין  
גנבות, און נישט פון קיין רויבערייען. עס פלעגן אונדז באפאלן  
פרעמדע, וועלכע זענען אנגעריטן פון די מאגאלישע סטעפעס און  
מיר האבן זיך פארטיידיקט. ערשט מיטן אויפקום פון פראוואסלאוו-  
נעם גלויבן און מיט די פרעדיקערייען פון די סטארא-אבראדצעס,  
אז די וועלט וועט בקרוב אונטערגיין, האט זיך אנגעהויבן א שיכרות  
און א הפקרות. דעמאלט טאקע האט זיך באוויזן א פויער פון דער  
שטאט קאסטראמסק מיטן נאמען דאניעל פיליפאוויטש. ער איז גע-  
ווען אן אמתדיקער מוזשיק, וואס האט געפרעדיקט פארן פאלק וועגן  
די הייליקע ספרים, וואס אייניקע זאגן, אז נאר די אלטע שריפטן  
קענען אונדז אויסלייזן, און אייניקע, אז נאר די נייע שריפטן. דאס  
הייליקע פויערל דאניעל פיליפאוויטש האט געזאגט, אז מיר דארפן  
האבן איין-און-איינציקן ספר; א בוך א גאלדנס, א בוך א באלעבנ-  
דיקס, א בוך א באפליגלטס — דער האר אליין איז דער גייסט דער  
הייליקער...

פיאדאר גאורילאוויטש האט אויפגעהויבן דעם קאפ צו די בעל-  
קעס פון דער ווינטמיל און א וויילע איינגעהערט זיך אין געצווי-  
טשעריי פון די פיגל.

אויסטערליש, גראד אין דער רגע איז ארויסגעפליגן פון א  
נעסט א וויסע טוביב. זי האט געמאכט עטלעכע קרייזן און אראפ-

גענידערט ביט ווייט פון אונדז מיט אַ וואַרקעריי.  
דער זקן האָט באַרירט מיט ביידע הענט זיין ברוסט און עפעס  
געפרעפלט. די טויב איז געגאַנגען מיט צעעפנטע פליגל אַלץ נענטער  
און נענטער צו אונדז, נישט שרעקנדיק זיך. גאָוורילאָוויטש האָט  
אויסגעשטרעקט די האַנט און די טויב איז אַרויפגעפלוין אויף זיין  
דלאַניע.

— דער מוזשיק דאַניעל האָט צונויפגעזאַמלט אַלע הייליקע  
שריפטן וואָס זענען געווען אין דער שטאַט קאַסטראָם און זיי אַרייַן-  
געוואָרפן אין דער וואַלגע... דערנאָך האָבן זיך צונויפגענומען גאַטס  
מענטשן און זיי האָבן באַשלאָסן צו שיקן די קלוגסטע פון דער עדה,  
אַז זיי זאָלן רופן גאַט, אַז ער זאָל קומען אויף אונזער ערד... זענען  
געקומען די שליחים אויפן הייליקן אָרט, זיי האָבן תפילה געטאָן,  
געוויינט... און עס איז געשען אַ גרויסער נס; אין ראַווסקער געגנט,  
אויפן באַרג גאַראַדיו, האָט זיך אַראַפגעקייקלט אַ פאַרהילטער אין  
וואַלקנס, אויף אַ פייער-וואַגן דער גאַט סאַוואָאָפּ און ער האָט זיך  
באַזעצט אין דעם גוף פון דעם גערייניקטן דאַניעל פּיליפּאָוויטש...  
האַט זיך וועגן דעם דערוואַסט דער פאַטריאַרך און ער האָט פאַר-  
שלאָסן דעם אַלמעכטיקן גאַט אין אַ פינצטערן געפענקעניש... און  
דעמאָלט איז די גאַנצע ערד פאַרהילט געוואָרן אין אַ נעפל און דער  
נעפל האָט אַנגעהאַלטן אַזוי לאַנג ביז מען האָט דעם אַלמעכטיקן  
נישט ארויסגעלאָזט אויף דער פּריי... און אַז ער איז צוריקגעקומען,  
האַט ער איבערגעגעבן זיינע נאַכפּאָלגער צוועלף געבאַטן און די  
צוועלף געבאַטן זענען דער יסוד פון אַלע גלויביקע מענטשן...  
די טויב האָט עטלעכע מאָל ברייט געעפנט די פליגל און זיי  
צוריק פאַרשלאָסן, דערנאָך האָט זי זיך אַוועקגעזעצט אויף דעם  
זקנס האַנט און זייטיק, מיט איין אייגל, געקוקט אויף אים.

איך האָב איינגעהאַלטן דעם אַטעם און נישט געוואָלט צעשטערן  
די אידליע אין דער ווינטמיל פון דעם טיף-רוסישן דאַרף.  
דאָס שטילע וואַרקעריי פון דער טויב איז צונויפגעקנופט געוואָרן



מיט די געטלעכע רייד פון רוסישן זקן. איך האב אים געוואלט זאגן וועגן מעשה בראשית, וועגן הר סיני און וועגן די לוחות. וועט ער מיך פארשטיין ?

פארוואס זאל איך, ערב מיין אוועקגיין אין דער ארמיי, צעשטערן זיין שיינע אלט-רוסישע פאגאנישע וועלט, וואס איז אזוי מילד ווי די טויבן-ווארקעריי ?

איך האב אים נישט געוואלט וויי טאן ווייל כ'בין געווען פול מיט דאנקבארקייט צו פיאדאר גאורילאוויטשן הלמאי ער האט מיך ארויסגעפירט פון דער כאטע אין אזא זוניקן ווינטער-פארטאג און פארשפארט צו הערן די טרויער-רייד פון מאריא פערפעראונא וועגן דעם וואס עס דערווארט די יונגע מוזשיקעס אין דער מלחמה.

עס איז גוט געווען צו הערן גאורילאוויטשן ריידן :  
— אונדזערע תפילות האבן מיר אמאל געזאגט אין ווייסע קיט-לעך, ביי אַנגעצונדענע ליכט, פארזאמלטע אין פשוטע מוזשיקע כאטעס. היינט זאגן מיר די תפילות בעת מען איז אליין. די כליסטן טרינקען נישט קיין בראַנפן, עסן נישט קיין פלייש, נישט קיין קאר-טאָפּל, נישט קיין ציבל און רייכערן נישט קיין טאַבעק... מיר פאַסטן פיל. עיקרדיק איז דאָס אינעווייניקסטע געפיל. מיר האָבן ווינציק געשריבענע תפילות און נישט קיין הייליקע ספרים. אונדזער גלויבן גיבן מיר איבער פון מויל צו מויל. די תפילות זענען קורצע, אזוי ווי די פאַלקס-געזאנגען. טייל תפילות באַשטייען פון עטלעכע ווער-טער וואָס חזרן זיך איבער. געטלעך זענען די כליסטן אין עקסטאַז, ווייל זיי זעען גאַט-זעונגען... אמאל האָבן זיך די כליסטן געדרייט בעת טייל תפילות אין אַ קאַראַהאַד ביז דער געטלעכער גייסט איז צו זיי געקומען... נאָך ביים צאַר אַלעקסאַנדער דעם ערשטן האָבן מיר באַהערשט גרויסע טיילן פון ראַסיי. לפנים האָבן טייל כליסטן אויך געהאַט איקאַנעס אין זייערע שטיבער און מיר פלעגן פון צייט צו צייט באַזוכן די צערקוועס. דאָס האָבן מיר געטאַן כדי זיך צו מאַסקירן, ווייל מיר האָבן געהאַט אויסצושטיין שווערע פאַרפאַל-

גונגען. טייל הייליקע, וועלכע האבן נישט געוואלט מאסקירן זיך, זענען אנטלאפן אין די וועלדער, געלעבט אין ערד-שטיבלעך און אן מען האט זיי אנטדעקט — האבן זיי זיך אליין פארברענט. איך גיי אפט צו דעם בערגל וווּ מיר געפינען זיך איצט. די ווינטמיל איז געווען אונדזערס אַ טעמפל... אהער איז געקומען דאָניעלס נאָכ-פאלגער, איוואָן טימאָפּעי — געהייליקט זאל זיין דער אַנדענק... ער האָט דאָ אַפּגעריכט געהיימערהייט תפילות און ער האָט דאָס איינ-געפירט אין דער ווינטמיל די טויבן, עס זענען שוין פאַרביי עטלעכע דורות... די טויבן האָדעווען זיך... זיי זענען דאָ פאַרוויינט און האָבן דאָ זייערע נעסטן... אהער קומען נאָך ביז איצט זקנים פון טענגו-שעוואָ, וועלכע געהערן צו דער סעקטע. זיי האָדעווען טאַקע די טויבן... דער גייסט פון הייליקן איוואָן טימאָפּעי האָט איבערגענומען דעם הייליקן גייסט פון דאָניעלן און איז דאָניעלן האָט זיך באַזעצט דער גאָט סאַוואָפּ...

אין נאָדיעזשאַס הויז איז געווען אַזוי שטיל אַזש איך האָב געהערט די טריט פון דער קאָץ וועלכע האָט זיך אַראָפּגעלאָזט פון אויוון און פאַרקערעוועט צו דער טונקעלער אויוון-בלעך. די שייבלעך זענען געווען בלאַ-זילבערדיק, פאַספאַריש. עס איז אויפגעגאַנגען דאָס ערשטע ליכט פון פאַרטאַג.

## קאפיטל זיבן

טענגושעווער פלאכן, מאַנאַטאַנע, גרויזילבערדיקע, ליימיק-ברויג-לעכע, פול מיט ערד-גרודעס פון שלעכט אַקערן, פול מיט דערנער ביי די וועג-ראַנדן און מיט לעביעדאָ-גראַזן פאַראַיאַריקע וועלכע דער ווינט האָט נישט באַוויזן אַרויסצורייסן פון דער ערד און צו פאַרטראַגן אין די אַווראַגן; וועגן ברייטע, מיט גריבער, מיט רעדער-אַפּדרוקן, מיט איינגעטריקנטע סימנים פון פערדישע טריט; וועגן וואָס ציען זיך פון דאַרפישע גאַסן ביז צו די בלאַע וואַלד-נעפלען, ביז צו די האַריזאָנטן; וועגן און אומוועגן האַלב-פאַרוואַקסענע מיט קראַפּעווע, מיט ווערבע-ריטלעך און מיט מאַזשעוויק-קוסטעס. יעדער אַנטרייבער האָט זיך אין דעם וועג זיין אייגן שטעגל, ווייל ווען עס פאַלן די רעגנס קען מען מער נישט פאַרן אויף די ערד-שטעגן איינגעטראַטענע, וואַרעם די וואַסערן זאַמלען זיך דאַרט און ווען די ערד איז אויסגעטריקנט סטערטשען גרודעס שאַרפע. וויפּל מאַל האָב איך אויף זיי געוואַנדערט צו די בלאַע וואַלד-ווייטן, צו די דערפלעך, וועלכע האָבן געמיניעט מיט דעם ליכט פון די הימלען, איבער וועלכע עס זענען גיך געשווומען פּורפורנע וואַלקנס. פּלאַכן גרינע, פון פּריש גראַז, וואָס גייט דאָ אויף פּיר-פּינג מאַל אין קורצן אַבער שאַרפן זומער. ווייטן ברויגלעכע פון די אַלערליי קוסטעס און אַרומגעוואַקסענע פּיענעס, פון וועלדער אויסגעהאַקטע. ווייטן קופּערנע ווי אַלטער מעש פון די אַלערליי וויקל-גראַזן; טאַלן טונקל-גרינע. ליכט פון וויס-שטאַמיקע בעריאַזקעס. פאַרבן גאַלדיק-מעשענע פון סאַסנע-שטאַמען. נישט איין מאַל האָב איך אויף די וועגן געטראַפן רוסישע פּויע-

רים, מארדווינישע זקנים און אלטע טאטערינס מיט קלומקעס, מיט בינטלעך טרוקענע צווייגלעך, מיט ליקע-קארע, מיט בינטן היי. זיי האבן גערעדט צו מיר דעם אוראלטן רוסיש און טיף אריינגעקוקט אין מיינע אויגן מיט בליקן מילדע, גלויביקע, חידושידיק-נייגעריקע.

אין אליין-געוועבטע רובאשקעס, אליין-אויפגענייטע, פארבונדע-נע מיט א גרינעם גארטל, אין הויזן צייגענע, אין ליקענע לאפטשעס געפלאכטענע, אין פיס-וויקלערס וואלענע, פארבונדענע מיט לעדערנע רימענס אזוי ווי די רצועות, מיט בערד ווינטיקע, מיט היט רונדיקע און קליינע דאשעקס, מיט פנימער קנאכיקע, אויגן דורכזעוודיקע, בלא-וואסערדיקע, האבן די מוזשיקעס צוגעגעבן דער לאנדשאפט עפעס אור-אלטס, עפעס ארכאישס און עס האט זיך מיר אויסגעדאכט, אז איך בין צוריקגעפירט געווארן צו די צייטן פון רוסישן מיטל-אלטער.

ערשט ווען איך האב זיך באקענט מיט דעם לעבן פון דער נאענט, האב איך דערזען, אז נישט בלויז די לאנדשאפט איז געבליבן אזא ווי זי איז געווען אין די אור-צייטן, נאר אויך דער מענטש וועלכער באוויינט זי. אויסטערליש, נישט בלויז דער מענטש, נאר אפילו זיין טעגלעך לעבן און די מאכט וועלכע איז דא איינגעשטעלט גע-ווארן, איז אזוי נאענט צו יענע דורות, אטא די ווייט-פאראנגענע פון מיטל-אלטער.

אין די דערפער, אויף הונדערטער קילאמעטער ארום טענגושיי זענען געבליבן די זעלביקע מינהגים פון לעבן; הילצערנע כאטעס געבויעט פון סאסנע-בעלקעס, געטעסטעטע און אומגעטעסטעטע, מיט גרויסע אויוונס, מיט קליינע פענצטערלעך, מיט א גאנעקל, מיט א שטאל הארט צוגעבויעט צום הויז. פארנט, פאר דער שטוב, אן ערד-אנשיט ארום דער פריזבע, א קליין הייפל און נאכן הייפל א גרינ-ווארג-גערטנדל. אין מיטן דער דארפס-גאס א ברונעם. די קליידער נייט מען אויף דעם פרימיטיווסטן אופן; אין א שטיק געוואנט שניידט מען אויס א ראד און מען טוט-אן דאס געוואנט, דערנאך

פארגייט מען פון ביידע זייטן און מען לאזט איבער ארט אויף אריינגיין-  
שטעלן די ארבל. מען שניידט-אויף ביים האלדז, אז מען זאל קענען  
אנטאן די רובאשקע און דערנאך פארוויימט מען די ראנדן, אז זיי  
זאלן זיך נישט אויסצויטלען.

די פויערים שערן די האר מיט דער הילף פון א טייטעצאל. מען  
לייגט עס ארויף אויפן קאפ און די האר וועלכע גייען ארויס פון  
טייטעצאל שערט מען אפ.

אין די זונטיקס, פארגאכט, נאכן צוריקקומען פון קאלכאזנעם  
באזאר, גייען די קומעס איינע צו דער אנדערער. מען דערציילט  
זיך נייעסן פון דארף, פון די שכנותדיקע דערפער און מען לייגט  
אָוועק די קעפ אויף דער שויס פון דער שכנטע, כדי זי זאל דארט  
זוכן די לייז מיט א הילצערנעם קאם.

דאס וואס איז געווען א נייעס פארן מוזשיק איז נישט אזוי דער  
קאלכאז, ווי דער טראקטאר. ער האט אבער נישט באוויזן ארויס-  
צושטויסן די פערד. די טראקטארן זענען געבליבן אין די פעלדער,  
זשאווערנדיק, ווייל צוליב דעם פעלן פון אויסבייט-טיילן, צוליבן  
פעלן פון קוואליפיצירטע מעכאניקער און די ריזיקע שטחים וועלכע  
האבן אפגעטיילט די טראקטארן פון זייערע רעפארי-באזעס, זענען  
געבליבן אין אלע דערפער קליינע בית-עלמינס פון טראקטאר-  
סקעלעטן. דאס פערד האט זיך באוויזן פאר דער זיכערסטער ארבעטס-  
קראפט. און לאסט-מאשינען זענען שנעל אפגענוצט געווארן צוליב  
די שלעכטע וועגן. אפילו דאס אריבערפירן א טראקטאר פון איין  
דארף אין אנדערן האט געדויערט עטלעכע טעג. הונדערטער קילא-  
מעטער אן שאסייען, אן געברוקירטע וועגן, ווייט פון א באן-סטאציע,  
אָרומגערינגלט פון וועלדער און פון לאַנקעס, וועלכע ציען זיך אויף  
מיילן און מיילן, האט דער פויער קיין אנדער ברירה נישט ווי ממשיך  
צו זיין דאס אמאליקע לעבן.

פון וואָנען זאל ער נעמען לעדערנע שיד ? פון וואָנען זאל ער  
נעמען קליידונג ? דאָס דאַרפישע געוועלבל באַקומט צוגעטיילט איר

סחורה באגרענעצט נאָר פאַר די באַאַמטע פון דער פאַרטיי און פון די אינסטיטוציעס.

די אַווראַגן זענען רייך מיט קוסטעס. מען ציט אַראָפּ פון זיי די ווייכע קאַרע און מען ווייקט זיי, ווערט פון זיי „מאַטשאַלעס“. די ליקע איז גוט פאַר פלעכטן לאַפטשעס, פאַר מאַכן שטריק, פאַר גע-שפאַן, פאַר פלעכטן קיישלעך און באַרשטן.

אין די טעג פון דאַרפישן יאַריד טראַגט דער פויער אַרויס זיין „אויסאַרבעטונג“ אויף צו פאַרקויפן. און עס קויפן דאָס די וועלכע אַרבעטן אויס וואָל, די וועלכע אַרבעטן אויס שעפסענע און ציגענע פעלן, די וועלכע האָבן געבראַכט פון ווייטן וולאַדימיר שטאַף אויף אַ סאַראַפאַן. באַביאַנקעס ברענגען אויף די „קאַלכאַזנע יאַרידים“ צו עטלעכע גלעזער קאַשע, צו בינטלעך ציבל און צו זעקלעך מיט „סעמיטשקעס“. טייל מאַל פירט מען ארויס צום פאַרקויפן אַ ציג אַדער אַ שעפס, און אין זעלטענע פאַלן, אַ בהמה. צו די „רייכע“ פויערים געהערן די „וואַלענשטיקעס“, די זקנים וועלכע קענען די מלאכה פון שלאַגן ווילאַקעס. דאָס איז אַ שווערע, מאַזאַלעדיקע אַרבעט, מען שלאַגט וואָל אין אַזאַ פאַרעם, אַז עס זאָלן אַרויסקומען וואַלענקעס. מיט דער הילף פון הייסער פאַרע, מיט וואָל צונויפ-געלייגטן אין טיכער, וועלכער ווערט געפרעסט און געקלאפט אויף אַ הילצערנער פאַרעם און אויסגעפאַרעמט אין וואַלענקעס. צו די וואַלענקעס דאַרף מען האָבן קאַלאַשן וועלכע מען באַקומט נאָר אין די אַבלאַסטנאַיע שטעט.

די ערשטע צייטן האָב איך געמיינט, אַז דאָס דאַרף גייט אויס פון הונגער, אַז מען קען דאָ גאַרנישט באַקומען ווייל דער ראַיאָנער מאַגאַזין איז דאָך תמיד פוסט. ערשט דערנאָך האָב איך אַנטדעקט דעם סוד, אַז עס גייט אָן אַ שטילער טויש: אַ פלעשל נאַפט אויף אַ פלעשל סאַמאַגאַן, אַ קילאַ פּשאַנאַ אויף פלייש, אייער אויף מעל און אַז מען קען אויך באַקומען וואַלענע הענטשקעס, אַ שעפסענע שובע. דאָס אַלץ האָט מיר דערציילט מאַריאַ פּעריפּעראַוואַ. איך פלעג זיי זען, די פויערטעס פון דאַרף, גיין אייליק איבער

דער דארפישער גאס, אָנגעטאָן דעם פעלץ אויף איין אַקסל און אַ האַנט אונטער דער פּאַלע פון פעלץ, אין וועלכער זיי טראָגן פאַר- באַרגן דאָס וואָס מען האָט איינגעטוישט ביי אַ קומע. איד פלעג זיך ווונדערן הלמאי אַלע פויערטעס וועלכע גייען איבער דער גאס טראָגן די שובע, אָדער דעם מאַנטל, נאָר אויף איין אַקסל און דער צווייטער אַרבל וויגט זיך אַ ליידיקער...

די הויפט־שפיז זענען קאַרטאַפּל. פון די תבואה-קולטורן וועלכע מען האָט באַאַרבעט אויף די פעלדער איז די וויכטיקסטע קאַרן — „מאַטושקאַ ראָזש“. מען האָט אויך געזייט האַבער, לען און קאַ- נאַפּליעס.

די צוויי קאַלכאַזן פון טענגושיי האַבן אויך געהאַט זייערע קרויט- גערטנער, בוראַקע-פעלדער און היי-פעלדער מיט וועלכע זיי האַבן געקאַרמעט די גרויסע פיי-סטאַדעס.

די קאַלעקטיוויזאַציע האָט נישט, אין די וואַלגע-געביטן, צע- טרייסלט דעם פויער.

אין קאַלעקטיוון זכרון האַבן נאָך געלעבט יענע צייטן ווען ריזיקע שטחים ערד האַבן געהערט צו די מאַנאַסטירן און די פויערים זענען געגאַנגען עטלעכע מאַל אין דער וואַך אַרבעטן אויף די מאַנאַס- טירישע פעלדער, אַפט דערפאַר, ווייל די פאַשע-לאַנקעס האַבן גע- הערט צו די מאַנאַסטירן און מען האָט געמוזט אַפּאַרבעטן פאַר דעם וואָס די דאַרפישע פיי פייטערט זיך אויף די לאַנקעס. אַפטמאַל דער- פאַר ווייל דער פאַפּ האָט באַווירקט, אַז מען מוז העלפן דעם מאַנאַס- טיר. די פויערים האַבן אין יענער צייט געגעבן זייערע שטייערן אין נאַטור: אַ שעפּס, אַ קאַלב, אַ קו, אייער, פורן היי און זעק קאַרן. די אייגענע ערד האָט אויך געהערט צו דער אַבשטשינע, דאָס הייסט צו דער געמיינדע פון וועלכע ער איז געווען דער אַרענדער אויף צוואַנציק יאָר. דערנאָך האָט ער ווידער געקריגן צוגעטיילט די ערד, לויט דעם וויפל זכרים עס זענען געווען פאַרשריבן אין דער גע- מיינדע. די מאַנאַסטירן האַבן געקענט פאַרטרייבן פון דאַרף נישט-

געוונטשענע, די וואָס האָבן זיך קעגנגעשטעלט די פאַראַרדענונגען פון דער מאַכט, אַדער וועלכע האָבן גישט נושאַ חן געווען דעם פאַפּ, אַדער דעם פּריסטאָוו.

די קאַלכאַזן האָבן צוריקגעפירט די פּויערים צו יענע צייטן, וועלכע זיי האָבן געקענט פון די פּאַלקס-מעשות, פון די אַלטע רוסישע לידער, פון דעם וואָס מען האָט דערציילט אין די ווינטער-נעכט ביים שיין פון לוטשינעס, פלעכטנדיק לאַפּטשעס, שלאַגנדיק וואַל, אַדער, שערנדיק זיך „פאַד טשאַשקו“...

„וועסט די וועלט גישט ענדערן“ האָבן איך גישט איין מאַל גע-הערט פון די זקנים. „בעסער וועט זיכער גישט זיין, וואָרעם עס גייט צום ענד פון אַלע ענדן“...

איך האָב געזען ווי איוואַן איוואַניטש איז געגאַנגען פאַר טאַג צו דער אַרבעט, ווי נאַר דער בריגאדיר האָט געקלאַפט אין לאַדן און גערופן:

— וואַניושקאַ, מען קאַסיעט היינט „פאַד פּאַלקאַ“...

דער אַלטער פּויער איז שוין געזעסן אויפן ראַגד פון אויוון-פיעקעליק און געוויקלט די אַניצעס. ער האָט מיט אַ פאַרשלאַפענער שטים שטיל גערעדט: — אַנהערנערדיקע ביעסן... איצט? שניידן היי? אַקאַיאַנגיע... פאַרשאַלטענע... דערנאָך האָט ער מיר געזאָגט: — מישאַ, וואָס איז דער בריגאדיר שולדיק? מען האָט אים באַפוילן אַזוי צו טאַן — באַפעלט ער מיר... ווי קען מען איצט שניידן היי? גישט עס איז די צייט און גישט דער טאַג פאַר שניידן? ביז צו דער „פּאַלקאַ“ איז אַכט וויאַרסט... דאַס געשניטענע גראַז וועט דאַרט פאַרפוילן ביז מען וועט דאַס צונויפנעמען...

איוואַן פּראַסטאַווילין האָט שוין געוואַסט, אַז דאַס פאַראַרדנט מען פון ווייט, אַזש פון מאַסקווע, אַז מען זאָל אויספירן די נאַרמע פון היישיגט. כאַטש די צייט איז שוין דורך, האָט מען זיך דאַ אַרומגעזען, אַז עס פעלן עטלעכע סקירדעס היי. אפשר האָט מען זיי צעגנבעט? אפשר האָט מען זיי בכלל גישט באַוויזן צו פאַרגרייטן? עס דאַרף



זיכער קומען אַ קאַמיסיע. שרעקט מען זיך, אַז מען וועט נישט טרעפן די סטאַגעס אַזוי ווי מען האָט אַנגעגעבן. אַזוי איז עס מיט די אַקער-פעלדער, אַזוי מיט די פי און אַזוי מיט די פּערד. מען צעשלעפט דעם אַברעק, מען עסט אים אַליין אויף און דערנאָך, אַז דער אויפזעער זאָל מיינען, אַז די פּערד האָבן געגעסן, שמירט מען אויס די קאַריטעס און די פּערדישע מאַרדעס מיט אַ זשמעניע אַברעק אויסגעמישטן מיט קלייען... אַ רחמנות אויף די באַשעפע-נישן...

— היי שניידן? ... פאַרשאַלטענע, טייוולאַנים אַנהערנדיקע, אַזאַר-ניקעס, אַנטכריסטן...

ער איז אַבער געגאַנגען. איך האָב אים נאַכגעקוקט, געזען ווי אַזוי ער בלייבט שטיין אַנטקעגן דער איקאַנע און קוקט אויף איר שטום, מאַנעדיק און קערט זיך האַסטיק אַפּ פון איר, נישט צלמדיק זיך. דערנאָך איז ער אַוועק מיט דער דאַרפס-גאַס ביז צום קאַלכאַז-נעם הויף, וווּ עס האָבן זיך געזאַמלט די פּויערים.

אויף אַ לעדערנעם רימען איז געהאַנגען זיין ליקע-געפלאַכטן לענגלעך קיישל. דאַרט איז געלעגן פאַרוויקלט אין אַ ליינען גרוי טיכל אַ רעפטל היימיש-געבאַקן ברויט מיט אַריינגעבאַקענע אינע-ווייניק קאַרטאַפּל, אַ זויערע אוגערקע, אַ ביסל זאַלץ, אַ הילצערנער לעפל, אַ הילצערנע שיסל, אַ מעסער און אַ פּיצל סאַלע די דיק פון אַ פינגער, אַ ציבעלע.

איין מאָל, בעת איך בין פּריי געווען פון מיין אַרבעט אין דער שול, בין איך מיטגעגאַנגען מיט איוואַן פּראַסטאַווילינען צום היי-שניט. מיר זענען געווען צוועלף מוזשיקעס. ווען מיר האָבן דער-גרייכט דאָס היי-פעלד איז שוין די זון געשטאַנען איבערן וואַלד און אונדזערע פּיאַלעטענע שאַטנס האָבן זיך געצויגן אויף אַ מייל די לענג.

מיט די סמאַלאַנקעס האָבן מיר געשאַרפט די קאַסעס און דער באַריר פון די שוואַרצע אַנגעסמאַלעטע האַרטע זאַמדלעך אויף אַ

דעמבעווע העלצל, האט ארויסגעגעבן קלאנגען אזוי ווי פון אַנגע-  
צויגענע סטרונעס.

מיר האָבן זיך אויסגעשטעלט אין אַ רייע, אָפּגערוקט איינער פון  
אַנדערן אויף אַ קאַסע-פאַרנעם, אַן ערך צוויי סאַזשן, אַנגעהויבן  
מיט איין ריטעם צו קאַסען. איצט האָט זיך אָפּגעשלאָגן אין דער  
לופט דער קאַסע-באַריר מיט די גראָזן ווי דער בייטש-געסווישטש.  
טייל מאָל האָבן מיר זיך אַלע אויסגעגלייכט און טייל מאָל זענען  
מיר געגאַנגען מיט די קאַסעס האַלב-רונדיק. די היישיניטער האָבן  
מיט יעדן פאַרמעסט מיט דער קאַסע אַ צי געטאַן אַ ניגון און אים  
איבערגעריסן ווי נאָר די גראָזן האָבן זיך געלייגט אין אַ רייע אויף  
דער שאַרף פון דער קאַסע און אים דערנאָך באַנייט.

פיר מאָל האָבן איך באַוווּזן מיטצוהאַלטן דעם לאַנגן גאַנג מיט  
די קאַסע-שניידער איבער דעם גרויסן פעלד אַ מייל די לענג. איך  
האָב געשפּירט ווי די הענט בריען מיר, ווי די קני ברעכן זיך און  
ווי די קאַסע איז שוין מער נישט שטייף און זיכער אין מיינע הענט.  
מיינע קאַסע-פאַרמעסטן זענען געוואָרן קלענערע און צו מיינ  
שטוינען האָבן איך דערזען, אַז עס בלייבן נאָך מיר נישט-געשניטענע  
גראָזן, וועלכע סטערטשען אַרויס פון ביידע זייטן פעלד, וואָס איז  
ווירעדיק און גוט געקאַסעט.

— העי, מישאַ, מען דערקענט דיין פאַטשערק... האָסט אַ נישט-  
גלייכע האַנטשריפט...

עמעצער האָט זיך פאַרהאַלטן, אַרויסגענומען פון אַ טאַש אַ סמאַ-  
ליאַנקע, אַוועקגעשטעלט דעם קאַסע-שפיץ אויף דער לאַפטשע און  
אַנגעהויבן איבערגיין עטלעכע מאָל מיט דער סמאַליאַנקע די קאַסע.  
דערנאָך האָט ער מיט אייליקע שפאַן אַנגעיאַגט דעם „אַרטעל“.  
דעם פינפטן גאַנג איבערן היי-פעלד האָבן איך שוין נישט געקענט  
מאַכן. די שורה פויערים איז אַוועק ווייט פאַרויס. איך בין געבליבן  
שטיין אַליין און געקוקט אויף דעם נישט געשניטענעם פאַס גראָז,  
וואָס איז געוואָרן מיט יעדן שפאַן, וועלכן עס האָבן געמאַכט די  
קאַסע-שניידער, לענגער און לענגער...



182167.12



ארום מיטאגצייט האבן מיר זיך אויסגעזעצט נישט ווייט פון טייך, אין שאטן פון אַ קוסטארניק און געעפנט די ליקע־קיישלעך כדי צו פאַרבייסן.

יעדער איינער האָט אָנגעשעפט אַ הילצערנע שיסל וואָסער פון טייך, אַריינגעבראַקט שטיקלעך שוואַרצן ברויט, אַריינגעשאַטן אַ ביסל זאַלץ, און נאָכן איבערצלמען זיך, אָנגעהויבן צו עסן. עמעצער האָט מיר געגעבן אַ הילצערנע שיסל און געזאָגט: — שעפֿאַן מאַקשאַ-וואָסער, נעם אַ פענעץ ברויט און פאַרבאַק, אַזוי ווי מיר. עס איז באַטעמט.

איך האָב געשוויגן און געשאַקלט דעם קאַפּ. ניין. — פּריוויקניעש... וועסט אַזוי ווי מיר, נאָך דאַנקען די הימלען דערפאַר...

איך האָב געקוקט ווי אַזוי זיי פירן די לעפל צום מויל, אונטער־האַלטנדיק פּיצלעך ברויט, אַז די טראַפּנס וואָס וועלן פאַרגאַסן ווערן זאַלן איינגעזאָפּט ווערן אין ברויט.

איך האָב נישט געפּילט קיין הונגער, נישט קיין דורשט און נישט קיין מידיקייט אפילו, ווייל שטאַרקער פון דעם אַלעם איז געווען די פאַרשעמונג פון מין מענטש. איך האָב זיך געשעמט הלמאי פויערים, וועלכע לעבן אין אַזאַ ווונדערלעכער און גאַט־געבענטשטער געגנט; רייך אין וואַלד, רייך אין ברויט־פעלדער, רייך אין טייכן און אַזיע־רעס, אין פי און אין געפּליגל, וווּ דער זומער גיט אַ שפּאַר מיט אַזאַ כוח אַזש די תּבוּאה וואַקסט־אויס ווי דורך דער נאַכט און גרייכט ביזן פּאַס, וווּ עס ציען זיך די לאַנקעס, פּאַשע־פעלדער און גידערונג־גען ביי די טייכן אויף גערטנער און סעדער — אַז אין אַזאַ גע־בענטשטער געגנט אַזאַ הונגער־מאַלצייט?

איך האָב אַבער נישט באַמערקט קיין צייכן פון ליידן, פון פאַר־שעמונג ביי די פויערים. זיי האָבן געגעסן שווייגנדיקע די וואָסער־פּאַכלעבּקע, אָננעמענדיק פּולע לעפל צוזאַמען מיט די פאַרבאַקטע פּיצלעך ברויט. דערנאָך האָבן זיי געטונקען די ציבל אין זאַלץ, טייל האָבן געשניטן פּיצלעך סאַלע, געגעסן די זויערע אוגערקעס, אַרומ־

געווישט די באַרד, די וואַנצעס און אַוועקגעלייגט זיך אויף דער פלייצע מיט די פנימער צו די הימלען.

איך האָב גענומען אַ הילצערנע שיסל און אַנגעשעפט מאַקשאַ-  
וואַסער, אַריינגעבראַקט אַ טייל פון מיין פענעץ ברויט און אַנגע-  
שעפט אַ לעפל. איך האָב זיך געוואַלט שטאַרקן דורך מיין עקשנות-  
דיק שווייגן, דורך מיין אויסערלעכער גלייכגילט און דורך אויסדויער,  
אַזאָ וועלכן איך האָב געזען ביי די פויערים.  
פאַרוואָס זאָל איך זיין מינער פון זיי ?  
מיט וואָס בין איך דען בעסער פון זיי ? האָב איך דען מער פאַר-  
לאָרן ווי זיי ? בין איך דען נישט איינער פון זיי ?  
לאַמיר צוזאַמען איבערטראַגן די פאַרשעמונג פון מענטש מיט  
ווערדע און שטאַלץ.

## קאפיטל אַכט

די נאכט אין נאדיעזשדאס היים, ערב דער מאביליזאציע, דאס ארעמע ברויט וואס איר פאטער, וולאדימיר יאקאוולעוויטש און נאדיעזשדא האבן צוזאמען מיט מיר געבראכן, דער נאכטיקער געוואי פון וועלף, דער שניי-ווינט אין דער טרובע, דאס צאנקענדיקע ליכט פון דער קאפטילקע ביי די איקאנעס, דער ווארעמער אטעם פון נאדיעזשדאן, אויסגעמישט מיט רייד: שטילע, שעפטשנדיקע און נישט-דעררעדטע; די גוף-באגעגעניש, וואס איז גיכער געווען אן אנטלויפן אין אן אנדער וועלט אריין, די וועלט אן שרעק, אן טוב-קעלע אונגען פון עפעס אומדערווארטס, וואס לויערט מיט יעדן טיר-געסקריפ.

נאדיעזשדא האט מיך געוואלט, ווייל עמעצער, וואס איז ענלעך געווען צו מיר און וואס האט געשטאמט פון זעלביקן שטאם ווי איך, האט זי פארלאזן. זי האט מיך דערנענטערט צו זיך, ווייל אין איר געבוירן-דארף, נאך צוואנציק יאר צוריקערן זיך, איז זי דא געווען אזוי ווי איך איינזאם. זי האט דורך מיר געוואלט דערנענטערן זיך צו עמעצן, וואס איז אזוי ווייט און פרעמד פון איר היימלאנד דער-פאר, ווייל זי האט געוואלט צוזאמען מיט מיר דערווייטערן זיך פון דעם, וואס זי האט פיינט געהאט.

נישט אלץ האב איך אין יענער נאכט באנומען פון נאדיעזשדאס רייד און שעפטשערייען. איך האב נישט באנומען הלמאי זי האט זיך דערנענטערט צו מיר מיט אַזאַ דעצידירטקייט, אבער אין דער זעל-ביקער צייט מיט אַזאַ צוריקגעהאלטנקייט, ווי זי וואלט געספקט, אויב איך וועל אויפנעמען איר ליבשאפט מיט דעם פולן הארץ. איך

האב אויסגעפילט, און באדיעזשדא שרעקט זיך, איך זאל זי נישט משפטן לויט דעם פלוצעמדיקן פארהאלטן מיך אויף נאכט, לויט דעם ווי זי האט אן שום קווענקלעניש פארלייגט די קייטל פון דער טיר, אראפגעדרייט די גאפט-לאמפ און פארקלענערט דאס פלעמל פון דעם קאנצל ביי דער איקאנע. זי האט מיר אנגעוויזן דאס בעט, אפדעקנדיק א ראנד פון דער שווערער וואלענער קאלדרע.

— דיין קומען פארנאכט איז פאר מיר נישט געווען אומדער-ווארטעט.

— פארוואס האסטו מיך, באדיעזשדא, נישט פארבעטן ?

— איך האב דך ארויסגערופן מיט מיינע מחשבות. איך האב דך געוואלט אזוי זען. דו ביסט אבער געקומען דורך אומוועגן, דורך די שניי-פעלדער, דורך דעם פארפרארענעם טייך, נישט דורך דעם הויפט-שליאך, ווו איך האב היינט א גאנצן טאג דך אויסגעקוקט. א סימן, און איך האב געווארט אויף דיר, זענען די ווארעמע מלבושים, וועלכע איך האב פארגרייט פאר דיר און די סוכארעס פאר דיין ווייטן און שווערן וועג. דאס רענצל איז שוין פארפאקט. איך האב געזאלט מארגן פרי דיר דאס ברענגען קיין טענגוויי. מישא, איך וועל דך באגלייטן ביזן סעלסאוועט.

איך האב איר גארנישט געענטפערט. ווייל וואס האב איך געקענט זאגן באדיעזשדאן ?

די ווארעמע מלבושים וועלן מיך ראטעווען. ווי אזוי וואלט איך אוועק אין דעם פערציק-גראדיקן פראסט אין מיינ לייכטן אויסגער-בענעם מאנטל, און א פיצל ברויט, בלויז מיט דער פאיקע פון טאג ? ווי אזוי וואלט איך דורכגעמאכט צופוס די איבער הונדערט קילא-מעטער ביז דער באן-סטאציע ? ביז צו די מיליטערישע איבער-שיקונגס-פונקטן דויערט עס א וואך צייט. איך האב דאס אלץ גע-וואסט, אבער נישט געוואלט וועגן דעם טראכטן.

איך האב עקשנותדיק געשוויגן, אריינגעמענדיק דעם קאפ אין ביידע הענט.

אין דער טונקלקייט האב איך נישט געזען באדיעזשדאס פנים,



איך האָב אָבער געפילט, אַז זי איז מיר דאַנקבאַר, אַז זי איז צופרידן פון מיין שטילקייט. איך האָב פאַרשטאַנען, אַז נאָדיעוּשדאַ וולאַדי-מיראַוונאַ האָט זיכער געמאַכט גרויסע אַנשטרענגונגען אויף צוצו-גרייטן פאַר מיר די סאַלדאַטסקע סומקע. פויערטעס פון טענגושיי האָבן אויספאַרקויפט דאָס לעצטע פון די היימען, כדי מיטצוגעבן די מוזשיקעס, וועלכע מען האָט אָפגעשיקט אין דער אַרמיי אַרײן, גענוג עסן אויף די ערשטע צוויי וואַכן. עס האָט מיר וויי געטאַן הלמאי איך נעם אפשר אַוועק דאָס, וואָס איז אַזוי נויטיק פאַר נאָדיעוּשדאַן און איר קינד. זי האָט דערפילט ווי מיינע אַקסל צייטערן. נאָדיעוּשדאַן האָט מיט אירע פינגער באַרירט מיינע שלייפן און זיי פאַרהאַלטן ביי די אויגן, ווי זי וואַלט געוואַלט זען, אויב די אויגן-ווינקלען זענען נישט פייכט פון טרערן.

— עס איז דאָך אַזוי נאַטירלעך, אַז איך זאָל דיר העלפן. מיר בלייבן דאָ, אין דער וואַרעמער כאַטע.

איך בין געלעגן מיט דעם פנים צו די פראַסטיקע שייבלעך און איינגעהערט זיך אין נאָדיעוּשדאַס רייד. זי האָט נישט פאַנאַדער-געוויקלט איר לעבן, נאָר עס אויסגעמישט, אַזוי ווי מען בלעטערט אַ בוך. טייל מאָל האָט זי עפעס אַנגעהויבן צו דערציילן און איבער-געריסן. אָפט מאָל האָט זי זיך אָפגעשטעלט אויף זייטיקע געשעע-נישן און זיי אויספירלעך געשילדערט. טייל זאַצן האָט זי, נאָך דעם ווי זי האָט זיי געהאַט איבערגעריסן, פלוצעם ממשיך געווען. זי איז צוריקגעקומען צו פאַסירונגען, כדי זיי ווידער אַמאַל צו דערציילן, נאָר מער פרטימדיק. עטלעכע מאָל האָט זי איבערגעריסן די רייד און געזוכט מיינע ליפן, מיינע הענט. דערנאָך האָט זי ווידער גע-רעדט, לאַנג און שפעט אין דער נאַכט אַרײן.

איך האָב אויפגענומען אַלץ, וואָס איז געקומען פון דער נאַכט, צוערשט מיט וואַכיקע חושים, דערנאָך זענען די וואַכיקע חושים אָפגעטראָטן און איך האָב אַנגעהויבן ווי צו חלומען וועגן מיין ווייטער היים ביי דער ווייסל, וועגן דעם שנייטורעם, וועגן די

טעג, וועלכע דערווארטן מיך אין די מיליטערישע זאמל-פונקטן, וועגן דער שלאכט, וועלכע גרייט זיך ביי די אריינגענג צו מאסקווע. נאדיעזשדאס רייד זענען דערגאנגען צו מיר, כאטש איך בין געווען פול מיט דעם, וואס עס דערווארט מיך. איצט, מיט יארן שפעטער, טויכן זיי אלע אויף, איך באנעם זיי, פארשטיי זי און הער זיי ווידער.

האט נאדיעזשדא געוואוסט, אָז עס איז די לעצטע באגעגעניש? האט זי געוואלט, אָז עס זאל צווישן אונז גארנישט בלייבן פאַר-הוילן? איז זי אויסן געווען, דורך אירע רייד, נישט נאָר אַנטפלעקן זיך, נאָר אויך וואַרענען, לערנען מיך, צוגרייטן מיך צו די שווערי-קייטן, וועלכע דערוואַרטן מיך, ראַטעווען מיך?

— מיין פאָטער האָט נישט פאַרלאָזט באַשקירצי בעת דער קאַ-לעקטיוויזאָציע. דער דוואַריאַנסקער אָפּשטאַם איז דאָ נישט געווען קיין פּלעק. מען האָט דעם זעמסקי אַגראַנאַם געשעצט צוליב דער פריינדשאַפט מיט לונאַטשאַרסקין. אָבער נאָך מערער האָט מען אים געדאַרפּט אין דער געגנט, וואַרעם זיין עקספּערימענטאַלע אַגרי-קולטור-סטאציע האָט געהאַט אַ שם. זיינע באַדן-קענטענישן און דאָס סעלעקציאָנירן די זריעה, האָט פיל מאָל אָפּגעראַטעוועט די טעגונשעווער, באַשקירצער און קוליקאַווער תבואה-פעלדער פון אומגערעטענישן. די פויערים האָבן אונדז דעמאָלט געשיצט. די זקנים געדענקען אים נאָך און פארלייכטערן אים אין די שווערע צייטן. מיך און מיין ברודער האָט מען אָוועקגעפירט קיין מאַסקווע. דאָרט האָבן מיר געהאַט קרובים. איך האָב שטודירט ליטעראַטור און פרעמדע שפראַכן. מיין מאַן האָב איך באַגעגנט אין אַ ווייסרוסישער טראַקטאָרן-פאַבריק. מען האָט מיך אַהין געשיקט אויף די פעריען פירן אַ קולטור-אַרבעט. אַ שטילער, טרויעריקער, פאַרשלאַסענער מענטש. ער איז געזעסן אין זיין אינזשיניערן-צימערל מיט אַזויפיל צער און דערשראַקנקייט, אַז עס האָט מיך אויפגערודערט. עס איז געווען נאָך דעם מאַרד איבער קיראַוון. יעדער נאָכט זענען פאַר-

געקומען אַרעסטן. יעדן פאַרטאָג, בעת עס האָט זיך געשטעלט די ערשטע שיכט צו דער אַרבעט אין דער פאַבריק, האָט מען אַלע צונויפגעזאַמלט אין דער גרויסער האַלע. מען האָט געוואָרט אויף דעם אַנפירער פון דער זיכערקייטס-וואַך און אויף דעם דירעקטאָר. זיי זענען געקומען אין שינעלן, אין כראַמאַווע שטיוול, געפאַלבעטע רונדיקע פּרצופים און פאַרפעסטע ליפּן. איך בין געשטאַנען נישט ווייט פון די אינזשיניערן און טעכנישע אַרבעטער, אין דער ערשטער רייע. איך האָב געזען ווי אַזוי עס אַפלאַדירן די מענטשן אַרום מיר בעת דער רעדנער, אויבן-אָן, זאַגט-אָן די בשורה, אַז מען האָט אַנט-דעקט אַ שעדיקער, אַ שפיאַן, אַ פיינט פון דעם לאַנד. אויך איך האָב אַפלאַדירט. און נאָך די אַפלאַדיסמענטן זענען מיר אַלע צוריקגעגאַנגען גען מיט אַראַפּגעלאָטע קעפּ, מיט שווערע טריט און איינער האָט אויסגעמיטן דעם אַנדערן. אין יענער צייט האָט באַזוכט די פאַבריק אַן אויסלענדישע דעלעגאַציע. עס זענען געקומען אינזשיניערן פון ענגלאַנד און פראַנקרייך. עס איז געווען צווישן זיי אַ פראַנצויזישער מיניסטער און מיט זיי — אַ מענטש פון פאַליטביראָ און אַנפירער פון נ.ק.וו.ד. דעמאָלט טאַקע בין אויך אויפפאַלנדיק געוואָרן, ווייל איך האָב זיך אַרויסגעכאַפט מיט עטלעכע ווערטער אויף פראַנצויזיש, אַזוי ווי צו זיך. עמעצער פון דער דעלעגאַציע האָט זיי דערהערט און די אויסלענדישע דעלעגאַטן האָבן מיר אַרומגערינגלט און פאַר-שיט מיט פראַגן. איך האָב געענטפערט אויף פראַנצויזיש און ענג-ליש. אַרום מיר האָבן זיך געדרייט עטלעכע פאַרשויענען. זיי האָבן געוואָלט אַריינמישן זיך. מען האָט מיר עטלעכע מאָל גערופן, אַבער די אויסלענדישע געסט האָבן מיר באַגלייט, זיי האָבן געבעטן, דורך זייערס אַ דאַלמעטשער, דעם מענטש פון דער פאַליט-ביראָ, אַז איך זאַל אַקצעפטירן אַן אַוונט-עסן. מען האָט מיר נישט דערלויבט. יענע נאַכט בין איך געפאַרשט געוואָרן אין נ.ק.וו.ד. איך האָב געמוזט אַנשרייבן דריי מאָל דעם פולן אינהאַלט פון די אַלע פראַגן, וועלכע מען האָט מיר געשטעלט און וואָס איך האָב געזאָגט. מען האָט טעלע-פאָניש פאַרבונדן זיך מיט מאַסקווע. מאַסקווע האָט זיך געוואַנדן קיין

טענגושיי, טעלעפאניש, אַנפּרעגנדיק פּרטים וועגן מיר. פּאַרטאַג האָט מען מיר אָפּגעפירט אין אַ פּאַרמאַכטן וואָגן. איך האָב געשטוינט פון חידוש, ווען עס האָבן זיך געעפנט פאַר מיר, נישט די טויערן פון דער טורמע, נאָר פון האַטעל, אויף דער הויפּט-גאַס, וווּ עס זענען איינגעשטאַנען די אויסלענדער. מען האָט מיר אַריינגעפירט אין אַ זייטיק צימערל און דאָרט האָב איך דערקענט מיין וואַליזע און מיינע קליידער וועלכע זענען געהאַנגען אויסגעפרעסטע אויף העלצ-לעך. „טוט זיך איבער יום-טובדיק אין שענסטן קלייד“ — האָט איינער פון די פרעמדע באַגלייטער געזאָגט. „איר וועט באַלד אַריינגיין אין עס-זאָל פון האַטעל און זיך זעצן ביים טישל נומער אַכט. דאָרט איז געגרייט פאַר אייך דער פּרישטיק. דערנאָך וועט איר צוריקקומען אין דעם צימערל, צונויפפאַקן אייערע זאַכן און נעמען דעם מאַסק-ווער צוג, וועלכער גייט-אַפּ 12 בייטאַג. דער באַן-בילעט און דער פּלאַץ זענען שוין רעזערווירט.“ ביידע נ.ק.וו.ד-לייט זענען אַרויס פון צימערל און מיר געגעבן פּופּצן מינוט אויף איבערצוטאָן זיך. בעתן גיין צום עס-זאָל איז איינער פון די באַגלייטער צו מיר צוגע-קומען און געזאָגט „געווינט פאַר יעדן פּרייז דעם צוטרוי פון פּראַג-ציוו, וועלכער וועט זיצן ביי אייער טישל. פאַר יעדן פּרייז. איר פאַרשטייט, וואָס דאָס באַדייט? עס איז נויטיק פאַר דעם סאַוועטישן היימלאַנד“. אַזוי האָט זיך אַנגעהויבן מיין ראַל. איך האָב זי אויס-געפירט גוט. מען איז געווען צופרידן פון מיר. איך האָב בעת דעם ערשטן באַריכט געוואַלט ראַטעווען יענעם שטילן טרויעריקן מענטש, אַטאַ דעם אינזשיניער, דעם ייד, וועלכן איך האָב אָפט געזען אין זיין אינזשעניערן-ביוראָ. ראַטעווען אים פון דער שינאה, פון דער איינזאַמקייט און פון דעם, וואָס עס דערוואַרט אים. איך האָב געזאָגט: „די אויסלענדישע געסט, באַזונדערס דער פּראַנציוו, האָט מיט מיר גערעדט וועגן דעם, אַז דער אינזשיניער מינטשעל איז ממש געניאַל אין זיין אַרבעט“. פאַרוואָס האָב איך דאָס אויסגעטראַכט? איך ווייס נישט. איך האָב געוואַלט טאָן עפעס גוטס. פאַרוואָס גראַד מינטשעלן? ער האָט איבערגעהאַלטן די אַרעסטן. מען האָט אים נישט געפאַרשט.

איך האב דערנאך געהערט, אָז ער איז געוואָרן דער הויפט-אינושי-  
גיער. הייסט דאָס, אָז מיינע רייד זענען דורך מאַסקווע איבערגעשיקט  
געוואָרן אין דער וויסרוסישער פּאַבריקס-שטאַט. איך האָב אים  
דערנאָך באַגעגנט אין מאַסקווע אויף אַ באַראַטונג פון אינדוסטרי-  
מייניסטעריום. אויך איך בין דאָרט געווען. פאַרוואָס? דערפאַר ווייל  
כ׳בין געווען אין רשות פון דער נ.ק.וו.ד. פון דער אינדוסטרי. איך  
האָב דערזען, אָז ער האָט זיך געענדערט; די שרעק איז אָפּגעטראָטן.  
ער איז געוואָרן אויסגעגלייכטער.

— ווילט איר פאַרלאָזן אייער שטאַט און קומען קיין מאַסקווע?  
— האב איך אים געפרעגט. — דאָ איז זיכערער — האָב איך געזאָגט.  
ער האָט פאַרשטאַנען, אָז זיין פּלוצים דערהויבן ווערן איז געשען  
דורך מיר. ער האָט מיר דערנאָך געזאָגט, דאַנקענדיק דערביי, הלמאי  
איך האָב נישט פאַרהוילן די גוטע ווערטער פון דעם פּראַנציוזישן  
אינושיניער. איך האָב אים קיין מאל נישט געזאָגט, אָז זיי זענען  
דורך מיר אויסגעטראַכט געוואָרן. מיט צוויי חדשים שפעטער איז  
ער שוין געווען אין מאַסקווע... ער איז געוואָרן מיין מאַן... ער האָט  
געשוויגן דעמאלט, ווען דער טעלעפּאָן האָט אין די נעכט געקלונגען.  
מיר האָבן געוויסט דעם באַדייט. „גוט. איך קום.“ איך האָב זיך אין  
געאייל איבערגעטאָן אין די קליידער באַקומענע פון ספּעציעלן נ.ק.  
וו.ד. מאַגאַזין. אין דער נאַכטיקער גאַס פאַר מיין וווינונג, האָט גע-  
וואָרט אַ שוואַרצער אויטאָמאָביל. איך האָב מיין מאַן געלאָזן אין  
שטוב, און געוויסט, אָז ער וועט אַ גאַנצע נאַכט וואַך-זיין און וואָרטן  
אויף מיין צוריקקומען... אין קרעמלאָוסקן זאַל. לוסטרעס. פאַרשויןען  
אין מיליטערישע קליידער. גלאַנציקע שטיוול. ציווילע, וועלכע איך  
האָב שוין געקענט פון די פּריערדיקטע באַזוכן און אומבאַקאַנטע,  
פּלוצעם-אויפגעטויכטע פון ווייטע ראַיאָנען, פון די פּראָווינץ-קאַמי-  
טעטן. פּנימער פון שיכרות, פון לאַנגווייל, פון גלייכגילט. אַ געמיש  
פון שבטים: רוסן, טאַטערן, קאַלמיקן, גרוזינער, פאַרפּוילישטע רוסן  
און רוסיפּיצירטע אוקראַינער. וואַכן אויף שריט. איבערגעכּיטרעוועטע  
פאַרשויןען מיט אומבאַהאַלפענע באַוועגונגען פון פּויערים, בעת עס

פאלט אויף זיי דאָס שפיגלדיקע ליכט פון קרעמלישע לוסטרעס און פון מירמלנע ווענט.

מען האָט פון צייט צו צייט אין די נעכט צונויפגערופן די „הויכע מאַסקווער געזעלשאַפט“, כדי „קולטורנע צו פאַרברענגען“. וועמען האָב איך דען דאָ נישט געזען? אויסגעשריגענע זינגערינס, וועמענס לידער האָבן זיך טאַג און נאַכט געטראָגן פון די ראַדיאָ-וועלן; גרויסע אַקטיאָרן, רעזשיסאָרן, הויף-דיכטער און פרויען פון דעם „ספעציעלן דינסט“, פאַר רעפרעזענטאַנץ. די אייגענע וויבער פון די קרעמל-דיגניטאַרן האָבן אַהער נישט געהאַט קיין אַרײַנטריט. זיי זענען אפילו נישט מיטגעקומען אין די טעאַטער-לאַזשעס מיט זייערע מענער. ארום צוויי ביינאַכט איז געוואָרן אומגעוויינטלעך שטיל. דער אַרקעסטער האָט אויפגעהערט שפילן. עס האָבן זיך נאָך מערער צעפּינקלט די ליכטער. מען האָט אַנגעצונדן די רעפּלעקטאָרן ביי די מירמל-קאַלאַנעס, ביי די גוזימסן, און אין די זאַלן האָבן זיך באַוויזן ציווילע פאַרשויען. זיי האָבן זיך צעשטעלט אין די ווינקלען. דאָס איז געווען די ספעציעלע אינעווייניקסטע וואָך. ער אַליין, דער פאַטער פון די פעלקער, האָט זיך באַוויזן. דער אַרקעסטער האָט אויסגע-שפּילט אַ טרױמף-מאַרש און דער „כאַזײַאין“, נידעריק מיט אַ וואַקלדיקן גאַנג, מיט קראַפּעווע-אויגן, עטוואַס געשטופלט, מיט אַ שפּאַט-שמייכל אַ צוגעגרייטן אויף דער וואַנצע, האָט גענומען שטעלן טריט.

אַ פאַרשוין מיט אַ צעיוירן רונדיקן פנים, אויסגעראַזירט ביז רויטקייט, האָט אים באַגלייט.

מיין ראַלע איז געווען אַ רעזשיסירטע דורך די „ספעציאַליסטן“. איך האָב געדאַרפט געמיטלעך שמועסן. איך האָב נישט געטאַרט קיינעם באַלעסטיקן מיט מיין אויפפירן זיך. צוריקגעהאַלטנקייט. באַ-שיידנקייט. שטילע רייד. איך האָב געדאַרפט תמיד זיין אין איין טייל פון זאַל, נישט אין צענטער, אָבער אויך נישט צופיל זייטיק.

נאָך יעדער אויפנאַמע האָב איך געמוזט אַנשרייבן מיין באַריכט:

אַלץ וואָס איך האָב געהערט, אַלץ, וואָס איך האָב געזאָגט. איך האָב געדאַרפט מאַכן מיינע באַמערקונגען וועגן אויפפירונגען פון די מענטשן און אַרויסזאָגן מיינע פאַרדאַכטן. איך האָב זיך געווערט, געגעבן אַזעלכע ידיעות, וואָס זאל נישט בלויז נישט שאַדענען, נאָר וואָס זאלן נאָך העלפן. מען האָט זיך אָבער געכאַפט אויף מיינע כוונות. „ריזיקירסט מיטן קאַפּ“ — האָט מען מיר געזאָגט. „דערווייל ביסטו נאָך נישט אַריינגעפאַלן, ווייל עס זענען נישט אַרעסטירט גע- וואָרן דינע געלויבטע און זיי האָבן זיך נישט אַרויסגעוויזן פאַר קיין שונאים. וואָס וועט דען געשען מיט דיר, נאָדיעזשאַ וולאדימיראַוו- נאָ, ווען עס וועט זיך באַשטעטיקן, אָז דו האָסט געדעקט שונאים פון פאַלק?“

מען האָט מיך געשיקט קיין אוראַל אין אַ פאַבריק, וואָס עס האָבן געבויט אויסלענדישע אינושיניערן. איך האָב געדאַרפט מיטהעלפן דער נ.ק.ו.ד. דערגיין דעם אמת. בויען זיי? אָדער זיי סאַבאַטירן? דער פראַנצויזישער אינושיניער, וועלכן איך האָב באַגלייט, האָט זיך פאַרליבט אין מיר. ער האָט געמאַכט אַ ווענדונג אַנצונעמען סאָווע- טישע בירגערשאַפט. פלוצעם איז ער נעלם געוואָרן. איך האָב אים געזוכט אָבער אָן דערפאַלג. איז ער אַרויסגעשיקט געוואָרן? איז ער אין סיביר? אַ געוויסע צייט בין איך געווען צוגעטיילט צו דער זיכערקייטס-אַפטיילונג ביים אויסערן-מיניסטעריום. איך האָב מער נישט געהאַט קיין פרייען טאַג און קיין רויקע נאַכט. מיין מאַן האָט געוואַרט, אַז איך האָב נישט קיין אויסוועג. אַז אַזוי לאַנג ווי איך בין אויף דער דינסט פון נ.ק.ו.ד. קען ער נישט ענדערן דאָס לעבן. יעדער צוריקטריט באַדייט דער סוף פון אונדז ביידן. עס איז געבוירן געוואָרן דער זון. אַ שטיקל צייט האָב איך געהאַט רו און דערנאָך האָט זיך מיין אַרבעט באַנייט. דעמאָלט האָב איך פאַרשטאַנען, אַז עס וועט מער נישט אָנהאַלטן לאַנג. ער האָט זיך אָנגעהויבן צו ברעכן. פאַרטאַג האָב איך זיך דערשראַקן פאַר זיין פנים. איך בין צוריקגעקומען פון די נאַכט-אויפנאַמעס אין די זיידענע קליידער פאַרפומירט מיט אויסלענדישע פאַרפומען. איך האָב געטראָגן די

מאדערנסטע פאריזער מלבושים. איך האב זיך געשעמט פאר מיין מאן, פאר דער ניאניע, פארן קינד גענאדי.

איך האב אין יענער נאכט געהערט דעם געוואאי פון שניישטורעם און געפילט ווי אזוי דער שניי-שטויב דרינגט אריין דורך די דינסטע טיר-שפאלטן, דורך די ערטער אין די האלצערנע בעלקע-ווענט, וועלכע זענען נישט ענג צונויפגעצויגן און באלייגט מיט מעך און געזען ווי עס זילבערט דאס טונקעלע האלץ.  
מיר האט זיך אויסגעדאכט, אן שניי-שטויבעלעך פון דער וויגע לייגן זיך אויף מיינע ליפן און אז איך געפין זיך אין א פראסטיקן קאשמאר.



## קאפיטל ניין

אין דאָרף באשקירצי האָב איך געהערט אין שפעטן זומער, ביים היישיניט, זינגען אַ ליד וועגן פוגאטשעווס אָן אַטאַמאַן סאַלאַוואַט יולאַיעוו. ווען עס האָט זיך איינגעשטילט דער קאַסע-געקלאַנג און די זון איז געשטאַנען הויך, האָבן מיר זיך אַוועקגעלייגט אין שאַטן פון וואָגן, אַרונטערגעשאַרט אונטער די קעפּ פּריש-געשניטן היי. איך בין אַוועק מיט איוואַניטשן צום טייך מיט אַ קליינער נעץ כדי צו כאַפּן עטלעכע פּישלעך אויף אַן אַוכאַ. מיר זענען געווען נישט ווייט פון די היי-שניטערס, האָרט ביים זומפיקן ברעג און געכאַפּט עט-לעכע קאַראַשן און שליען. איך האָב צעלייגט אַ פּייער און אין עמער געקאַכט פאַר דעם „אַרטעל“ אָן אַוכאַ. אומגעריכט האָט זיך אויפגעזעצט אַ פּויער, אַנגעשפאַרט אָן אַרעם אָן דעם דישעל פון וואָגן, אַ קעם-געטאַן די סיווע באַרד און אַנגעהויבן שטיל זינגען:

מיין היימלאַנד איז ווייט,  
איך וואַלט זיך צוריקגעקערט צו דיר  
באשקיריע! אין קייטן בין איך געשמידט!  
די וועגן ווערן פון שניי פאַרשיט,  
אין פּרילינג וועלן שנייען צעטייען —  
באשקיריע איך לעב! הערט מיין ליד!

דאָס ליד האָט פאַרפאַסט סאַלאַוואַט יולאַיעוו, וועלכער איז אַפ-געקומען זיין לעבנס-קאַטאַרגע אין אַ שטיינהאַקעריי אין פּינלענדישן איינגוס, אין פאַרט ראַגעוויק, נאָך דעם ווי עס איז אונטערגעדריקט געוואָרן דער אויפשטאַנד פון פוגאַטשעוון.

סוף 1774, איז דער פוגאַטשעווער אַטאַמאַן סאַלאַוואַט יולאַיעוו, נאָך אַ שלאַכט, אין די דערפער, אַרום די וועלדער פון טייך מאַקשאַ, געפאַנגען געוואָרן פון צאַרישע אַטריאַדן. צוואנציק טעג האָט מען

אים געפירט א געבונדענעם ביז דער פעסטונג אַרענבורג און דערנאָך  
איז ער צוזאמען מיט זיין פאַטער געבראַכט געוואָרן קיין מאַסקווע.  
זייט יענער שלאַכט פון די פּוּגאַטשעוועס מיט די צאַרישע סאַל-  
דאַטן האָט דאָ געהערשט ר.ו. טענגושיי און באַשקירצ, קוליקאַוואַ  
און קראַסני יאַר, דודניקאַוואַ און אַטענינאַ, ביז אויף יענער זייט  
טייך מאַקשאַ, העט ביז דער וואַלאַגאַ, האָבן די דערפער געלעבט אין  
פּרידן און ר.ו. אַפילו בעתן אויסברוך פון דער אַקטאַבער-רעוואַלוציע  
איז די מאַכט-ענדערונג פאַרגעקומען אַן שום אויפּטרייסלען. פרעמ-  
דע זענען אַוועק און פרעמדע זענען געקומען אויף זייער אַרט. איין  
נאַטשאַליק האָט פאַרביטן דעם אַנדערן. דאָס וואָס די פּויערים גע-  
דענקען גוט איז ס'שליסן די צערקוועס, דאָס פאַנאָדערלאַזן דעם  
סאַראַטאַווער סאַבאַר און דאָס אַראַפּנעמען די קופּערנע גלאַקן פון  
דער טענגושויער צערקווע.

וועגן אַראַפּנעמען די צוויי שווערע קופּערנע גלאַקן פון דער  
טענגושויער צערקווע האָט מיר איוואַן פּראַסטאַוילין דערציילט די  
געשיכטע: „אין דער גאַנצער געגנט האָבן זיי נישט געקענט געפינען  
קיין איין מענטש, וואָס זאָל וועלן אַראַפּנעמען פון דער צערקווע די  
גלאַקן. מען האָט געבראַכט פון אַ שכנותדיק דאַרף אַ יונגן פּאַליאַק  
מיטן נאָמען סאַקאַלאַווסקי. ער האָט זיך אונטערגענומען דאָס צו טאָן.  
מיר האָבן זיך פאַרזאַמלט נישט ווייט פון דער צערקווע און אנדער-  
געקניט. הונדערטער פּויערים און פּויערטעס קניענדיקע. קיין איין  
וואַרט האָבן מיר נישט געזאָגט, געקניט און תּפילה געטאָן. דער  
פּאַליאַק האָט זיך פאַרקליבן ביז צו דער קאַלאַקאַלניע. מיר האָבן  
געהערט דעם אַפּקלאַנג פון קופּער, דעם געברום און דאָס געקלאַפּ  
פון דער האַק. איין גלאַק איז געפאַלן און צעבראַכן זיך אויף שפּלי-  
טערס. דער צווייטער גלאַק איז אַריין אין דער ערד אפּשר אויף  
אַן אַרשין. דער פּאַליאַק האָט זיך אַוועקגעשטעלט אין צערקווע-הויף  
מיט אַ פּלאַש וואַדקאַ און געזויפּן. לעבן אים איז געשטאַנען סטיאַפּ-  
קאַ, דער מיליציאַנער. ביידע האָבן געזשלאַקעט און געשפּאַט. מיר  
האָבן גאַרנישט געענטפּערט, נאָר תּפילה געטאָן.“

„גענוי צום יאָר איז סאַקאלאָוסקי פאַרזונקען געוואָרן אין אַ זומפּ מיט אַ פּערד, נישט ווייט פון באַראַשאַוואַ. סטיאַפּקאַ איז אַראַפּ פון זינען. ער האָט זיך אין די נעכט אַוועקגעשטעלט אויף דער הוי- כער צערקווע-מויער און נאַכגעמאַכט דעם גלאַקן-געקלאַנג, בום- באַם! באַם! אַזוי נאַכט נאָך נאַכט. אין אַ ווינטער-נאַכט האָט מען אים געפונען אַ פאַרפרוירענעם, גענוי אויף דעם אָרט, וווּ עס איז געפאַלן דער צערקווע-גלאַק.“

די איינוווינער פון דאָרף באַשקירצי זענען געווען אַפּשטאַמיקע פון סאַלאַוואַט יולאַיעווס פּוגאַטשעווצעס. זיי האָבן זיך מער נישט געקענט צוריקקערן קיין באַשקיריע צוליב פאַרפאַלגונגען נאָך דעם ווי דער אויפשטאַנד איז אונטערגעדריקט געוואָרן.

די באַשקירער האָבן זיך אויסגעטיילט פון די שכנותדיקע מאַרד- ווינישע דערפער מיט די גוט-געבויטע, שיין-געטעסעטע הייזער, מיט דעם פּערד-געשפּאַן, אַ באַזעצטן מיט קופּער און מעש-קנעפּ, מיט דעם אופן ווי זיי האָבן באַאַרבעט זייערע פעלדער, מיט די גוטע פאַראַדעס פון זייערע פּערד און ריינעם סאַרט וואַל. זיי זענען געווען הויכע, שלאַנקע, ברייט אין די אַקסל, טונקל-האַריקע, שיף-אויגיקע. די פרויען האָבן געהאַט רונדע פּנימער, פּולע, אין גוף שלאַנק, באַ- וועגלעך און די אויגן טיפע, שוואַרצע מיט לאַנגע, גוט-געצייכנטע ברעמען.

נאַדיעזשאַ וולאַדימיראַוואַ האָט מיר געזאָגט, אַז פון איר מו- טערס אַפּשטאַם איז זי אַ באַשקירערין און אַז אויך אין פּאַטערס אַדערן פּליסט אַ שטראַם באַשקיריש-טאַטעריש בלוט. אַן עלטער- זידע פון פּעטראַגראַדער צאַרישע הויף-מענטשן האָט זיך באַזעצט אין דער געגנט. ער איז צוגעשטאַנען צו די פּוגאַטשעווצעס און גע- שטיצט סאַלאַוואַט יולאַעוון. מען האָט אים פאַרפּאַלגט און כדי אויסצומיידן קאַטאַרגע האָט ער זיך אויסגעמישט מיט דעם פּאַלק, געלעבט ווי אַ פּויער און אויפגעבויט אַ גרויס הויז אין דעם דאָרף באַשקירצי. דאַס איז ס'הויז, אין וועלכן מיר געפינען זיך איצט. מען

האַט עס עטלעכע מאָל באַנייט און עס זענען צוגעשטעלט געוואָרן צוויי פליגל.

אין דער משפּחה פון נאַדיעזשדאַ האָבן זיך אויפּגעהיט דאַקומענטן פון יענער צייט. עס זענען אויך פאַראַן אין אַמבאַר יולאַיעווס אַ שווערד און זיינס אַ בראַנדזענער מעדאַל, מיט יולאַיעווס פּראַפּיל, וועלכן עס האָט אויסגעהאַקט אַ קופּער-מינצער. נאַדיעזשדאַס על-טער-זיידע האָט געלעבט מיט אַ באַשקיריערין, וואָס האָט זיך אָנגע-הערט צו די הויפט-אַנפירער פּונאַטשאַווס. ער האָט פון איר געהאַט קינדער. „אין באַשקירציי איז מײן שטאַם אַן אויסגעמישטער“, האָט מיר געזאָגט נאַדיעזשדאַ. „קאַלכאַזניקעס, עטלעכע באַאַמטע אין ראַ-יאַנעם צענטער — דאָס זענען מײנע אַפּשטאַמיקע. דערפאַר האָט דער פאַטער קיין מאָל נישט געוואָלט אַוועק פון דעם דאַרף. נאָך דעם ווי ער האָט פאַרענדיקט זיינע סטודיעס, פאַר דער ערשטער וועלט-מלחמה, האָט ער באַזוכט דייטשלאַנד, געווען אין פּראַנקרייך, באַ-קענט זיך מיט דער אויסלענדישער לאַנדווירטשאַפט און צוריק-געקומען קיין באַשקירציי, אין דעם דאַרף, וווּ עס האָבן זיך אויס-באהאַלטן די לעצטע מענטשן פון סאַלאַוואַט יולאַיעוו.“

אין דעם ערשטן מלחמה-יאַר מיטן גערמאַניען, ווען דער דייטש האָט זיך אָנגעהויבן צו דערנענטערן צו מאַסקווע, האָט מען געעפנט צערקוועס. אַ דרייסיק וויאַרסט פון טענגושיי, איז באַנייט געוואָרן אַ צערקווע. זונטיק זענען אַוועק אַלטע פּויערטעס הערן גאַטס וואַרט. די קאַלכאַזנע פעלדער האָבן געפּוסטעוועט. דער אַסיען האָט פאַר-כאַפט די קאַרטאַפּל נאָך אין די בראַזדעס. ווען עס איז געפאַלן דער ערשטער שניי האָט מען נאָך נישט געהאַט אַראַפּגענומען די תּבואה-בינטן. דאָס היי איז נאָך נישט געווען פאַרפירט צום קאַנגעם דוואַר. יעדע עטלעכע טעג האָט מען אַפּגעשיקט נייע און נייע פאַרטיעס מאַביליזירטע. מען האָט אַוועקגעטריבן די לעצטע קאַלכאַזנע פּערד. אין טענגושיי האָבן זיך באַוויזן נייע נאַטשאַאַלניקעס פון דער פּרעמד. דאָס זענען געווען פאַרטיי-סעקרעטאַרן פון די שטחים וועלכע דער דייטש האָט שוין געהאַט פאַרנומען. מען האָט דעם

איבערגעגעבענעם פארטיי-קאָדער געוואָלט אויסהיטן אין הינטערלאַנד. זיי האָבן דאָ זיך באַזעצט אין די ציגלנע הייזער. ס'רוב פון זיי זענען געקומען מיט משפחות, מיט האָב-און-גוטס, גוט-געקליידעטע, זיכע-רע אין זיך, האָבן זיי אָנגעהויבן איינפירן נייע פאַריאַדקעס. דער ראַיאָנער צענטער האָט אויפגעלעבט. די מיליך איז פאַרגרעסערט געוואָרן. די פאַרטיי-מענטשן האָבן זיך געמערט און די ברויט-נאַרמעס האָבן זיך געהאַלטן אין איין פאַרקלענערן. עס איז אַנט-שטאַנען אַ פאַרמאַכטער מאַגאַזין, נאָר פאַר די קאָדערען.

דער הונגער איז צוגעשטאַנען מיטאַמאַל. שאַרף און בייז. עס האָט שוין געפּעלט אפילו דאָס לעביעדא-ברויט. אין זונטיקדיקן מאַרק-טאַג, ווען עס זענען זיך צונויפגעקומען די פויערים און אָנגעשטעל-טע, האָט מען פאַרקויפט לעפּיאַשקעס, זויערמילך און טעצלעך צע-לאָזטן פוטער, פאַרגליווערטן. וואָס אַ מאָל איז דער „מאַרק“ אַרעמער געוואָרן ביי עס זענען נאָר געקומען סתם נייגעריקע פויערים, כדי זיך דאָ אַרומצודרייען, כאַפן אַ שמועס מיט אַ באַקאַנטן און דערוויסן זיך נייעס.

די פאַרטיי-מענטשן האָבן נישט געהונגערט. אין די נעכט האָט מען ארויסגעפירט שעפּסן פון דער קאַלכאַזנער פערמע און זיי גע-שאַכטן. מען האָט געטיילט זיך מיט פלייש, מיט די לעצטע זריעה-קאַרטאַפּל פון די קאַלכאַזנע אַמבאַרן, מיט קאַרן, מיט מילך און פוטער פון דער מילך-סטאַנציע, וווּ יעדער פויער האָט געמוזט צוטראַגן זיינע שטייערן אין דער נאַטור.

נאָדיעוּשדאָ האָט מיר דערציילט אין דער נאַכט וועגן די ספּע-ציעלע פאַרלייכטערונגען, וועלכע עס פירט איצט איין די מאַכט. מען האָט אָנגעהויבן עפענען צערקוועס און דערלויבט אַפּצורייכטן תּפּילות. מען האָט פאַראַרדנט צו געבן אַ צענטל פון גאַנצן גערעטע-ניש, וואָס איז געבליבן שפּעט אין פעלד, דעם קאַלכאַזניק, פאַר זיין אַרבעט, בתּנאי, אז ניין צענטל זאָל איבערגעגעבן ווערן אין קאַלכאַז. אין דער זעלביקער צייט זענען אָנגעקומען פאַראַרדנונגען, גאָר שטרענגע: תּיכּף ומיד, ווען עס וועט נאָר פאַלן דער מינדסטער חשד אויף עמעצן, אַז ער איז נישט לאַיאַל, אַדער אַז ער איז אַ פאַר-

בארגענער קעגנער פון רעזשים, צו פארשיקן. וואס מער פרייהייט  
און מער „פרייווילעגיעס“ דעם קאלכאזניק, אלץ מער קאנטראל און  
מער „בדיטעלנאסט“...

אין יענע נעכט פון שפעטן הארבסט, האט די נ.ק.וו.ד. געביידע  
געלויכטן מיט אלע ליכטער.

אויפן וועג צו דער געעפנטער קירכע, באלד ביי דער מאקשא,  
זענען געשטאנען מיליציאנערן יעדן זונטיק פארטאג קוקן ווער עס  
גייט תפילה טאן. מען האט פארשריבן זייערע נעמען, כדי צו וויסן  
און געדענקען“.

ווען דער הונגער איז צוגעשטאנען, זענען די פויערטעס ארויס  
אויף די פעלדער און פון אונטערן שניי אויסגעגראבן פארפרוירענע  
קארטאפל. פון דעם קארטאפל-פוילעכץ האבן זיי ארויסבאקומען א  
ביסל קראכמאל און געבאקן דערפון פלעצלעך.

קינדער פון די קאלכאזניקעס האבן גענישטערט אויף די פעלדער  
זוכנדיק קלאסעס מיט תבואה-קערנער. עטלעכע טעג האט מען זיי  
געלאזט דאס טאן, דערנאך האט מען זיי פארטריבן. „עס איז קאל-  
כאזנער פארמעגן“ — האט געטענהט דער בריגאדיר. „אז איר וועט  
זיך אָנעסן צו דער זעט, וועט איר דערנאך נישט וועלן גיין ארבעטן  
אין קאלכאז אַריין“.

די באַאמטע פון „פינאפטייל“ האבן אָנגעהויבן איינמאַנען די  
שטייערן אין נאַטור. זיי זענען געקומען צוזאַמען מיטן קאלכאזנעם  
בריגאדיר פאַרלאַנגען, אַז מען זאָל צושטעלן פאַר דער „אוסאָדבע“  
אַ פּוּד קאַרטאַפּל פּוּן יעדער סאַטע, מילך, הונדערט און פופציק  
אייער און צוויי שעפסן. דאָס זענען געווען די ביטערסטע טעג פאר  
טענגושיי.

איך האָב געזען אַריינקומען עטלעכע „סלּוזשאַשטשעס“ פון  
„פינאַטדעל“ אין דער כאַטע פון איוואָן פּראַסטאַווילין. זיי האָבן  
אויפגעבראַכן די טיר פון דעם קליינעם אמבאַר, זיי האָבן געעפנט  
דעם פּאַדוואַל, זיי האָבן גענישטערט אין יעדן ווינקל און צוגענומען  
דעם אלטנס שובע, די זונטיקדיקע קאַפּטיכלעך פון מאַריאַ פּעריפּע-  
ראָוונאַ. זיי האָבן געוואַלט אַוועקנעמען דעם קופּערנעם סאַמאַוואַר.

אלץ איז שוין געלעגן אָנגעגרייט אין אַ קופּע, אויף דער פּאָדלאָגע.  
איך בין געזעסן אַ פּאַרשטיינערטער אין טשולאַן. דער באַאַמטער  
פּון „פּינאַטדיעל“ האָט פּון גאַרנישט געוואָלט וויסן: אָדער די שטיי-  
ערן אין נאַטור, אָדער די זאַכן! מיטאַמאַל האָט זיך ברייט צעעפּנט  
די טיר. איך האָב דערהערט טריט אויפן גאַניק, טריט פּון צענדליקער  
מענטשן. עס זענען געקומען די קומעס און יעדע איינע האָט אייליק  
צעוויקלט אַ קלומעקל און פּון דאַרט אַרויסגענומען אַ פּונט פּלייש,  
עטלעכע אייער, טייל האָבן געבראַכט צו זעקעלעך קאַרן, אפשר פּון  
אַ צוויי דריי פּונט. דער טיש און די בענק, ביי די זייטן פּון די ווענט,  
זענען מיט איין מאָל פּול געוואָרן מיט אָנגעטראָגענע פּראָדוקטן.  
אַזוי שווייגנדיק ווי די פּויערטעס זענען געקומען, אַזוי שווייגנ-  
דיק זענען זיי אַוועק. איך האָב אַבער אויפגענומען זייער פּאַרבאַר-  
גענעם געקערעכץ. די שטילקייט האָט געברייט אַזוי ווי מען וואָלט  
באַרייט דעם גוף מיט קראַפעווע. זי האָט זיך אריבערגעטראָגן  
אויסער די ווענט פּון איוואן פּראַסטאַויליגס כאַטע און עס האָט זיך  
מיר געדאַכט, אַז גאַנץ טענגושיי שווייגט מיט אַ צאַרנדיק שווייגן.  
די פּאַרשויען זענען אַוועק, אַריינלייגנדיק פּריער די אַלע פּראַ-  
דוקטן, וועלכע די שכנים האָבן אָנגעטראָגן, אין זעק.  
איך בין ארויס פּון טשולאַן, אַ קוק געטאַן אויף איוואן פּראַסטאַ-  
וויילינען און מאַריאַ פּעריפּעראַוונאַ, געקוקט אויף די שובעס, אויף  
דעם סאַמאַוואַר, אויף די דעקן פּון בעט, וועלכע זענען געלעגן אויף  
דער צעטראַטענער פּאָדלאָגע און בין אַ שווייגנדיקער אַוועק וואַג-  
דערן איבער די פעלדער ארום דער מאַקשאַ. איך האָב שוין געוויסט,  
אַז די שטייערן אין נאַטור ווערן איבערגעגעבן דעם „זאַקריטי מאַגאַ-  
זין“ און אין די פּאַרנאַכטן, ביי פּאַרמאַכטע טירן, ווערן זיי צעטיילט  
פאַר די הויכע באַאַמטע, פאַר די פּאַרטיי-פּונקציאָנאַרן. פאַר די אַלע  
פּון נ.ק.ו.ד. אַ טייל ווערט דערנאָך איבערגעשיקט אין אַבלאַסטנע  
צענטער.

אַ פּאַספּאַרישער בלאַ האָט געלויכטן פּון די פּראַסטיק-אַנגע-  
פעלצטע שייבלעך, נאַדיעזשדאַ איז שוין גישט געווען אין שטוב.

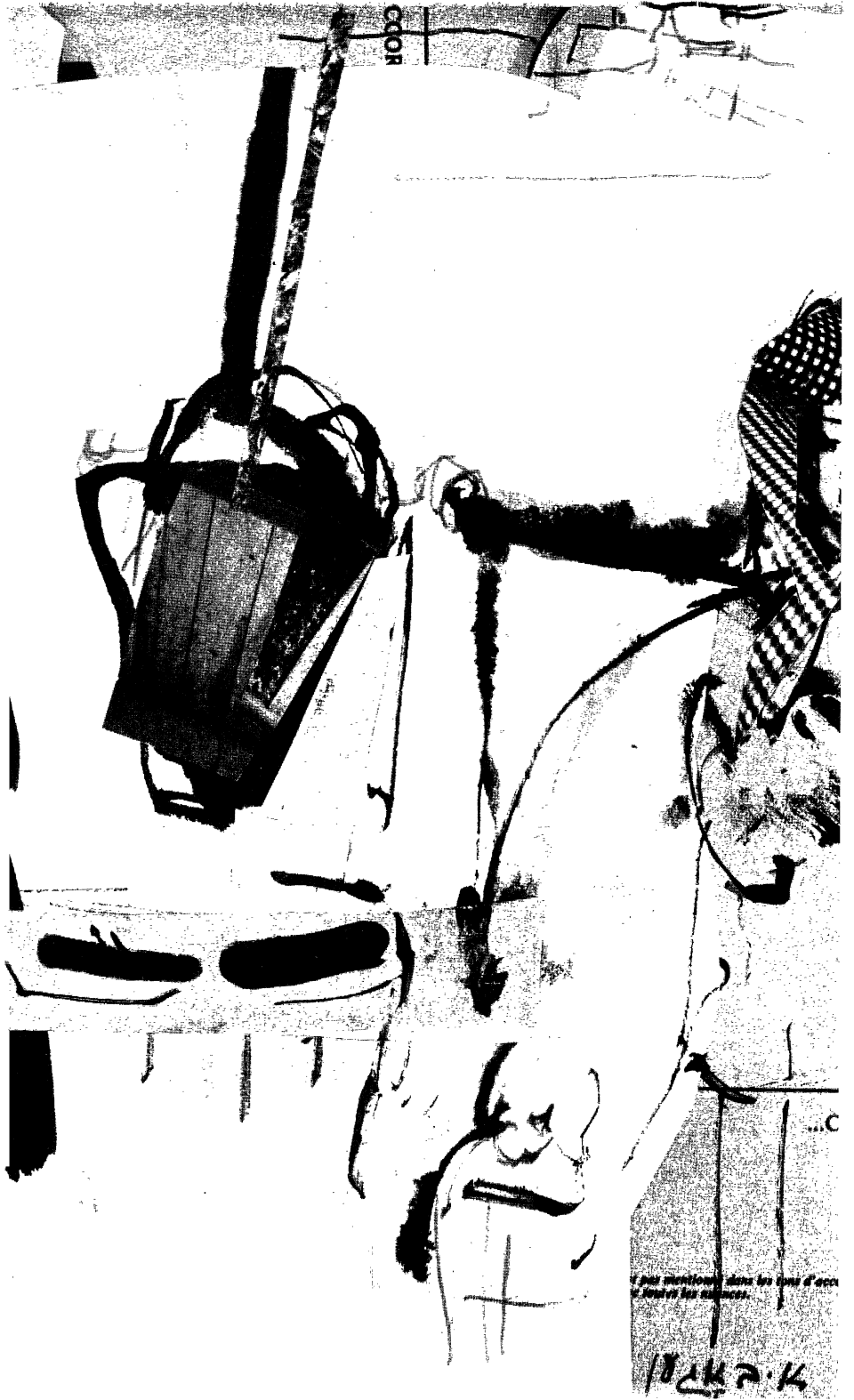
פון אויוון האָט זיך געטראָגן אַ היימישע וואַרעמקייט. איך האָב געהערט דעם געקנאַק פון קיין און געזען ווי אַ פייער־אַפשיין פון ברענענדיקן אויוון וויגט זיך אויף דער פּאַדלאַגע. איך בין אַראָפּ פון געלעגער, אַנגעהאַנגען אויף די אַקסל דעם מאַנטל און גענומען אַפּהויכן אַ ווינקל פון דעם פאַרפּרירענעם שייבל. איך האָב דערזען די פאַרשנייטע גאַס: שמאַלע פּיאַלעטענע טריט־אַפּרוקן אין שניי און נישט ווייט פון דעם ברונעם עטלעכע באַשקירעניס מיט קראַך־מיסלעס אויף די אַקסל. איך האָב דערקענט צווישן זיי נאַדיעזשאַן. ווי אַנדערש זי איז איצט? עס איז מער נישט די מאַסקווערין, וועלכע איך האָב דאָס ערשטע מאל דערזען אין יענעם פאַרנאַכט אין טענגוויי. אַ קורצע שעפּטענע האַלב־שובע, אַ קאַליריקן מאַרד־ווינישן סאַראַפּאַן מיט פאַלבן, ווייסע וואַלינקעס און קאַלאַשן אויף זיי. אויפן קאַפּ אַ קאַליריקער וואַלענער טוך מיט פּראַנזון און דאָס פנים פּריש, מיט שניי־פּלאַטערלעך אויף די שוואַרצע לאַנגע ברעמען. די פּויערטעס האָבן איינע דער אַנדערער געהאַלפּן אַרויפּציען די פּולע עמעס פון דעם ברונעם.

דאָס פאַרטאַגיקע ליכט איז געווען באַגילדעט פון דער זון און האָט אַרויסגעלויכטן פון יעדן שנייעלע, פון יעדן צווייגל, פון די פאַרשנייטע שטאַמען. ביי דעם קרילעך האָבן עטלעכע יונגע פּויער־טעס אַפּגעשטעלט זיך און פּאַנאַנדערגעשמועסט. איך האָב געקוקט ווי אזוי די עמער וויגן זיך אויף דער בייגעוודיקער קראַמיסלע, וועלכע ליגט אויף איין אַקסל און ווי זיי האַלטן איין מיט ביידע הענט דעם גלייכגעוויכט פון די צוויי פּולע עמעס. די באַשקירעניס האָבן אַרומגערינגלט נאַדיעזשאַן און לוסטיק גערעדט.

— טשאַי, נאַדיעזשאַן, האַסטו נישט פאַרגעסן ווי אזוי צו טראָגן וואַסער אויף אַ קראַמיסלע? ...

— טשאַי, האַסטו אַ גאַסט אין הויז? כאַ־כאַ־כאַ.  
איך האָב געוואַסט, אַז די באַשקירעניס און טענגוויייערינס הייבן אַן זייערע געשפּרעכן מיט עפעס אַ וואַרט, וואָס קלינגט ווי „טשאַי“ און האָב ליב באַקומען זייערע רייד, ווייל זיי האָבן געהאַט אַ ניגון





COOR

...C  
... pas mentionné dans les listes d'attente  
... toutes les langues.

18242.4



און די זילבן האבן זיך אויסגעצויגן ניגונדיק ביז עס איז איבער-געגאנגען אין אַ לאַנג־צעצויגענעם „אוי“, ווי דער לאַנגער שאַטן פון טאַפּאַליעס אין פאַרנאַכטן, וואָס פאַרגייט צוזאַמען מיטן טאַג. דאָס געלעכטער זייערס האָט זיך לוסטיק צעשאַטן ווי דאָס פייגל-טרילעריי אין ווילדע קוסטאַרניקעס.

און כאַטש עס איז געווען אַ פּראַסטיקער ווינטער פאַרטאַג, האָט דאָס פּלוצעמדיקע געלעכטער, וואָס איז דערגאַנגען צו מיר, דערמאַנט אין די קוסטעס, ווו עס לויכטן איבערגערייפטע מאַלינעס.

— טשאַי, נאַדיעזש... ביסט נישט קיין דוראַ...

— די מוזשיצקע פאַראַדע ברענגט מען אום... מיינער איז שוין לאַנג אויפן פּראַנט... עך, מאַטיושקי...

— דו באַגלייטסט אים, נאַדינקאַ? — האָט איינע זיך געפרעגט.

— פאַרוואָס האַסטו ערשט, פאַרן אַוועקגיין, אים געבראַכט? ניעכאַי וואַלט איר זיך ביידע דערפרייט אין די נעכטלעך גאַך מיט חדשים צוריק?...

— האַסט אַוודאי, נאַדיעזשאַ, אַלץ געהאַפט אויף דיין מוזשיק?

פאַרגעס אים! דער איז בעסער, יונגער... כאַ-כאַ...

נאַדיעזשאַ האָט מיטגעלאַכט. עס איז אַבער געווען אַ שעמעוו-דיק לאַכן, ווי פון העפלעכקייט פאַר די פּויערטעס.

— דו ביסט היינט איינע אין דאַרף ביינאַכט געשלאַפּן מיט אַ

מוזשיק... אַלע מענער זענען אויפן פּראַנט... געבליבן זענען דאָ נאַר זקנים און קאַליקעס... כאַ-כאַ-כאַ...

די פולע עמעס האַבן זיך געוויגט פון געלעכטער און פאַרגאַסן טראַפּנס וואַסער. זיי האַבן זיך געשנירלט אויפן שניי, צוערשט ראַז, דערנאַך בלאַ און צום סוף זענען זיי פאַרגאַנגען.

איך האָב געקוקט אויף די באַשקירערינס, געזען אין דעם פאַרטאַג די פולע פּנימער, די לויכטנדיקע שטערנס, די אַנגעצונדענע בליקן און די הייסע פאַרע, וואָס האָט געשלאַגן פון זייערע מיילער, פון די פייכטע ליפּן, פולע, זיבלעכע און געחידושט זיך, וואַרעם איך האָב געוואַסט, אַז זיי זענען תמיד הונגעריק, אַז זיי עסן פּיצלעך ברויט

געבאקן מיט לעביעדא-שטויב, מיט קארטאפל, און זיי ארבעטן שווער  
אין קאלכאז און און יעדע עטלעכע טעג גייען זיי ארום אין וואלד  
אריין און שלעפן אויף זיך שווערע בינטן האלץ, דורכמאכנדיק דערביי  
צו פוס צוואנציק וויאָרסט.  
פול מיט רעטעניש איז אין דעם פארטאָג געווען פאר מיר די  
רוסישע פרוי.





## קאפיטל צען

בעת איך בין געשטאנען אין די פרעמדע ווינטער-קליידער מיטן פנים צו דער ברייטער באַשקירישער גאַס, האָב איך דערשפירט ווי עמעצער כאַפט מיך אַרום. איך האָב דערהערט גענאָדיס פריידיקן רוף: פאַפּ, פאַפּ, ביסט צוריקגעקומען! ... נאָדיעזשאַס יינגעלע האָט זיך מיטאַמאַל אַ צי געטאַן צו מיר און ווען איך האָב זיך אויסגעקע-רעוועט מיטן פנים צו אים, האָט דאָס קינד אַנגעהויבן צו שעפטשען שטילע רייד און איז האַסטיק אַנטלאָפן צום טשולאַן.

איך בין אים אַ וויילע נאָכגעגאַנגען ביז צום פאַרהאַנג, און אַז כ'האַב דערזען ווי אַזוי ער פאַרדעקט זיך דאָס פנים מיט דער קאַלדרע און דערהערט אַ שטיל געכליפּ, בין איך געבליבן שטיין.

די וואַרעמע מלבושים זענען געוואָרן שווער אויף מיר און נאָך פרעמדער ווי פריער. נאָדיעזשאַס האָט זיך צוגעקוקט צו דעם, וואָס האָט פאַסירט און נישט אַראַפּגעלאָזט די אויגן פון מיר און נישט פון גענאָדי. אונדזערע בליקן האָבן זיך צונויפגעטראָפן. איך האָב געזען, אַז זי פאַרשט יעדן ריר מיינעם. איך האָב געמאַכט אַ טריט צו גענאָדין און אים אַ גלעט געטאַן איבערן קעפל. דאָס יינגל האָט זיך אַפּגערוקט פון מיר און נאָך טיפער איינגעגראָבן דעם קאַפּ אין דער קאַלדרע. איך האָב דערקענט, לויט זיינע באַוועגונגען, אַז ער פאַראַכט מיך, אַז ער וויל מיך מער נישט זען. ערשט געכטן האָט ער זיך מיט מיר געשפּילט און פאַרגאַכט האָט ער מיר געוויזן זיינע צייכנונגען, דערציילט וועגן דער שול, וועגן די חברים אין מאַסקווע און פּלוצעם אַזאַ שינאה.

דער טונקל-גרויער טולופּ, וועלכן איך האָב געטראָגן מיט דעם

פוטערנעם הוט, האָט אים דערמאָנט אין זיין טאָטן. ער האָט געמיינט, אַז דער פּאָטער האָט זיך באַוווּן אין דער כאַטע.

— זון מיינער — האָט געזאָגט נאָדיעזשדאָ. זי איז צוגעגאַנגען צום זון, איבערגעבויגן זיך איבער אים און הויך גערעדט: — גענאָדי, דו ביסט אַ דערוואַקסענער, דו פאַרשטייסט דאָך אַלץ אַזוי גוט. זיי נישט בייז אויף מיכאַילן, ער איז גוט צו דיר, ער האָט דיר ליב. דיין פּאָטער האָט דיר איבערגעלאָזן. ער איז אַוועק פון דיר. ער האָט אונדז פאַרלאָזן און וועט שוין קיין מאָל נישט צוריקקומען.

— מיכאַיל וועט דיר אויך פאַרלאָזן... ער גייט דאָך אַוועק... אַלע דיאָדינקעס גייען אַוועק...

— מיכאַיל גייט אין דער אַרמיי אַריין. אַלע מוזשיקעס ווערן מאַביליזירט און גייען אַוועק... דיין פּאָטער איז אַבער אַוועק נישט אין דער אַרמיי אַריין. ער איז אַוועק פון מיר צו אַן אַנדער פּרוי... ער וויל מער נישט וויסן פון אונדז. איך נאָר דיר נישט, גענאָדי! זע וואָס ער שרייבט... אַטאָ איז זיין לעצטער בריוו צו מיר... „וואָס דו זאָלסט טאָן מיט דיין זון גענאָדי? זאָל ער ווערן אַ קאַלכאַזניק! זאָל ער ווערן אַ פּויער! בילדונג? צו וואָס? זענען דען די געבילדעטע אין אונדזער לאַנד גליקלעך?“ לייען דאָס. דו קענסט שוין לייענען...

איך בין אַרויס אויפן גאַנעק. דער פּאַרטאָג איז געווען אַ פּראָס-טיקער, אַ זוניקער. דער רויך פון די קוימענס האָט זיך געוויקלט הויך און איז לאַנג נישט צעשווומען געוואָרן אין דעם טיפן בלאַץ פון הימל. עטלעכע פּויערטעס, אין שעפּסענע פעלצן, איינגעשפּאַנטע אין שליטנס, מיט טונקעלע קאַפּטיכער, מיט דיקע הענטשקעס, זענען געגאַנגען צו דעם אַווראַג. אַ שליטן, נידעריק מיטן געזעס ממש ביז דעם שניי, געשפּאַנט אין אַ קאַרן פּערד, איז שנעל דורכגעלאָפּן. דער שליטן האָט זיך געגליטשט נישט מיט דעם פּאַרנט, נאָר זייטיק, מיטשאַרנדיק הויפּנס שניי. עטלעכע מאַביליזירטע קאַלכאַזניקעס זענען געגאַנגען דורך דער גאַנצער ברייט פון דער גאַס מיט אַנגע-



האנגענע גרויע טארבעס אויף די רוקנס. א האַרמאַניסט האָט גע-  
שפּילט טשאַסטוּשקעס. צוויי פּויערטעס, אַנגעפּעלצטע, אין שובעס  
אויסגעהאַפּטענע מיט גרינע און רויטע אוואָרן, האָבן געזונגען.  
איך בין אַריין אין דער כאַטע און געטראָפּן דעם טיש אַ געדעקטן  
מיט אַ טישטוך און אויבן-אַן, נאַדיעוּשדאַס פּאַטער. ער איז געזעסן  
אַ פּאַרכמורעטער און געקעמט מיט די פינגער די סיווע באַרד. אין  
אַ ווינקל איז געשטאַנען גענאַדי און אויסגעמיטן מיין בליק.

— מיכאַיל, וועסט זיך איצט גוט באַקענען מיט די רוסישע  
רחבותן... אַטאַ די אומענדלעכע... די, וואָס געבן כּוח און אויסדויער...  
כאַ-כאַ-כאַ... עס איז שיינע פּאַעזיע... די וואָר איז גאַר אַן אַנדערע...  
מיר האָבן געגעסן שווייגדיק די פּאַכלעבּקע פּון קרויט, אַ פּאַר-  
בראַקטע מיט פּיצלעך פּלייש. איך האָב געבראַכן שטיקלעך ברויט,  
געטונקט זיי, לויטן דאַרפּישן שטייגער, אין זאַלץ, און זיי לאַנג גע-  
קייט, וועלנדיק דערפּילן ביזן סוף אַלע טעמען פּון דער „מאַטוּשקאַ  
כלעב“.

איך האָב געוואָסט, אַז דער אַלטער וויל ריידן. איך האָב דאַס  
דערקענט לויט דעם אומגעדולד, מיט וועלכן ער האָט געזופּט זיין  
שטשי.

— מיכאַיל, מיר וועלן פּאַרענדיקן דאַס נעכטיקע פּלעשל וואָד-  
קאַ? — האָט געפּרעגט דער זקן.

— לאַדנאַ — האָב איך געזאָגט. — עס וועט נישט שאַדענען...  
פּאַרן פּראַסט איז עס גוט...

מיינע רייד האָבן זיך שווער געלייגט אויף דער צונג. איך האָב  
נישט געהאַט גענוג מוט אַפּצוזאָגן זיך פּון די וואַרעמע מלבושים,  
וועלכע נאַדיעוּשדאַ האָט מיר אין דער פּרי געגעבן אַנצוטאָן. דאַס  
האַט צעשטערט די פּריינדשאַפּט מיט גענאַדי אויף תּמיד און דאַס  
האַט אויך אוודאי אומרויך געמאַכט נאַדיעוּשדאַן. איך האָב געוואָסט,  
אַז דאַס זענען מלבושים פּון איר מאַן און עס מוז זיין פּיינלעך פּאַר  
איר, וואַרעם זיי דערמאַנען איר אין דעם, וואָס האָט זי פּאַרלאָזן.  
איך האָב מיט איין ראַזמאַך אויסגעטרונקען אַ פּול גלאַז בראַנפּן

און אונטערגעשטעלט דאס גלאז אויף נאך. דער אלטער האט א שמיכל געטאן.

— קיין טרינקער ביסטו נישט... מען זעט עס ווי אזוי דו מאכסט דאס... האסט דען א הנאה פון אזא שנעל זויפן? א רוסישער מוזשיק טרינקט געלאסענער און האט הנאה. איך האב געזען ווי אייערע פאליאקן טרינקען. זיי ווערן דערנאך פול מיט גאוה און זי שפרינגט ארויס פון זיי מיט א טראגיקאמישן כעס. א שיכורער רוס וויל זיך מיט אלעמען קושן, א שיכורער פאליאק וויל זיך מיט אלעמען קריגן... כא-כא-כא...

נאדיעזשא האט גוטמוטיק געשמייכלט צו מיר.  
— מיין פאטער האט נישט ליב קיין פאליאקן. עס איז אן אלטע מעשה...

וולאדימיר יאקאוועוויטש האט אויסגעטרונקען צוויי פולע גלע-זער בראנפן. די פארמורעטקייט איז מיט איין מאל פארשוונדן. איז געווארן אויפגעלייגט און געקלאפט מיר איבער דער פלייצע.  
— זאל זיך מיין נאדיעזשא פאנאנדערקלייבן, אויב דו ביסט א פאליאק אדער נישט קיין פאליאק. דעם אמת געזאגט געפעלסטו מיר...

דער אלטער איז שוין געווען שיכור. זיינע אויגן זענען געווען איבערגעפולט און א רויטקייט האט זיך צעשפילט אויף די הויכע, קאנטיקע קינבאקן.

נאדיעזשא איז ארויס אין הויף און צוגעגרייט א קליין שליטעלע פאר מיין רוקזאק. עס איז דריי ווארסט ביז דעם זאמלא-ארט אין טענגושיי ביים סעלסקי סאוועט.

מיטאמאל האט זיך דער אלטער צעזונגען, צוערשט שטיל, אומ-זיכער און דערנאך העכער. ער האט אקצענטירט די ווערטער קלאר, שארף, אזוי ווי עס טוען דאס אפט אנגעטרונקענע.

איך האב זיך איינגעהערט אין יעדן ווארט. נאדיעזשא איז גע-בליבן שטיין ביי דער שוועל מיט א קענטיקער צופרידנקייט, וואס איר פאטער איז מער נישט שווייגנדיק מיט מיר, מער נישט פאר-

וואַלקנט און, אַז ער דערציילט מיר נישט וועגן זיינע שלעכטע דערפאַרונגען מיט די פּאַליאַקן, נאָר דער פּאַטער זינגט. נאָדיעוּשדאַס פנים האָט זיך געלייטערט זייט דעם געשפרעך מיט גענאָדי. אפילו דער זון איז געוואָרן מער צוגעלאָזענער און פון צייט צו צייט, ווי נישט ווילנדיק, האָבן זיך אונדזערע בליקן צונויפגעטראָפן און מיר האָבן זיי ביידע מער נישט אָפגעקערט. עס איז שוין אָבער נישט געווען אין זיין בליק אַ כעס, נאָר אַ פאַרשעמונג; גענאָדי האָט זיך געשעמט הלמאי ער איז נישט געווען גוט מיט מיר און איך — דערפאַר, וואָס איך האָב אים אַנטוישט בעת ער האָט אין דער פרי, נאָך דעם ווי ער האָט זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף, טועה געווען, מיניענדיק, אַז דער מענטש, וואָס שטייט אין פּאַטערס ווינטער-קליידער ביים פענצטער, איז דער פּאַטער, וואָס איז צוריקגעקומען צו אים. וולאָדימיר יאַקאָוולעוויטש האָט איצט געזונגען גלייכמעסיק, מאַ-נאַטאַן, אָבער מיט אַן אַנגענעם קול.

מיט וואָס איז אונדזער ערדעלע צעאַקערט?  
 נישט מיט סאַכעס איז אונדזער סלאָוונע ערד צעאַקערט,  
 נישט מיט אַקערס —  
 צעאַקערט איז אונדזער ערדעלע מיט פּערדישע קאַפיטעס;  
 פאַרזייט איז אונדזער סלאָוונע ערד מיט קעפּ אומשולדיקע...  
 מיט וואָס איז דען די סלאָוונע וואָלגע באַצירט?  
 באַצירט איז אונדזער סלאָוונע וואָלגע מיט יונגע אלמנות.  
 מיט וואָס ליכטיקט אונדזער ברייטע וואָלגע?  
 דאָס ברייטע וואָלגע-לאַנד ליכטיקט מיט יתומעלעך.  
 מיט וואָס זענען פול די וועלן פון אונדזערע טייכן גראַמע?  
 פול זענען די וועלן מיט טרערן פון טאַטע-מאַמע...

איך האָב מיטגעזונגען דאָס ליד און כאַטש מיר האָט זיך געדאַכט, אַז איך זינג שטיל אַזש מען הערט נישט קיין וואָרט, האָט מיר נאָדיעוּשדאַ עטלעכע מאָל איבערגעריסן: שטילער, מיכאַיל... שטילער מישאַ...

וולאָדימיר יאַקאָוולעוויטש האָט אַ רוק געטאַן דאָס גלאַז פון טיש און זיך אויפגעשטעלט.  
 — טשעוואַ, נאָדיאַ! זאַל ער זיך דערפרייען מיט אַ ליד... מען

מעג... דאָס איז אַן אַלט געזאַנג, פאַרפאַסט מיט הונדערטער יאָרן צוריק... פאַרוואָס טאָר מען נישט? מען מעג! וואָדמייר יאַקאָוו- לעוויטש מעג און מיכאַיל מעג! דאָוואַי, צוזאַמען, נאָך אַ מאָל:

מיט וואָס איז אונדזער ערד צעאַקערט?...

— נישט מיט סאַכעס איז אונדזער סלאָוונע ערד צעאַקערט, נישט מיט אַקערס... — האָב איך הויך געענטפערט מיט דעם זעלביקן ניגון, וועלכן איך האָב געהערט פון נאָדיעזשדאַס פאַטער. אומגעריכט איז דער אַלטער צוגעגאַנגען צו מיר גאַר נאָענט, צעשפרייט די אַרעמס און מיך אַרומגענומען. ער האָט מיך געקושט, איך האָב געשפירט זיין באַרד, געפילט זיינע טרערן. אויך איך האָב געוויינט, ווען איך בין אַוועק פון שטוב. בלויז דער קליינער גענאָדי איז געשטאַנען ביים טונקעלן פאַרהאַנג פון טשולאַן און געקוקט אויף מיר ווי ער וואָלט מיך נישט געזען. ער האָט מיר, נאָך לאַנגע בעטענישן פון דער מוטער, דערלאַנגט דאָס הענטעלע און גיך עס אַרויסגעכאַפט פון מיין האַנט.

נאָדיעזשדאַ האָט מיך באַגלייט. ווי נאָר מיר זענען אַרויס פון הויף מיט דעם שליטל און דערגרייכט דעם אויסגעטראָטענעם וועג פון דער פאַרשנייטער גאַס, האָב איך דערזען פאַטימאַ שאַריפּינאַן. לעבן איר איז געגאַנגען דער פאַרוואַלטער פון דער שול, דער מאָרד-ווינער.

איך בין געבליבן שטיין. אויך נאָדיעזשדאַ האָט זיך אָפּגעשטעלט. פאַטימאַ איז נאָענט צוגעקומען צו מיר. דער מאָרדווינער האָט שיקלדיק אַ בליק געטאַן אויף נאָדיעזשדאַן און דערנאָך אויף מיר. — דו האַסט גענעכטיקט אין איר כאַטע — האָט זי געזאָגט, טייטלנדיק אויף נאָדיעזשדאַן — און ער האָט גענעכטיקט אין מיין כאַטע... וואָט! איצט איז אַלץ אויסגעגליכן געוואָרן... איך וועל נישט פאַרשיקט ווערן צו די ווייסע בערן און דו וועסט אַוועקגיין אויפן פראַנט אין וואַרעמע קליידער... דאָס איז געווען דער אידעאַלסטער אויסוועג... נישט אמת, טערענטי? — האָט זי געפרעגט דעם שול-

פארוואלטער. — כא-כא-כא... נו, מישא, בלייב געזונט... זיי מיר מוחל די פלוידעריי...

דער שול-פארוואלטער האט מיר אויסגעשטרעקט די פינגער-שפיצן און ביידע זענען אייליק אָוועק.

נאָדיעזשדאָ איז געגאַנגען פאַרויס און געשוויגן. זי האט זיך גאַר-נישט איבערגעפרעגט. איך האב געוואוסט, אַז זי קען פאַטימאַן און אַז עס איז איר גוט באַקאַנט מיין פריינדשאַפט מיט דער טאַטערנישער לערערין, וועלכע איז אומגעריכט איבערגעריסן געוואָרן נאָך יענער פאַרזאַמלונג, בעת דער שול-פארוואלטער, טערענטיעוו, האט זי שאַנטאַזשירט מיט דער הילף פון דער ג.ק.וו.ד.

דער שניי האט געשפילט מיט אַלע טענער פון זילבער און קופער. אפילו די פאַספאַר-פּיאַלעטענע שאַטנס האָבן געלויכטן. די וואַלד-ווייטן האָבן געליכטיקט מיט אַ נעפל-בלאַ. די טאַלן האָבן איינגע-זאַמלט דאָס ליכט פון די הימלען, און עס האט זיך אויסגעדאַכט, אַז ווען נישט די בלאַע וואַלד-פאַסן וואַלט גיט געווען קיין מחיצה פון די פאַרשנייטע פעלדער מיט די הימל-הויכקייטן.

מיר זענען געגאַנגען באַרג-אַרויף און דערנענטערט זיך צום סוף פון דער דאַרפישער גאַס.

פון ביידע זייטן האָבן געדרימלט פאַרשנייטע הייזער. זיי זענען נאָך דער נאַכט געוואָרן פאַר מיר אַזוי היימיש אַזש איך האָב אַפ-געפילט דעם צער פון אָוועקגיין אין דער אומבאַקאַנטער אויסגע-פרוירענער שניי-ווייטעניש מערער ווי פריער.

ביים סאַמע סוף פון דאַרף האָבן מיר זיך פאַרהאַלטן. נאָדיעזשדאָ האט געשוויגן. זעט אויס, אַז די רייך פון פאַטימאַ האָבן איר וויי געטאַן.

איך האָב געוואָרפן אַ לעצטן בליק אויף צוריק, געזוכט דאָס הויז פון וואַלדימיר יאַקאַוולעוויטש, וווּ איך האָב גענעכטיקט, געקוקט אויף די אויסגעטראַטענע שטעגלעך אין שניי, אויף די אַרעמע ווער-בעס ביי די איינגעפאַלענע פלווטן. מיין בליק האט אַנגעהויבן צו

בלאנדזשען, ווייט-ווייט, איבער די שניי-פלאַכן, איבער די פאַשע-פעלדער, העט ביז די ווינט-מילן אויף דער מאַקשאַ-הויכקייט, ביז די דערפלעך, וועלכע האָבן זיך קוים אָנגעזען אין די גידערונגען, אויף די האַריוואָנטן, וואַרעם דאָס שניי-ליכט און דער שפּיל פון קאַלירן האָט זיי געמאַכט ווי אַ טייל פון גאַטס פאַרשנייטער און פּראַסטיק-צעשפּילטער לאַנדשאַפט.

בלויז די דערנער, די סטערטשנדיקע, פאַרקראַמפטע צווייגן, אויף וועלכע עס האָט זיך נישט געהאַלטן דער שניי, האָבן געטונקלט אין דער וויסער וועלט מיט עפעס אַ טראַציקייט און להכעיס. זיי זענען אָבער געווען פאַר מיין אויג אַן אָנהאַלט אין דער אומענדלעכקייט, וואַרעם די וויסקייט האָט נישט געהאַט קיין אָנהייב און קיין סוף. איך האָב באַוונדערט ווי סימעטריש עס זענען פּאַנאָנדערגעשפּרייט די טונקעלע צווייגן און ריטלעך אין דער ווייט, אַזוי ווי אַ האַנט פון אַ מייסטער וואָלט מיט דער הילף פון די ליניעס און שטריכן, מיט דעם צייכן פון גרוי און זילבער, שוואַרץ און טונקל-ברויז, געוואָלט אויפלעבן דעם ווינטער-פּייוואָז און אים געבן טיפקייט און בולטער מאַכן דעם פאַרבן-שפּיל פון שנייקן פאַרטאָג.

פון דער באַשקירישער הויכקייט האָט מען איצט גוט אָנגעזען די דריי ווינטמילן. זייערע פליגלען זענען געווען פאַרדעקט מיט שניי. די וועגן צו זיי — פאַרשאַטן. עפעס אַ טונקעלער פלעק האָט זיך שאַרף אויסגעטיילט — דאָס זענען די צוויי טראַקטאָר-סקעלעטן. איך האָב זיך אויף אַ וויילע אָפּגעשטעלט און געקוקט צו די ווינטמילן, געזוכט מיט מיין בליק די טויבן, וועלכע פלעגן אַזוי אָפט פלאַטערן איבער די מיל-פליגל.

מיר האָבן זיך אַראַפּגעלאָזט מיטן טאַל. דאָס שליטל איז אונדז פאַרויסגעלאָפּן. איך האָב עס איינגעהאַלטן און געצוימט מיינע טריט. — נאָדיעזשאַ — האָב איך זיך אָנגערופן — איך וועל דיר אָפט שרייבן. ווי נאָר איך וועל אַנקומען אין פאַרטיילונגס-פונקט פון מיין אָפּטיילונג, וועל איך צוריקשיקן די וואַרעמע קליידער. זיי זענען מיר שווער. איך וועל זיי מער נישט דאַרפן און איך קענען זיי נוצן...

איך האָב באַדויערט הלמאי איך האָב געוואָגט דאָס, וואָס עס איז געווען איבעריק. איך האָב אָבער גישט געפונען קיין אַנדערע ווער-טער כדי איבערצורייסן איר שטילקייט.

נאָדיעוּשדאָ האָט מיך לאַנג אַנגעקוקט. עס איז מיר אויסגעקומען, אַז ערשט איצט זע איך זי אויף אַן אמת און, אַז דאָס איז אַן אַנדער נאָדיעוּשדאָ. איך האָב זיך געוונדערט הלמאי איך האָב דאָס נישט געזען ביז איצט. די פריערדיקע נאָדיעוּשדאָ איז ווי פאַרשוונדן, געוואָרן אַ טייל פון מיינע זכרונות. איצט זע איך אַן אַנדערע. זי האָט זיך פלוצים אויסגעקערעוועט צו מיר און געבליבן שטיין. אין איר קול איז געווען אי רונקייט און אי שטרענגקייט.

— איך פּרעג דיר נישט אויב דו וועסט צוריקקומען, אַדער דו וועסט מיר שרייבן. איך האָב געוואָלט טאָן עפעס פאַר דיר און פאַר זיך. רייך נישט וועגן די קליידער. גיב זיי אַוועק, טויש זיי איין פאַר עסן, אויב דו וועסט זיי נישט דאַרפן. היט זיך, מיכאַיל, מישאַ. דו גייסט אַוועק מיט אַ געפיל פון דערלייכטערונג. איך ווייס דאָס. דו ווילסט אַנטרינען פון דעם פחד, פון דער שרעק און אויך פון ליב-שאַפט. זאָג מיר נישט ניין. נאָך די ערשטע וויאַרסטן, וואָס איר וועט מאַכן היינט צו-פּוס, וועט אייך אַלעמען אַרומנעמען אַ בענקשאַפט און איר וועט שלינגען די טרערן, אומבאַמערקטערהייט. דערנאָך, ווען איר וועט מער נישט אַנזען דעם רויך פון היימישן דאַרף, וועט איר ווערן אַנדערש. אייער לשון וועט ווערן אויפגעבונדן. איר וועט פּלוידערן, איר וועט ריידן גראַבע רייד, איר וועט זיך דערפילן פריי... איך קען דאָס געפיל. מען טרעפט עס אויך ביי פאַרשיקטע. אויפן וועג צו דער פאַרשיקונג, נאָכן אַפעסן דעם ערשטן ביסן ברויט, מאַכט איר שלום מיט דעם גורל און איר הייבט זיך אַן פילן פריי... פריי פון דער אַרבעט, פון דער שרעק, פון די נאַענטע און פון זייערע טרערן. די רגע פון דער פרייהייט וועט פאַרגיין און די געפאַנגענ-שאַפט לייגט זיך נאָך שווערער ווי פריער. היט זיך, מישאַ. יעדעס וואָרט, וואָס וועסט אַרויסזאָגן, וועג און מעסט איבער... יעדער דריי-

טער איז געצווונגען צו געבן אינפארמאציעס אין „ספעצאפטייל“.  
עס איז פאראן אן אנווייזונג, באזונדערס איצט, צו קאנטראלירן אלע,  
וועלכע טראגן נישט-רוסישע נעמען. מיט עטלעכע טעג צוריק האט  
מיינס א באקאנטער פון טענגושיי מיך געווארנט, אז איך זאל צוריק-  
קערן זיך צו מיין רוסישן פאמיליע-נאמען. ווער קען וויסן וועגן  
דעם מארגן? זאג מיר גארנישט צו, מיכאיל.

זי איז געווען שיין אין דעם פארטאג, אזוי שיין און לאקנדיק-  
אומבאקאנט, ווי די זוניקע שניי-לאנדשאפט פון אומבאקאנטן ראסיי.



## קאפיטל עלף

פון דעם באשקירישן טאל האבן מיר פארקערעוועט צו די פאשע-פעלדער, דארט ווו די מאקשא האט אין הארבסט פארפלייצט די לאנקעס אויף צענדליקער קילאמעטער. דער שניי-פלאך איז געווען אויף טייל ערטער געוועלבת און דאס שליטל האט זיך געגליטשט אפטמאל איבער איינגעטראטענע שניי-שטעגלעך און אפטמאל איבער א טונקל-בלאך אייז דורך וועלכן מען האט דורכגעזען די ברוין-געשלענגלטע גראזן און גידעריקע קוסטעס.

בעת מיר האבן דערגרייכט די קאלכאזנע קרויט-גערטנער, האב איך א בליק געטאן אויף דעם דארף טענגושיי און דערזען אז די קוימענס רויכערן זיך נאך. הייסט דאס אז עס איז נאך פרי. די היל-צערבע בריק איז צענומען געווארן נאך אין אנהייב הארבסט. מיר זענען אריבער דעם פארפרויענעם טייך און באגעגנט די ערשטע שליטנס מיט מאביליזירטע.

נאדיעושהדא האט געשוויגן. זי האט געווארט אויף מיינע רייד און איך האב זיי אויסגעמיטן. פאר וואס? אפשר דערפאר ווייל איך האב נישט געוואלט, אז עס זאלן בלייבן נאך מיר אין איר זכרון די שאטנס וועלכע זענען מיך באפאלן פון אירע מאסקווער נעכט? אפשר דערפאר ווייל מיינע רייד וואלטן נישט געווען מער ווי דאנק-בארכייט, ווי הכנעה?

וויפל איך האב נאר נישט באוונדערט איר אפן פנים, פול מיט ליבשאפט און ווארעמקייט, האט מיר דאך איר בליק, דער טיפער דורכדרינגענדיקער, געמאכט אומרוק. איך האב בשום אופן נישט באנומען נאדיעושהדאס באציונג צו מיר. פארוואס? האב איך זיך

געפרעגט. פארוואס איר פלוצעמדיקע דערנענטערונג צו מיר און די ליבשאפט?

פארן אריינפאר אין טענגושיי האב איך דערפילט, אז איך קען מער נישט שווייגן. איך האב זיך אפגעשטעלט און נאך א מאל ארומגענומען די גאנצע געגנט מיט מיין בליק. איך בין איצט געשטאנען אויף דער סאמער העכסטער הויכקייט פון מאקשאַ-ברעג. א פופציק מעטער פון אונדז האבן זיך שוין אנגעהויבן די ערשטע דארפישע זאגראדעס.

ווי לאנג בין איך געשטאנען אזא שווייגנדיקער? כ'האב געהערט א פערד-טופעריי, א געקלאנג פון שליטנס, א רופן פון מאביליזירטע, הארמאשקע-טענער. נאדיעזשאַ איז געשטאנען לעבן מיר א שטילע און א דער-ווארטנדיקע.

— שייך איז רוסלאנד. א רחבות אן אומענדלעכע. א ברייטקייט. אפענע הארזאנטן. א קרישטאלענע ליכטיקייט און שניי-וויסקייט וואס כישופט. א גן-עדן? הא-הא-הא, נאדיעזשאַ. איך קען די ערד וועלכע ליגט פארקאוועט אונטער דעם אייז און שניי. איך האב אויף איר דעם זומער און הארבסט געטראטן, איצט דערקענט מען נישט, אז זי איז אזא פארווארלאזטע, אזא באליידיקטע, אזא גע-שענדטע. איצט זעט די ערד אויס געהייליקט פון די הימלען. און אין דער אמתן איז זי א הפקרדיקע, א באליידיקטע, א פארדארבענע מיט פאלין, מיט קראפעווע, אזוי ווי א פארוויסטע פארלאזענע און געשענדטע פרוי איז זי... מען קען איר מיטפילן, מיטטרויערן, מיט-וויינען מיט איר, אבער עס איז זי שווער ליב צו האבן... נאדיעזשאַ, בלייב נישט דא... גיי אוועק פון די דערפער... פארלאז די ערד. אפילו נאך דעם ווי די מלחמה וועט זיך ענדיקן, וועט דא קיין ענדערונג נישט פארקומען. זי וועט שוין בלייבן אזא ווי זי איז — פארוויסט, פארדארבן פון קרייטעכצער, אויף דורות. אפשר וועט קומען א נייע צייט? נישט דו און נישט דער דור וועט זיך דערווארטן אויף איר. גיי אוועק פון באשקירצי. נעם דיין זון און פאר אין די גרויסע שטעט.





נאדיעזשדא האט זיך ענגער געוויקלט אין איר פוטער-מאנטל.  
מיינע ווערטער האבן זי טיף געטראפן. ערשט שפעטער האט זי מיר  
דאס געזאגט. ערב דעם געזעגענען זיך, בעת איך האב אוועקגע-  
שפאנט מיט מיין פארטיע מאביליזירטע.

— נאדיעזשדא, עס איז דאך גישטאָ קיין שום האַפּענונג, אַז דאָ  
זאָל ווען עס איז גוט זיין. איך זע די אַנקומענדיקע פאַרוויסטונג,  
שוין נאָך דעם ווי די מלחמה וועט געווענען ווערן. ביסטו געגאַנגען  
איבער די אַקער-פעלדער פון די קאַלכאַזן? האָסטו געזען די פּי-  
סטאַדעס, די איינגעפאַלענע, די פאַרהונגערטע דערפער? די פאַר-  
הונגערטע פּויערים בעת דער אַרבעט? האָסטו געזען די פאַשע-  
פעלדער און די גערטנער? האָסטו ווען עס איז גערעדט מיט פּויערים  
אַזוי ווי איך און געגעסן מיט זיי די הונגער-פאַכלעבקעס? ווייסטו  
ווי אַזוי עס זעט אויס אין די קאַלכאַזע אופראַוולעניעס? האָסטו  
בייגעוויינט אַ וויזיט פון אַ ראַיאָנעם פאַרטיי-סעקרעטאַר אין אַ  
קאַלכאַז? איך האָב דאָס אַלץ געזען. איך האָב אַלץ באַנומען. רוס-  
לאַנד איז געשענדעט! זי איז געדולדיק און שטיל אַזוי ווי די ערד.  
גיי אַוועק פון דאַנען. גיי צוריק אין שטאַט אַריין.

— דאָס האָסטו מיר געוואָלט זאָגן?

זי האָט געקוקט אויף מיר ביזו און אַנטוישט.

איך האָב זי פאַרבעטן אַריינצוגיין מיט מיר צו איוואַן פּראַסטאַ-  
ווילין. מיר זענען אַדורך אַ זייטיק דאַרף-שטעגל און אַרויסגעקומען  
אין מאַרק. עס זענען שוין אַנגעפאַרן די שליטנס מיט מאַביליזירטע  
פון דודניקאָוואַ. איך האָב זיי דערקענט לויט די געפאַרבטע דוגעס  
איבער די פערד.

עס זענען מיט איין מאַל אַנגעפאַרן די טאַטערן פון אַטענינאַ אויף  
זעקס שליטנס געשפאַנטע אין שוואַרצע פערד מיט צעפלאַשעטע  
גריוועס.

מאַריאַ פּעריפּעראָוונאַ האָט זיך צעשמייכלט בעת איך בין אַריינ-  
געקומען מיט נאָדיעזשדאָ און שנעל זיך איבערגעצלמט. זי האָט באַ-

טראכט מיינע ווארעמע מלבושים, געקוקט אויף גאדיעושוואך און געזאגט:

— זאל איך דער אייבערשטער בענטשן.

אין דער כאטע זענען געווען געסט; עטלעכע מאביליזירטע פון קראסני יאר. צווישן זיי דער קאלכאזנער פרעסעדאטעל. דער טיש איז געווען באשטעלט מיט וואדקא, מיט זויער-קרויט, מיט איינגעלייגטע שוואמען און מיט שטיקער שווארצן ברויט.

איך האב גוט געקענט פיאטר סאבאלעוון — דעם קאלכאזנעם באלעבאס פון קראסני יאר. דעם שפעטן זומער האב איך ארויס-געהאלפן דעם פירער פון דער טראקטארנער בריגאדע, אדריאנעו, אויסמעסטן די צעאקערטע פעלדער און צושטעלן פאר די דריי טראק-טארן נאפט און זאפאס-טיילן פון דער מ.ט.ס. איך פלעג דורכ-שפאנען די ערד מיט א סאזשען, געמאכט פון צוויי הילצערנע דרענג-לעד, ציילן וויפל סאזשען מען האט צעאקערט און דערנאך דאס פארשרייבן. אויף יעדן צעאקערטן העקטאר האבן מיר באקומען פון דער מ.ט.ס. 20 ליטער נאפט. עטלעכע מאל איז געקומען סאבאלעוון נעמען ביי אונדז נאפט. „קראסני יאר קען נישט בלייבן אין די לאנגע ווינטער-נעכט אין דער פינצטער. שוין דריי יאר ווי מען טיילט נישט אויס קיין נאפט פאר די נויטן פון דארף און אלע האבן נאפט אין די שטיבער. א נס? אזא ווי עס שטייט אין די הייליקע ביכער נאך דעם ווי דער טעמפל איז צעשטערט געווארן, ווען מען האט געפונען אייל אויף גאנצע אכט טעג?“ — האט מיר געזאגט יענעם שפעט-זומער א זקן און געלאכט. סאבאלעוון האט פארלאנגט פון דער טראקטארנער בריגאדע צוויי פעסער נאפט. „וואס גייט עס אייך אן? איך וועל שיקן מיינע פערד און זיי וועלן צעאקערן זעקס העקטאר. גיט מיר דערפאר 120 ליטער נאפט.“ איך בין געווען קעגן. אדריאן איז אריין אין א רציחה. „מען וועט דיר נישט בלויז פאר-טרייבן פון דארף נאר וועסט נאך האבן צרות מיט אלע פויערים. אפזאגן זיך? ביסט אראפ פון זינען?“ „מיר וועלן באקומען באצאלט פאר דער ארבעט וועלכע עס האבן געמאכט קאלכאזניקעס?“ —

האב איך געפרעגט. „עס איז דאך א שווינדל“. איך בין דעמאלט אַוועק פון קראַסני יאַר און אויף מיין אַרט איז געקומען אַן אַנדערער „אױטשאַטטישק“ און געחַתמעט די פּאַפּירלעך.

— העי פּאַליאַק! געדענקסט די צרות וואָס האָסט מיר געוואָלט פאַרשאַפן? האָסט געוואָלט, אַז אין קראַסני יאַר זאַל אַ גאַנצן ווינ-טער נישט לייכטן אפילו קיין קאַפטשילקע? כאַ-כאַ-כאַ... איך האָב צוגעגרייט גענוג נאַפט... גענוג היי פאַר די קאַלכאַזניקעס... איך האָב זיי געלאָזט גענוג גנבענען אויף די דרעש-פּעלדער... פאַרוואָס נישט?...?

זיין ווייב האָט געוויינט מיט אַן אויסגעצויגן קול:

— דערפאַר טאַקע, פיעטינקאַ, גייסטו אַוועק און אויף דיין אַרט האָט מען אַוועקגעזעצט דעם טשומאַזן. ווייסטו פאַרוואָס? ער האָט נעכטן אַוועקגעפירט דעם וואַיענגעם קאַמיסאַר אַ גאַנצן פּוד סאַלע.

— טשעוואַ, פּאַליאַק? מיר וועלן זיך דערוואַרעמען?

ער האָט מיר אַנגעגאַסן אַ פּול גלאַז בראַנפן.

— טרינק! געפּעלסט מיר צוליב דיין פּראַסטאַ-דוראַצקע אויפ-פירן זיך דעם זומער מיט דעם נאַפט... עך, יעדראַנאַ מאַט, קענסט נאָך נישט אונדזערע פאַריאַדקעס... נו, קער איבער דאַס גלאַז...

איך האָב אויסגעטרונקען. דער טעם איז געווען אַ ביטערער און עס האָט געשמעקט מיט בוראַקעס. זעט אויס אַז עס איז אַן עכטער „סאַמאַנאַן“.

— באַביאַנקי, טרינקט אויך!

נאַדיעושודאַ האָט נישט אַפּגעזאַגט. זי האָט אויסגעטרונקען אַ ביסל און צוריקגעשטעלט דאַס גלאַז. פיעטקאַס ווייב, וואָס האָט פּריער אַזוי אויסגעצויגן געיאַמערט, איז מיט איין מאַל שטיל געבליבן. זי האָט גענומען דאַס גלאַז, מיט איין האַנט אונטערגעהאַלטן דעם קאַפּ אויף אונטן און אַ זופּ געטאַן. זי איז געענדערט געוואָרן. אַנ-שטאַט מיט אַ געוויינן האָט זי איצט גערעדט הויך, מיט אַ דין צעצויגן קול. אויך איז אַזוינישט האָט געטרונקען. מאַריאַ פּעריפּעראַוונאַ, האָט יעדע רגע אונטערגעהויבן אַ ראַנד פון איר סאַראַפאַן, געהאַלטן זיך

מיט דער לינקער האנט די זייט, און געטרונקען שוין דאס צווייטע גלאז.

די שטוב איז פול געווארן מיט קומעס, מיט באקאנטע, מיט קראסנא-יאָרער קאלכאָזניקעס. מיר האָבן זיך מכבד געווען מיט מאַכאַרקע, מיט צייטונגס-פּאַפּיר. אויך איך האָב געוויקלט דאָס צייטונגס-פּאַפּיר, אָנגענומען מיט די פינגער אַ ביסל טאַבעק, עס אַריינגעשטופט אין דעם פּאַפּיר-געוויקל און פּאַררייכערט.

מיט צעקנעפּלטע שובעס, צעקנעפּלטע פעלצן, אין אַ נעפל פון רויך, אין אַ טשאַד פון סאַמאַגאַן וועלכער האָט מיר צוריקגעשלאָגן מיט אַ ברענענדיקער שאַרפּקייט, ביי די קאַפּטשנדיקע פּלעמלעך פון דער איקאַנע, אין טונקעלן ליכט וואָס האָט זיך אַריינגעזיפּט אין דער כאַטע דורך די קליינע שנייאַיק-אַנגעפּעלצטע שייבלעך, פּאַרשטעלטע פון פּויערישע אַקסל, פון סאַראַפּאַנעס, זענען מיר געזעסן ביים היל-צערנעם טיש, אויף די בענק לענגוויס די ווענט, אויף דער אויוון-שוועל און גערעדט. הויך גערעדט דעם רוסיש וואָס איז געמישט מיט צערקאַוונע-סלאַווישע ווערטלעך און געפילט ווי אַ זיסלעכע שיכרות בינדט אויף זייערע צונגען. כאַטש איך האָב פיל רייד נישט באַנומען האָט עס מיר געמאַכט גוט דאָס פּאַרברענגען די לעצטע שעהען ערב מיין אַוועקגיין אין דער אַלט-רוסישער שטוב.

איך האָב גענומען נאָדיעזשדאַס האַנט אין מיינע הענט אַריין און צוגעלייגט מיין פנים צו איר פנים.

— נאָדיעזש... נאָדיאַ... איך האָב דיר ווי געטאַן מיט מיינע רייד... פאַרגעס דאָס... איך האָב געוואַלט עפעס אַנדערש זאָגן און עס איז אַזוי אַרויסגעקומען... עס איז נישט אמת, נאָדיעזשדאַ. די ערד קען מען נישט שענדן און נישט פּאַרווילדעווען... זע די מענטשן; זיי זענען הייליק. הייליקער ווי פון די איקאַנעס. קיין שום אַנדער פּאַלק וואַלט נישט אויסגעטראָגן די פיין און ליידן... איך וועל דיך נישט פאַרגעסן... איך וועל תמיד צוריקקערן זיך צו דיר אין אַלע מיינע מחשבות... איך וועל תפילה טאַן פאַר דיר און פאַר דיין זון. איך וועל דיינע ליידן און דיין האַרץ אַנטפּלעקן פאַר אַלעמען...



דו ביסט רוסלאַנד. איוואַן פּראַסטאָווילין איז רוסלאַנד. די פאַרוויסטע און פאַרהונגערטע דערפער — דאָס איז רוסלאַנד! איך וועל צוריק-קומען. איך וועל לעבן און איבערלעבן ווייל דו גיסט מיר כוח. איך בין איצט מער נישט אַליין. דורך דיר האָט זיך די ערד דערנענטערט צו מיר. פּיעטקאַ, פּיאַטר סאַבאַלעוו, איז נאָך געבליבן אַ טראַפּן סאַמאַגאַן? גיס אַן!

פּעטיאַ האָט שוין מער נישט געקענט ענטפּערן. זיין ווייב, צוזאַ-מען מיט איוואַנען און מיט נאָך עפעס אַ פּויער, האָבן אים ארויס-געפירט צו דעם שליטן. עס איז שוין די צייט צוצושטעלן זיך צו דער מאַביליזאַציע.

איך בין אַרויס אויפן קרילעץ. די פּראַסטיקע לופט האָט מיך מער נישט געקילט. איך האָב דערשפּירט אַ וואַרעמקייט אין אַלע גלידער און אַ ליכטיקייט אין די טריט. אפילו די פּרעמדע מלבושים זענען מיר געוואָרן גרינג.

איך האָב דערזען אַ ליכטיקן בלאַ-אויסגעפרוירענעם הימל, אַ היימישע דאַרפישע גאַס, וואָס האָט געקוקט אויף מיר מיט גוט-מוטיקייט, מיט באַדויער און מיט טרערן. יאַ, די שכנים האָבן גע-וויינט.

קעגן-איבער, אויף אַ גאַנעק, האָבן זיך צוויי אַלטע פּויערטעס אַראַפּגעלאָזט אויף די קני און געצלמט.

מיט אַ געקלינגעריי איז דורכגעפאַרן אַ שליטן. איך האָב דערזען די מאַביליזירטע פון קוליקאָווע און לעבן זיי, אויפן שליטן, אַ זקן מיט אַן אַפּגעדעקטער איקאַנע. אין זונליכט האָט אַ בלענד געטאַן דאָס אַפּגעבליאַקעוועטע גאַלד-און-זילבער פון דעם הייליקנס אַרעאַל. נאַדיעזשאַ האָט מיך געפירט ביים אַרעם. איוואַן האָט געטראַגן מיין רוקזאַק. איך האָב געשפּאַנט אין מיטן גאַס ביז צום מאַרק. עס זענען שוין דאָ געווען הונדערטער שליטנס. פון מאַרק האָט געפירט אַ גלייכער וועג צום סעלסקי סאַוויעט.

אויף אַלע גאַנעקעס זענען געשטאַנען פּויערים אויף די קני, געצלמט זיך. רוסישע פּויערים; גרויע, ליכטיק-האַריקע, מילדע ווי

דער זוניקער טאג, מיט אויגן דורכזענדיקע, מיט בערד ווי דער שראן גרוי און זילבערדיק, אין קליידער פון אליינגעוועבטן ברויך-שימלדיקן וואל מיט די קאלירן פון אלטע ווערבעס און סאסנעס. פון דער מאסע מאביליזירטע האט זיך אויסגעטיילט אדריאן. הויך, ברייט אין די אקסל, עטוואס געבויגן, א ברייט פנים א פארטונקלט, טיפע אויגן-אויסהוילענישן נאך מער פארטונקלטע ווי זיין פנים פון וועלכע עס האבן ארויסגעשיינט צוויי שמאלע פאסקילעך בלא.

איך פלעג דעם שפעטן זומער, בעת די טראקטארן האבן אין די הייסע מיטאג-שעהען אויפגעהערט צו ארבעטן, זיצן מיט אים אויף די דודניקאווער פעלדער און שמועסן וועגן וועלט-באשאף, וועגן מענטש און בעל-חי. אדריאן האט גוט געקענט רוסלאנד. אגגע-טליקעט זיך איבער וועגן און שטעגן. געלעבט ביים בייקאל אלס מעכאניקער פון פישער-שיפן, אין אוראלער קוילן-גרובנס, אין פאר-שיקונגען. דורכגעשפאנט האלב ראסיי און צוריקגעקומען צו די היימישע פעלדער. איך האב אויסגעהערט אדריאנס אויסטערלישע מעשות וועגן ארעסטאנטן, וועגן פארשיקטע, וועגן ווייבער. ער האט געקענט דעם טעמניקאווער לאגער, וועלכער שפרייט זיך אין גאנצן דרייסיק וויארסט פון דאנען און ציט זיך ביז פאטמא, ביז טארביעווא, ביז די טיפענישן פון די וועלדער און כאפט ארום א ריזיקן שטח פון דער מארדווינישער אויטאנאמער רעפובליק. אדריאן איז דארט געווען אלס פרייוויליקער ארבעטער, ווייל צווישן אלע פארשיקטע האט מען נישט געפונען קיין ריכטיקן מעכאניקער פאר ניימאשינען. „פאראן דארט א גאנץ שטעטל וואס הייסט „זעקס און דרייסיק“. אזוי ווי די מענטשן האבן דארט נישט קיין נעמען נאר נומערן, אזוי האבן די ישובים נישט קיין נעמען נאר נומערן. איך בין דארט געווען דער מעכאניקער פון ניימאשינען. אין „זעקס און דרייסיק“ ארבעטן איבער פינף טויזנט פארשיקטע פרויען ביים נייען שינעלן און מאנטלען פאר דער ארמיי און פאר דער מיליץ.“

אדריאן איז געווען ממש געניאל צו אלע מינים מעכאניקעריי,

אפילו צו די סובטעלסטע. ער האט ריכטיק נישט געקענט אונטער-  
שרייבן זיך. עס האט געדויערט ביז אַדריאַן האט געהתמעט די  
בלעטלעך פון דער טראַקטאַרנער בריגאַדע ביים איבערשיקן די בא-  
ריכטן. תמיד האט ער אָפּגעלייגט אויף שפעטער און, אַז ער האט  
גענומען מיין בלייער אויף אונטערשרייבן, זענען אים אַנגסטן אַרויס  
אויפן שטערן. ער האט געקענט צורעכט מאַכן נישט בלויז טראַק-  
טאַרן, אויטאָמאָבילן, עלעקטראַ-גענעראַטאָרן, ניימאַשינען נאָר אויך  
אפילו זייגערלעך. יענעם שפעטן זומער, איידער ער האט מיך פאַר-  
טריבן פון דער טראַקטאַרנער בריגאַדע, הלמאי איד האב נישט  
געוואלט אונטערשרייבן דעם באַריכט בעת מיר האבן געאַקערט אין  
פּיאַטר סאַבאַלעווס קאַלכאַז, האט ער מיר דערציילט וועגן אַ פּייערונג  
פון לענינס געבוירן-טאַג אין דעם פּאַטמער לאַגער. אין פאַרשיקטן  
אַפטייל פון פּאַטמאַ „זעקס און דרייסיק“, אין אַ גרויסן באַראַק, האט  
מען פאַרזאַמלט אַלע פּרויען. זיי זענען געווען אפשר זעקס טויזנט.  
אַ לעקטאָר, וואָס איז אוודאי אויך געווען פון די פאַרשיקטע, נאָר אַ  
פּריווילעגירטער, האט גערעדט וועגן וואַדימיר איליטש לענין. פּלו-  
צעם האט ער איבערגעריסן די רעדע און געזאַגט: קוקט זיך גוט  
צו, באַלד וועט איר עמעצן דערזען! אויף דער בינע האט זיך באַוויון  
אַן אַלטע פּרוי, אַ נידעריקע, אַ ווייסע אַזוי ווי אַ טויב מיט אומגע-  
וויינטלעכע לאַנגע ווייסע האַר, אין אַ שוואַרץ לאַנג קלייד ביז צו דער  
פּאַדלאַגע. די זקנה האט געשטעלט קליינע טריט און געקוקט ווי  
פאַרבלענדט, נאָר פאַרויס. עס האט געדויערט אפשר אַ מינוט און  
אפשר צוויי מינוט און זי איז פאַרשווונדן. אַ פּחד האט אַלעמען  
אַרומגענומען. עס איז געוואָרן שטיל. אויף דער בינע איז אַרויפ-  
געשפּרונגען איינער פון די נאַטשאַליקעס און אויסגערופן: „אט  
די דאָזיקע פּרוי האט געוואלט דערמאָרדן וואַדימיר איליטשן. זי  
האט געשאַסן אויף אים אויספירנדיק דעם באַפעל פון די שונאים  
פון אונדזער פּריי און גרויס רוסיש פּאַלק!“ דאָס איז געווען דאָראַ  
קאַפּלאַן. די נ.ק.וו.ד. האט אַפּגעהיטן לענינס אַנזאַג, אַז מען זאָל  
דאָראַ קאַפּלאַן נישט דערשיסן. זי האט באַקומען לעבנסלענגלעכע

טורמע. יעדעס יאר, בעת די לענין-פייערונגען, פירט מען זי ארויף אויף דער בינע. זי איז שוין נישט ביים קלארן זינען. קיינער ווייסט נישט אין וועלכן אפטייל פון דעם לאגער זי האלט זיך אויף — דאס האט זיך אדריאן דערוואסט פון איינער א פרוי וועמענס ניין-מאשין ער האט פארראכטן. די פרוי האט געארבעט אין די גרויסע האלעס פון „זעקס און דרייסיקסטן פונקט“. איר מאן איז געווען זינאוועו...

אדריאן האט מיר דערלאנגט זיין גרויסע און שווערע האנט. — מיכאיל, מיר וועלן זיך האלטן צוזאמען. איך האב דיר א סך צו דערציילן...

דער טראקטארנער בריגאדיסט האט מיר א צי געטאן צו זיך און מיר ארומגענומען מיט ביידע שטארקע הענט און צעקושט. דער בראנפן-ריח, אן אויסגעמישטער מיטן רויען אטעם זיינעם, האט מיר א שלאג געטאן אין פנים אריין.

נאדיעזשדא איז געשטאנען אין א זייט צוזאמען מיט הונדערטער רוסישע פרויען פון מאביליזירטע און געקוקט אויף מיר, געקוקט אויף אדריאנען און געווישט די טרערן.

## קאפיטל צוועלף

ביים סעלסקי סאוועט האבן געווארט עטלעכע מונדירטע מענטשן. זיי האבן צונויפגעזאמלט די מאביליזאציע-צעטלען און אונדז אויס-געשטעלט אין רייען. די רוקזעק זענען שוין געלעגן אויף עטלעכע שליטנס. מיין שורה האט זיך אויסגעגלייכט, ווידעראמאל צעשאטן און לסוף געבליבן האלב-רונדיק. אנטקעגן איבער זענען געשטאנען פרויען, זקנים און קינדער. איינער פון די מיליטער-לייט איז ביז פארביגעלאפן. דער פראסט האט געפלאמט זיינע אויערן. דאס פנים איז געווען פארגאסן מיט רויטקייט און אין די באוועגונגען זיינע, די האסטיקע און שנעלע, האט מען געקענט זען, אז ער איז צעהיצט פון וואדקא. ער האט זיך מיט איין מאל א ווארף געטאן צו אן על-טערן קאלכאזניק אין דער רייע פון די מאביליזירטע, א נישט-ראזירטן, און א ריס געטאן פון זיינע הענט אן אגשפאר-שטעקן. דער מאביליזירטער האט זיך אומבאהאלפן אומגעקוקט און פארלייגט די הענט ווי צו א תפילה. אין דער רגע האט דער מיליטער-באגלייטער א הייב געטאן די קני, צעבראכן דאס שטעקל אויף דער העלפט און עס א שליידער געטאן. דער קאלכאזניק איז ארויס פון דער ריי א הינקענדיקער און געוואלט עפעס אויפקלערן. ער האט געזוכט אין בוועם פאפירלעך, זיי געשטעקט אין די הענט אריין פון עלטסטן. דער אויפזעער האט צעריסן די פאפירלעך און אריינגעשטופט צוריק דעם מאביליזירטן אין דער רייע.

מיטאמאל א רוף : — אפגעבן אלע דאקומענטן. די פאספארטן, די ספראווקעס.

אויך איד האב געוואלט אוועקגעבן אלץ, וואס איך האב נאר

געהאט אין מיין בוזעם-טאָש. אין דער רגע איז אייליק צוגעקומען  
נאָדיעזשדאָ און זי האָט זיך אַוועקגעשטעלט צווישן מיר און דעם  
מונדירטן באַאַמטן.

— מיכאַיל, לייג צוריק אַריין אין דיין טאָש די פּערזענלעכע  
דאָקומענטן. גיב זיי גישט.

זי האָט דאָס געזאָגט שטיל און באַפעלעריש.

— די דאָקומענטן! — האָט ווידער אַ מאַל באַפוילן דער פּאַר-  
שוין מיט די אַנגעצונדענע אויערן.

— זיי זענען געבליבן אין שטוב — האָט נאָדיעזשדאָ פּאַר מיר  
געענטפּערט. — דאָס מאַביליזאַציע-צעטל האָט ער אייך צוגעשטעלט,  
וואָס דאַרפט איר נאָך ?

דער באַאַמטער האָט זיך צוריקגעצויגן אויף אַ טריט און באַ-  
טראַכט נאָדיעזשדאָן.

— וואָס פּלאַנטערט איר זיך דאָ אַרום ? — האָט ער געפּרעגט,  
אַבער אַן כּעס און אַן פּאַרריסנקייט, נאָר מיט אַ טאָן פּון אַ באַליי-  
דיקטן. — לאַדנאָ, לאַדנאָ, אַבער אויף זיכער זענען געבליבן די  
דאָקומענטן אין שטוב ? איר פּאַרשטייט, מיר קענען גישט לאַזן  
מאַביליזירטע מענטשן מיט גראַזשדאַנסקע דאָקומענטן. זיי קענען  
זיך אַפּטיילן פּון דער גרופּע איידער מען קומט נאָך אַן צו אַ מילי-  
טערישן פּונקט, גיי זוך זיי דערנאָך.

ערשט מיט אַ צייט שפּעטער האָב איך פּאַרשטאַנען די וויכטיקייט  
פּון האַבן דאָקומענטן ביי זיך. ווער ווייסט, וואָס עס וואָלט מיט מיר  
געוואָרן און וואָס פּאַראַ גורל איך וואָלט געהאַט, ווען איך וואָלט אין  
יענע טעג ביי מאַסקווע, אין איינער פּון די נעכט פּון בהלה, ווען מען  
האַט דערשאַסן יעדן, וואָס האָט זיך נאָר אַרויסגעוויזן פּאַר פּאַר-  
דעכטיקט, אויב איך וואָלט גישט געהאַט ביי זיך די דאָקומענטן ?  
דער שניי האָט געסקריפּעט אונטער די פּיס — אַ סימן, אַז דער  
פּראַסט שטאַרקט זיך.

די מאַביליזירטע זענען גישט איינגעשטאַנען אויפן אַרט, נאָר  
ריטמיש איבערגעשטעלט די פּיס, צוקלאַפּנדיק דערביי מיט די הענט.

אלע זענען געווען אין לאפטשעס, אין וואלויקלערס, אין שעפסענע פעלצלעך, אין פופייקעס, אין בורקעס, מיט די לאפן פון די פוטער- היט אראפגעלאזטע, צוגעקנופטע אונטער דער גאמבע. זיי האבן גע- רייכערט „ציגן-פיסלעך“, געלאזט קבוילן רויך.

די קעלט האט מיך ארומגענומען און איך האב דערפילט א מיד- קייט און שלעפערקייט. די אויגן-לעדלעך האבן מיר ווי געטאן פון דער שניי-וויסקייט. זיי זענען געווארן שווער און איך האב זיי גע- וואלט צושליסן און נישט געקענט. גאר שארף האב איך אפגעפילט דעם פראסט אין די פיס, „שטיי נישט“ — האט מיר געזאגט דער שכן, „באוועג זיך, קלאפ מיט די פיס אן שניי“.

איך האב געמאכט עטלעכע באוועגונגען און ווידער זיך אפגערוט, קוקנדיק אריבער צום געזעמל פרויען און זקנים, צווישן וועלכע עס איז נאך אלץ געשטאנען נאדיעזשדא, איך האב געוואלט זי זאל נישט זען ווי אזוי מיין פנים באקומט די קאליר פון די אויסגע- פרוירענע הימלען.

נאדיעזשדא האט זיך אייליק דערנענטערט צו מיר און ארומ- גענומען מיין פנים מיט אירע ווארעמע הענט.

— ווי פראסטיק-קאלט דו ביסט — האט זי געשעפטשעט צו מיר. נאדיעזשדא האט זיך מיט איין האנט אנגעשפארט אן מיין אקסל און מיט דער צווייטער אויסגעטאן אירע וואלענקעס. צוערשט איין וואלענקע, און דערנאך די צווייטע. זי האט אראפגעצויגן אירע וואל- געשטריקטע שקארפעטן און צוריק אנגעטאן די וואלענקעס. איך האב זיך צוגעקוקט א שווייגנדיקער, א גלייכגילטיקער צו דעם, וואס נאדיעזשדא טוט. נאר דעמאלט ווען זי האט אפגעדעקט אירע פיס און איך האב זיי דערזען אין שניי, האט דער פראסט, וועלכער האט מיך געהאט דורכגענומען, אנגעהויבן צו טייען. איך האב געשפירט ווי די פריערדיקע גלייכגילט טרעט אפ און אויף דעם ארט קומט עפעס אן עקשנות, א האפענונג און א דערוואכונג.

— טו זיי אן, מישא.

— ניין. איך דארף זיי נישט. באַלד רירן מיר. זעסט, נאדיעזשדא,

די אנטרייבער ציען שוין אן די דוגעס. די פערד פון די שליטנס זענען גרייט. דעמאלט וועלן מיר זיך דערווארעמען, ווייל מיר האבן דורכצומאכן א דרייסיק ווארסט צו-פוס. נעם זיי צוריק די וואלענע שקארפעטן, זיי וועלן דיר נוצן. ווי אזוי וועסטו אהיימגיין די דריי ווארסט אין וואלענקעס, אן די וואלענע... — איך האב נישט באוויזן צו ענדיקן ווי די ערשטע שליטנס האבן גערירט.

נאדיעזשדא האט מיך צוגעפירט ביזן קרילעץ פון סעלסקי סאָ-ויעט. איך האב זיך אוועקגעזעצט, אויסגעטאן מיינע שטייול און אנגעטאן אירע ווארעמע וואלענע שקארפעטן. די רייע מאַביליזירטע האט זיך צעצויגן איבער דער גאַנצער לענג פון דער גאַס.

— נאדיעזשדא — מיין קול איז געווען ציטערנדיק. אויסגעפראָרן און איז צעשווומען געוואָרן אזוי ווי דער קאַלטער אַטעם. — איך וועל איבערהאַלטן דעם גאַנג איבער די שנייפּעלדער. זיי זיכער, איך וועל דערגיין צו דער באַן-סטאַציע, אזוי ווי אַלע...

איך האב געוואַלט איר זאָגן דאָס, וואָס איך האב אין דער נאַכט נישט געזאָגט, בעת איך האב שטום געצויגן זיך צו איר ווארעמען גוף. איצט האב איך באַדויערט. זי האט געוואָרט אויף דעם, געוואַלט דאָס הערן.

אויך איצט איז זי געווען פול מיט דערוואַרטונג און מיט געבעט צו מיר. איך האב אָבער געשוויגן.

ערשט מיט יאַרן שפעטער האב איך באַנומען מיינ געצוימטקייט און דאָס קילע געזעגענען זיך מיט נאדיעזשדאָן. ניין, עס זענען נישט געווען די שאַטנס פון אירע מאַסקווער יאַרן און דאָס נעלם ווערן אין די נעכט אויפן רוף פון די נ.ק.וו.ד.-לייט, וואָס האבן איינגע-אַרדנט נאַכט-פאַרוויילונגען פאַר די הויכע קרעמל-פאַרשויונען. דאָס אַלץ איז תיכף צערונען, ווי נאָר נאדיעזשדאָ האט דאָס מיר דער-ציילט. איר ליכטיק פנים, דער ריינער בליק פון די גרויסע האַלב-שיפע טאַטערישע אויגן, די ווייסע שניי-לאַנדשאַפּט, די טיפע און הויכע בלאַ-זילבערדיקע הימלען, איר פאַטערס היים אין באַשקירציי און די ליבשאַפּט, וואָס האט געקוואַלט פון איר, סיי די מוטער-ליב-



שאפט צו גענאָדי און סיי די ליבשאפט פון דער פרוי אין דער פולער רייפקייט מיט די ווייכע באַוועגונגען, אַ געמיש פון עלעגאַנץ און פשטות — דאָס אַלץ האָט געמאַכט נישט רעאַל אירע נאַכט-רייד. זיי זענען צערוּנען געוואָרן און עס האָט זיך אַנטפלעקט פאַר מיר די ווּנדערלעכע נאָדיעזשאַ ווי די אומשולד אַליין, ווי די פאַרקער-פּערוּנג פון דער רוסישער פרוי.

מיין צוריקגעהאַלטנקייט און אויסערלעכע קילקייט צו איר, דאָס שווייגן, איז געקומען פון מיין געפאַלנקייט, פון מיין אומבאַהאַלפּנ-קייט און פון מיין גע-ונעדקייט. אויף ליב האָבן אַ מענטש מוז מען זיין מיט אים גלייך. נאָדיעזשאַ איז געווען פון אַן אַנדער וועלט. איך בין מיט איר נישט געווען גלייך: היימלאַז, הונגעריק, איבער-געפולט מיט פחד, פרעמד און אומזיכער אין זיך האָב איך נישט געקענט אַרויסברענגען מיינע געפילן צו איר. זיי וואָלטן געווען אומנאַטירלעך. עס האָט זיך אויפגעהיט אין מיר דער אויבן-אויפיקער שטאַלץ און ער האָט מיך געצווּנגען צו ריידן וועגן אַלעם, אַבער נישט פון מיינע אינטימע געפילן צו איר. נאָדיעזשאַ קען זיי אויפ-נעמען ווי הכנעה פון אַ גע-ונדן, ווי דאָנקבאַרקייט פון אַ הונגעריקן, פון איינעם וועמען זי האָט געגעבן אַנצוטאָן די וואַרעמע מלבושים אין פּראַסטיקן ווינטער פון דער גרויסער מאַביליזאַציע.

דאָס וואָס איך האָב נישט געזאָגט מיט מיינע ליפּן, האָט זי אַבער אַרויסגעפילט אין יענע לעצטע רגעס, בעת איך האָב אַנגעיאָגט די רייע און אַנגעהויבן צו שפּאַנען מיט שנעלע טריט, צוקלאַפּנדיק מיט די פיס אין האַרטן פאַרפּרוירענעם שניי. יא, זי האָט דאָס געפילט. זי האָט אַלץ באַנומען.

די פרויען און זקנים האָבן אונז באַגלייט ביז צו דער פאַרפּראַ-רענער מאַקשאַ. נאָדיעזשאַ איז געווען צווישן זיי. איך בין אַרויס פון דער ריי און צוגעלאָפּן צו איר.

— נאָדיעזשאַ, גיי צוריק... גיי אַהיים...

איך האָב גענומען איר האַנט און זי צוגעלייגט צו מיינע ליפּן.

איך האב געפילט, אז אויב איך וועל בלייבן אזוי נאך איין רגע, וועל איך אראפלאזן זיך אויף די קני פאר איר און וויינען. דער אַנשטראם פון ליבשאפט האט מיך געמאַכט נישט אַפפילן דעם פראַסט. איך האב אויסגעטאָן מיין הוט און טיף זיך פאַרנויגט פאַר דער, וואָס האָט זיך אזוי אומגעריכט און ווונדערלעך אַנטפלעקט פאַר מיר אין איינער פון די שפּעט־האַרבסט־קע פאַרנאַכטן אין טענגושיי. איך האָב מיט ליבשאפט פאַרנויגט זיך פאַר די זקנים, די פרויען פון די מאַביליזירטע מיט די איינגעקנוילטע קינדער אויף די הענט. איך האָב דערקענט צווישן זיי איוואַן פראַסטאָוילינען און מאַריאַ פּערפּעראַוואַ, איך האָב געזען פּיאַדאַר גאַוורילאַוויטשן דעם כל־סט, איך האָב דערזען די שכנים און אומגעריכט האָט זיך מיין בליק צו־נויפגעטראַפן מיט דעם בליק פון פאַטימאַ שאַריפּינאַ. זי איז געשטאַ־נען נישט ווייט פאַרהילט אין אַ שוואַרצן וואַלענעם שאַל.

— מיכאַיל, דיין שוויגן טוט מיר וויי. אויך דייע רייד אין היינ־טיקן פרימאַרגן האָבן מיך געטראַפן. איך וועל דאָס נישט געדענקען. איך פאַרזיכער דיר. דאָס וואָס בלייבט איז דיין באַווייזן זיך אין מיין לעבן. איך בין תמיד מיט דיר און איך וויל וואַרטן אויף דיר. קום צוריק אַ גאַנצער אַדער צעקאַליעטשעטער... מיכאַיל...

איך האָב געזען ווי די מאַביליזירטע זענען שוין אַריבער דעם פאַרפרוירענעם טייך און די פּורן מיט די זעק זענען שוין ווייט פאַרויס אויפן וועג קיין אַלעקסאַנדראַוואַ. מיט לייכטקייט האָב איך אַנגעיאַגט די רייע. עס איז געווען גוט צו לויפן איבער דעם אייז. די יונגשאַפט איז צוריקגעקומען צו מיר. די קליידער האָבן מיך גוט געוואַרעמט און דער שניידיקער פראַסט, וואָס האָט געקלעפט מיר די אויגן־לעדלעך און די נאַז־לעפלעך איז מער נישט צוגעשטאַנען צו מיר, אפשר דערפאַר ווייל מיין אַטעם איז מער נישט געווען קיין קילער, נאָר אַ הייסער. איך בין געוואָרן מיט איין מאַל גוט אויפגעלייגט און עס האָט זיך

מיר געוואלט נישט בלויז מיטזינגען מיט די ניגונים פון די האַרמאַ-  
ניסטן אויפן הויכן ברעג פון דער מאַקשאַ, נאָר אויך פאַרציען אַן  
אייגענעם און היימישן ניגון און פאַרפלעכטן אים מיט זייערע ניגונים.

קיינ אַלעקסאַנדראַוואַ, אַדער ווי די קאַלכאַזניקעס רופן אַן דאָס  
קליינע דאַרף, וואָס באַשטייט פון איין ברייטער גאַס מיט איבער  
הונדערט הילצערנע הייזער, נאָוואַ טענגושיי, איז אַכט וויאַרסט. פון  
דאַרט ציט זיך אַ וואַלדוועג ביז באַראַשאַוואַ, אַן ערך דרייסיק  
וויאַרסט. די אַכט וויאַרסט וועלן מיר דורכמאַכן ביז פאַרבאַכט. דער  
וועג איז אַ גלייכער, אַ פּלאַטלאַנד, וואָס איז פּולשטענדיק פאַרגאַסן  
געוואָרן אין האַרבסט פון די מאַקשאַ-וואַסערן און באַלד, ביי די  
ערשטע פרעסט, פאַרפראַרן געוואָרן.

אין אָנהייב האַרבסט, ווי נאָר די וואַסערן האָבן פאַרפלייצט  
די פאַשע-פּעלדער, האָט מען געקענט דערגרייכן אַלעקסאַנדראַוואַ און  
קראַסני-יאַר נאָר מיט לאַדקעס. די וואַסערן זענען אויסגעגאַסן גע-  
וואָרן ביז די צוויי דערפער.

מיר זענען געגאַנגען אייליק איבער אַ ריזיק אייזפּעלד, וואָס איז  
געווען פאַרדעקט מיט אַ קרישטאַלענעם שניי, אַ פאַרהאַרטעוועטן.  
ער האָט זיך געבראַכן אונטער די טריט ווי גלאַז נאָר נאַענט פון די  
סטערטשנדיקע קוסטעס וווּ דער שניי-אַנשיט איז געווען אַ דינער.  
אין סאַמע מיט פּעלד איז דער שניי געלעגן דיק, אומבאַרירט אַזוי  
איינגעפרוירן, אז ער האָט אויסגעהאַלטן די טריט פון פּערד און  
נישט אונטערגעגעבן זיך.

אין דעם פּלאַטלאַנד האָבן זיך קוים אַנגעזען די סילוועטן פון  
פאַרשנייטע הייסטאַגעס, אַפּגערוקטע איינע פון דער אַנדערער און  
אויף מזרח — עטלעכע נידעריקע געביידעס און שטעלער; דאָס  
איז די פּי-פּערמע פון די טענגושייער קאַלכאַזן. נאָך דער פּערמע  
האַט זיך קוים אַנגעזען אַ בלאַלעכער פאַס, וואָס האָט ווי אַ רינג  
אַרומגענומען דאָס פּלאַטלאַנד. דער בלאַער פאַס האָט זיך געמיניעט  
מיט פּיאַלעט און מיט זילבער.

אויף טייל ערטער איז ער געווען ברייט און גלייך, ווי דאס וואָלט געווען אַ מויער, וואָס פאַרזיגלט די ווייסע שנייפעלדער, פון וועלכע עס אין נישטאָ קיין אַרויסגאַנג; דאָס איז דער באַראַשאַווער וואָלד. ער גרייכט ביז טעמניקאָוו, ביז ניושני נאַווגאַראַד און פון דאָרט, ציט ער זיך, אויף יענער זייט וואָלגע, ביז אוראַל.

אין שפעטן זומער, בעת איך בין אָנגעקומען אַרבעטן אין דער שול פון טענגושיי, זענען מיר אַוועק אויף צוויי וואַכן אין וואָלד אַריין, כדי צוצוגרייטן האַלץ אויף צו באַהייצן די קלאָסן. דאָס איז געווען מיין דריטער טאַג אין טענגושיי. אַלע לערער, צוזאַמען מיט די שילער פון די עלטערע קלאָסן, זענען אַוועק צוואַנציק וואָרסט אין וואָלד אַריין. דעמאָלט האָב איך זיך באַקענט מיט פאַטימאַ שאַרי-פינאַ. מיר האָבן צוזאַמען אונטערגעזעען טרוקענע ביימער, „סוכאַ-סטאַיע“. פון דער קאַלכאַזנער פערמע האָבן מיר באַקומען מילך, פון אַלעקסאַנדראַווער קאַלכאַז עטלעכע געבאַקענע ברויט, און אַ זעקל פשאַנאַ. מיר זענען געשלאָפן אין שאַלאַשן און ביז שפעט אין דער נאַכט אַריין געברענט דעם כוואַראַסט קעגן די מיקן. מיר האָבן זיך געפונען אין אַ וואָלד, וווּ עס האָבן געפּוילט אַלטע געהילצער, וווּ די וואָלד-קאַנאַוועס זענען געווען פאַרוואַקסן מיט ווילד-קוסטעס, וווּ ביימער האָבן געסטערטשעט מיט די פאַרטרוקנקטע צווייגן ביז צו די וואַרצלען און מען האָט געמוזט זיך דורכהאַקן אַ וועג מיט דער האַק. די וואָלד-פערטלען האָט מען נישט געקענט געפינען, ווייל יאַרן שוין ווי קיין וועכטער האָט זיי נישט באַטראַטן. דער וואָלד-באַדן איז געווען געדיכט פאַרוואַקסן מיט שלאַנגען-קראַפּעווע און מיט ווילדע יאַגעדעס. די ביימער, וועלכע מיר האָבן אונטערשניטן, זענען פאַרוונקען געוואָרן אין די גראַזן און אַלערליי געוויקסן. עס האָט לאַנג געדויערט ביז מיר האָבן אָפּגערייניקט אַ צוטריט צו דעם געפּאַלענעם בוים, כדי אים אָפּצוטעסען פון די סטערטשנדיקע צווייגן און כוואַראַסט. מיר האָבן זיך צעברייט די הענט און די פּנימער פון די אַלערליי קראַפּעוועס און זענען געזונקען אין טיפן מעך און

צערסן די קליידער אן די מאזשעוויק-קזשאקעס. די גאנצע צוויי וואכן האבן מיר געהונגערט. דאס ברויט איז אויסגעגאנגען. די מילך האט מען אפטמאל גישט באקומען. עס איז געבליבן נאר קאשע. דעמאלט האט פאטימא פארגעשלאגן, אז מיר זאלן קלייבן שוואמען און יאגדעס און דערמיט זיך דערנערן. איך בין אוועק, בעת דעם מיטאג-איבעררייס, צוזאמען מיט עטלעכע שילער און מיט פאטימאן, קלייבן שוואמען פאר דער פאכלעבקע, וועלכע האט זיך געקאכט. די איבעריקע לערער זענען געבליבן מידע אויף דער פאליאנע, ווארעמענדיק זיך אויף דער קארגער זון, וואס איז אהער דערגאנגען. איך ווייס גישט ווי לאנג איך האב געזוכט די שוואמען. אפשר א האלבע שעה און אפשר א שעה. איך האב געהערט פון נאענט די רייד פון פאטימא און פון די שילער. עס האט מיך א צי געטאן אויף צפון, ווייל דארט איז דער באדן געווען א ברוינער, א גלייכער און עס זענען צעשאטן געווען זוניקע גאלד-פלעקן, אי אויף די דיקע שטאמען און אי אויף דעם וואלד-באדן. איך בין געגאנגען אהין און ווען איך האב דערגרייכט די סאסנעס, האב איך דערזען א ליכטיקן בערעזנאק, פול מיט זאפטיק-גרינע בערעזע-קרוינען, וויגנדיקע אין זונליכט און דעם ווייסן געבלענד פון די דינע שטאמען. דא זענען זיכער פאראן פיל שוואמען, האב איך געטראכט. אונטער די בערעזעס וואקסט א ספעציעלער מין שוואמען, א באטעמטער. דאס האב איך געוויסט נאך פון די היימישע וועלדער פון מיין אפשטאם-לאנד. ווי נאר איך בין ארויס פון די שאטנס פון די סאסנע-שטאמען, האב איך דערזען די ערשטע שוואמען ביי די בערעזע-ביימלעך. מיט א מאל האט א שארף געטאן אין די קוסטעס. און איידער איך האב נאך באוויזן זיך אומצוקוקן האב איך דערשפירט צוויי וועלפישע לאפעס אויף די אקסל און אן אפן ציינערדיק מויל, וואס האט מיט דער צונג בארירט מיר דאס פנים. איך בין געברייט געווארן פון הייסן אטעם, אזוי ווי פון קראפעווע, אזוי ווי פון א פלאם. איך האב געזען גרויסע שליפיעס, געפילט ווי די בעגל שטעכן זיך איין אין מיינע אקסל. און נאך שטארקער ווי דער ווייטיק פון די בעגל און פון דעם אטעם פון

דער חיה, איז געווען דער געהויל און געוואי. איך האב נישט גע-  
קענט שרייען, נישט געקענט ווערן זיך. איך בין געבליבן פאראלי-  
זירט, וויל מיין פארשטאנד איז געווען וואכיק און קלאר, וויל איך  
האב דערהערט דעם געטופ פון פערדישע פיס. א רייטער איז געבליבן  
שטיין אנטקעגן מיר.

## קאפיטל דרייצן

דער וואָלף-הונט האָט אויסגעשטרעקט דעם אָפּענעם פּיסק צו דעם רייטער און געוואָיעט אַנטפּלעקנדיק דערביי די אייבערשטע שורה שאַרפע ציין. דאָס פּערד איז נישט איינגעשטאַנען אויף אַן אַרט נאָר געמאַכט צוויי מאָל אַ קרייז אַרום מיר. דער צווייטער קרייז איז שוין געווען אַזאַ ענגער אַז עס האָט מיך אומגעשליידערט מיט דעם קאַרק. די צוויי הינטישע לאַפּעס זענען אַלץ געווען איינגעקלעמט אין מיינע אַקסל, אפילו דעמאָלט ווען איך בין געלעגן אויף דער ערד. דער רייטער האָט געצילט מיט דער ביקס אויף מיר און די לופּע האָט זיך וואָס אַמאָל דערנענטערט ביז זי האָט באַרירט מיין שליף און האַסטיק אַריבערגעשפרונגען אויף מיין ברוסט.

איך האָב אים דערקענט; דאָס איז געווען איינער פון די וועכטער וועלכע באַוואַכן די פּאַרשיקטע פון טעמניקאווער לאַגער. דאָס היטל מיט אַ שפיץ אַזוי ווי פון אַ צערקווע-קאַלאַקאַלניע, מאַט-גרינלעך. דאָס פנים טונקל-געל מיט פּאַלדן ביי די שיפע אויגן-פּאַסיקלעך, די נאָז קורץ, פּאַרריסן, מיט אָפּענע נאָזלעכער אַזוי ווי די שוואַרצע גיפּט-קערנער וועלכע סטערטשען אין טייל קאַרן-קלאַסעס.

דער הונט האָט מיך עטלעכע מאָל אַרומגעדרייט, שטרעבנדיק צו זיין מיט דער מאַרדע אויסגעקערעוועט צו זיין האַר און באַפעלער דעם רייטער און נישט אַרויסגעלאָזט מיך פון זיינע לאַפּעס. — עס איז נישט קיין וואָלף — האָב איך געשעפּטשעט, נישט אַרויסברענגענדיק קיין קול. — נישט קיין וואָלף.

די שרעק פון זיין אויג-צו-אויג מיט אַ וואָלף האָט נאָך נישט באַוויזן צו פּאַרגיין ווי עס איז אויפגעקומען די שרעק פאַר דעם

מענטש מיט דער ביקס און פאר דעם פרצוף זיינעם. וואָס וועט קומען פריער, דאָס קול פון דעם באַוואַפנטן פאַרשוי, אַדער דער שאַס ? ניין, ער וועט גישט שיסן. פאַרוואָס ? איך בין דאָך אומשול-דיק. איך האָב דאָך גישט קיין זינד אויף זיך. איך בין דאָך גישט קיין אַנטרונענער.

דאָס גרויסע גרין-שליימיקע אויג פון הונט, דאָס אויג פון פערד, זאַפטיק און טונקל-פּיאַלעט ווי אַ רייפּע פּלויס, מיט דעם פּערלדיקן זילבער-ראַנד, וואָס האָט עס אַרומגענומען ווי אַ רינג; די צוויי שיפּע, שמאַלע אויגן-פּאַסיקלעך פון באַוואַפנטן וועכטער און מיינע אויגן, די איבערגעפּולטע מיט שרעק און מיט טרערן — האָבן זיך געשפּיגלט איינע אין דער אַנדערער אַ רגע, צוויי רגעס, אַן אייבי-קייט.

דער הונט איז אַפּגעשפרונגען פון מיר. איך האָב זיך אויפּגע-שטעלט, געוואַקלט זיך, ווייל די קניען האָבן זיך מיר איינגעבראַכן. דער הונט האָט זיך אַראַפּגעזעצט אויף דעם וואַלד-באַדן, אויסגע-צויגן פאַרנט-אַרויס די פּאַדערשטע לאַפּעס מיט די אויסגעשטרעקטע בעגל וועלכע זענען געווען מיט בלוט-פּלעקן און אַנגעשפּיצט די אויערן אין געלוייער.

איך האָב געוואוסט, אַז יעדער קער מיינער קען דערצאַרענען דעם הונט און דעם יעגער. וואָס רויקער איך וועל זיין, וואָס מער איך וועל איינהאַלטן די באַוועגונגען מיינע, פון דעם ציטערנדיקן גוף, אפילו פון די אויגן, אַלץ שטילער וועט בלייבן דער וואַלף-הונט און דער רייטער.

— ווער ביסטו ?

אַ מיאוס קול אַזוי ווי מיט ריצן, פול מיט פאַראַכטונג און שפּאַט. יא, מען דאַרף מיך פאַראַכטן און מען מעג שפּאַטן פון מיר ווייל ווי גישטיק בין איך געווען אַנטקעגן דעם הונט, אַנטקעגן דער שרעק ? איך האָב זיך דאָך אפילו גישט געפרוּווט ווערן! איך בין דער אומבאַהאַלפּנסטער פון אַלע באַשעפּענישן אין דעם וואַלד. איך





A. Bogen



בין דער נישטיקסטער, ווייל איך פארשעם דעם מין מענטש לאַזנדיק זיך אַזוי באַפאַלן פון אַ הונט.

— איך בין אַ לערער... פון טענגושיי... מיר אַרבעטן דאָ ביים פאַרגרייטן האַלץ פאַר דער שול אויף צו באַהייצן די קלאַסן אין ווינטער... טאַוואַרישטש, אַט דאַרט פון דעם וועגל איז אַן ערך צען מינוט גאַנג...

דער פאַרשוין האַט זיך פאַרקרומט, אויסגעשפיגן פאַר רציחה און אַרויסגעלאַזט אַ קללה אין גאַטס מוטערל אַריין.

— איך יאָג זיך שוין אַרום דעם צווייטן טאַג נאָך אַן אַנטלאַפּע-נעם פּאַליאַק-יעוורעי פון טעמניקאַווער לאַגער. איך מוז אים ברענגען אַ טויטן אַדער אַ לעבעדיקן. געמיינט, אַז איך האָב אים דערווישט, און דאָ, נאָ דיר גאַר, אַזאַ אַנשיקעניש! אַן אוטשיטעל? עך מאַ-טיושקי! יעדראַנאַ מאַ!

ער האַט אַ הייב-געטאַן די ביקס און דריי מאַל אויסגעשאַסן איבער מיין קאַפּ. איך בין געבליבן אַ שטיק צייט ווי פאַרטויבט.

— פּאַנימאַיעש? האַסט מוּל! איך האָב געמוזט אויסשיסן די קוילן ווייל כ'קען זיך נישט איינהאַלטן פאַר דאַסאַדע הַלמאי דו ביסט נישט דער אַנטלאַפּענער פּאַליאַק. עך, ווען דו ביסט דער אַנטלאַפּע-נער, וואַלט איך דיך איצט דורכגעלעכערט אַזוי ווי אַ זיפּ מיט די קוילן, צוגעבונדן צום פּערד, דיך געבראַכט ביז דעם טויער פון טעמ-ניקאַווער לאַגער און דיך דאַרט אַוועקגעשליידערט, אַז די סוקיני-סינעס, די וואַס פּלאַנירן דאַס אַנטלויפן, זאַלן זען וואַס עס דערוואַרט זיי! דריי טעג וואַלסטו דאַרט געליגן! אין די נעכט וואַלטן דיך די הונגעריקע וואַך-הינט געפּרעסן און קראַען וואַלטן דיך געפּיקט! אַקאַיאַנביע ווראַגי נאַראַדאַ!

פון ערגעץ ווייט-ווייט האָבן זיך דערטראַגן דריי שאַסן. דער הונט איז אויפגעשפרונגען און אַנגעהויבן צו וואַיען וואַרפנדיק מיט דעם קאַפּ אַהין פון וואַנען עס זענען דערגאַנגען די שאַסן. דאַס פּערד האַט זיך פּלוצעם אַ שטעל געטאַן אויף די אונטערשטע

צוויי פיס, צעהירושעט זיך און איז אַוועק מיטן רייטער לענגאויס דעם פאַרוואַקסענעם וואַלד-דורכהאַק.  
דער הונט האָט געמאַכט אַ קרייז, אַריין אין בערעזניאַק, פון דאַרט איז ער אַרויס דורך דער גרינער פאַליאַנע און נעלם געוואָרן אין די מאַזשעוויק-קוסטעס.

איך האָב אויסגעטאַן די אייבערשטע בלוזע. זי איז געווען צעריסן ביי די אַקסל און פאַרפלעקט מיט בלוט. דאָס העמד האָט זיך צוגע-קלעפט צום לייב און אַז איך האָב עס אַראָפּגעריסן פון זיך, זענען מיך באַפאַלן אינוועקטן און באַזעצט זיך אויף די ווונדן.  
נישט ווייט האָט זיך געצויגן אַ גרינער וואַסער-אַדער. איך האָב זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני און געטרונקען לאַנג דאָס וואַסער, דער-נאָך האָב איך אַרומגעוואָשן די ווונדן און צוגעלייגט צו זיי קלעפיקע אַלשינע-בלעטער. איך האָב געוואָשן מיין העמד, געוואָשן דאָס פנים, די בלוזע און געזען ווי אַ רויטלעכער שטראַם בלוט האָט זיך נישט געוואַלט אויסמישן מיט דעם גרינעם וואַסער פון קוואַל.  
פאַטימאַ איז אומבאַמערקט צוגעקומען נאָענט צו מיר. איך האָב געזען איר שאַטן אַ וויברירנדיקן, אין גרינעם וואַסער-שפיגל. זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני, איבערגעבויגן איבער מיר און שטיל געשעפטשעט; — אַ גאַט, דו ביסט פאַרבלוטיקט, דו ביסט פאַר-ווונדעט? עס איז פון אַ וואַלף? ווי בלייך דו ביסט? — אירע שוואַרצע האַר-לאַקן זענען געלעגן אויף מיין נאַקעטער ברוסט, אירע הענט האָבן לייכט באַרירט מיין אַקסל, מיינע הענט, מיין האַלדז. איך האָב דערשפירט איר אַטעם און געפילט די וואַרעמקייט וועלכע פליסט אַריין אין מיר דורך די פינגערשפיצן פון אירע דינע און לאַנגע פינגער.

— עס איז גאַרנישט... די ווונדן זענען נישט קיין טיפע... עס וועט זיך פאַרהיילן שנעל... קום, מיכאַיל שטעל זיך אויף — האָט פאַטימאַ גערעדט צו מיר.  
עס איז מיר גוט געווען אַזוי צו ליגן און קוקן אין הימל אַריין.

ער איז געווען בלאַ און זיין בלאַקייט האָט אויסגעזען נאָך טיפּער, וואָרעם סאַסנע-צווייגן האָבן זיך געוויגט איבער מיר און גאָר נאָענט האָבן איך געזען די הענט פון דער קליינער טאַטערין, פּאַטימאַ. זי האָט מיר געהאַלפּן אַנטאָן דאָס העמד און דערנאָך מיך געפירט ביים אַרעם ביז צו אונדזערע ביידלעך. איך בין געזעסן נישט ווייט פון שייטער, און געהאַלטן אין די הענט דאָס הילצערנע שיסעלע מיט אַ ביסל קאַלטע זופּ. איך האָב דעם נאַכמיטאַג נישט געקענט מיטגיין האַקן דעם וואַלד. די ווונדן האָבן מיך געברייט און ביי יעדן פרוו פון שטעלן אַ טריט, האָבן איך געפילט ווי די ערד וואַקלט זיך אונטער מיר.

ווי לאַנג האָבן איך אַזוי געדרימלט ביי דעם אויסגעלאַשענעם פייער? אַפּשר אַ שעה און אַפּשר מערער. מיר האָט זיך די גאַנצע צייט אויסגעדאַכט, אַז איך הער אַ טופּעריי פון פּערדישע קאַפּיטעס, אַז סטאַדעס וועלן רינגלען מיך אַרום און אַז אויף די ביימער לוייערן קראַען. מיר האָט זיך געוואַלט לויפּן, נאָר איך האָב געשפּירט די אַנמאַכט פון די פּיס און עס האָט געפּענטעט יעדן טריט מיינעם אַ גרוי-זילבערדיקער קראַפּעווע-קוסט, אַ געשלענגלטער, וואָס האָט ווי די פּעטלעס פּאַרצויגן זיך אַרום מיינע פּיס. איך בין געפאַלן, אויפֿ-געהויבן זיך און ווידער געפאַלן. אויסטערליש, דער וואַלד איז גע-וואָרן אַרום מיר געדיכטער און געדיכטער ווייל די ביימער האָבן זיך דערנענטערט צו מיר, די סטאַדע וועלן איז איצט געווען פון מיר אַפּגערוקט אַפּשר אויף דריי פּיר שפּאַן און די קראַען האָבן שטומע געוואָרט אין שוואַרצער פּאַרגליווערטקייט.

פּאַטימאַ האָט מיך געוועקט. איך האָב זיך אויפּגעזעצט און דער-זען, אַז לעבן איר שטייט אַן אַלטער פּויער. איך האָב מער גאַרנישט געדענקט. נישט די פּאַסירונג מיט דעם וואַלד-רייטער, נישט דעם אַטעם פון וואַלף-הונט און נישט דעם ווייטיק פון די ווונדן. איך האָב געדענקט נאָר פּאַטימאַס הענט וועלכע האָבן געצערטלט מיינ גוף און געשפּירט נאָך אויף מיינ ברוסט אירע שוואַרצע לאַקן. דעם וואַלד-פּויער האָבן איך געדענקט פון ערשטן טאַג ווען מיר

זענען אהער געקומען. איך האב געוואסט, אז דריי וואָרסט פון דאָנען האָלט ער זיך אויף אין אַ זעמליאַנקע. ער איז פון וואָלד אַרויס נאָר צוויי־דריי מאָל אין זיין לעבן. אַ ברייט פנים, ליכטיק, אַזוי ווי אַ פולע לבנה, אַ ווייסע באָרד און אַ טיפער שטערן, אַ געקנייטשטער. פאַטימאַ האָט אים געבראַכט צו מיר. ער האָט געשאַקלט דעם קאַפּ און געזאָגט; — סינאַק, איך קען זיי די וואָלף־הינט... אַהאַ... צו מיר וועלן זיי זיך נישט דערנענטערן... איך האָב אַ מיטל פאַר זיי... די וועכטער פאַרווילדעווען זיי... דאָס איז דער סעזאָן פון אַנטלויפן... מען קען דען דאָרט אויסהאַלטן?...

דער זקן האָט מיט די געלע ציין אויפגעקאַרקעוועט אַ פלאַש סאַמאַגאַן און מיר געגעבן צו טרינקען.

— עס איז שטאַרק. גיב אַ טרונק. וועסט דערוואַכט ווערן. איך האָב אים געפאַלגט און עס האָט מיך ווי דורכגעברענט דעם האַלדז און די ענגשאַפט איז צעשפאַרט געוואָרן.

— סינאַק, האַלט אויס! עס וועט אַ פלאַם טאַן אַבער דערנאָך וועסטו שפירן אַ דערלייכטערונג.

ער האָט באַגאַסן מיינע צעריסענע ערטער אויף די אַקסל מיט דעם ספירט. איך האָב צוגעשלאָסן די אויגן און פאַרביסן די ליפן. אין יענער נאַכט איז פאַטימאַ געקומען אַ שטילע און אַוועק־געלייגט זיך לעבן מיר אין דעם וואָלד־שאַלאַש. זי האָט צוערשט איינגעהערט זיך אין מיין אַטעמען און דערנאָך האָט זי באַרירט מיט איר האַנט מיין שטערן. זי האָט מיר געזאָגט: — עס איז געוואָרן צוויי יאָר ווי מען האָט מיין מאַן אַוועקגענומען. אַזעלכע הינט לוייערן אויך אויף אים.

פאַטימאַ האָט געוויינט. איך האָב נישט געהערט איר געוויינן נאָר געשפירט אויף מיינע הענט אירע טרערן. זי איז געבליבן מיט מיר ביז פאַר טאַג.

— אַזויפיל פאַרדאַכט און שינאה איז פאַראַן אַרום אונדז און אַזוי ווינציק ליבשאַפט. אויך איך בין איבערגעפולט מיט ביטערניש

און מיט פיין. איך קען זיי מער נישט איבערטראגן. עס איז אזוי שווער צו לעבן און נישט ליב האבן.

פאטימא האט מיך אַרומגענומען און אַ קוש געטאָן. איך האָב זיך אויפגעזעצט און איינגעהערט אין טריט.

— קיינער גייט נישט — האָט די טאַטערין געזאָגט.

— איך הער אַ ווייט, אַ גאַר ווייט פערד-געטופ.

— דאָס פאלן טרוקענע סאַסנע-שישקעס — האָט זי מיר גע-ענטפערט.

— איך הער אַ שיסעריי. דריי מאָל האָט עס אָפגעהילכט. מען האָט אַוודאי געפאַנגען דעם פוילישן ייד, וועלכער איז אַנטלאָפן פון טעמניקאווער לאַגער. ער ליגט איצט אַן אַדורכגעשאַסענער און איבער אים שטייט דער באַוואַפנטער וועכטער. מאַרגן וועט דער פאַרבלוטיקטער גוף פון אַ מענטש זיך וואַלגערן ביים טויער פון דעם איזאַלירטן וואַלד-ישוב פון פאַרשיקטע.

— רייך נישט אזוי, מיכאַיל. די נאַכט איז געגעבן געוואָרן פון די הימלען פאַר רו און פאַר ליבשאַפט. האָב מיך ליב. גיב מיר צוריק דאָס וואָס זיי האָבן ביי מיר אַוועקגענומען. האָב מיך ליב.

אין אירע רייך איז מער נישט געווען די שטילקייט און דער געבעט. זיי זענען געווען מאַנענדיקע, באַפעלערישע.

— איך האָלט נישט אויס דיין שטילקייט. איך קען מער נישט לעבן אַן ליבשאַפט. האָב מיך ליב.

אירע הענט זענען געווען אַנגעשפאַנט, די פינגער פאַרמאַכט אין פויסטן, די ליפן האָבן זיך לויז צעשפרייט און איך האָב זיי אָפגע-פילט אויף מיין האַריקער ברוסט.

עס האָט שוין געליכטיקט ווען מיר האָבן זיך לאַנג איינגעהערט אין אַן אויסגעצויגענעם געוואָי.

— מיכאַיל, שרעק זיך נישט. דאָס איז נישט קיין הונט פון אַ לאַגער-סטערעלאַק, דאָס איז אַן אמתדיקער וואַלף, שרעק זיך נישט פאַר וועלף. געפערלעך זענען גאַר די הינט פון די לאַגער-וועכטער.

צוערשט האָט אָנגעהויבן צו טונקלען דער שניי און דערנאָך דער הימל. איך האָב געקוקט אויף די שפורן אין שניי וואָס האָבן זיך געמיניעט אַזוי ווי קופער פון דער נידעריקער זון איבערן פּיאָלעטע-נעם וואָלדפּאַס, דערנאָך האָבן זיי זיך געזילבערט און צום סוף זענען די אַלערליי צייכנס פון פייגל-טריט, פון האָזן, פון פוקסן און וועלף געוואָרן בלאַ און האָבן אויסגעזען ווי עמעצער וואָלט צעשפרייט איבער די שניי-פלאַכן שטיקלעך פון אַ בלאַער מאַזאַיק. ווען די פעלדער האָבן זיך פאַרוואַנדלט אין אַן אויסגעלאַשענעם פלאַך, אַ טונקל-גרויען און די אַלע צייכנס זענען פאַרשוונדן צוזאַמען מיט די נאַקעטע קוסטעס, מיט די פאַרשנייטע נידעריקע ביימלעך, מיט די סטערטשנדיקע גראַזן וואָס האָבן זיך די גאַנצע צייט אויסגעטיילט מיט אַזאַ קלאַרקייט, האָט מען בולטער אָנגעהויבן אַנזען די פאַר-שנייטע, נידעריקע כאַטעס פון דאַרף אַלעקסאַנדראַוואַ. פון די קוי-מענס האָבן זיך געוויקלט דינע שנירלעך רויך.

איך בין איצט געגאַנגען אויפן זעלביקן וועג וואָס האָט געפירט צו דעם וואָלד-פערטל וווּ פאַטימאַ האָט מיר אין דער נאַכט געזאַגט אַז זי קען מער נישט לעבן אַן ליבשאַפט. איך האָב געטראַכט וועגן אַלטן וואָלד-היטער, דער וואָס האָט אין זיין לעבן בלויו עטלעכע מאל פאַרלאָזט דעם וואָלד. וועלן מיר פאַרבייגיין זיין זעמליאַנקע ? איך האָב די גאַנצע צייט עקשנותדיק געזוכט שפורן אין שניי פון ביידע זייטן וועג. עטלעכע מאל האָט זיך מיר געדאַכט, אַז איך דער-קען זיי און אַז איך פאַרשטיי יעדן ריז, יעדן סימן אין דער בלאַ-שנייקער וועלט.

מיר זענען געגאַנגען זעקס אין איין רייע, אַפּגערוקט איינע פון דער אַנדערער און געשטעלט עטוואָס אייליקע טריט, ווייל יעדער האָט געוואָלט אַנקומען קיין אַלעקסאַנדראַוואַ איידער נאָך די פינצ-טערניש פּאַלט צו.

אַדריאַן האָט זיך אַנגערופן צו מיר :

— טשעוואַ ? וואָס שווייגסטו די גאַנצע צייט ? איך זע, אַז דו זוכסט עפעס אין דעם שניי...



— קוק, אדריאן! אויסערלעך דאכט זיך אַז אַלץ איז דאָ אידייליש. אַזאַ ווייסע וועלט אַן אומשולדיקע... קוק זיך גוט איין וועסטו זען לוייערנדיקע טריט פון אַ פּוקס, איבערגעשראַקענע פון אַ האָז, שאַרפע שפּאַנען-שפורן פון אַ רויב-פּויגל וואָס האָט, אַט דאַרט, וווּ עס טונקלען זיך שוואַרצע פעדערן, פאַרצוקט אַ קרבן. זע די וועלפישע טריט און דערלעבן טריט אין לאַפטשעס, אוודאי פון אַ הונגעריקן קאַלאָזניק וועלכער איז אַוועק נאָך די שפורן פון אַ האָז כדי צו געפינען אים אין זיין באַהעלטעניש. דער שניי איז אַזוי אַפּן און דאָך פול מיט סודות. אַט דאָ האָבן צוויי פעלד-טויבן געפאַטשט מיט זייערע פליגל און דערנאָך געדרייט זיך לאַנג אין אַ קרייז פון ליבע... אַדריאַן האָט זיך הילכיק צעלאַכט און דאָס געלעכטער האָט זיך אַלעמען איבערגעגעבן פון דער רייע.

— דעם זומער האָב איך געמיינט, אַז דו ביסט עפעס אַ שטאַטי-שער דוראַק פון ווייטן פאַלשע און אַז דו וועסט דאָ אונטערגיין ווי נאָר עס וועט אַ געם טאָן דער ערשטער פּראָסט. איך האָב דיך פאַר-טריבן פון דער טראַקטאַרנער בריגאַדע ווייל דו ביסט געווען פרעמד פאַר אונדז און איך האָב געזען, אַז דו טרינקסט גישט, דו קענסט ריכטיק גישט אַנוויקלען אַ „ציגן-פּיסל“ מיט מאַכאַרקע, פאַרקרומסט זיך בעת מיר בראַקן אַריין די קללות אין אונדזערע ביטערע רייד און אַז צוליב דיין דוראַצקן אויפפירן זיך מיטן נאַפט וועלן מיר דעם זומער אויסגיין פון הונגער. איצט, ברודערל, האָסטו אַן אַנדער ראָזשע! ביסט וואַרעם אַנגעטאַן. אַ באַביאַנקע האָט דיך באַגלייט, און נאָך וואָס פאַראַ באַביאַנקע? דו רעדסט איצט ווי אַן אייגענער, ווי אַן אמתער מוזשיק, כאַטש דיין אויסשפּראַך איז פרעמדלעך. העי, לאַמיר צואיילן די טריט, לאַמיר איבעריאַגן די ערשטע רייען. איך קען אין אַלעקסאַנדראַוואַ אַ כאַטע וווּ עס לעבט אַ באַביאַנקע איינע אַליין. מיר איז שוין אויסגעקומען ביי איר צו נעכטיקן, בעת איך האָב געאַקערט די אַלעקסאַנדראַווער פעלדער. עס איז אַ גרויסע כאַטע. עס וועט זיין פּלאַץ פאַר אונדז אַלעמען. נאָר געדענקט, דאָס אַרט אויף דער פּיעטשקע איז מיינס — און די כאַזייקע איז מיינע...

איך וועל זיך שוין גוט דערווארעמען ביי איר. ווער ווייס ווי לאנג מיר וועלן נישט זען די ווייבערישע פאראדע ? אהא...

אדריאן האט צעשפרייט די הענט און געקלאפט מיט זיי, אויף צו דערווארעמען זיך, אין די באקעס. זעקס זענען מיר געווען. אויסער אדריאנען און מיר; פיעטקא דער קאלכאזנער פרעדסעדאטעל, אגו-לייעוו — א בריגאדיר פון שאקשא, אן אנטרייבער-קאניוך פון טענ-גושיער קאלכאז סטיאפקא, א בוכהאלטער פון א זעמאטידעל אין ראיאנעם צענטער, וואסיליעוו.

ווען מיר זענען אנגעקומען אין דארף אריין איז שוין געווען פינצטער. די מיליטערישע באגלייטער האבן געריטן לענגאויס דער רייע און געהיטן, אז מיר זאלן זיך נישט צעלויפן איבער די כאטעס. — ווארטן! שטיין-בלייבן! סוקיני-סיני! פארגעסט נישט, אז איר זענט מאביליזירטע זעלנער! פאר ארויסגיין פון דער רייע וועלן מיר משפטן!

אדריאן האט מיך א צי געטאן ביים ארבל: „קום“. מיר האבן זיך אלע זעקס אפגעטיילט פון דער מאסע. דער פראסט האט געברענט מיט אזא שארפקייט אזש עס האבן זיך אפגעשלאגן אונדזערע שפאן אזוי ווי אין קופער. צוערשט איז געגאנגען אדריאן. די טריט אויפן קרילעץ האבן געמאכט ציטערן דאס גאנצע הייזל. א האנט האט געעפנט די טיר, אראפגענומען דעם הילצערנעם פרענט.

— וואלינקא, דאס ביסטו? אדריאשא איז עס... געדענקסט, טיי-בעלע, ווי איך האב דיר פאראיאן צעאקערט דיין אוסאדבע? עפן פאר אדריאשאן און זיינע באגלייטער דיין טיר...

## קאפיטל פערצן

דער אַלטער טשוריל איז אַפט געזעסן אין יענעם שפעטן אַסיען פון ערשטן מלחמה-יאָר ביים געהייליקטן קוואַל פון דער וואַלד-פּאַליאַנע און געקוקט ווי עס פליען טשאַטעס פייגל פון מערב-זייט אויף מזרח. נישט איין מאל האָט ער אַנגעטראָפּן סאַרגעס, פּוקסן און הירשן. זיי זענען געבליבן אַ שטיקל צייט ביי דער וואַלד-פּאַליאַנע, גענישטערט צווישן די גראַזן, געטרונקען דאָס קוואַל-וואַסער און מיט שרעק געפרוווט דערנענטערן זיך צו דעם זקן מיט דער ווייס-געקאַלטנטער באַרד. כאַטש זיין פנים איז געווען מילד און זיינע אויגן ליכטיק ווי דאָס קוואַל-וואַסער און די הענט זענען געווען פאַרלייגט ווי צו אַ תפילה, האָבן זיך די חיות נישט געטרויט צו דערנענטערן. זיי זענען געלאָפּן אויף מזרח.

טשוריל האָט געוואַסט, אַז פון מערב קומט מלחמה. אַהין פליען פון די אַרומיקע וועלדער די קאַרשוועס און שפּאַרבעס. די חיות, וואָס שלייכן זיך אין די נעכט אויף מערב זענען בלוטדורשטיק, זיי גייען אַנטקעגן די שלאַכטפעלדער, כדי דאָרט צו שטילן זייער בלוט-דורשטיקן הונגער.

די וועלדער זענען אַן אַפּצווייג פון אַ וואַלד-מאַסיוו, וואָס ציט זיך פון ווייסרוסלאַנד ביז סמאַלענסק און פון דאָרט צפונדיק פון מאַסקווע ביז אוראַל און סיביר. נישט תמיד איז דער וואַלד-מאַסיוו פון נאָדלביימער. אויף טייל ערטער, וווּ דער באַדן איז אַ זומפיקער, דאַמיגירן בלעטערביימער און קוסטעס, ענג-פאַרפלאַכטענע. צווישן זיי ציען זיך שמאַלע אַקס-וועגלעך און שטעגלעך, וואָס די פויערים

האָבן דאָס אויסגעלייגט מיט דער הילף פון צווייגן באַשאַטענע מיט  
ליים און ערד.

טשוריל איז באַקאַנט געווען אין דער געגנט אַלס הייליקער  
מענטש פון דער סעקטע אמתדיקע רעכטגלויביקע קריסטן. אין די  
דערפער מאַלאַכיי, ליקאַוואַ, באַטיגאַ, קאַלאַדאַן און זמאַרינקאַ, זענען  
אַלע זקנים געווען אַנגעשלאָסן אין דער סעקטע. זי איז אַנטשטאַנען  
אין דער זעלביקער צייט, ווען עס זענען אויפגעקומען די קאַלכאַזן  
און די וולאַסט האָט מיט כוח דורכגעפירט די קאַלעקטיוויזאַציע. די  
מענטשן פון דער סעקטע האָבן נישט געגלויבט אין די רייד פון די  
מאַכט־פאַרשטייער און כדי זיך צו שיצן קעגן פאַלשע באַשולדיקונג־  
גען האָבן זיי איינגעפירט דעם מינהג פון שווייגן, פון נישט ריידן  
מיט מענטשן. זיי האָבן אויך איינגעפירט דעם פאַרבאַט צו געניסן פון  
טאַגליכט אין זייערע היימען. די פענצטער פון די סעקטע־שווייגערס  
זענען געווען פאַרמויערט מיט ציגל.

קיין שום רדיפות האָבן נישט געהאַלפן. די זקנים האָבן געשוויגן  
בעת די אַרבעטן אין קאַלכאַז, זיי האָבן נישט אַרויסגערעדט קיין  
וואָרט ווען מען איז געקומען צו זיי פון דער וולאַסט. די פויערים  
האָבן געטאַן מיט שטילער הכנעה דאָס, וואָס מען האָט פאַרלאַנגט  
פון זיי. אין דער היים זענען זיי געזעסן אין דער פינצטערניש און  
בעת די אַרעמע מאַלצייטן, האָבן זיי געצונדן טרוקענע שפענדלעך,  
אַדער קין. פייער האָבן זיי אויסגעהאַקט פון קיזל־שטיינדלעך. פיל  
האָט מען פאַרשיקט. אַ טייל האָט אַנגעהויבן אַרומצוואַנדערן נע־ונד  
איבער די דערפער פריידיקנדיק נבואות אַזוי לאַנג, ביז זיי האָבן באַ־  
קערט נייגלויביקע צו דער סעקטע און דעמאַלט, זענען זיי ווידער  
געוואָרן שווייגערס. אפילו אין דער פאַרשיקונג האָבן די גלויביקע  
פון דער אויסטערלישער סעקטע שווייגערס, אַנגעהויבן צו געווינען  
אַנהענגער, אי צווישן די פאַרשיקטע און אַפטמאַל אויך צווישן די  
וועכטער.

אַ פאַרשטייער פון דער מאַכט האָט לאַנג געפאַרשט די אַנהענגער





פון תשורילס סעקטע, געפארשט די מענטשן פון די שכנותדיקע דער-  
פער מיט דער הילף פון דער מיליץ און דער נ.ק.וו.ד. ביז עס איז  
געקומען א באפעל פון דער העכערער מאכט, אז מען זאל זיי נישט  
פארשיקן און נישט פארטרייבן און, אז די דערפער זאלן עטלעכע  
יאר געפינען זיך ווי אין א קארעאנין-מצב; נישט אריינלאזן אהער  
קיין נייע תושבים און נישט ארויסלאזן פון דאנען די פויערים אין די  
שטעט אריין. אפשניידן די דערפער פון דעם איבעריקן טייל פון  
לאנד. עס איז שוין אבער געווען שפעט: אין פארשידענע טיילן פון  
רוסלאנד, ווי אין טאמבאווער געגנט, אין ריאזאנער, אין וולאדי-  
מירער און אויך אין א רייע דערפער פון אוראל, האבן די פויערים  
אנגעהויבן צו פארמויערן מיט ציגל די פענצטער און אויפגעהערט  
צו ריידן.

דער ערשטער, וואס האט געבראכט קיין מאלאכיי די לערע פון  
דער סעקטע איז געווען תשוריל. ער האט אין א הילצערנער כאטע  
אין מיטן דארף צוגיפגענומען עטלעכע פויערים און אנגעהויבן צו  
פריידיקן, אז דער גאט-זון קען אן שום פארמיטלונג פון פאפן  
דירעקט זיך פארבינדן מיט גלויביקע. דער גייסט פון אלמעכטיקן קען  
הייליקן, אן דער הילף פון גייסטלעכע, וועלדער, ביימער, אזיערעס,  
שטיינער, הייזער און אויך איינצלנע גלויביקע. גאט איז אומעטום, ווו  
די גלויביקע רימען אים. די באגעגעניש מיט אים קען פארקומען  
אומעטום ווו מען טוט תפילה, מען דארף נישט קיין פאפן, קיין  
קירכעס צו דעם. זייערע תפילות זענען פשוטע, אין די היימען. פון  
דאנען רופן זיי צום אלמעכטיקן כריסטאס, אז ער זאל קומען און  
באזוכן די וועלט. זיי מאכן נאך די געהיימעניש פון „מאלצייט“ און  
עסן טרוקן ברויט און טרינקען וואסער פון דעם געהייליקטן קוואל.  
זיי זענען זיך מתודה נישט ווי די פראוואסלאוונע אין יחידות, נאר  
פאר אלעמען, אפן בעת די יום-טובים. דאס טויפן קומט פאר ביי  
א פארפרויערענעם טייד. דריי מאל ווערט דער געטויפטער איינגע-  
טונקען אין פרארוב, וואס איז אויסגעהאקט אין אייז אין דער פארעם  
פון א צלם.

פון וואָנען טשוריל האָט געבראַכט קיין מאַלאַכיי די לערע פון דער סעקטע האָט קיינער נישט געוויסט.

דער אָנהייב איז געשען טאַקע אין יענעם טאַג, ווען ער האָט אין דער כאַטע אָנגעהויבן צו פריידיקן זיין לערע. אַלס באַווייז אַז זי איז אַ געטלעכע און דער אַלמעכטיקער אַליין הערט זיינע רייד, ווייל ער איז דאָ איצט צווישן די פאַרזאַמלטע, האָט טשוריל געזאַגט: „קומט צו נענטער, נעמט זיך אַלע פאַר די הענט. קומט אין דעם טייל כאַטע, וווּ איך רוף אייך, ווייל אַ פייער וועט זיך אַנצוינדן און דאָס פייער וועט פאַרברענען נאָר דעם טייל פון דער כאַטע, וואָס וועט זיין ליידיק און אין דעם טייל וווּ מיר וועלן שטיין איינגעקלעמטע, אַרעם צו אַרעם, וועט דאָס פייער קיין שליטה נישט האָבן.“

און אַזוי איז עס געשען: אַ פייער האָט אויפגעפלאַקערט און אַ האַלבע כאַטע, די ליידיקע, איז פאַרברענט געוואָרן און די האַלבע כאַטע, וווּ ס'איז געשטאַנען טשוריל מיט אַלע זיינע מענטשן, איז געבליבן אומבאַרירט.

מען איז געקומען פון די שכנותדיקע דערפער זען דעם ווינדער. די ערשטע האָבן זיך אָנגעשלאָסן אין דעם נייעם גלויבן פון די „אמתדיקע רעכטגלויביקע קריסטן“ די פרויען און נאָך זיי די מענער. די האַלב-פאַרברענטע הילצערנע כאַטע איז פאַרהייליקט געוואָרן, ווייל אַלע האָבן באַשיימפערלעך געזען, אַז גאַטס גייסט איז דאָ געווען. מען האָט אַהער געבראַכט קראַנקע, לאַמע. שטומע. מוטערס זענען געקומען מיט אויסגייענדיקע עופהלעך אויף די הענט און מען איז אָפגעלעגן אויף די שוועלן פון דער האַלב-פאַר-ברענטער כאַטע טעג גאַנצע.

טשוריל האָט אַפט פאַרלאָזט מאַלאַכיי און אָנגעהויבן צו פריידיקן אין די שכנותדיקע דערפער. „אַזוי ווי די פלאַמען האָבן נישט געהאַט קיין שליטה אויף דעם טייל פון דער כאַטע, וווּ מיר זענען געווען פאַרזאַמלט, אַזוי וועלן מיר אַלע, רעכטגלויביקע, געראַטעוועט ווערן פון וועלט-חורבן, וואָס דערנענטערט זיך.“

דעם קוואַל אין וואַלד האָבן זיי געהייליקט. אַהער פלעגן קומען



די רעכטגלויביקע נאך דעם ווי די מאכט האט צעווארפן די האלב-  
פארברענטע כאטע. זיי האבן א נדר-געטאן, אפצוואגן זיך פון אלע  
ערדישע פארגעניגנס, אזוי לאנג, ביז דער הייליקער גייסט פון אל-  
מעכטיקן וועט נישט אננעמען בלוט און פלייש און באווייזן זיך  
צווישן די מענטשן. זיי האבן באשיימפערלעך געאנט, אז ער איז  
דא גאר נאענט. אז ער ווארט נאר אויף א צייכן און דער צייכן  
דארף זיין די ריינקייט פון דער נשמה און ריינקייט פון גוף. די  
מענער האבן זיך אפגעזאגט צו באשלאפן זייערע פרויען. אין די  
נעכט פלעגן זיך טראגן ווייבערישע געיאמערן, וואס האבן זיך אויס-  
געמישט מיטן געיאמער פון די שטוב בעל-חיי. די מענער זענען  
דעמאלט אוועק צום קוואל, געטונקען זייערע גופים אין קילן וואסער  
און שווינגנדיקע געקוקט צום מזרח, ווי אלץ איז געווען פארנעפלט  
פון דער וואלד-ראטע. זיי האבן תפילה געטאן ביז פארטאג ווען עס  
האט אנגעהויבן צו ליכטיקן אין דער געוויקסן-געדיכטעניש.

אין איינעם אזא פארטאג איז געקומען צו לויפן די פויערטע  
נאסטיא קליקאווא צום קוואל, ווי עס זענען געזעסן די גלויביקע פון  
דער סעקטע. זי האט אראפגעריסן פון זיך די קליידער און גערעדט  
וועגן דעם הייליקן, וועלכן זי וויל זיך איצט אפגעבן. „עס מוז דאך  
עמעצער זיין אויף דער וועלט, וואס וועט נישט דערלאזן דערצו, אז  
מען זאל אזוי באליידיקן איר געלעגער.“

די גלויביקע האבן נישט געענפערט אויף אירע רייד. זיי האבן  
נישט געוואלט ברעכן זייער נדר.

דער פארטאג איז געווען א נעפלדיקער, פון די צווייגן האבן  
געטריפט ראסע-קאפליעס אויף דעם שפיגל פון קוואל. ער איז  
געווען דורכזיכטיק און עס איז אויסגעקומען, אז דאס איינציקע  
ליכט, וואס לייכט אין דעם פארטאג, איז דאס ליכט, וואס קומט פון  
קוואל-טיפעניש.

— ער האט זיך באוויזן! ער איז דא אין קוואל! פון דארט קוקט  
ער ארויס מיט זיינע ליכטיקע אויגן! זעט זיין געטלעכע פראכט! —  
האט גערופן די פויערטע.

זי האָט זיך אויסגעטאַן און אַריינגעשליידערט אַ נאַקעטע אין קוואַל אַריין. די פויערים האָבן זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני און אַנגעהויבן אַרויסצוציען נאַסטיען פון קוואַל. זי האָט זיך געווערט מיט עקשנות און מיט עפעס אַ וויסטער הנאה, וואָרעם עס האָט זיך איר אויף אַן אַמת אויסגעדאַכט, אַז אויפן דנאַ פון קוואַל איז איצט פאַראַן ער אַליין, דער זון-גאַט און אַז ער וויל זי, אַז ער איז צו-פרידן, וואָס זי האָט אים דאַ אנטפלעקט. די פעסטע הענט פון די אַלטע מענער, האָבן איר וואָך געמאַכט. זי האָט געוואַלט, אַז דער געראַנגל זאַל וואָס לענגער אַנהאַלטן.

דאָס קוואַלוואַסער איז געווען אין פאַרטאַג מילד און עס איז אויסגעקומען, אַז איר גאַנצער גוף ווערט געצערטלט פון עפעס וואָס איז אַזוי ווייך און ליבלעך און אַז דער תענוג צעגייט זיך צוערשט אין אירע בריסט און דערנאָך אין גאַנצן קערפער. זיי האָבן לאַנג געראַנגלט זיך מיט איר, ביז מען האָט זי באַוווּן צו באַוועלטיקן און אַרויסצושלעפּן פון קוואַל. דעמאָלט האָבן זיי באַמערקט, אַז נאַסטיעס גוף בלוטיקט. דאָס האָט זי מיט די בעגל געריסן די הויט און ריטשקעס בלוט האָבן פאַררויטלט דעם קליינעם און שטילן קוואַל.

איבער דער וואַלד-פּאַליאַנע איז אויפגעגאַנגען דער פולער טאַג. דער קוואַל איז איצט געווען זילבערדיק-ראַז פון נאַסטיעס בלוט. און אומגעריכט פאַר אַלעמען איז עפעס געשען: נאַסטיע האָט פאַרדעקט מיט ביידע הענט דאָס פנים און איר נאַקעטער גוף האָט אַנגעהויבן צו ציטערן. זי האָט אַנגעהויבן צו ריידן וועגן גאַט, וועלכן זי האָט אים דעמאָלט געזען ווי ער איז געשטאַנען מיט צעשפרייטע הענט און פאַרצוימט די פלאַמען, אַז זיי זאַלן זיך נישט דערנענטערן צו טשורילס מענטשן. אויך איצט איז ער דאַ געווען. „איך האָב אים געפילט מיטן גוף און פון היינט אַז איז מיין גוף געהייליקט. איך בין אויסגעטאַן געוואָרן פון אַלעם ערדישן און וועל זיך פון היינט אַן איבערגעבן די הימלען“.

נאַסטיע האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני פאַר איר מאַן און





געבעטן מחילה, פארוואס זי האט אים אין די נעכט נישט געגעבן קיין רו און צוגערעדט צו זינד. זי האט געקושט דאס גראז לעבן זיינע פיס און זיינע לאפטשעס. און אזוי ווי עס איז אנגעקומען די צייט פון זייער פרימארגן-תפילה. האבן זיך אלע איינגעבויגן און געטרונקען דאס קוואל-וואסער, וואס איז געווען ראזלעך פון גאס-טיעס בלוט.

פון דעם טאג אן האבן די סעקטע-מענטשן, יעדעס יאר, צום אנדענק פון גאסטיעס אנטפלעקן זיך, פארזאמלט זיך פארטאג ביי דעם קוואל און מיט קליינע ווונדן פון א פרויען-גוף געלאזט אריינגע-שטראמען עטלעכע טראפנס בלוט אויף דעם קוואל-שפיגל און גע-טרונקען דאס וואסער.

די ערד אין די דערפער איז געווען א מאגערע, אויף טייל ערטער א זאמדיקע מיט נידערונגען באוואקסענע פון אלכע-קוסטעס און האזן-קושאקעס. די פאשע-פעלדער זענען געווען פאראומרייניקט מיט שטעכיקע גראזן און מיט אלערליי קראפעוועס. די תבואה-פעל-דער האבן זיך געצויגן אוועק ווייט פון די דערפער און עס איז נישט געווען לייכט איינצוזאמלען דעם שניט מחמת די אלע פארהילצערטע ארויסשפראצונגען, וואס האבן זיך געמערט מיט יעדן יאר. די זקנים האבן געזאגט, אז דאס שפראצן זיי מיט אזא עקשנות, ווייל די ערד איז פול מיט ווארצלען פון שלעכט-געקארטשעטע בימער. אחוץ דעם האבן די פריילינגדיקע רעגן-שטראמען איינגעשניטן זיך אין דער ערד און ווען עס איז געקומען די צייט פון זומער-פארזיי, זענען דארט געווען קאנאוועס.

זמארינקע האט געהאט פאשע-פעלדער און אן ערד, וואס איז גוט געווען פאר צוקער-בוראקעס. אין די טאלן, לעבן די וואסער-אדערן פון די רעגנס, האבן זיי געהאט די גערטנער מיט קרויט און קאר-טאפל. אין קאלאדאן האט מען געזייט גריקע און האבער. אין דארף באטיגא האט מען געהאדעוועט פי, באארבעט די זאמד-ערד און ארויסבאקומען פון דארט קארטאפל און א נידעריקן סארט ווייץ. אין

ליקאווא, האבן די פויערים געהאקט דעם וואלד, באארבעט די קאל-  
כאז-גערטנער און געהאדעוועט הינער און בהמות. דאס געהילץ, די  
ירקות, די אייער און די מילך האבן זיי צוגעשטעלט אין דעם נאָענטן  
שטאָט-צענטער. דער קאלכאָנער פרעסדעאָטעל האָט זיך דאָ לאָנג  
נישט געהאַלטן. יעדעס יאָר האָט מען געבראַכט פון דער פרעמד אָן  
אַנדערן און אַזוי ווי ער איז געקומען אומגעריכט, אַזוי איז ער אין  
אַ שיינעם טאַג, אומגעריכט, נעלם געוואָרן. מען האָט געוויסט, אַז עס  
גייט-אַן אַ שטילער געראַנגל אין שטאָט-צענטער ווער עס זאָל פון  
זיי האָבן אָן אייגענעם מענטש אין ליקאווא. וואָרעם עס איז געווען  
דאָס רייכסטע דאָרף פון דער גאַנצער סביבה. מאַלאַכיי איז געלעגן  
נאָענט צום וואַלד. אפשר אַ הונדערט סאַזשען פון די כאַטעס האָט  
זיך אָנגעהויבן דער וואַלד. דער קאַלכאָז איז געווען אָן אַרעמער.  
די ערד איז געווען נישט באַאַרבעט. די יונגע מענטשן זענען אַוועק  
פון דאָרף. עטלעכע מאַל האָט מען אַהערגעבראַכט נייע איינווינער,  
וויעליקאַ-רוסן. זיי האָבן אַבער נישט געקענט אויסהאַלטן אין דעם  
דאָרף, וואָרעם די זקנים האָבן מיט זיי נישט גערעדט. מען האָט  
אַרויסגעוויזן אָן אומוילן צו די נייע מענטשן, ווייל זיי זענען געקו-  
מען אין כאַטעס, וועלכע נישט זיי האָבן געבויט, נאָר מען האָט זיי  
דאָס אַוועקגעשאַנקען. די זקנים האָבן נישט געוואַלט שלום מאַכן מיט  
דעם, וואָס די אַרטיקע איינווינער זענען פאַרשיקט געוואָרן. זיי האָבן  
זיך געשראַקן פאַר די וויעליקאַ-רוסן און אַרויסגעוויזן צו זיי אַ  
שטילע פאַראַכטונג. אַזוי ווי די פויערים פון ליקאווא האָבן זיך אויס-  
געטויגט אויף וואַלד-העקעריי, האָט מען זיי געטריבן אין די וועל-  
דער אַריין צו האַקן האַלץ פאַר אַ נייער באַן-ליניע, וועלכע האָט  
געדאַרפט דורכשניידן אַ וועג אין די וועלדער.

אין מאַלאַכיי האָט מען יאָרן לאָנגע פאַרנאַכלעסיקט די תבואה-  
פעלדער. מען האָט נישט געגעבן די פויערים קיין פרייע צייט צו  
באַאַרבעטן די קליינע שטיקלעך ערד, אַ פערטל פון אַ העקטאַר,  
וואָרעם זיי זענען געטריבן געוואָרן צו דער אַרבעט טאַג-טעגלעך פון  
זון-אויפגאַנג ביז זון-אונטערגאַנג.

אפילו אין די ווינטערן האט זיך די ארבעט אין וואלד נישט אפ-געשטעלט; מען האט ארויסגעפירט דאס געהילץ אויף שליטנס. פיל פויערים פון מאלאכיי, באזונדערס די זקנים, האבן זיך אפגעזאגט צו ארבעטן אין וואלד. זיי זענען א טאג געגאנגען, און צוויי דורכ-געלאזט. אלס שטראף האט מען אפגענומען ביי זיי די קליינע אוסאד-בעס, וועלכע זיי האבן געהאט ביי דער שטוב. פון די גערטנדלעך ביי דער שטוב האבן די פויערים אראפגענומען א פופציק פוד קארטאפל און א צוויי-דריי פעסער אוגערקעס מיט עטלעכע ביטן ציבל. פון וואלד האבן זיי געבראכט שוואמען און זיי געטריקנט, אדער איינגע-לייגט אין פעסלעך. אזוי האבן זיי זיך דורכגעשלאגן. אן די גערטנער זענען זיי אויסגעשטעלט געווארן אויף הונגער. פויערים-משפחות, וועלכע האבן געהאט א סך קינדער, האבן נישט געקענט אויסקומען פון דעם פיצל ערד און זיי האבן געהיימעהייט, בעת זיי זענען גע-ווען אין וואלד און געהאקט די ביימער, אויסגעזוכט שטיקלעך ליכ-טיקע וואלד-ערטער און דארט צעגראבן א פאר גריבלעך און פאר-זעצט א צוויי-דריי קארטאפל. אויף א צווייט ארט האבן זיי פארזייט א גארשטש תבואה-קערנער, אדער פראססא. זיי פלעגן פון צייט צו צייט, אין די זומערן, א בליק טאן ווי עס וואקסט, אונטערגראבן די קארטאפל, אדער צונויפזאמלען עטלעכע פרישע אוגערקעס פון די בייטן און זיי אהיימברענגען, אז קיינער פון די וואלד-אויפזעער זאל חס-וחלילה נישט דערזען. אזוי האבן די מאלאכייער פויערים פון דער סעקטע, געהיימעהייט, באארבעט פיצלעך וואלד-ערד, ערגעץ אין די געדיכטענישן, ווייט פון מענטשלעכע אויגן, בעת לעבן זייערע כאטעס און ארום מאלאכיי האט פראנק און פריי די ערד גע-פוסטעוועט.

דער געהיימער אופן פון באארבעטן שפאטפיצלעך ערד, דאס שווייגן, די פארלייגטע פענצטער מיט שטיינער, האט נאך מער דער-ווייטערט טשורילן און זיינע מענטשן פון די איבעריקע איינוווינער פון דארף און די מאכט-פארשטייער.





## קאפיטל פופצן

די פויערים האבן קיינעם נישט געטרויט. בעת זיי זענען אוועק צו די פיצלעך ערד ווו עס האט געוואקסן, פארבארגן פאר קאלכאזנע בריגאדירן, א קוסט קארטאפל אדער א זשמעניע ווייץ-זאנגען, האבן זיי זיך לאנג ארומגעקוקט אויב מען זעט זיי נישט, אויב מען שפירט זיי נישט נאך. זיי האבן זיך אויסגעלערנט דערקענען די אלע ערטער אין וואלד לויט הונדערטער סימנים. אפטמאל זענען זיי געגאנגען אין וואלד אריין אין די נעכט און אז זיי האבן אנגעטראפן א שטיקל ערד, באארבעט פון א שכן, האבן זיי דאס געשוניט אזוי ווי אן אייגנס. זיי האבן נישט אנגעריירט יענעם פראצע. ווען זיי האבן זיך דערנאך באגעגנט, האבן זיי דורך פארשיידענע צייכנס, געגעבן צו פארשטיין, אז דארט ווו דער שכן האט פארזיט, געהיימעהייט, צייטיקט זיך שוין.

אין די וואנדערונגען פון וואלד-ווינקל צו וואלד-ווינקל האבן זיי געהאט גענוג צייט דורכצוטראכטן וועגן דעם אויסטערלישן דרך פון גאטס פירעכצן. זיי האבן אים אפט באגעגנט און מיט אים איינגע-טענהט. זיי האבן גאטס זון דערזען אין א בוים וואס האט פלוצעם א שפאר געטאן מיט ליכט, אמאל אין דעם געפלאטער פון א פויגל וואס האט געפאטשט מיט די פליגל און זיך נידעריק אראפגעלאזט, ממש ביז צו דעם מענטשנס קאפ. אפטמאל, אין דעם געשארך פון א הירש וואס איז געשטאנען ביים קוואל און געטרונקען.

אין יענעם שפעטן אסיען-טאג ווען דער אלטער טשוריל איז גע-זעסן ביים וואלד-קוואל און איבערגעהזרט די רייד פון ישעיה וועגן „דער שלעכטיקייט וואס ברענט ווי א פייער, זי פארצערט דערנער

און ווילד-געוויקסן, און צינדט די געצווייגן אין וואַלד, ביז זיי קנולן זיך אין זיילן פון רויך" — האָט ער דערהערט אַ געשאַרף אין די פאַרטריקנטע בלעטער. מיט אַן אַנגעשטרענגטן בליק האָט ער גע-קוקט צום וואַלד און אַ פאַרכטיקער ציטער האָט אויפגעוועקט אין אים אַלע חושים. איז עס גערעכט געווען נאַסטיאָ קליקאָואַ, אַז אַטאַ דאַ, אַרום קוואַל, וואַנדערט אַרום ער אַליין? און וויפל ער האָט נישט פאַרהייליקט נאַסטיאָן און איר זעונג, האָט ער דאָך געהאַט ספקות די לעצטע צייטן, וואַרעם נאַסטיאָ האָט אַרויסגעוויזן משונה-דיקע סימנים פון אַ גאַט-באַזעסנקייט וועלכע האָט אַנגעהויבן אַנ-צונעמען ערדישע פאַרמען. זי פלעגט קלאַפן אין טשורילס כאַטע אין די נעכט און ער האָט איר געמוזט עפענען. זי איז געקומען אַ פאַר-הילטע אין אַ פאַטשיילע פון רוי-געפלאַכטענע קאַנאַפליעס און געבן צייכנס, אַז זי וויל זיך מתוודה זיין. איר פנים האָט געפלאַמט פון דער טונקלעניש אַרויס און די אויגן האָבן געגליט ווי די פאַרפירע-רישע נאַכט-ליכט.

נישט איין מאָל האָט דער זקן געשפירט, בעת איר שווייגנדיקן מתוודה זיין זיך, אירע הייסע הענט אַרום זיינע באַרוועסע פיס. זי פלעגט וויינען שטיל אַ פאַרקנולטע ביי זיינע פיס ביז פאַרטאַג. און וויפל ער האָט נישט געוואַלט אַרויסרופן צו הילף דעם הייליקן, וואָס האָט זיך דעמאָלט אַנטפלעקט פאַר איר ביים קוואַל, האָט ער מער נישט געקענט.

טשוריל האָט זיך אַנגעהויבן צו שרעקן פאַר נאַסטיאָ קליקאָואַ, אַז זי זאָל נישט די צייכנס פון ערדישקייט אַפן אַרויסברענגען פאַרן ליכט פון טאַג, וואַרעם דעמאָלט וועט די סעקטע שווייגערס זיך צעפאַלן.

טשוריל האָט צופיל געשטעלט אויף נאַסטיאָן און אין זיינע וואַג-דערונגען איבער דערפער האָט ער פאַר אַלעמען געהייליקט איר נאַמען און זי איז געשעצט געווען ביי דער גאַנצער עדה ווי די איינ-ציקע, וועלכע האָט געזען גאַטס זון און דאַס האָט זי פאַרהייליקט. גראַד האָבן די פאַפן אַנגעהויבן אַ וויסטע העצע קעגן טשורילס

מענטשן. די וואַסט האָט דערלויבט עפענען די צערקוועס וועלכע זענען געווען פאַרמאַכט זייט דער רעוואָלוציע. פאַפן האָבן אָנגעהויבן רופן די פויערים ווידער אויפצונעמען דעם פראַוואַסלאָוונעם גלויבן. זיי האָבן געמערט פאַר דער מאַכט, אַז די סעקטע שווייגערס זענען פאַגאַנעס. אַזוי ווי פיל תושבים פון די שכנותדיקע דערפער אַרום מאלאכיי האָבן פאַרהייליקט נאַסטיאַן און זענען אַמאַל עדות געווען פון דעם נס מיט דער שריפה אין דער כאַטע, וווּ ער אַליין האָט מיט זיינע צעשפרייטע הענט באַשיצט די גלויביקע — האָבן גאַרנישט געקענט אויפטאָן די פרעמדע פאַפן וועלכע האָבן זיך דאָ באַוויון. די פענצטער זענען אַלץ געווען פאַרמויערט און די פויערים זענען זיך צונויפגעקומען יעדן זונטיק אַפריכטן זייערע שווייגנדיקע תפילות וווּ אויבן-אָן איז געזעסן נאַסטיאַ קליקאָוואַ.

דאָס געשאַרף צווישן די וואַלד-קוסטעס האָט זיך איבערגעחזרט און טשוריל האָט באַשיימפערלעך געזען ווי אַ שאַטן האָט זיך אַ וויג געטאָן. דאָס איז געווען אַ בלאַער שאַטן, וואָס האָט זיך פאַר-וואַנדלט אין אַ ליכטזויל.

ווען דער פרעמדער האָט זיך דערנענטערט צו טשורילן איז דאָס ליכט פלוצעם אויסגעלאָשן געוואָרן און פאַר אים איז געשטאַנען אַ יונגער מענטש מיט אַ פאַרוואַקסן פנים, אַ הויכער שטערן, אויס-געשפרייטע הענט, טיף אַריינגעזעצטע אויגן. אַ מילדקייט האָט געשפרייט דער נע-ונדער. פון זיינע ליפן זענען געקומען רייד, שטילע ווי דער בלעטער-געשאַרף. די פויערישע קליידער, פון אַ גרין-מאַכיקער קאַליר זענען געווען פאַרקנופט מיט אַ גאַרטל. די באַרוועסע פיס, ציכטיקע, האָבן קוים באַרירט די ערד.

עס איז איצט געשטאַנען פאַר אים אַ געוויינטלעכער מענטש, וועלכן מען האָט געקענט אָננעמען פאַר איינעם פון די פאַרבלאַגן-קעטע סאַלדאַטן וועלכע זענען אנטלאָפן פון געפאַנגענשאַפט, פאַר אַ געראַטעוועטן פון די בייזע הענט פון רשעות, וואָס האָט מורא פאַר דער מאַכט, פאַר אַן אַנטריגענעם, פאַרמשפטן צו פאַרלענדונג, אַדער

פאר אַ דינער פון גאַט, וועלכער געפינט נישט קיין רו צווישן דער שלעכטיקייט וואָס פלאַקערט אויף דער זינדיקער ערד.

זיי זענען איצט געשטאַנען פנים אל פנים, דער זקן און דער פרעמדער. טשוריל האָט געקוקט אויף דעם פרעמדן און געטראַכט וועגן דעם ליכטזייל וועלכער איז פאַרגאַנגען. ער האָט געזוכט סימנים פון דעם ליכט, באַטראַכט דעם מענטש און נישט באַנומען ווער דאָס קען זיין; וואָרעם פון די איינצלנע ווערטער, וואָס דער פרעמדער האָט אַרויסגערעדט, האָט טשוריל דערהערט נאָר דאָס וואָרט ברויט. טשוריל האָט גענומען זיין וואַנדער-טאַרבע, אַרויסגעוויקלט פון לייונטלעך אַ שטיקל ברויט און עס אויסגעשטרעקט צו דעם וואַנדערער.

אין דער רגע ווען דער גע-וונדער מענטש האָט גענומען דאָס ברויט אין די הענט אַריין איז פון וואַלד אַרויסגעלאָפן אַ סאַרנע און פאַרהאַלטן זיך לעבן דעם פרעמדן. דאָס איז געווען אַ יונגע סאַרנע מיט אַ ליכטיק-ברוינער שיינענדיקער פעל. זי האָט אַנדרעגעקניט אויף די פאַדערשטע צוויי פיס און גענישטערט מיט צעשפרייטע נאָז-לעכער צווישן די פאַלדן פון פרעמדנס קליידער און דערנאָך אַרויס-געלאָזט אַ שטילן פרייד-רוף. דער פרעמדער האָט מיט אַ פאַרקטיק-קייט אָפגעבראַכן אַ טייל פון ברויט און עס געגעבן די סאַרנע, דער-נאָך האָט ער מיט איין האַנט געגלעט איר פעל און מיט דער צוויי-טער געקרישלט דאָס ברויט און דערנענטערט עס צו זיין מויל.

טשוריל האָט געוואַלט ריידן צו דעם מענטש, געוואַלט פרעגן ווער ער איז און וואָס האָט אים דערפירט אַהער. ער האָט געוואַלט וויסן אויב ער איז עס נישט געווען דער זעליקער וועלכער האָט זיך דעמאָלט, אַנטפלעקט פאַר נאַסטיאָן? אַ פחד האָט אים אָבער אַרומגעכאַפט, אַז ער זאָל נישט ברעכן דעם נדר און ריידן. אויב דאָס איז ער, גאַטס-זון אַליין, דאָן פאַרשטייט ער דאָך מיינע מחשבות און די רייד זענען איבעריק, אויב דאָס איז אַ געוויינטלעכער בשר-ודם, טאָ צו וואָס זאָל ער אַנרירן איינע פון די האַרבסטע דינים פון זיין גלויבן און ריידן רייד ערדישע וועלכע פאַרשוועכן די הימלען,

וואָרעם קיין זאָך איז נישט אין אונדזער צייט אַזוי פאַרדאַרבן ווי די מענטשלעכע שפּראַך. זי איז די כלי פון זינד.

דער זקן האָט זיך אויפגעשטעלט, גענומען דעם שטעקן און גע- מאַכט עטלעכע טרייט צו דעם וועג וואָס פירט קיין מאַלאַכיי. דעם צייכן מיט דער האַנט, אַז דער פרעמדער זאָל אים נאַכגיין, האָט ער, ווייזט אויס פאַרשטאַנען, וואָרעם דער נע-ונדער האָט צוערשט אַ נייג געטאָן מיט דעם קאַפּ פון דאַנקבאַרקייט, אַנגעוויזן אויף דער סאַרנע, אויף דעם וואָלד און געמאַכט אַ סימן, אַז ער קען נישט פאַרלאָזן די וואָלד-פּאַליאַנע און אַז ער וועט נישט נאַכגיין דעם זקן. טשוריל האָט פאַמעלעך אַנגעהויבן צו שפּאַנען מיטן וועג אין דאַרף אַריין, לאָונדיק דעם פרעמדן אַליין. ער האָט אַבער נישט געקענט דערווייטערן זיך, וואָרעם עפעס האָט אים אומרויך געמאַכט. עמעצער האָט געמאַנט ביי אים, אַז ער זאָל זיך אומקערן, אַז ער זאָל נישט אַוועקגיין און נישט אויסקערעווען זיך מיטן רוקן צו דעם אויסטערלישן מענטשן.

די צייכנס, אַז עפעס גרויס און וויכטיקס וועט זיך אַנטפלעקן בעת דער מלחמה, האָבן זיך אַרויסגעוויזן פאַר נישט ריכטיקע. אַלע האָבן אַבער גערעדט וועגן דעם נס וואָס מוז קומען, אפילו די אומ- גלויביקע. איצט, בעת עס האָט זיך באַוויזן דער פרעמדער, וועלכער איז געקומען צו אים, אין דעם פאַרטאָג צו דעם געהייליקטן קוואַל, גייט טשוריל אַוועק. ניין, עס איז נישט ער, וועמען נאַסטיאַ זאָל האָבן דערזען. דעמאָלט איז קיינער נישט געווען אין קוואַל. עס איז געווען נאָר אַ זעונג פון אַ באַזעסענער, פון איינער אין וועלכער עס איז אַריין דער שטן. ער האָט שוין לאַנג געוואָלט אויסרופן פאַר אַלע גלויביקע אַז נאַסטיאַ איז נישט קיין הייליקע. ער וועט דאָס טאָן וואָס פריער, וואָרעם אירע דרכים, אין וועלכע זי פלאַנטערט זיך, וועלן אויפגעדעקט ווערן. אפשר האָט זיך פון איר אַפּגעטאָן דאָס ביסל הייליקייט צוליב זיין עלטער ? אויב נאַסטיאַ איז הייליק פאַר- וואָס שפירט ער איר זודיק בלוט פון זינדיקע, בעת זי פאַלט צו זיינע

פיס ? פארוואס האט זי זיך לעצטנס אויסגעקליבן דעם בלינדן סטיא-  
פא, וואס איז נאך קרעפטיק אין די אקסל און פעסט אין דעם טראט ?  
טשוריל האט זיך אויפגעשטעלט, אומגעקוקט און געזען ווי דער  
פרעמדער שטייט נאך אלץ אויפן זעלביקן ארט און גלעט די סארנע.  
דער געמיש פון הייליקייט און מגושמדיקייט אין פרעמדן האט אומ-  
רויך געמאכט טשורילן. עס איז אים געקומען אויפן זינען, און די  
איינציקע וואס קען אים פארשטיין אטא דעם גע-ונדן, איז נאסטיא.  
עס איז גוט וואס זי וועט זיך צו אים דערנענטערן און אזוי ארום  
וועט אפגעשטעלט ווערן איר פארדעכטיקטע פריינדשאפט מיט דעם  
בלינדן סטיאפא. ער האט שוין נישט איין מאל געטראכט און, נאסטיא  
קען אויסרופן סטיאפאן פאר דעם געהייליקטן און טשורילס רום זאל  
פארגיין אזוי ווי א געפל.

טשוריל איז צוגעקומען צום פרעמדן און ווידעראמאל געמאכט  
א צייכן מיט דער האנט, דאס מאל אין דער ריכטונג פון וואלד. דער  
פרעמדער האט געזאגט עטלעכע ווערטער און גענומען נאכגיין דעם  
זקנס טריט.

נישט ווייט פון קוואל צווישן מאזשעוויק-קוסטעס און האזן-  
ריטלעך פארטריקנטע, איז געוואקסן אן אלטער ליפע-בוים מיט אן  
אויסגעהוילטן שטאם, א שווארץ-פארברענטן פון א בליץ.

פון וואנען דער בוים האט געקענט ציען די זאפטן פאר דער  
מעכטיקער קרוין בעת דער שטאם האט אויסגעזען פארטריקנט, פאר-  
פּרוכנעוועט מיט א קארע וואס האט זיך געשיילט ? — דאס האט  
קיינער נישט געקענט פארשטיין.

דער אלטער ליפע-בוים האט אבער געטראגן אין זיך א סוד וועלכן  
עס האט נאר געוואסט טשוריל און עטלעכע זקנים פון זיין עדה ; די  
אויסהוילעניש פון שטאם האט געפירט צו א הייל. און אויסטערליש ;  
אין דער הייל איז נישט געווען פולשטענדיק פינצטער. פון דער אויס-  
הוילעניש האט זיך געצויגן אן עפענונג דורך דעם שטאם און פון

דארטן איז געפאלן א ליכטשטראל ביו צו דער סאמע טיפעניש פון די ווארצלען.

די הייל איז אנטשטאנען פון אן אונטערערדישן קוואל, וואס איז אויסגעטריקנט געווארן און וואס האט אנגעהויבן ארויסשלאגן זיינע וואסערן מיט עטלעכע שפאן ווייטער. אזוי ווי די וואסערן האבן זיך אפגעטאן פון אונטער דעם ליפע-בוים, האט ער אנגעהויבן צו טריי-קענען און איבערוויניק, אין דער הייל, וואס איז געווען רונד-ארום אויסגעפלאצטן פון א ווארצל-געקנופ, האבן געלויכטן פאספארדיק פארפרוכנעוועטע טיילן פון ווארצלען.

דא פלעגט טשוריל אפזיצן טעג גאנצע און תפילה טאן.

די הייל איז צוליב דעם ליכטשיין פון דער שטאם-אויסהוילעניש, וואס איז געקומען פון שטאמשפיץ, געווען פארבונדן מיט די הימלען. מען האט פון דאנען געוואסט ווען עס גייט אויף די זון און ווען די זון פארגייט. מען האט געהערט דעם גערויש פון די בלעטער און בעת שטארקע ווינטן און שטורעמס אפגעפילט דאס געציטער פון ווארצל-געפלעכט.

דאס אלטע האלץ-ווארצל מיטן פאספאר האט זיך ערשט צע-לויכטן ווען אין וואלד האט געהערשט טיפע נאכט און ווען דער הימל איז געווען באדעקט מיט כמארעס. ווארעם וואס פינצטערער עס איז געווען די נאכט אלס שענער און כישופדיקער האבן געלויכטן די ווארצלען אין דער הייל.

עטלעכע מאל איז טשוריל פארבייגעגאנגען דעם אלטן בוים און אים אויסגעמיטן. ער האט זיך געשלאגן מיט דער דעה, איבערגע-טראכט, אויב ער זאל אנטפלעקן דאס געהייליקטע ארט דעם פרעמדן. דער אומבאקאנטער איז אים נאכגעגאנגען און נאך זיי איז געלאפן די סארנע. זי איז פארלאפן פארויס, דערנאך פארשוונדן צווישן די קוסטעס און ווידער אמאל זיך באוויזן. דאס מאל הארט ביי דער אויסהוילעניש פון שטאם. ביים דריטן מאל ארומשפרייזן דעם וואלד-ווינקל איז טשוריל צוגעגאנגען צום בוים, אוועקגענומען א שטיק

קארע און די אויסהוילעניש איז גרעסער געוואָרן. דעמאָלט האָט ער זיך איינגעבויגן, אַריינגעשטעקט ביידע הענט און אונטערגעהויבן אַ דיקן קלאַץ, אַ גרינלעך-מאַכיקן. עס האָט פון דער טיפעניש אַרויס-געאַטעמט אַ ריח פון וואַרצלען, פון זשוויצע און פון האַרבסט-בלעטער. דער זקן האָט אַוועקגעגעבן דעם פרעמדן אַלץ וואָס ער האָט נאָר געהאַט אין זיין טאַרבע; אַ ברויט, עטלעכע געבראַטענע קאַרטאָפּל, אַ פּלאַש מילך און היימיש געבאַקענע פּלעצלעך. ער האָט זיך דריי מאָל פאַרנייגט פאַרן אומבאַקאַנטן און מיט צייכנס געגעבן צו פאַרשטיין, אַז דאָ קען ער זיך אויפהאַלטן און אַז ער וועט אים באַזאָרגן מיט שפּייז און אַז נאָך דעם ווי ער וועט אַריינגיין אין דער הייל זאַל ער צוריק פאַרשטעלן מיט דער קאַרע דעם אַריינגאַנג צום שטאַם און ווידער אַוועקלייגן דעם מאַכיקן קלאַץ כדי צו פאַרדעקן די אויסהוילעניש.

דער אַלטער איז אַוועק קיין מאַלאַכיי מיט אַ געפּיל, אַז ער האָט געטאַן אַ וויכטיקע עבודה, וואָס וועט זיכער דערנענטערן דעם גרויסן טאַג פון גאַט-אַנטפּלעקונג. ער האָט אַנטדעקט פאַר אַן אומבאַקאַנטן איינע פון די געהיימענישן פון זיין עדה. ער האָט דאָס געטאַן ווייל זיין לערע איז דאָך אַז יעדע רגע פון מענטשלעכן לעבן איז איין און איינציק און אַז זי וועט זיך מער נישט איבערחזרן. אויב דאָס איז ער אַליין, דאָן האָט ער נישט געטאַרט דורכלאָזן די רגע ווייל עס וואָלט געווען די גרעסטע זינד. יעדער פון אונדז מוז דערפּילן דעם ווילן פון דעם וואָס האָט אים געשיקט אין לעבן אַריין. און דער ווילן איז, אַז מיר זאָלן דערזען גאַט צווישן אונדז, וואָרעם ער איז דאָ, ער איז געקומען צו מיר און באַגלייט האָט אים דאָס איידעלע וואָלד-באַשעפעניש, די סאַרבע. און אַזוי ווי מיטן געבוירן גייען מיר אַריין אין אַ לעבן וואָס מיר מוזן ממשיך זיין און נישט אַנהייבן, אַזוי מוזן מיר ממשיך זיין די גאַט-אַנטדעקונג, אַזוי ווי ער איז אַנטדעקט גע-וואָרן פאַר אונדז און איז פאַרטרעבן געוואָרן — אַזוי האָט געטראַכט טשוריל.



טשוריל האָט באַשלאָסן דריי טעג און דריי נעכט צו בלייבן ביי זיך אין שטוב, פאַרטאָן אין זיינע שטומע געשפרעכן מיט גאַט. ער איז זיכער געווען, אַז דורך די דריי טעג וועט ער באַקומען אַ צייכן אויב דער מענטש אין דער באַהעלטעניש איז געשיקט געוואָרן פון די הימלען, אָדער דאָס איז אַ געוויינטלעכער בשר-וּדָם. נאָך די דריי טעג וועט ער גיין צו דער אויסהוילעניש פון בוים און ריידן קלאַרע רייד. וואָרעם דער פאַרבאַט צו ריידן איז נאָר מיט געוויינט-לעכע מענטשן, אָבער נישט מיטן געשיקטן פון די הייכן. ער וועט אויף דעם דריטן טאָג, אין אַוונט, נאָכן געשפרעך מיטן אומבאַקאַנטן, רופן נאַסטיען און איר אַנטפּלעקן דעם אמת. זיין ווילן וועט זיין, אַז נאַסטיאַ זאָל אין דער הייל באַשיצן דעם פרעמדן, זי זאָל טאָן דאָס וואָס עס האָט געטאָן די געהייליקטע מרים וועלכע האָט אין אַ הייל אַריין געבראַכט דעם גוף פון יעזוסן נאָך דעם ווי ער איז גע-קרייציקט געוואָרן. אויב אין דער סעקטע יום-טובט מען די לעצטע סעודה און מען שטעלט פאַר גענוי אַלץ ווי עס איז געווען, פאַר וואָס זאָל מען נישט אויך דאָס ווידערקומען פון אים אַליין נישט יום-טובן ?

— איין און איינציק איז יעדע רגע פון אונדזער לעבן. זי וועט זיך מער נישט אומקערן — האָט טשוריל געשעפטשעט, צולייגנדיק ביידע האַנטפלאַכן צום האַרץ און נייגנדיק זיך דריי מאל מיטן גאַנצן פאַדערשטן טייל פון גוף ביז צו דער ערד. — איין און איינציק... — האָט ער געשעפטשעט דאָס דאָזיקע געהיימנישפולע וואָרט אַזוי לאַנג ביז די נאָכט איז געפאַלן און עס איז אַדורך דער ערשטער טאָג פון דער באַגעגעניש אין וואָלד ביי דעם וואַסער-קוואַל.



## קאפיטל זעכצן

מיר זענען געזעסן ענג צונויפגערוקט אין דער כאטע און לאנג אויסגעהערט וואסיליעווס מעשות וועגן דער סעקטע שווייגער, וועגן אַלטן טשוריל, וועגן נאַסטיען און דעם פרעמדן, וועלכער האָט זיך אויפגעהאַלטן לעבן געהייליקטן קוואַל.

די מענטשישע קולות אין דער פּראַסטיקער נאַכט האָבן זיך איינגעשטילט און מען האָט שוין איצט ווידער געקענט הערן אַ פאַר-איינצלט שעפּסן-געוויין און אַ ווייט געיאַמער פון וועלף.

אַ פּויערטע איז געזעסן אויפן אויוון, געווייגט זיך ווי זי וואַלט תפילה געטאָן, וואַרעם אירע האַנט-פלאַכן זענען געווען צונויפגע-לייגט. זי האָט געקוקט אויף אונדז, און שטיל געפרעפלט. אין כאַטע איז געווען קאַלט און אַז דער בוכהאַלטער פון זעמסקי אַטדעל וואַ-סיליעוו האָט גערעדט, איז זיין אַטעם געבליבן הענגען און זיך גע-דיכט געקנולט זילבערדיק.

אַדריאַן האָט האַסטיק אַריינגעשפּאַנט פון קרילעץ און געבראַכט דיקע קלעצער, טרוקענע, צעזעגענע.

— עס האָט געדויערט, ווייל איך האָב געדאַרפט איבערוואַרטן ביז די וועכטער וועלן אַוועקגיין... איצט וועלן מיר אויסהייצן די פיעטשקע. איך בין דאָ אַ היימישער, אין אַלעקסאַנדראַוואַ, און ווייס וווּ מען קען עפעס באַטשאַפן... האַ-האַ-האַ.

— פון וואַנען האַסטו דאָס, טשאַרט איינער, אַוועקגעגנבעט ? — האָט די פּויערטע פון אויוון געפרעגט אַדריאַנען און דערביי גוט-מוטיק אויסגעצויגן דאָס קול ווי זי וואַלט די ווערטער אויסגעזונגען מיט אַ ניגון פון אַ היימישער טשאַסטושקע, — אוי ווי אַדריאַשאַ,

עס איז דאך דאס צעזעגענע האלץ פון קאלכאזנעם הויף! — האט די פויערטע אויסגערופן.

דאס טרוקענע האלץ האט זיך צעפלאקערט אין אויוון און אין דער גאלאנדקע. א ליכטיקער ראד איז געפאלן אויף דער פאדלאגע. דאס טראסקעריי פון די שפענער און דער געקנאק פון פונקען האבן אלעמען אויפגעהייטערט.

נישט בלויז די קעלט, נאר דער שלאף און די מידיקייט זענען אפגעטראטן.

מיר האבן אויסגעטאן די פופייקעס און די שפענצערס, אראפ-געצויגן די שטיוול, צעקנופט די לאפטשע-שטריק און אריינגעשטופט די פייכטע אַניטשעס אין די אויוון-מייערלעך, אַז זיי זאלן זיך ביז פארטאג אויסטריקענען.

דער ערשטער האט אַדריאן געעפנט זיין טאַרבע און אַרויסגענומען אַ פלאש בראַנפן. אַגוליעוו האט געשניטן שטיקלעך שוואַרץ ברויט און סאַלע. וואַסיליעוו האט געהאַט אַ סלאַיעק מיט געקאַכטע פוטער. איך האב אויסגעפונען אין מיין רוקזאַק, וואָס נאָדיעוּשדאַ האט מיר פאַרגרייט, אַ פלעשל מילך און בעת איך האב אַוועקגעשטעלט דאָס פלעשל אויף דער פאדלאגע, נישט ווייט פון ברענענדיקן אויוון, אויף אַנצוואַרעמען, וואָרעם די מילך איז געווען געפראָרן, האט זיך אַד-ריאן הויך צעלאַכט.

— העי, רעביאַנאַק, לייג עס צוריק אַריין אין דיין סומקע... ווילסט רוסישע מוזשיקעס אַנטרינקען מיט מילך? כאַכאַ-כאַ... וואָס וועסטו שוין קענען אויפֿטאַן אויפן פראַנט מיט מילך? אַפילו צו אַ באַביאַנקע וועסטו זיך נאָך מילך נישט קענען צורירן... וואַלינקאַ, דאַוואַי!... — ער האט זי אַ צי געטאַן ביים אַרעם און אַראַפגע-שלעפט פון אויוון. — גענוג צו וואַרעמען די קאַלטע אויוון-ציגל! זעץ דיר אַנידער מיט אונדו!

וואַלינקאַ האט זיך אַראַפגעזעצט אויף דער פאדלאגע, פאַרראַכטן די רויטע האַר, פאַרדעקט זיי מיט אַ ווייס קאַפטיכל, געלאַכט מיט אַ גרויס און ברייט מויל.

— הייב אָן ! — האָט איר אַדריאַן באַפּוילן.  
אײך האָב געוויסט, אַז וואַלינקאַ וועט נישט וואַגן אַפּצוואַגן,  
וואַרעם אַדריאַן איז געווען צודרינגלעך, האַרט, באַפעלעריש און  
זיין קול האָט אַנגעוואַרפן אַ מורא.  
די פּויערטע האָט צוגעשטעלט די פּלאַש צו די ליפּן, פאַרוואַרפן  
דעם קאַפּ אויף צוריק און געטרונקען. די לויזע נאַכט-יאַקע פּון אַ  
רויטן און ווייסן סיץ האָט זיך געפּאַלדעוועט און מען האָט בולט  
אַנגעזען אירע בריסט, אַ טייל פּון אַן אַקסל. די ליפּן, צונויפגעצויגענע  
האַבן מיט קראַפט אַרומגענומען די פּלאַש-עפּענונג. זיי זענען געווען  
פּולע, אַנגעגאַסענע.  
אײך האָב געזען ווי אַדריאַן פאַרושמורעט די אויגן און אין די  
מויל-ווינקלען ציטערן אים אַלע זיינע קנייטשן ווי ביי אַ זשערעבאַק  
בעת ער גרייט זיך צו דער תּאוּוה-הירזשעריי.  
זי וואַלט נאָך געגעבן עטלעכע בראַנפּן-צי ווען אַדריאַן וואַלט  
נישט אַוועקגענומען די פּלאַש.  
— טשעוואַ, וואַלינקאַ ? עס זענען נאָך דאָ זעקס מוזשיקעס צו  
דער פּלאַש !  
אַגוליעוו האָט לאַנג געזוכט אין זיין סומקע, ביז ער האָט אַרויס-  
געשלעפט אַ האַלבן ליטער סאַמאַגאַן.  
— אַדריאַשאַ, בייזער זיך נישט — האָט וואַלינקאַ געזאָגט —  
מיין מוזשיק ליגט אין די שנייגריבער און אײך פּריר איינע אַליין  
אויף דעם אויוון אין די נעכטעלעך...  
אַדריאַן האָט זיך געווישט די וואַנצעס, געריבן די הענט, געהאַלטן  
אין איין צולייגן טרוקן האַלץ צום פּלאַם אין אויוון.  
אײך האָב אויסגעטרונקען אַ האַלב גלאַז ביטערן בוראַקע-סאַ-  
מאַגאַן.  
עס איז שוין געווען שפּעטע נאַכט. דער ביסן ברויט איז געבליבן  
אין האַלדז. וואָס טוט איצט נאַדיעזשדאַ ? פאַרוואָס האָב אײך זיך  
נישט ריכטיק מיט איר געזעגנט ?

איך האָב זיך אויפגעשטעלט און אָנגעהויבן אַרומשפּאַנען אין דער כאַטע.

די פּויערים האָבן געגעסן רויק, באַזאַכט זייער ברויט. ביס נאָך ביס און געקוקט אויף דעם יונגן פּיעטקאַ. ער איז אַלט געווען אפשר אַכצן יאָר. דעם גאַנצן וועג האָט ער אונדז קוים נאָכגעשפּאַנט אין זיינע גרויסע לאַפטשעס מיט אַן אומבאַהאַלפּענעם גאַנג. עטלעכע מאָל איז ער פון מידקייט געפאַלן אויף די קני און זיך שנעל אויפֿ-געשטעלט, וואָרעם ער האָט געוואַלט זיך האַלטן לעבן דעם געזונטן, הויכן, ברייטפלייציקן אַדריאַן, ווי נאָר אים וואַלט ער זיך געטרױט. מיר איז אויסגעקומען, אַז דאָס איז אונדזער לעצטע היימישע סעודה. איך האָב באַדויערט הלמאי אין מיין רוקזאַק איז גאַרנישט פאַראַן מיט וואָס מכבד צו זיין די מענטשן, מיט וועלכע איך טרינק און וועלכע טיילן זיך מיט מיר מיט זייער ברויט. איך האָב געעפנט מיין טאַרבע, גענישטערט אין איר און אויסגעפונען אין אַ ווייס לייזונג זעקעלע עטלעכע שטיקער פאַרגעלטן צוקער. איך האָב עס תיכף אַרויסגעלייגט און צוגעטראָגן צו דער באַלעבאַסטע פון דער כאַטע.

— נעמט דאָס. עס איז פאַר אייך. ווען איר וועט שטעלן דעם סאַמאָואַר, וועט איר האָבן אַ ביסל צוקער צום פאַרבייסן. וואַלינקאַ האָט דערוואַכט, וואָרעם דער בראַנפן האָט איר צוערשט פריילעך געמאַכט, אַבער באַלד דערנאָך האָט אַ טרויער באַדעקט איר פנים און זי האָט זיך ווידער געוויגט ריטמיש ווי בעת אַ תפילה. — איך שטעל שוין דעם סאַמאָואַר. אַדריאַשאַ, שאַר אויס פון אויוון עטלעכע גאַלאַוועשקעס און אַ ביסל זשאַר!

צווישן די זאַכן אין רוקזאַק האָב איך געפונען אומגעריכט אַ דיקן קאַנווערט, אַ פאַרבונדענעם מיט וואַלפּעדעם און איבערגעלייענט דעם נאַמען מיינעם מיט גרויסע אותיות. איך האָב אין געאַייל גע-עפנט און געזען, אַז דאָס איז אַ בריוו צו מיר פון נאַדיעזשאַן. אויסער דעם בריוו זענען נאָך געלעגן געדיכט־פאַרשריבענע העפּט־

בלעטער, פארשריבענע מיט אן אנדערן טינט. אין דעם בריוו האבן זיך מיר געווארפן אין די אויגן אדרעסן, נעמען פון מענטשן, אין מאסקווע, אין לענינגראד. נעמען פון פארשיידענע אינסטיטוציעס, צווישן זיי נעמען פון הויכע מיליטער-לייט. נאדיעזשדא עצהט מיר אין דעם בריוו זיי צו זען און איבערגעבן פון איר גרוסן.

דער סאמאואר איז שוין געשטאנען א פארענדיקער אויפן טיש. אדריאן האט מיט א האמער צעקרישלט די שטיקער צוקער און מיר האבן „געכליבעט טשאַי ז'פריקוסקאַי“, געטרונקען פון טעצלעך, וועלכע מיר האבן געהאלטן אויף די דלאַניעס.

וואַלינקא האט אויסגעזוכט אין איר קיפערט האַנטעכער און יעדן געגעבן א האַנטעך אויף צו ווישן דעם שווייס. מיר האבן יעדעס מאל אויף סיניי אונטערגעשטעלט די טעפלעך אונטערן קראַן פון סאמא-וואַר און זיי פול געמאַכט.

דער ערשטער האט פארצויגן א ניגון אדריאן. עס איז אַבער אויסגעקומען האַרט, אומגעלומפערט, אַזש די באַלעבאַסטע האט זיך געהאַלטן פאַר די זייטן פון געלעכטער.

פיעטקא האט זיך צעזונגען אזוי ווי א סאַלאַווי און וואַסיליעו ווי א פאַפּ בעת ער ריכט אַפּ תפילות.

איך האב אַריינגעלייגט נאדיעזשדאַס בריוו מיט די געדיכט-פאַר-שריבענע העפט-בלעטלעך אין בוזעם-טאַש און אַוועקגעזעצט זיך ביים טיש.

עמעצער האט געקלאַפט אין לאַדן אַריין און גערופן: — העי, מאַביליזירטע ביעסן! שלאַפט! וואַס וואַיעט איר! — אַז עס איז געוואַרן אַ וויילע שטיל, האט וואַסיליעו נאָך אַלץ געפרעפלט זיין ניגון ביו אַדריאַן האט אים איבערגעריסן.

— איך ווייס, אַז דו ביסט געווען אַ נאַענטער מיט דער סעקטע מאַלטשאַלניקעס און, אַז האַסט געקענט די הייליקע זונה נאַסטאַ. עס האט דיר אַפגעגליקט, וואַס דו האַסט זיך אין דער לעצטער רגע אַרויסגעפלאַנטערט פון זיך, ווייל נישט, וואַלסטו איצט געווען ביי

די ווייסע בערן. דערצייל, וואס איז געווארן מיטן פרעמדן מענטש, וועלכער האט זיך באוויזן ביים הייליקן קוואל? ווו איז אהינגעקומען די הייליקע זונה נאסטיא?

— דער בלינדער סטיאפא האט אלץ אויסגעגעבן דער מאכט. מען זאגט אז ער איז גארנישט געווען בלינד. דאס איז געווען א פארשטעלטער פארשוין פון דער נ.ק.וו.ד. ער האט געשפילט די ראלע פון א בלינדן. זיי האבן אים אהערגעשיקט, אפילו נאסטיא איז גע-ווארן זייערס א מענטש. יעי באגו. כדי צו אנטדעקן די סעקטע-פירער האט די נ.ק.וו.ד. אליין געפריידיקט אלערליי רעליגיעזע פרע-דיקערייען אויף אויסצוגעפינען די גלויביקע. זיי האבן געגעבן א צייט-לאנג אומישנע סוואבאדע און דערנאך, ווען זיי האבן שוין אלעמען געהאט אויפן אויג, מיט איין קלאפ ליקוידירט. דער פרעמ-דער ביים קוואל איז געווען א מרה-שחורהדיקער וואגאבונד, א גוט-מוטיקער, א געוועזענעם פאפס א זון פון הינטער וויאזמא. ווי נאך עס זענען דורכגעפירט געווארן די גרויסע מאביליזאציעס, אויפן צווייטן חודש נאך דעם ווי די גערמאנצעס זענען אונדז באפאלן, האט מען אין אונדזער ראיאן באשלאסן אפצושרעקן די מוזשיקעס, אז זיי זאלן נישט דעזערטירן. איז זיי אונטערגעקומען דער צעדרייטער פארשוין, וועלכן נאסטיא האט אויסבאהאלטן אין דער הייל, ביים קוואל. דער „בלינדער“ סטיאפא האט נאכגעפארשט נאסטיעס גענג און אנטדעקט דעם סוד. מען האט אים אויפן דריטן טאג געהאנגען אלס דעזערטער. טשוריל איז פארשיקט געווארן. נאסטיען האט מען אריבערגעפירט אין א צווייטן ראיאן צו פראווען די הייליקע ארגיעס און צו פראפאגירן די תמימותדיקע רעכטגלויביקע מוזשיקעס, כדי דערנאך זיי צו רודפן מיט א כלומרשט גערעכטער סיבה. עס איז, ברידערלעך, אן אויסמישעניש, אזא זומפ און אזא באגנע, אזש דער טייוול אליין וועט זיך נישט פאנאנדערקלייבן... מען האט געעפנט פיל צערקוועס ווי נאך די מלחמה האט זיך אנגעהויבן. דער נאראד האט אבער מורא גיין זיך מאליען. מען האלט אלעמען אויפן אויג. נאך דער מלחמה, וועט קומען א צייט פון אפרעכענען זיך מיט יעדן



איינעם. עס וועלן געשען נאך ערגערע מעשים ווי איצט. טעמניקאָ-  
ווער לאַגער איז פול. דאָס איז אַ קלייניקייט אַנטקעגן די לאַגערן,  
וועלכע וועלן דערנאָך אַנטשטיין!

— העי, וואַסליעו, רעכטגלייביקער פראַפעט! הייליקער וואַ-  
סיליעו, פלוידער נישט! — האַט אַדריאַן זיך גוטמוטיק געבייזערט.  
— ער איז שיכור און ווייסט נישט וואָס ער רעדט... נאַרישקייטן...  
אַגוליעו האַט זיך ווי געפילט שולדיק, וואַרעם ער איז געווען  
אַ קאַנדידאַט צו ווערן אַ מיטגליד אין דער פאַרטיי, אַ קאַלאַזונער  
בריגאַדיר. אַזאַ פלוידעריי איז געפערלעך. כדי אַריבערצופירן דעם  
שמועס אויף עפעס אַן אַנדערער טעמע, האַט ער אַנגעהויבן צו ריידן  
וועגן דער פראַסטיקער נאַכט, וועגן די טיפע שניי-פעלדער און וועגן  
דעם געוואַי פון וועלף. ער האַט געקוקט אויף אונדז מיט געבעט  
און מיטלייד און געוואַלט אַלעמען מאַכן פאַרגעסן וואַסליעווס גע-  
שיכטע וועגן דעם ווי אַזוי מען האַט ליקוידירט די מענטשן פון דער  
סעקטע „מאַלטשאַלניקעס“.

— אין מאַרדווינישן דאַרף שאַקשאַ זענען די מוזשיקעס מיט אַ  
דור צוריק געווען געזונטע, הויכע, ברייטאַקסלדיקע. זייערע הייזער  
זענען געבויט פון דיקע סאַסנע-קלעצער. ביי יעדן הויז איז דאָ אַ  
פאַדוואַל און אין עק פון דער אייגענער אוסאַדבע שטייט די היל-  
צערנע באַד. אַמאַל איז דער נאַראַד געווען אויסגעהאַלטן קעגן די  
קעלטן. מיין זיידע פלעגט אין אַ פערציק-גראַדיקן פראַסט אַרויס-  
לויפן פון דער באַד אַ נאַקעטער, אַ צעפאַרעטער, אַ צעשמיסענער  
פון ליפע-בעזעמלעך, זיך אַריינזאַרפן אין שניי אַריין און פאַרשיטן  
זיך מיטן שניי ביזן האַלדז. איך האָב אַלס יינגל צוגעקוקט זיך ווי  
אַזוי פון שניי האַט אַרויסגעזעצט אַ הייסע פאַרע און אַרום אים האַט  
דער שניי געטאַיעט. דער זיידע האַט געשאַרט אויף זיך ניי שניי.  
דערנאָך איז ער אויפגעשפרונגען און ווידער אַריין אין דער באַד.  
אַזוי האַט עס זיך איבערגעחזרט אַ דריי-פיר מאַל. מיט אייגענע אויגן  
האַב איך דאָס געזען! און היינט? ווי נישט אויסהאַלטעוודיק איז  
דער נאַראַד!

— דער הונגער האט אפגעשוואכט די מוזשיקעס — האט וואלינג-  
קא אויסגעזונגען מיט א געזיפן.  
אגוליעוו, אזוי ווי ער וואלט נישט געהערט דער פויערטעס  
ווערטער, האט דערציילט וועגן זיין זיידן, וועלכן עס זענען איין מאל  
באפאלן וועלף, בעת ער האט זיך א נאקעטער פארשאטן ביז דעם  
האלדז מיט שניי. צוויי וועלף זענען עס געווען. זיי זענען ארויס-  
געשפרונגען פון הינטער א סטויג היי, נישט ווייט פון דער הילצער-  
נער באד. דער זיידע איז צוערשט געבליבן ליגן אן אומבאוועגלעכער  
און איינגעהאלטן דעם אטעם. זיי האבן אים באשמעקט און אפגע-  
רוקט זיך אויף א שפאן, ווייל אין דער נאענט האט זיך איינגעבראכן  
א צווייג פון אן אלטן עפלבוים, ווארעם צופיל שניי איז געלעגן אויף  
אים. דער געקנאק פון פאלנדיקן צווייג האט די וועלף אומרוק  
געמאכט. אין דער רגע האט זיך א ריס געטאן פון דעם שניי דער  
נאקעטער זיידע. ער האט געכאפט דעם צווייג פון עפלבוים און  
אנגעהויבן מיט אים צו פאכען. זיין געשריי האט אויפגעוועקט דאס  
דארף. פון דער באד זענען ארויסגעלאפן עטלעכע נאקעטע מוזשיקעס  
און באבעס. זיי האבן געיאגט די וועלף ביז צום טאל, ביז צו די  
אלכע-קזשאקעס. הא-הא. עס איז געווען אויסטערליש צו זען, ווי  
אזוי אין דער פראסטיקער שניי-נאכט, ביים ליכט פון דער פולער  
לבנה, יאגן נאקעטע מוזשיקעס איבער שניי-פעלדער צוויי וועלף.  
מיר זענען דערנאך געזעסן אין דער כאטע, געגעסן שטשי א געדיכט-  
פארבראקטן מיט שעפסן-פלייש, פשאנא-קאשא געקאכט אויף ריינער  
מילך, א געדיכטע, אז מען האט אין איר נישט געקענט אריינשטעלן  
דעם לעפל. א זאטן נעמט נישט דער פראסט. דאס איז ריכטיק,  
בראטציי... אט וואס פארא געזונטער נאראד עס איז געווען אין מאָר-  
דווינישן דארף שאקשא.

אגוליעוו איז שוין געווען שיכורלעך און כאטש ער איז געווען  
א קאנדידאט צו ווערן א פארטיי-מיטגליד און א קאלכאזנער ברי-  
גאדיר, האבן אים די רייד וועגן דער אלטער צייט פארשאפן הנאה.  
עטלעכע מאל, בעת ער האט זיך געכאפט, אז עס איז בעסער צו

שווייגן, האָט ער איבערגעריסן די רייד, פאַר כעס אויסגעשפּיגן, גע-  
זידלט גאַטס מוטערל און דעם גאַנצן באַשאַף. ער האָט געקוקט אויף  
דעם קאַלכאַזנער פּרעדסעדאַטעל, סאַבאַלעוון און געוואַרט, אַז ער  
זאָל כאַטש זיך אַנרופן מיט אַ וואַרט און נישט אַזוי פאַרדעכטיקט  
שווייגן.

דער יונגער סטיאַפּקאַ, דער קאַניוך און אַנטרייבער, האָט זיך  
געפּילט ווי ער וואַלט געווען אין אַלעם דער שולדיקער ווייל די  
רייד וועגן דעם נאַראַד וואָס איז אַפּגעשוואַכט, וואָס טויג צו גאַר-  
נישט, אַפּילו נישט צו באַביאַנקעס, האַבן זיך אַזוי געפּאַסט צו אים. —  
איסטינאַיאַ פּראַוודאַ — האָט ער געפּרעפּלט מיט פאַרשעמטקייט  
און מיט פּחד. אַט האָט ער נישט געקענט דערגיין די פאַר וואַרט  
פון טענגושיי קיין אַלעקסאַנדראַוואַ. ווען מען וואַלט אים נישט צו-  
געהאַלפּן און אַדריאַן וואַלט נישט אויסגעפּוועלט אַן אַרט פאַר אים  
אויפן שליטן מיט די זעק פון די מאַביליזירטע, וואַלט ער אַנגע-  
קומען מיט אַ שעה שפּעטער אין דאַרף אַריין. ער האָט אַפּילו נישט  
געקענט אין אַ פּראַסט צונויפּציען די דוגע און זי פאַרקנופּן אויפן  
פּערדס האַלדז. דריי טעג פאַר דער מאַביליזאַציע איז ער געבליבן  
נעכטיקן אין באַראַשאַוואַ ביי אַ באַביאַנקע. זי האָט אים גוט אַנגע-  
קאַרמעט. דערפאַר האָט ער איר אַוועקגעגעבן אַ העלפט פון דעם  
פּערדס היי. אין דער נאַכט האָט זי זיך צעשריגן אויף אים, אַז ער  
טויג צו גאַרנישט. „אַקאַיאַנני, טראַגסט הויזן, לאַפּטשעס, אַ פּוטער-  
נעם הוט מיט לאַפּן. זעסט אויס ווי אַ מוזשיק און דו פאַרשעמסט  
די מוזשיקע פּאַראַדע, ניקודישני! קענסט זיך מיט קיין באַביאַנקע  
נישט אומגיין!“ זי האָט אים אַרויסגעיאַגט וואַן פון דער כאַטע, אין  
מיטן דער נאַכט. דעמאַלט האָט ער טאַקע נישט געקענט פאַרקנופּן  
די דוגע און געפאַרן אין דער פּראַסטיקער נאַכט אַ דערשלאַגענער  
און געשפּירט ווי די קליידער און זיין גוף הייבן אַן צו ווערן ווי  
בלעד. איצט האָט ער געקוקט אויף וואַלינקאַ. געקוקט אויף די מו-  
זשיקעס און די ייגלישע שרעק, וועלכע האָט אַנגעהויבן פאַרנאַכט  
עטוואַס אַפּצוטראַעטן, ווייל ער האָט געהאַט היפש אויסגעטרונקען,

ווייל ער האט זיך דערפילט א גלייכער מיט אלעמען, איז איצט צוריקגעקומען. ער האט געוואלט וויינען און זיך געשעמט. וואליני-קאס רייד וועגן הונגער, וואס האט אפגעשוואכט די מוזשיקעס, האט ער אבער נישט געקענט פארגעסן. פון וואנען זאל ער האבן כוח? ווען סטיאפאקא איז געבוירן געווארן, האט מען אלעמען פארטריבן אין די קאלכאזן. עס זענען געווען אן איבעררייס הונגער-יארן. מען האט געגעסן גראז, מען האט געקליבן לעביעדא. מען האט צעגראבן אלטע ערד-בייטן און געזוכט ווארצלען און זיי געגעסן. מען האט געבאקן לעפיאשקעס פון האלץ-פרוכנע, געמישט מיט צעריבענע בעריאזע-בלעטער. די קינדער זענען געווארן געשוואלן. די זקנים זענען אויסגעשטארבן אויף די פיעטשקעס און די מוזשיקעס מיט די באביאנקעס האבן זיך איינגעשפאנט אין הילצערנע סאכעס צו באארבעטן די קליינע אוסאדבעס.

## קאפיטל זיבעצן

דאס נאפט-קאנעצל איז אויסגעגאנגען און דאס ליכטיקע ראד, וואס איז געפאלן פון אויוון איז פארטונקלט געווארן. די פויערטע האט מיט א קאטשערע צעשארט דעם זשאַר און פארשטעלט מיט אַ בלעך די עפענונג פון אויוון. אַדדיאַן האט זיך פאַמעלעך אויפגעהויבן. איך האב געקוקט אויף דעם טונקעלן סילוועט פון טראַקטאָריסט וואָס האט פאַרנומען אַ טייל פון דער נאַכטיקער כאַטע און געזען ווי אַזוי אַדריאַן דערנענטערט זיך צום אויוון. ער איז שטיל אַרויף אויף דער אויוון-באַנק און פאַרוונקען געוואָרן אין דער וואַרעמער און געדיכ-טער פינצטערניש פון אויפן-אוייוון.

דאָס ביסל ליכט וואָס האט זילבערדיק געשיינט איז געקומען פון די קליינע פירקאָנטיקע אויסגעפרוירענע שויבן. עס האָבן זיך קלאַר אויסגעטיילט, פון יעדן שייבל באַזונדער, די פראַסטיקע אוואָרן פון שאַרפע דערנער-בלעטער, פון קראַפּעווע-קרוינען און זילבערדיקע סכך-קוסטעס.

בעת וואָלינקאַ איז צוגעגאָנגען נאָענט צו די אויוון-מייערלעך און פאַרקערעוועט צו דעם אויפן-אוייוון, האט זי זיך אַ וויילע פאַר-האַלטן, געקוקט אויף די שייבלעך, געקוקט אויף דער איקאַנע, וואָס איז איצט געווען פאַרהילט אין חשכות און פאַרלייגט ביידע הענט צו אַ תפילה. דערנאָך האט זי זיך אַראַפּגעלאָזט אויף די קני.

אין דעם קאַרגן פראַסטיק-זילבערנעם נאַכט-ליכט האָב איך געזען נאָר איר פנים און אירע הענט. זי האט איצט אויסגעזען אַליין ווי אַן איקאַנע, אַ זילבערדיקע, אַ לויכטנדיקע מיט דעם ליכט פון דער

שנייקער נאכט אויפן פאן א טונקל-ברוינער שאטן-געדיכטע-  
ניש פון האלץ-ווענט און קאלך-ווייסן פארלאשענעם געשימער פון  
איוון.

לעבן מיר, אויף דער פאדלאגע, אונטערגעבעט מיט היי, זענען  
געלעגן מיט וואכיקע אויגן די מאביליזירטע פון טענגושיי: אגוליעוו,  
וואסיליעוו, פעטיא און דאס קאניוך-יינגל סטיאפאקא. קיינער פון  
אונדז האט נישט געוואגט צו צעשטערן די פלוצעמדיקע שטילקייט  
וואס איז אלעמען באפאלן נאך דעם ווי וואלינקא האט פארדעקט די  
איוון-עפענונג מיט א בלעך און עס האבן זיך פארלאשן די לוטשי-  
נעס און דאס גאפט-קאנצעל. סע האט זיך מיר אויסגעדאכט, אז די  
פויערים לעבן מיר, וועלן זיך אויך שטעלן אויף די קני און תפילה  
טאן צו דער לעבעדיקער נאכט-איקאנע. יא, סטיאפאקא האט געקניט.  
ער איז געווען עטוואס אויסגעבויען, מיטן פנים ארויף, מיט פאר-  
לייגטע הענט און געפרעפלט מיט די ליפן.

דאס ליכט, וואס איז געפאלן פון די שייבלעך האט זיך אפט גע-  
ביטן. טיילמאל האט עס זיך פארשטארקט און מיר האבן געזען בולט  
יעדן פרט פון וואליאס פנים, די אקסל, די הענט מיט די לאנגע  
פינגער, די לויזע יאקע וואס האט אויסגעטיילט אי די פאלבן אי  
די בריסט.

עס איז געווען א ליכט ווי פון געשייערטן קופער און אלטן  
זילבער.

טייל מאל האט זיך וואליאס פנים געטונקלט אין א בלא וואס  
האט געמאכט איר גאנצע געשטאלט נעפלדיק-ווייט און אומרעאל,  
אזוי ווי מיר וואלטן זי געזען אין א חלום.

מיר האבן לאנג נישט אפגעוואנדן אונדזערע בליקן פון וואליאן.  
עס האט זיך מיר אויסגעדאכט, אז אלע האלטן איצט איין די אטעמס  
און ווארטן אויף עפעס.

וועט וואלינקא ארויף אויפן איוון און איר שאטן וועט זיך צו-  
נויפפלעכטן מיט דעם שאטן פון אדריאן ?

פון אויוון איז דערגאנגען אַ שטיל געשעפטש, אַזוי שטיל ווי עס וואַלט דער ווינט באַרירט די ראַנדן פון אַ הייסטויג.

מיר האָבן פאַרשטאַנען, אַז דאָס רופט זי אַדריאַן.

מיט אַ מאַל האָט זיך וואַלינקאַ אויפגעשטעלט, אַ טרייסל געטאַן מיט די צעלאַזענע האַר און זיי אין געאייל אונטערגעכאַפט מיט די הענט אויף אונטן, פאַרלייגט זיי, דערנאָך האָט זי אויסגעטאַן דעם אייבערשטן טייל פון איר נאַכט-יאַקע און שטיל אַרויף אויפן אויוון. איך האָב געהערט ווי אַגוליעוו האָט אַפגעטעמט פון דער-לייכטערונג. פעטיאַ, דער קאַלכאַזנער פּרעסעדאַטעל, האָט אַנגע-הויבן צו רייבן איין האַנט אין דער אַנדערער ווי איינער, וואָס איז גאַר שטאַרק צופּרירן. אפילו סטיאַפּקאַ האָט זיך איבערגעבויגן צו מיר און הייס געשעפטשעט: וואַלינקאַ געפינט זיך איצט אין די שטאַרקע אַרעמס פון אַדריאַנען.

וואַסיליעוו איז געבליבן אומבאַוועגלעך. אַגוליעוו האָט טיף גע-אַטעמט. ווי נאָר פון אויפן-אויון זענען דערגאַנגען די שעפטשע-רייען און די רייד, באַגלייטע מיט וואַלינקעס ניגונדיק קול, האָט זיך פּיעטקאַ, דער קאַלכאַזנער פּרעסעדאַטעל, אויפגעזעצט, גענישטערט אין בוזעם און אַרויסגענומען אַ טאַבאַק-זעקעלע.

— מירן פאַררייכערן — האָט ער געזאָגט ווי צו זיך אַליין.

דאָס טאַבאַק-זעקעלע איז איבערגעגאַנגען פון האַנט צו האַנט. מיר האָבן גענומען צו גאַרשטשן טאַבאַק, צו פּיצלעך צייטונגס-פאַפּיר און געוויקלט „ציגן-פּיסלעך“.

— בראַטצי, עס וועט זיך שוין אין דער נאַכט נישט שלאָפן —

האָט זיך פעטיאַ ווי פאַרטיידיקט, אויסקלאַפּנדיק פונקען מיט זיין שטיינדל, אונטערהאַלטנדיק דערביי קונציק אַ וואַל-פאַדעם.

— אַקאַיאַניע, אַנהערנערדיקע בייעסן, אַנטכיכריסטן... פאַרוואָס

האָבן זיי אונדז אַפּגעהאַלטן אַ גאַנצן טאַג אויפן פּראָסט און ערשט פאַרנאַכט אַוועקגעטריבן פון די היימען? וואָס פאַראַ נוצן האָבן זיי דערפון וואָס מיר שלאָפן נישט די נאַכט מיט די באַביאַנקעס? וואַלט דען נישט בעסער געווען צו מאַרגנס, אין דער פּרי, דורכצומאַכן דעם

וועג ביז באַראַשאַוואַ און נישט בלייבן אויף נאַכט אין דער פרעמד ? אַגולייעוואָ האָט גערעדט מיט פאַרביטערונג און לסוף אַ מאַך־געטאַן מיט דער האַנט. דער פונק פון זיין „ציגן־פּיסל“ איז געווען אומרוק, באַוועגלעך.

— נישטאַ קיין טאַלק... יעי באַגו... — האָט גערעדט פעטיאַ... די רייד פון אויפן־אויבן זענען איצט געווען קלאַרע. דאָס האָט גערעדט אַדריאַן. ער האָט עפעס צוגעזאָגט, געשוואָרן זיך, פאַר־זיכערט אין נאַמען פון אַלע הייליקע וואָס באַפעלקערן די הימלען. ער האָט זי גערופן נישט וואַלינקאַ, נאָר מיין טייבעלע, מיין נשמה־לע וואָס איך האָב צוריק אַפּגעפונען אין אַ פּראַסטיק־בייזער נאַכט, ערגעץ ביים ראַנד פון אַ פינצטערן וואַלד...

פעטיאַ האָט געוואַלט מיט זיינע רייד אַוועקגיין פון דער נאַכט, פאַרגעסן זי, פאַרריידן דאָס געשעפטשעריי פון דער פּיעטשקע. ער האָט געוואַלט דערפילן זיך פריי און ריידן, דערציילן, וואַרעם ער וועט שוין מער נישט קענען איינשלאָפן און אַ שווייגנדיקער וועלן אים מאַטערן הונדערטער מחשבות פון וועלכע ער וועט זיך סיייווי נישט קענען אַרויספלאַנטערן.

איך האָב דאָס תּיכּף אויסגעפּילט אין זיינע באַמערקונגען אַז עס „איז נישטאַ קיין טאַלק“ און אין דעם „יעי באַגו“. פּיעטקאַ האָט געוואַלט ריידן. איך האָב זיך צוגעבויגן צו אים און געבעטן זיין ציגאַר אויף צו פאַררייכערן, וואַרעם מיין „ציגן־פּיסל“ האָט זיך געלאָשן.

איך האָב געקענט די פעלדער פון קאַלכאַז וווּ פעטיאַ איז געווען דער פּרעסע־דאַטעל.

דאָס איז געווען דעם זומער, איידער אַדריאַן האָט מיך פאַרטריבן פון זיין טראַקטאַרנער בריגאַדע, נאַכן שניט. איך בין איינמאַל אַוועק אין מ. ט. ס. פאַרייכטן אַ קליינעם טייל, וואָס עס האָט געדאַרפט אַדריאַן פאַר אַ טראַקטאַר. עס האָט געדויערט אַ האַלבן טאַג ביז



כ'האב אויסגעפועלט אין דער טראַקטאָרן-באַזע, אַז מען זאָל מיר די „פּאַדשיפּניקעס“ פּאַרריכטן. ווען איך בין צוריקגעקומען האָב איך אַדריאַנען נישט געטראָפּן לעבן די נאַפּט-פעסער וווּ עס איז גע- שטאַנען דער שטיל-געוואָרענער טראַקטאָר. זעט אויס אַז ער איז אַוועק אַרבעטן מיטן צווייטן טראַקטאָר. איך האָב זיך אַ וויילע איינ- געהערט אין דער שטילקייט און געוואַלט דערגיין דעם ווייטן גערויש פון טראַקטאָר. עס איז געווען אַרום פינף נאָך מיטאַג. שטילע פעל- דער, גאַלדיק-געוועלבעטע און נידערונגען גריין-קופּערנע וועלכע צווייגן זיך אין דער נידער, אַראָפּ, ביז זיי גרייכן צו דעם טייך מאַק- שאַ. איך האָב געטראָגן אין אַ זאַק, פּאַרוואָרפּן אויפן אַקסל, דעם פּאַראַכטענעם טייל פון טראַקטאָר. איך בין געגאַנגען דורך זייטיקע פעלדוועגלעך, פּאַרוואַקסענע פון ביידע זייטן מיט שטעכיקע דערנער און מיט פּאַלין. עס איז געווען אַ צער צו זען ווי אַזוי די פעלדער זענען שלעכט צעאַקערט און ווי אַזוי דער פּאַלין און די קראַפעווע באַהערשן דאָ די גאַנצע לאַנדשאַפּט. אומגעריכט איז אַנגעפּאַרן אַ טאַראַנטאַס געשפּאַנט אין צוויי פּערד. איך האָב גלייך דערקענט די דריי פּאַרשוין וועלכע זענען דאָרט געזעסן; אויסער דעם אַנטרייבער האָב איך דערזען דעם קאַלכאַזנעם פּרעדסעדאַטעל פון קראַסני יאַר, פּיאַטר סאַבאַליעו און דעם ערשטן פּאַרטיי-סעקרעטאַר פון דעם ראַיאָן. דער אַנטרייבער האָט איינגעהאַלטן די פּערד און דער פּרעד- סעדאַטעל האָט מיך געפּרעגט וואָס איך טראָג אין זאַק. איך האָב פּעטיאָן געוויזן דעם פּאַראַכטענעם טייל פון טראַקטאָר און געזאַגט, אַז איך וויל דאָס אַרט וווּ אַדריאַן אַקערט מיטן צווייטן טראַקטאָר. — דער בייעס אַקערט? זע וואָס פּאַראַ פּאַלין עס בלייבט דאָ! אַדריאַן ליגט אוודאי אין שאַטן אַן אַנגעזויפענער! נישטשוואַ, מיר וועלן אים בקרוב אַנטאָן סאַלדאַטסקע קליידער און וואָן! זאָל ער גיין צו אַלדי שוואַרצע יאַר אויפן פּראַנט! — האָט געזאַגט דער מענטש פון דער פּאַרטיי.

דער ראַיאָנער פּאַרטיי-סעקרעטאַר האָט זיך אַ שווייגנדיקער איינ- געקוקט אין מיר און געפּרעגט: — האַסטו געזען אַ פעלד וווּ דער

קארן איז נאך נישט געשניטן? דו קענסט דאך די פעלדער? שטייט  
 נאך ערגעץ-ווי דער קארן א נישט-געקאסיעטער?  
 איך האב זיך אַרומגעקוקט, געוואלט איבערוואַרטן אַ וויילע און  
 נישט ענטפערן גלייך, וואָרעם איך האָב נישט פאַרשטאַנען אין וואָס  
 עס גייט דעם פאַרטיי-סעקרעטאַר און וואָס ער איז אויסן.  
 — נישט געשניטענע פעלדער? מיר דאַכט זיך אַז אַט-אַט, דאַרט,  
 וווּ דאָס פעלדוועגל נידערט אַראָפּ, אַז דאַרט האָב איך געזען אַ  
 ברייטע פּאַלאַסע פון אַ פּופּצן העקטאַר, וואָס גאַלדיקט זיך. מיר  
 דאַכט זיך אַז עס איז אַ קאַרן-פעלד... האָב איך געזאָגט.  
 דער פאַרטיי-סעקרעטאַר האָט זיך ווי דערפרייט, נאַר פעטיאַ;  
 דער קאַלכאַזנער פאַרזיצער, איז געוואָרן פאַרכמורעט און מיך בייז  
 אַנגעקוקט.  
 איך האָב באַדויערט הלמאי מייע רייד זענען געקומען נישט  
 באַטראַכטערהייט.  
 עס וואָלט אפשר בעסער געווען צו ציען מיט די אַקסל.  
 — זעץ זיך אַוועק מיט אונדז! — האָט געזאָגט דער פאַרטיי-  
 פירער פון ראַיאָן.  
 מיר זענען געפאַרן לענגאויס דעם פעלד-וועגל. אויף טייל ערטער  
 איז דער פּאַלין און די דערנער-אַנוואַקסעניש געוואָרן אַזוי געדיכט,  
 אַז ער האָט פּולשטענדיק פאַרדעקט דאָס וועגל. די פּערד האָבן זיך  
 געריסן פון געשפּאַן, געוואָלט אַוועקשלעפּן דעם טאַראַנטאַס אַן אַ  
 זייט, וואָרעם די טרוקענע דערנער האָבן געשטאַכן זייערע בייכער  
 און די פּאַדערשטע פּיס. זיי האָבן אַרויסגעלאָזט קורצע הירזשערייען,  
 אונטערגעהאַפּלט מיט די אונטערשטע פּיס, אַזש זיי האָבן אַנגע-  
 שלאָגן זיך אַן די אַרטשיקעס.  
 איך בין געזעסן אין טאַראַנטאַס אַ שווייגנדיקער און געטראַכט,  
 אַז כ'האַב אַוודאי פאַרקאַכט אַ קאַשע. פון די אַפּגעריסענע רייד האָב  
 איך פאַרשטאַנען, אַז זיי זוכן צוואַנציק העקטאַר קאַרן, וואָס מען  
 האָט נאָך נישט געשניטן און נישט איינגעזאַמלט אין די שייערן.  
 — נו, סאַבאַליעוו, ווהיין זענען אַהינגעקומען די צוואַנציק העק-

טאַר ? פּרילינג האָט איר אָנגעגעבן, אַז איר האָט צעאַקערט און פאַר-  
זייט אַזויפיל און אַזויפיל העקטאַר. וווּ זענען זיי ? וואָלט איר אַליין  
געמאַכט אַ טעות, וואָלט מען נאָך פאַרשטאַנען. אַבער די טראַקטאַ-  
ריסטן האָבן אויך אָנגעגעבן אין זייערע באַריכטן, אַז זיי האָבן צע-  
אַקערט די צוואַנציק העקטאַר. וווּ זענען זיי ? מיינסט, פּיאַטר סאַבאַ-  
לעוו אַז איר וועל זיך אַרומפירן אַ גאַנצן טאַג זוכן די נישט-אַראַפּ-  
גענומענע פעלדער ?

דער קאַלכאַזנער פאַרויצער איז געזעסן אַ שולדיקער און גע-  
שוויגן.

בעת מיר האָבן אָנגעהויבן צו נידערן מיטן וועגל, האָט זיך פאַר-  
אַלעמענס אויגן אַנטפלעקט אַ ריזיק פּלאַכלאַנד צעגאַלדיקט פון דער  
פאַרנאַכטיקער זון.

דער פאַרטיי-סעקרעטאַר האָט אויפגעלעבט.

— אַט דאַס איז עס ! עס איז דאַכט זיך מער ווי צוואַנציק העק-  
טאַר !

איך האָב געוואָרפן אַ בליק אויף פעטיאָן און געזען, אַז זיין פנים  
ווערט פאַרפינצטערט. ווען מיר זענען צוגעקומען נענטער האָט זיך  
פאַר אונדז אַנטפלעקט אַ קראַפּעווע-פעלד מיט צייטיקע, גאַלדענע  
שטעך-קרוינען.

— האָלט איין די פּערד ! — האָט אויסגעשריען דער ערשטער  
פאַרטיי-סעקרעטאַר.

— פּאַשאַל וואָן !

איך בין אַראַפּ פון טאַראַנטאַס.

— איך וועל גוט געדענקען ווי דו האַסט געחוזקט פון מיר.

איך האָב נישט געוואוסט צו וועמען ער האָט אויסגעשריגן „פּאַשאַל  
וואָן“ און וועמען דער פאַרטיי-סעקרעטאַר האָט געדראַט : מיר אַדער  
דעם קאַלכאַזנעם פּרעסעדאַטעל ?

איך האָב פאַרוואָרפן דעם זאַק מיט די פאַראַכטענע „פּאַד-  
שיפּניקעס“ און אַוועק זוכן אַדריאַנען. איך האָב לאַנג נישט גע-  
דאַרפט זוכן ווייל ווי נאָר די בריטשקע האָט זיך אַראַפּגעלאָזט, מיט

דעם וועגל ביו צום טאל, כדי אויסצוקערעווען, איז פון שאַטן, לעבן אַ פלאַך טייכל, וואָס האָט דאָ אַרומגעקרייזט דעם אַוואַר, אַרויס אַדריאַן, פאַרריכטנדיק זיך די הויזן. ער האָט געוואַלט נעלם ווערן, בעת ער האָט דערקענט ווער עס זיצט אויף דעם טאַראַנטאַס, נאָר עס איז שוין געווען שפּעט.

— פאַרוואָס אַקערסטו נישט? פאַרוואָס שטייען די טראַק-טאַרן? — האָט אים געפרעגט דער פאַרטיי-סעקרעטאַר.  
— וואָס טוסטו אַט דאָ, אין דעם טאל?! — האָט מיט אַ נאָך שטרענגער קול געפרעגט פעטיאַ.

— איך אַקער נישט ווייל עס פעלן טיילן צו די טראַקטאָרן, די פאַדשיפניקעס האָבן זיך אויסגעריבן. אַט גייט מיכאַיל פון מ.ט.ס. טעג געדויערט ביז מען דערשלאַגט זיך צו אַ שרייפּל... דער נאַפּט איז אומריין... אַ ביסל אויל איז נישט צו באַקומען... בענזין אויף אַנצוצינדן דעם מאַטאַר קריגט מען נישט... פון פיר טראַקטאָרן אַרבעטן צוויי, ווייל איך מוז נוצן די טיילן פון די אַנדערע צוויי. איצט אַרבעט איינער. איז דער איינער אויך שטיין געבליבן... כּוּע, אַז מיכאַיל איז דאָ, וועל איך לאָזן דעם איינעם. עס איז דען מיין שולד? — האָט גערעדט אַדריאַן.

— פאַרוואָס אַרבעטן אַנדערע טראַקטאָריסטן? פאַרוואָס? זאָג הינטישער זון? מען דאַרף זיך דערשלאַגן! מען דאַרף זיך אַן עצה-טאַן, אַליין! דו קענסט נישט אַרבעטן! פאַרשטייסט זיך נישט אויף די טראַקטאָרן! צעברעכסט זיי!

בעת איך בין צוגעקומען נאָענט האָב איך דערזען ווי דער גרויסער, ברייטפלייציקער אַדריאַן בייסט די ליפּן און די אויגן זיינע בליאַסקען מיט דעם לעצטן זונליכט פון דעם פאַרנאַכט. אפשר זענען זיי געווען פול מיט טרערן? ער איז געשטאַנען אַ הויכער, אַן אויסגעגלייכטער און מיט אַלע אינעווייניקסטע כוחות. האָט ער געצוימט דעם כעס וואָס האָט אין אים געזאַטן אַזש דאָס פנים האָט זיך אַנגעצונדן ווי אַ פייער.

— איך, אַדריאַן, קען נישט אַרבעטן? איך קען נישט דעם טראַקטאָר? איך פאַרשטיי נישט? — האָט ער מיט אומגעוויינט- לעכער שטילקייט און שאַרפקייט איבערגעחזרט די טענות פון פאַרטיי־סעקרעטאַר. ווי נאָר ער האָט זיי פאַרענדיקט, האָט ער האַסטיק אַ ריס געטאַן דעם רימען פון זיין גאַרטל, אויסגעקערעוועט זיך מיט דער פלייצע צו דעם פאַרטיי־סעקרעטאַר, צו דעם קאַל- כאַזנעם פאַרזיצער, צו די פערד און אַראַפגעלאַזט די הויז, אַנט- פלעקנדיק דערביי דעם נאַקעטן אונטערשטן טייל זיינעם.

— מיין תחת פאַרשטייט מער פון אייך אַלעמען — האָט ער אויסגערופן.

איך האָב געזען ווי ער איז האַסטיק אַוועקגעגאַנגען צום קליי- נעם טייכל, אַראַפגעצויגן פון זיך די אייבערשטע בלוזע און אַריינ- געשליידערט זיך אַ נאַקעטער אין די טיפע גראַזן ביים ברעג פון טייכל. איך האָב נישט געוואָגט צו דערנענטערן זיך צו אַדריאַנען. די מענטשן זענען אַוועק מיטן טאַראַנטאַס. איך האָב געקוקט ווי אַדריאַן טאַרגלט זיך אין גראַז, ווי אַזוי ער שטעלט זיך אויף און וואַשט זיין פנים אין וואַסער און ווי אַזוי ער ברעכט פאַר רציחה צווייגן, דערנער, בייםלעד, אַלץ וואַס ער טרעפט אָן אויפן וועג.

איצט מיט עטלעכע חדשים שפּעטער, אין דער ערשטער נאַכט נאָך דער מאַביליזאַציע, אין דאַרף אַלעקסאַנדראַוואַ, אין וואַלינקאַס כאַטע, האָב איך, בעתן אַנגעמען פייער פאַר מיין „ציגן-פּיסל“ פון פּיעטקאַס ציגאַר, אַ וויילע איינגעהערט זיך אין אַדריאַנס ליבע- רייך צו וואַלינקאַ פון אויפן־אויבן און געפרעגט דעם פּרעסעדאַ- טעל פון קראַסני־יאַרער קאַלכאַז:

— פאַרוואַס האָט דאָס גרויסע פעלד, צום סוף פון יענעם פעלד- וועגל, ביי דעם טייכל, אַזוי געגאַלדיקט זיך מיט פאַלין? פאַרוואַס זענען געלעגן פעלדער נישט באַאַרבעטע?

פעטיאַ האָט פאַרצויגן דעם רויך טיף, ווי ער וואַלט געוואַלט

מיט דעם פונק פון זיין ציגאר באלייכטן מיין פנים און זיך איינ-  
קוקן אין מיר.

— ביז מיט עטלעכע יאר צוריק האבן די קאלכאזן צוגעשטעלט  
שטייערן אין נאטור פאר דער מאכט נאר פון די פעלדער וועלכע  
זיי האבן באארבעט. די פארטיי-פירונג אין מאסקווע האט אבער  
דאס געענדערט, באשליסנדיק, אז מען זאל צאלן שטייערן אין דער  
נאטור פון דער ערד וועלכע איז לויטן פלאן קאלכאזנע. קראסני-  
יאר האט קיין מאל נישט געהאט קיין סך ערד. דאס איז געווען  
גוט פאר אונדז, ווייל מיר האבן געקענט בעסער באארבעטן די ערד  
און די גערעטעניש איז געווען א הויכע. האט מען אונדז צוגעטיילט  
נייע ערד. דאס איז געשען נאך פאר דעם באשלוס, אז מען מוז  
צאלן שטייערן אין נאטור פון אלע באדנס וועלכע זענען „צוגע-  
פעסטיקט“ צום קאלכאז. איצט ברודערל, מוז מען צאלן שטייערן  
פון יעדן דארן-פעלד אפילו. און וואס איז דער סוף? די רעגירונג  
נעמט אוועק אלץ! דאס גאנצע גערעטעניש. אפילו דעם רעזערוו  
פאר זריעה! זיי טרויען אונדז נישט צו האלטן די זריעה, ווייל מען  
וועט זי אויפעסן. ווען מען דארף אויסטיילן די קאלכאזניקעס פאר  
די „טרודאדני“ האבן מיר גארנישט. בפירוש גארנישט. די ערשטע  
וועלכע נעמט איר חלק, דאס איז די רעגירונג, דערנאך מוז מען  
באצאלן מיט נאטור דער מ.ט.ס. פאר די טראקטארן וועלכע אר-  
בעטן, די טראקטאריסטן. עס בלייבט נאר פאלין, פלעווע אויף די  
דרעש-פעלדער און אביסל קארן פאר די וועלכע נעמען זיך אליין,  
אין די נעכט, אדער בעת מען דרעשט.

דער קאניוך סטיאפקא האט גערעדט פון שלאף אומפארשטענד-  
לעכע רייד, דערנאך האט ער אנגעהויבן צו וויינען מיט אן אויס-  
געצויגענעם ניגון. אגוליעוו האט אים א טרייסל-געטאן: —  
סטיאפקא, שרעק זיך נישט, וועסט נישט אראפפאלן פון דער פיעטש-  
קע... סטיאפקא, קרעכץ נישט... וועק זיך אויף...  
אין דער כאטע איז געווען טונקל, די פראסט-שייבלעך אויס-

געלאָשן. פון דער פיעטשקע איז דערגאַנגען אַדריאַנס כראָפּעריי. — עס ווערט נישט ליכטיק ביז די פינצטערניש דערגרייכט נישט צום סאַמע דנאַ פון דער נאַכט — האָט געזאַגט וואַסיליעוו, דער וואָס איז אַמאַל געווען אין דער סעקטע רעכטגלייביקע. — אַלץ וואָס פעטיאַ דערציילט באַווייזט, אַז צו דער צייט פון פינצטערניש נעמט אַ סוף. די מלחמה מיטן גערמאַניען איז איינע פון די פיל אומגליקן פון ראַסיי. די קראַפּעווע-פעלדער, די פאַר-מיסטיקונג פון דער ערד מיט ווילד-קרייטעכצער, אויך די פאַר-דאַרבונג פון מענטש. די דייטשן זענען אַ טייל פון גאַנצן רשעות, פון אומזין, פון פאַרווילדונג.

ער האָט גערעדט אין דער נאַכט, נאַר קיינער האָט אים מער נישט געהערט, ווייל דער ערב-פאַרטאַגיקער שלאָף האָט אַלעמען גובר געווען.





## קאפיטל אכצן

פארטאג האבן מיר געזאמלט זיך אין מיטן גאס פון אלעקסאנד-  
דראווא. דער פראסט האט זיך אין דער נאכט געבראכן און עס האט  
געפראשעט א פייכטער שניי, א דינער און לייכטער, אזוי ווי ער  
וואלט געווען דורכעוודיק, ווייל מיר האבן געזען די בלאקייט  
פון נאענטן וואלד און דעם טונקעלן זילבער פון דעם וועג מיט די  
פערדישע פיס-אפדרוקן ווי צעשאטענע אלטע מטבעות.  
פון די כאטעס זענען געקומען אין געאייל די מאביליזירטע,  
האלב-פארשלאפענע, פארקנוילטע, מיט רוקזעק אויף די פלייצעס.  
די קוימענס האבן זיך שוין גערויכערט און דער רויך האט זיך  
פיאלעט געוויקלט אין די הימלהייכן.  
אלע כאטעס זענען געווען געבויט פון רויע סאסנע-קלעצער,  
ארויפגעלייגטע איינע אויף דער אנדערער, צוגעטעסעטע, אז זיי  
זאלן נישט האבן קיין שפאלטן, געשלאסענע ביי די ראנדן, די  
גאנצע לענג, צווישן די בעלקעס, איז געווען אויסגעפילט מיט  
וואלד-מעך. יעדע הילצערנע שטוב האט געהאט פארנט, צו דער  
גאס ארויס, דריי קליינע פענצטערלעך. דער אריינגאנג האט גע-  
פירט זייטיק, דורך א קרילעץ מיט שטייגלעך, וואס האט זיך  
געצויגן לענגאויס דער כאטע ביז צו א טיר. דער קרילעץ איז  
געווען א געדעקטער מיט א דעכל, געשלאסן מיטן דאך פון הויז.  
די טיר האט געפירט צו א פאדערהייזל, א טונקלס, ווארעם עס האט  
זיך דא אנגעהויבן דער שטאל, אדער דער שטוב-אמבאר. ערשט אין  
פאדערהייזל איז געווען א טיר צו דער כאטע. באלד פון דער טיר  
האט זיך אנגעהויבן דער גרויסער רוסישער אויוון, א געמויערטער

פון ציגל און פארדעקטער מיט ליים, א ווייס-געקאלכטער. דער אויפן-אויזן איז געווען ברייט, פארלייגט מיט שובעס, מיט א וואל-דעק אדער מיט שעפסן-פעל. דער אויוון איז געווען גידעריקער פון סופיט אויף איבער א מעטער. לענגאויס דעם אויוון איז געווען א הילצערבע באנק און אין דעם אויוון — מייערלעך אויף אריין-צולייגן די אגיטשעס, די הענטשקעס, און זיי זאלן זיך דורך דער נאכט אויסטריקענען. ביי א דריי מעטער לאנג האט געהאט דער אויוון. נאך אים דאס ווינקל וועלכן מען האט גערופן דער טשולאן מיט אן איינגאנג, פארהאנגען מיט א פארהאנג. דאס איז געווען דער טייל פון דער כאטע, ווו עס האט געבאלעבאטעוועט די כאזייקע. דא איז געווען די אויוון-עפענונג, דא איז געשטאנען א באנק, ווו עס איז מיט א האנטעך געווען פארדעקט דאס ברויט און דא האט זי געהאלטן די טעפ. דאס הילצערנע פעסל אויף וואסער און פאמאיעס און דא האט זי זיך אויפגעקעמט מיט א גרויסער קאם. דער טשולאן האט געהאט א פענצטער, וואס איז ארויס אין גאס אריין. פון דאנען האט זי געזען און געהערט וואס עס טוט זיך אויף גאטס וועלטל, אויב די קומעס זענען שוין אוועק נאך וואסער צום טיכל אדער ווו עס רויכערט זיך שוין דער קוימען. דער איבעריקער טייל פון דער כאטע איז געווען באשטעלט מיט א הילצערנעם טיש, מיט לאנגע בענק ארום די ווענט. עס איז דא געשטאנען א ברייט בעט, תמיד פארבעט, ווארעם מען איז אין אים נישט געשלאפן, סיידן עס איז געקומען א גאסט פון דער פרעמד. אין רעכטן ווינקל, נישט ווייט פון פענצטערל, אויף א פאך זענען געשטאנען עטלעכע אלטע רוסישע איקאנעס און אונטער די איקאנעס פארשיידענע פאפירלעך פון דער וואלסט, די בריטווע מיט א קיזל-שטיין. אויבן-און, אויפן טיש, האט געפינקלט דער קופערנער סאמאואאר און אין א זייט, האט אפגעטיילט דעם טשולאן פון דעם איבעריקן טייל פון דער כאטע א „גאלאנדקע“ — דאס איז געווען א קליינער ליימענער אויוון נאר אויף צו דער-ווארעמען די שטוב אין די גרויסע פרעסט. אויסהייצן די „גאלאנדקע“ איז געווען אן „אויסברענגעריי“ און מען האט דאס געטאן, אדער

בעת „קרעשטשעניע“, אָדער, ווען די קעלט איז שוין אַזוי צוגעשטאַ-  
נען, אזש דער גרויסער אויוון האָט שוין נישט געהאַלפֿן.

ווער ווייסט אויב איך וועל זיך ווען עס איז אומקערן אין די  
געגנטן ?

עס איז מיר געווען אַ שאַד דאָס אַוועקגיין פֿון טעגנשווי און אַ  
שאַד הלמאי די נאַכט אין אַלעקסאַנדראַוואַ האָט זיך אַזוי שנעל  
פֿאַרענדיקט.

איר האָב דערקענט אין אַדריאַנען דעם צער פֿון איבערלאָזן  
וואַלינקאַן אַליין אין אַ וואַרעמער כאַטע. פֿאַרטאַג האָט ער געשוויגן,  
אויסגעמיטן אונדזערע בליקן, קוים געענטפערט אויף דעם „זדאַראַוו“  
און געהאַלטן זיך זייטיק.

ווי נאָר מיר האָבן גערירט אין אַן אויסגעצויגענער רייע קיין  
באַראַשאַוואַ, איז אַנגעלאָפֿן וואַלינקאַ. זי האָט געטראָגן אַ לאַנגן  
טולופֿ, אויפֿן קאַפֿ אַ ווייס טיכל. עס האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז איר  
שטערן איז גאָר הויך, ווייל די לאַנגע האַר אירע זענען געווען פֿאַר-  
פֿלאַכטן אויף פֿאַרנט, צונויפֿגעלייגט איבערן שטערן, פֿאַרבונדן מיט  
אַ ברעטל און פֿאַרדעקט מיט אַ ווייס קאַפֿטיכל. זי האָט איצט אויס-  
געזען שייין אין דעם שנייקן פֿאַרטאַג. די אויגן, גרויסע, שיפלעכע  
פֿון ביידע שלייף-זייטן אויף אַרויף, ווי פייגל אין פֿלי. די ברעמען  
טונקעלע, געדיכטע, די נאַז אַ דינע, די קינבאַקן שאַרפע, הויכע און  
דאָס מויל שייין-געשניצט מיט פֿולע זאַפֿטיק-רויטע ליפֿן. זי איז געווען  
אין גאַנג פֿלינק. איין האַנט האָט זיך ריטמיש באַוועגט און די אַנ-  
דערע האַנט איז געווען פֿאַרלייגט אונטער דעם צעקנעפֿלטן טולופֿ,  
וואָס האָט געפֿלאַטערט מיט די ברייטע פֿאַלעס.

זי האָט אַנגעשפֿאַרט איר קאַפֿ אַן אַדריאַנס ברוסט און אַ וויילע  
אַזוי געבליבן שטיין.

מיר האָבן פֿאַרהאַלטן די טריט און צוגעקוקט זיך.  
וואַלינקאַ האָט געוויינט.

פון א קרילעך האָט אַ פויערטע איבערגערופן זיך מיט איר שכנטע: „אַז ווען וואַלינקאַס מוזשיק וועט צוריקקומען, וועט ער זי דערהרגענען. אַזוי אַפן, פאַרן גאַנצן נאַראַד?“ ...

— ער וועט נישט צוריקקומען. קיינער וועט נישט צוריקקומען. — האָט עמעצער אויסגערופן פון די מאַביליזירטע פויערים. וואַלינקאַ האָט זיך האַסטיק אויסגעקערעוועט צו די פויערטעס אויפן קרילעך און געקוקט אויף זיי מיט פאַראַכטונג. איך האָב געהערט ווי זי האָט שטיל געזאָגט, אַזוי ווי צו אַדריאַ-נען און זיינע חברים:

— ער האָט מיך סיווי געמוטשעט און געהרגעט, מיין מוזשיק. וואָס פאַראַ לעבן האָבן מיר ביז איצט געזען? איר פאַרגינט נישט הלמאי אַזאַ קלאַפּ ווי אַדריאַן איז געשלאָפּן מיט מיר? וויעדמי! — זי האָט געגעבן אַדריאַנען אַ קליין פעקעלע און איז מיט גלייכע טריט אַוועק צוריק צו איר כאַטע.

אַדריאַן האָט די גאַנצע צייט געשוויגן. ער האָט אַרויסגענומען פון דעם לייוונטענעם זעקעלע, וואָס וואַליאַ האָט אים געגעבן, אַ פלאַש בראַנפן און נישט אַפּשטעלנדיק זיך, מיט איין זופּ, אויסגע-טרונקען איבער אַ האַלבע פלאַש. דאָס איבעריקע האָט ער אַוועק-געגעבן אַגוליעוון.

— בראַטצי — האָט אַדריאַן גערעדט — איצט פיל איך, אַז איך וועל דערגיין ביז מאַסקווע, ביז צו די פאַדערשטע פראַנט-פּאַזיציעס. מיר וועלן שלאָגן דעם גערמאַניעך און אים פאַריאַגן ביז בערלין. וואָס קריכט ער אויף אונדזער ערד? וואָס וויל ער פון אונדז? איר וועט זען, רעביאַטאַ, ווי מיר וועלן אים שלאָגן! ווייסט איר פאַרוואָס? דערפאַר וויל אין אונדז האָט זיך אַנגעזאַמלט אַ צאַרן פון אַלע הונגער-יאָרן און פון אַלע באַליידיקונגען! ביז איצט האָבן מיר נישט געהאַט אויף וועמען אויסצולאָזן דעם צאַרן. וואָס האָב איך געקענט ביזערן זיך אויף פיעטקאַ סאַבאַליעוון, דעם קאַלכאַזנעם פּרעדסעדאַ-טעל? ער איז דאָך אַזאַ מוזשיק ווי איך! וואָס האָב איך געקענט פאַרלאַנגען פון די מיליציאַנערן און נ.ק.ו.ד.-לייט? די זעלביקע

רוסישע מוזשיקעס ווי איך! מען האט זיי געהייסן, האבן זיי געטאן שלעכטס דעם נאראד. אין מאסקווע זענען געווען די שולדיקע? ניין. נישט געווען אויף וועמען אויסצולאזן די באליידיקונג. א משונה-דיקע וועלט, מיר אליין האבן געמאכט א תל פון אונדזער לאנד. דערצו האבן מיר רעכט! עס איז אונדזער לאנד! דער טשארט, היט-לער, ער פארגינט אונדז אפילו נישט דאס הונגער-לעבן! ער וויל אונדז פארוואנדלען אין שקלאפן... עס איז גוט, בראטצי, וואס מיר האבן איצט אויף וועמען אויסצולאזן אונדזער צארן און וועמען צו באווייזן אונדזער כוח!

אגלייטעו האט אים געוואלט אפשטעלן, בארויקן, געשושקעט אין אויער אריין, געבעטן זיך ביי אים, נאר עס האט נישט געהאלפן. איינער פון די מיליטערישע באגלייטער האט זיך פארהאלטן לעבן אונדז מיט זיין פערד און באפוילן: גיע באלטאט! אדריאן האט אים אנגעקוקט מיט א רויט-פלאמיקן פנים, מיט גוטמוטיקע אויגן און געזאגט:

— טשעווא, אגאפאן, איך קען דאך גוט דיין פאטער! ער איז א שאקשער קאלכאזניק! וואס מאכסטו זיך אזוי וואזשנע? גיב אוועק דיין פערד צוריק אין קאלכאז אריין, אז מען זאל אין פריילינג בא-ארבעטען די גערטנער און שטעל זיך אריין אין דער רייע צוואמען מיט אונדז. עס איז דא פלאץ פאר דיר אויפן פראנט! דער באגלייטער האט פארקערעוועט דאס פערד און איז אוועק-געריטן.

מיר זענען איצט געגאנגען דורך וואלד. עס איז דא געווען אזוי טייל ווי אין א טעמפל. מען האט אפילו אונדזערע טריט נישט גע-הערט, ווארעם דער שניי איז דא געלעגן פוכיק-ווייך. די שאטנס פון די הויכע סאסנע-שטאמען, בלאלעכע און פיאלעטע, די פייגל-שפורן אין די וועג-זייטן ווי געהעפטערייען אויף ווייסע טישטעכער און דער בעפלדיקער הימל צוליב די לייכטע, דורכזעוודיקע שנייעלעך, וועל-כע זענען גארנישט געפאלן אויף דעם באדן, נאר ארומגעשוועבט,

אַרומגעפלאַטערט אין די הייכן ווי ליכטיקע פלאַטערלעך. איך האָב זיך עטלעכע מאל אָפּגעשטעלט. איינגעקוקט זיך אין די פייגל־שפורן לענגאויס דעם וועג, געקוקט אויף די רוסישע מוזשיקעס און גע־שפירט ווי די ווינטערלאַנדשאַפּט און די מענטשן אַרום מיר שטאַרקן מײַד.

איך האָב זיך באַטראַכט ווי איינער פון זיי, וואָרעם אויך איך האָב עמעצן, וואָס איז מיר באַענט, איבערגעלאָזן אין אַזאַ דאַרפישער כאַטע און אויך מײַד האַט מען באַגלייט צו דער מאַבילזאַציע.

איך האָב געוואַלט אַרויסנעמען פון מײַן בוזעם נאַדיעזשדאַס בריוו מיטן העפט און לײענען, נאָר מײנע פּינגער זענען ווי פאַרהילצערט געוואָרן. בעסער שפּעטער, ווען מיר וועלן אַנקומען קיין באַראַשאַוואַ און פאַרנעמען ערטער אין דער שמאַלער קאַלייקע, די אַזוי גערו־פענע „טעפּלושקאַ“, זי וועט אונדז דורכפירן דורך דעם לאַגער, ביז דער סטאַציע פאַטמאַ. דאַרט וועלן מיר זיך איבערזעצן אויף איינעם פון די צוגן וואַדיוואַסטאַק־מאַסקווע.

וואַסיליעוו, דער בוכהאַלטער פון זעמסקי אַטדעל, האַט זײַט נעכטן געזוכט אַ געלעגנהײַט מיט מיר זיך דורכשמועסן. איך האָב דאָס דערקענט פון דער רגע אָן, ווען איך האָב זיך באַוויזן מיט נאַדיעזשדאַ וואַדמיראַוואַ ביים סעלסקי סאַויעט. ער האַט געקענט נאַדיעזשדאַן, ווייל ער האַט זיך מיט איר באַגריסט און געפרעגט אויפן געזונט פון איר פאַטער.

— דאָס איז געווען ס'לעצטע מאל ווי מיר זענען געשלאָפן אין אַ וואַרעמער כאַטע, איצט וואַרטן אויף אונדז נעכט אין וואַגאַנען, קאַזאַרמעס און טראַנשייען — האַט וואַסיליעוו געזאָגט. ער האַט זיך אויסגעקערעוועט מיטן פנים צום דאַרף. מען האַט מער גאַרנישט געזען אויסער אַ זילבערדיק־פּיאַלעטן נעפל, אַ געמיש פון וואַלד, שניי און שאַטנס פון קוסטעס, וואָרעם די קוסטעס אַליין זענען געווען ווייס און נישט אַנזעעוודיק.

וואַסיליעוו האַט מיר דערציילט, אַז אַ געוויסע צײַט האַט ער זיך געלערנט אין אַ דוכאַוונעם סעמינאַר אויף צו ווערן אַ פּאַפּ. מען האַט

דעם סעמינאר פארמאכט און צעשיקט די שילער אין די קאלכאזן. צוויי יאר האט ער שטודירט אלט-רוסישע געשיכטע אין קאזאן. מען האט דערנאך אויפגעדעקט, אז ער איז פון „קלעריקאלן אפשטאם“ און אים פארטריבן פון קאזאנער אוניווערסיטעט.

— די פויערים פון די געגנטן זענען טיף-גלויביקע. נישט אזוי אין תפילות און אין ריטואל, ווי דורך גשמה-רייניקייט. אזוי ווי דער סיסטעם פון קאלכאזן און סאוואזאן האט צוריק-געפירט דאס לעבן אין דארף צום מיטלעלטער, ווען די פעלדער און וועלדער האבן געהערט צו די מאנאסטירן און סאבארן און דער פויער האט מער גארנישט פארמאגט ווי זיין כאטע מיט א פיצל ערד אויף א גערטנדל און געמוזט, כדי אויסצוקומען, ארבעטן אויף די פרעמדע פעלדער, פארן ביסל רעכט צו געניסן פון דעם פאשע-פעלד, פאר רעכט אנצוהאקן זיך האלץ אין וואלד און צו עקזיסטירן אין דער באגרענעצטער פרייהייט, אזוי איז עס אויך איצט.

גראד אין דער סאוועטישער צייט האבן אנגעהויבן אויף ס'ניי אויפלעבן די אלטע סעקטעס וועגן וועלכע מיר האבן שוין אפילו נישט געהאט געדענקט.

פארוואס פארהייליקט מען אזוי דאס בילד פון „פאטער פון די פעלקער“? פארוואס האט מען פארשיקט טויזנטער מענטשן קיין סיביר בלויז דערפאר, ווייל זיי זאלן האבן „פראפאגאנדע“ סטאלינס פארטרעט? האסטו נישט געזען ווי אזוי סטאלין איז געמאלן אויף די פארטרעטן? עס איז דאך אן איקאנע! האסטו געזען סטאלינס דענקמעלער? דאס רוסישע פאלק האט א ניגונג צוריקצוגיין צום פאגאניזם. מיט הונדערטער יארן צוריק האט דער סאבאר פארבאטן האלטן אין די צערקוועס סקולפטורן! וויסטו פארוואס? דערפאר וואס דאס פאלק האט באטראכט די סקולפטורן פאר גאט! זיי האבן געזען אין די איקאנעס גופא גאט אליין! יעדעס מאל דערוואכט דא א שטראם, וואס פירט צוריק צו פאגאניזם, ווייל דער רוסישער פאגאניזם האט געהאט טיפע עטישע לערעס און ער איז נישט געווען געצנדינעריש און פרימיטיוו ווי ביי אנדערע פעלקער. די סאוועטישע

וואָסט נוצט דאָס אויס. זיי גיבן דעם פאָלק צוריק אַ פאָגאַנישן  
גאַט — און דאָס איז סטאַלין, דער איינציקער זון פון גאַט לענין.  
כאַ-כאַ-כאַ. דער קולט פון סטאַלינען וועט נישט לאַנג אָנהאַלטן ביי  
אונדז. עס איז אַן אידעאָלאָגיע אַן יעדער שפור פון מאַראַל. כאַ-  
כאַ-כאַ...

וואָסליעוו האָט געלאַכט מיט ביטערניש. איך האָב געשוויגן,  
נאַכגעפאַרשט יעדן אויסדרוק פון זיין פנים און אַנטדעקט, צום מין  
שטויגען, דאָס, וואָס איז געווען אַזוי פאַרבאָרגן אין אים: דער אינ-  
טעליגענטער און געבילדעטער מענטש מיט אַ סך וויסן. אויסערלעך  
איז וואָסליעוו מיט גאַרנישט געווען אַנדערש פון אַלע פויערים. ער  
איז געווען גוט אויפגעלייגט מיט אַדריאַנען, געטרונקען מיט אַלעמען  
בראַנפן, גערעדט מיט דעם לשון פון קאַלכאַזניקעס, צו אַגוליעוון  
אַדער פיעטקאַ און געקענט דערנאָך מיט לייכטקייט אַריבערגיין צו  
רייד וועגן רוסישער ציוויליזאַציע

— אין דער געגנט פון מאַרדאַוויע, ביז דער שטאַט וואַלאַדימיר  
און צפון-אַרויף, ביז ניוזשי נאַוואַראַד, האַלט נאָך שטאַרק אַן דער  
אַלט-רוסישער אורגלויבן. דאָ האָבן די פויערים אַליין געמאַכט זיך  
זייערע איקאַנעס, וווּ די הייליקע זעען אויס ווי ערד-אַקערער, ווי  
שאַף-פיטערער, ווי רייטער. אין די שטיבער טרעפט מען אַפט די  
איקאַנע פון איליאַ דעם נביא — דער וואָס היט אויס די פעלדער  
פון טריקענישן, פון דונערן און בליצן, פון שלעכטע וועטערן. דער  
הייליקער כריסטאָפּאָר באַשיצט זיי פון עפידעמיעס; יעווסטאַפי און  
טריפּאָן — פון די פעלד-שעדיקער. די ערד-אַקערער האָבן זייערע  
הייליקע — צו זיי געהערט יעגאַרעי. די פישער, האַלץ-טעסער, די  
וואַלד-העקער, די פאַראַם-טרייבער — זיי פאַרערן דעם הייליקן  
ניקאַליי דעם בעל-מופת. אַפט זעט מען דאָ אין די פויערישע היימען  
איקאַנעס פון הייליקן געאַרג, וואָס איז מנצח אַ שלאַנג, אַדער ווי  
אַזוי ער גאַלאַפירט אויף אַ פלינק פערד. די הייליקע זענען געוואָרן  
אַ טייל פון פראַוואַסלאַוונעם גלויבן און זייערע איקאַנעס באַצירן די  
היימען. אין וואַלינקאַס כאַטע הענגט די איקאַנע פון דער הייליקער



פאראסקעוואַ — די מליץ-יושרין פון פרויען און די פארטידיקערין פון די בתולות. מיכאַיל, דו האַסט נישט אַכט געלייגט אויף דער איקאַנע אין איר הויז און אפשר אויך נישט אויף די אַנדערע איקאַנעס, וועלכע דו האַסט געזען אין די דאַרפישע היימען. זיי שטייען איצט פאַרשאַטנט, אין די ווינקלען, מען צינדט נישט קיין קאַנעצ-לעך לעבן זיי, מען קניט נישט פאַר זיי און מען צלמט זיך נישט. דאַר זענען זיי געבליבן אין יעדן איינעם האַרץ. נעכטן, בעת מען האַט זיך צוגעשטעלט צו דער מאַביליזאַציע, זענען אויף פיל שליטנס געווען פאַרדעקטע איקאַנעס. די מער דרייטערע האַבן די איקאַנעס אַפּגעדעקט און געקניט פאַר אַלעמענס אויגן אַפּן, אונטער די אויס-געפרוירענע, גלייכגילטיקע הימלען, וואָס קוקן זיך שוין אַזוי צו פיר און צוואנציק יאָר צום לידן פון רוסישן פּאַלק.

איך בין געגאַנגען שפּאַן ביי שפּאַן, אין די זעלביקע פּוסטריט, וואָס וואָסליעוו און זיך איינגעהערט אין זיינע רייד. די מענטשן פאַר אונדז זענען געווען ווייט פאַראויס. מיר זענען געווען די לעצטע. אַרום אונדז האַט זיך געשפּרייט דער וואַלד שטיל, ווייס-זילבער-דיק, בלאַ-פּיאַלעט, מיט ביימער-שטאַמען ברוין ווי קופּער, גרוי ווי אַלטער זילבער, גאַלדיק ווי די זון-ליכט. די קרוינען האַבן זיך נישט אויסגעטיילט פון דעם הימל, וואָרעם זיי האַבן זיך צונויפגעגאַסן מיט דעם ליכט פון הימל.

עס איז מיר אויסגעקומען, אַז מיר גייען צווישן זיילן; גרויסע, דיקע, באַצירטע מיט אַרנאַמענטן. טייל מאַל האַבן זיי אויסגעזען ווי זיילן מירמלבע, אוראַלטע, פון אַ טעמפל, וווּ גאַט אַליין האַט תּפּילה-געטאַן פאַר די ליידידיקע מענטשן.

באַראַשאַוואַ איז געווען אַ וואַלד-סטאַציע, וואָס איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ רעגירונגס-צענטער פאַר צושטעלן תּבואה, קאַרטאַפּל, פּירות, וואַל, פעל און פי פאַר די מלוכה-שטייערן אין נאַטור. דאָ זענען אין געאיייל אויפגעבויט געוואָרן גרויסע הילצערנע אַמבאַרן, פאַגרעבן און סטאַדאַלעס. זיי זענען געשטאַנען צעוואַרפן

אין פארשיידענע ערטער פון דעם דארף, וואָס האָט גאַרנישט אויס-  
געזען ווי קיין דארף, נאָר ווי אַן אַנהויף פון אַלערליי הילצערנע גע-  
ביידעס. דאָס אַלץ האָט זיך געפונען לענגאויס די רעלסן פון אַ שמאַ-  
לער קאַלייקע, וועלכע האָט געפירט אין טעמניקאָווער פאַרשיקונגס-  
לאַגער.

מיט דער שמאַלער קאַלייקע האָט מען זיך געקענט באַנוצן נאָר  
מיט ספּעציעלע „פּראָפּוסקן“ פון דעם לאַגער-קאַמענדאַנט. דער  
„וואַקזאַל“ — אַ הילצערנע שאַפּע, וווּ אויף דעם דיל האָבן זיך טאַג  
און נאַכט געוואַלגערט פאַרשיקטע און גישט-פאַרשיקטע, וואַרטנדיק  
אויף דער „טעפּלושקאַ“.

די געגנט אַרום איז געווען אַ וואַלדיקע, אַבער דאָס האָקן דעם  
וואַלד, ווען מען האָט נאָר געוואַלט און וווּ מען האָט נאָר געוואַלט,  
האָט זי פאַרוואַנדלט אין אַ וואַלד-צמענטאַר; עס האָבן זיך געוואַל-  
גערט צעפּוילטע שטאַמען, עס האָבן געסטערטשעט נאַקעטע וואַרצ-  
לען, עס זענען דאָ געווען גריבער, פּול מיט וואַסערן פון די רעגנס.  
די וועגן האָבן זיך שלאַנגיש געוויקלט כדי אויסצומיידן די גריבער,  
די בלאַטע-קאַנאַוועס. די וואַסער-אַדערן פון די וועלדער האָבן פאַר-  
וואַנדלט באַראַשאַוואַ אין אַ זומפּ וווּ פּרילינג, זומער און האַרבסט  
האָבן די פּערד גישט געקענט אַרויסציען די וועגענער. איצט איז  
אַלץ געלעגן אונטער אייז און פּראַסט און שניי.

## קאפיטל ניינצן

די „טעפלושקא“ וואגאנען זענען צוגעשטעלט געווארן ערשט נאך האלבן טאג. מיר האבן נישט געפונען קיין ארט אין דעם באראק וועלכן מען האט גערופן „וואקזאל“, ווארעם דא זענען געלעגן אויף דער פאדלאגע אלערליי „באפרייטע“ וואס האבן שוין נישט געהאט ווהין צו פארן. לענינגראד איז בלאקירט, אוקראינע איז אין די הענט פון די דייטשן, מערבדיק פון מאסקווע שטייט דער גערמאניען, אויסער דעם זענען זייערע באפריינגס-ספראווקעס געווען אויס-געשטעלט נאר אויף דעם ווייטן הינטערלאנד. די באפרייטע, וועלכע האבן נאך געהאט א ביסל כוח און געוואגטקייט, האבן זיך דערשלאגן קיין פאטמא, די סטאציע וועלכע פארבינדט זיך מיט דעם הויפט-באן-וועג מאסקווע-ווייטער מזרח. די וואס האבן נישט געהאט קיין מלבושים צוגעפאסטע פאר ווינטער, נאר צעשליסענע פופיקעס, שטיקער גומי-אפאנעס פון אויטא-רעדער פארקנופטע מיט שטריק, און אנשטאט וואלענע אניציעס און פוס-וויקלערס — אלטע זעק, זיי האבן געווארט אין באראשאווא, איינע פון די צוויי טויערן דורך וועלכע מען האט געקענט אריינפארן אדער ארויספארן פון דעם קאמפלעקס לאגערן, וואס האבן זיך גערופן „טעמלאג“.

דער צווייטער טויער, דער וויכטיקערער, איז געווען פאטמא. דער ריזיקער שטח פון דער מאַרדוויגישער אויטאנאמער רעפוב-ליק, הונדערטער קילאמעטער אין דער ברייט און אין דער לענג, איז געווען א הערמעטיש אפגעשלאסענער.

פאר די מידע, אויסגעמאטערטע, אפגעריסענע און היימלאזע איז באראשאווא געווען א טויער צו דער געגנט פון קאלכאז, צו די דערפער און קליינע ראיאן-שטעטלעך ווו עס איז דא א האפנונג

זיך „צוצוסטריוען“ צו אן אַרבעט און צו געפינען אַ וואַרעם ווינקל. וויפל מאָל איך האָב נישט געפרוּווט אַריינגיין אין „וואַקזאַל“, מחמת די קעלט איז צוגעשטאַנען צו מיר, האָב איך אָבער קיין אַרט נישט געפונען אין דער ענגשאַפט און שטיקעניש.

די טונקעלע מאַסע, אַ צוויפגעפלאַכטענע, הויפּנס שמאַטעס, אויס-געמאַגערטע פּנימער, פאַרוואַקסענע, בערדיקע, הענט און פּיס פאַר-הילט אין אַ פאַרע האָט זיך באַוועגט, געוויגט מיט אַן אומגעוויינט-לעכער שטילקייט אויפגענומען יעדן איינעם מאַביליזירטן.

ווען איך בין געבליבן אַ וויילע שטיין אין דער אַפענער טיר און געזען ווי לעבן מיינע פּיס, הייבט זיך צו מיר אַ פנים פון אַ זקן מיט ברילן-גלעזלעך אויסגעשלאַגענע, בלויז אין איין דראַטן אויגן-רינגל איז געווען אַ האַלבע בריל. הענט געל-וואַקסענע, ציטערנדיקע ציען זיך צו מיר מיט איין איינציק וואַרט: „כלעבּושקאַ“ — האָב איך זיך צוריקגעצויגן אויף אַ שפּאַן, צעעפנט מיין טאַרבע און אַנגעהויבן צו זוכן אין די אַלערליי קלענערע זעקעלעך וועלכע נאָדיעזשדאַ האָט אַזוי זאַרגפּעליק צוגעגרייט. איך האָב ווידעראַמאַל דערזען איר בריוו און דעם העפט.

דער זקן האָט דאָס פּיצל שוואַרץ ברויט איינגעקלעמט צו דער ברוסט און אַראַפלאַונדיק דעם קאַפּ, אַנגעהויבן קייען די ביסנס. איך בין נישט געבליבן אין וואַקזאַל נאָר אַרויס אין דרויסן. באַ-וואַפנטע וועכטער מיט קורצע ביקסן. וואַלף-הינט. אַ צעטראַטענער שניי. פאַרשנייטע בערגלעך האַלב-פאַרשנייטע קוסטעס. שתונה-שפורן אין שניי לענגאויס די רעלסן. פאַרשנייטע באַראַקן. פרויען אין מענערישע שינעלן, אין פּופיקעס מיט דרייעקיקע צייכנס אויף דער ברוסט און אויפן רוקן, מיט נומערן אויפגעשריבענע מיט אַ פּיאַלעטן טינט אויף פּיצלעך געלן געוואַנט צוגענייט צו די אייבער-שטע מלבושים. ערד-שטיבלעך צווישן די פעלדער און האַלב-אויס-געהאַקטע וועלדער. מען דערקענט זיי נאָר דורך דעם רויך וואָס שלענגלט זיך אַרויס ווי פון אַ שניי-בערגל. צו ערשט האָט זיך מיר געדאַכט אַז אונטער דער ערד זידט עפּעס

און אז דארט זאמלען זיך פלאמען וועלכע וועלן באלד ארויסשלאגן פון טיפעניש, דערנאך האב איך באנומען אז דאס זענען די „זעמ-ליאנקעס“.

אדריאן איז נאך אין דער פרי אוועק מיט אגולייעוון, מיט פיאטר סאבאליעוון און וואסיליעוון צו א באקאנטער באביאנקע, וועלכע איז דא אן אויפרוימערין און היטערין אין איינעם פון די גרויסע שייערן פאר תבואה. זי האט דארט אירס א ווארעם ווינקל.

— קום וועסט זיך דערווארעמען, מיכאיל. נאטשאלסטווא גייט אויך צו דער מויד פעלאגעיא. איר בעט איז ברייט, פאר אלעמען. מען מוז אבער מיטנעמען א פלאש בראנפן און א גוטע זאקוסקע. וואסיליעוון איז מיטגעגאנגען מיט אדריאנען, סטיאפקא האט נישט געוואלט פאלגן אדריאנס עצה.

אפשר האט ער מורא געהאט אז פעלאגעיא וועט דערנאך אים פארשעמען פאר אלעמען, אזוי ווי יענע פויערטע וועלכע האט אים פאר דאסאדע פארטריבן אין מיטן דער נאכט פון איר כאטע ? א שטיק צייט איז סטיאפקא געשטאנען מיט מיר לעבן וואקואל, ביז ער האט זיך דערמאנט, אז איינער פון זיין דארף לעבט דא אין א זעמליאנקע און ער איז אוועק זוכן דאס ערדשטיבל.

ווי נאר מען האט צוגעשטעלט די וואגאנען האב איך פארנומען אן ארט אין דער מיט, ווייט פון דער טיר, לעבן א פענצטער פאר-קלאפט מיט ברעטער. עס איז אבער דא געווען האלב-פינצטער כאטש אין דרויסן איז נאך געשטאנען דער טאג.

איך האב אויסגעקליבן אזא פענצטער ווו עס זענען געווען אויס-געדלאבעט עפענונגען און ליכט-שטראלן זענען דורך זיי אריין-געפאלן. אז מען האט זיך צוגעבויגן, האט מען גוט געקענט זען די פעלדער, די וועלדער און די איזאלירטע לאגער-פונקטן.

עטלעכע מינוטן פאר דעם אפפאר איז אריינגעפאלן אדריאן אין וואגאן אריין צוזאמען מיט דעם געוועזענעם קאלכאזנעם פרעדסיע-דאטעל פיאטר סאבאליעוון, מיט דעם בריגאדיר פון שאקשער קאל-

כאן אגוליעוון און דעם שרייבער פון זעמסקי אַטדעל וואַסיליעוון. אַלע זענען געווען שיכור, אויסער וואַסיליעוון.

אָדריאַן איז אַוועקגעפאַלן אין אַ ווינקל און אַראַפּגערוקט דאָס פּוטער-היטל אויף זיין פנים. סאַבאַליעוון האָט זיך געוויגט מיט פאַר-שלאָסענע אויגן. אַגוליעוון האָט צעכראַסטעט די פּופיקע, געשלאָגן זיך מיט די פּויסטן אין דער ברוסט, געשאַלטן דעם באַשאַף, די פּרעסט און די שנייען, דעם ביטערן גורל, די מלחמה, דעם גערמאַ-ניעץ און מער פון אַלעמען — זיך אַליין.

וואַסיליעוון האָט זיך צוגעבויגן צו מיר און געזאָגט:

— פעלאַגעיאַ איז טאַקע אַ זונה. אין סדום איז דען נישט געווען אַזאַ פעלאַגעיאַ און איר הויז איז דען נישט געווען דאָס ריינסטע און דאָס הייליקסטע?

די וואַגאַנען האָבן זיך עטלעכע מאָל צונויפגעשטויסן, גערוקט זיך אויף צוריק, מאַנעוורירט ביז מיר זענען געבליבן שטיין ערגעץ אין אַ וויסטער וואַלד-געגנט.

איך האָב געוואַרפן אַ בליק דורך די קליינע לעכער אין דעם פאַרקלאַפטן פענצטער און געזען ווי עס לויפן אַן לאַגער-סטערעלקעס. די טיר פון אונדזער וואַגאַן האָט זיך צעפּראַלט און צוויי באַוואַפנטע פאַרשוניגען זענען אַריין מיט די הינט.

— מאַביליזירטע? איז נישטאַ קיין פּרעמדער צווישן אַיך? ווער איז דער עלטסטער אין דער גרופע?

קיינער האָט נישט געענטפערט, בלויז אָדריאַן האָט אַזוי ווי פון שלאַף אויסגעברומט:

— סוקינני סיני, אַן הענט זענט איר? פאַרמאַכט די טירן. איר טרייבט אַן אַ קעלט.

עס האָט ווידער געדויערט אַ שעה אַדער צוויי ביז מיר האָבן גערירט.

— דאָס איז דער ריכטיקער לאַגער — האָט מיר געזאָגט אַגו-לייעוון.

איך האָב צוגעלייגט מיין פנים צו די עפענונגען. אין די פּיאָלעטע שניי־ווייטן, צווישן קוסטעס און פעלדער, שלעפט זיך אַ צונויפ־געדריקטע מאַסע. ביי דער זייט גייען באַוואַפנטע היטער אין פעלצן. הינט לויפן פאַרויס און פאַרלויפן זיי דעם וועג.

ווידער אַ וואַלד־געדיכטעניש. פּאַליאַנעס פאַרצוימטע מיט דרענ־גער, ענג־צונויפגעשטעלטע הויכע און פון די זייטן, הילצערנע טו־רעמס אויף סאַסנע־קלעצער מיט ביידלעך. אַ שאַטן באַוועגט זיך אין ביידל און אין לעצטן ליכט פון טאָג זעט מען דעם געבלענד פון באַגנעט אויף דער ביקס. ווידער פעלדער און אויסגעהאַקטע וועלדער. די „טעפלושקאַ“ בלייבט אַפט שטיין. די וואַגאַנען שלאָגן זיך צונויף און אַדריאַן באַגייט זיין זידלעריי און זיינע קללות.

תמיד ווען די קאַלייקע שטעלט זיך, לויפן אַרום באַוואַפנטע וועכ־טער און מיר הערן דעם געקלאַפּ און געקלימפער פון רידלען און אייזנס. פאַרשיקטע רייניקן די רעלסן פון די אַנגעטראַגענע שניי־בערג. אויף טייל ערטער, וווּ דער וועג איז אַן אַפענער, אַן ביימער, אַן קוסטעס, האָט דער ווינט פאַרטראַגן אַהער בערג שניי.

אין וואַגאַן שלאָפן שוין אַלע מיט אַ האַרטן שלאָף. די טיר איז פאַרשלאָסן פון דרויסן. עס טרייסלט פון יעדן לאַקאַמאַטיוו־שלעפּ. די רעלסן זענען אודאי אויף טייל ערטער לויזע. איך שלאָג זיך אַן אין די ווענט, פאַל פאַרנט און דערנאָך אויף צוריק. נישטאָ קיין אַנדער אויסוועג ווי אַראַפלייגן זיך אויף דער פאַדלאַגע אַזוי ווי אַלע. זי איז פייכט פון צעטראַטענעם שניי. איך האָב אַוועקגעלייגט צו קאַפּנס די טאַרבע. אויף מיין פנים פאַלט אַ שטראַל ליכט פון די אויסגעדלאַבעטע פענצטער־עפענונגען.

איך האָב זיך אויפגעשטעלט, אַנגעהאַלטן ביי די ווענט און אַרויס־גענומען מיין קליין מעסערל און אויסגעברייטערט די עפענונג, ווייל די לופט איז געוואָרן אַזוי געדיכט און אַזוי שטיקנדיק, אַז איך האָב נישט געהאַט מיט וואָס צו אַטעמען. איך האָב געוואַלט, אַז עס זאָל ווערן ליכטיקער אין וואַגאַן.

איך האָב דערפילט אַ פּראַסטיקן אַטעם און אַ ליכטיקייט האָט

זיך געשפרייט ארום מיר: דעמאלט האב איך צעעפנט מיין רוקזאק  
און ארויסגענומען נאדיעושוואַס ברייוו.

„מיכאַיל, איך שרייב צו דיר דעם ברייוו ביים ערשטן ליכט פון  
אויפגייענדיקן טאָג. עס איז שטיל אין שטוב. איך הער דיין אַטעמען.  
דו ביסט פאַר טאָג איינגעשלאָפן און עס איז מיר אַ שאַד דין אויפֿ-  
צוועקן. אַלץ איז שוין צוגעגרייט צו דיין אַוועקגיין. די טאַרבע  
שטייט ביי דער פיעטשקע. די וואַרעמע קליידער ליגן אויפן אויוון,  
אַז ווען דו וועסט זיי אַנטאָן, זאָלן זיי נישט זיין קאַלט. גענאָדי  
שלאָפט אין אַלקערל אַ פאַרהילטער אין דער וואַלענער דעק. לעבן  
אים, אויפן טישעלע, ליגט אַ ווייס בלעטעלע פאַפיר מיט דער צייכע-  
נונג פון אַ וואַלד און פון אַ גוטמוטיקן בער וועלכן דו האַסט אים  
געהאַלפן נעכטן אַנמאַלן. מיין פאַטער שלאָפט אויף דעם אויוון. דורך  
די פענצטער זע איך די ערשטע באַשקירערינס מיט די קאַראַמיסלעס  
און הער דעם שטילן געקלינג פון די ליידיקע עמערס. גייסט היינט  
אַוועק און איך ווייס, אַז דאָס איז אויף תמיד. איך באַדויער נישט  
דיין אַוועקגיין ווייל איך ווייס, אַז דו מוזט. עס איז דאָס ערשטע מאַל  
ווי איינער וואָס איז מיר געוואָרן אייגן און נאַענט פאַרשווינדט  
נישט אין איינער פון די נעכט, כדי ער זאָל דערנאָך אומקומען אין די  
טייגעס. איך פיל, אַז מיט דיין מאַביליזירט ווערן ראַטעוועסטו זיך.  
איך האָב זיך די גאַנצע צייט געשראַקן, אַז דו זאָלסט נישט אַרעס-  
טירט ווערן. איצט ביסטו אויסער דער סכנה. דאָס באַרויקט מיך.

„נקמה-נעמען פאַר דיין צעשטערטער היים, פאַר דעם בלוט וואָס  
די דייטשן פאַרגיסן, פאַר זיינע ברידער, דאָס באַדייט נישט בלויז  
נקמה, נאָר אויך זיין פריי. איך זע דיין אַוועקגיין ווי אַ גאַנג אין  
דער פרייהייט אַריין. אפילו דאָס פאַלן מיט דער ביקס אין דער האַנט  
איז דער צייכן פון דעם אַז דו ביסט געשטאַרבן ווי אַ פרייער מענטש  
און נישט צעטראָטן געוואָרן.

„ביז איך האָב דיך דערקענט האָב איך געגלייבט אַז די גאַב פון  
ליבשאַפט וואָס דער אַלמעכטיקער גאַט האָט מיר צוגעטיילט, אַז איך



זאל זי אוועקגעבן, איז פארשוונדן. איך האב געשפירט מיין מיד-  
 קייט פון די אלע איבערלעבענישן און געטראכט איבערצוהאלטן דא,  
 אין דעם הויז פון מיינע עלטערן, ביזן ענד פון מיין לעבן. די פאר-  
 אומרייניקטע קראפטעווע-פעלדער, די ארעמקייט פון די קאלכאזני-  
 קעס, די דערשלאגנקייט פון האלב-הונגעריקע מוזשיקעס, דער אייבי-  
 קער פחד האט אלעמען געמאכט גלייכגילטיק. דאס איז געווען גוט  
 פאר מיר, ווייל איך בין אליין ווי א קארן-פעלד אויסגעמישט מיט  
 פאלין. האסטו שוין אמאל געגעסן ברויט פון אזא פעלד ? האסטו  
 געשפירט דעם ביטערן פאלין-טעם ? אט דאס בין איך. דו ביסט גע-  
 קומען פון מערב. מיך האסטו געזען ווי א פושקינישע טאכטער. עס  
 שטימט, האסטו צו זיך געשעפטשעט. אט איז נאדיעושה. זי איז די  
 אנטפלעקונג פון דעם אייביקן רוסלאנד. איך האב געהערט ווי דו  
 חורסט איבער די רייד און האב זיי אויפגענומען מיט א שמיכל. דאס  
 אמתדיקע רוסלאנד און דאס אייביקע — דאס איז דער מוזשיק פון  
 קאלכאז, דאס איז די באביאנקע וואס טראגט איצט אויף איר קרא-  
 מיסלע וואסער פון פארפרוירענעם טייכל, דאס איז דער אייביקער  
 אומעט און דער אייביקער חלום נאך ערד און פרייהייט, נאך ברויט  
 אן לעביעדא און נאך עסן, כאטש איין מאל אין דער וואך, שטשי  
 מיט ברעקלעך פלייש, נאך האבן אין אמבאר עטלעכע זעקלעך קארן  
 כדי עס צו צעמאלן ביי זיך, אויפן קרילעץ אין אן אליין געמאכט  
 האנט-מילעכל".

„מיכאיל, איך וועל פון דעם דארף נישט אוועק. דא וועל איך  
 בלייבן אפילו ווען דער שונא וועט זיך דערנענטערן מיט זיינע אר-  
 מייען. די סכנה איז א רעאלע, ווייל צפון-מזרחדיק פון אונדן, ביי  
 דער שטאט גארקי, גראבט מען שוין קעגן-טאג קאנאוועס און פון  
 דער דרום-מזרח זייט מאכן די דייטשן אלע באמיונגען איבערצורייסן  
 דעם איינציקן באן-וועג, וואס פארבינדט נאך מאסקווע מיטן ווייטן  
 מזרח. טענגושעווער קרייז איז שוין אריינגענומען געווארן אין א  
 רינג דורך די דייטשע ארמייען. דער רינג איז נאך אפן. אבער אויף  
 ווי לאנג ? די שלאכט צו וועלכע מען מאביליזירט אייך דארף דעצי-

דירן דעם גורל פון מיין גאנצער געגנט. די דייטשן ווילן ארומנעמען  
 מאסקווע, דערווייל אין א האלב-קרייז און דערנאך דעם האלב-קרייז  
 פארשליסן. גאנץ מארדאווע וועט איינגעשלאסן ווערן אין דעם  
 גרויסן רינג. איך האב ידיעות אז עס זענען דא אנווייזונגען צוצו-  
 גרייטן א צוואנגס-עוואקואציע. אויב מען וועט מיר לאזן צו רן וועל  
 איך דא בלייבן אפילו ווען די דייטשן וועלן זיך דערנענטערן. נישטא  
 פאר מיר קיין צוריקטריט. גענאדין וועל איך שיקן אין ווייטן הינ-  
 טערלאנד, צו זיין פאטער און איך וועל זיך שטעלן צום רשות פון  
 די פארטיוואנער. אין ראיאן-צענטער טענגושיי פילט מען שוין דעם  
 אנקום פון דער סכנה. עס האבן זיך באוויזן עטלעכע מיליטער-  
 מענטשן וואס האבן פאר אן אויפגאבע צוצוגרייטן דעם ווידערשטאנד,  
 נאך דעם ווי די געגנט וועט אקופירט זיין. פאראן אנווייזונגען פון  
 צוואנגס-ארויסשיקונגען און ליקוידירונג פון פארדעכטיקע. ווער  
 וויסט וואס עס קען געשען מיט מיר? דער גורל פון מענטש ליגט  
 ביי אונדז אפט אין די הענט פון שיכורים. איך גלייב אין פאלק און  
 ווייס, אז דער רוסישער מענטש וועט נישט אננעמען די דייטשישע  
 שקלאפעריי, אפילו ווען מען זאל אים מיליטעריש באצווינגען. איך  
 אייל זיך מיטן שרייבן דעם בריוו. מיין פאטער איז שוין וואך. ער  
 זיצט אויפן ראנד פון אויוון און קוקט צו דעם איקאנע-ווינקל. עס  
 גייט אויף א ליכטיקייט פון יענער זייט הויכקייט ווו עס שטייען די  
 דריי ווינטמילן. איך ווארף נאך א מאל א בליק צו דיר. אפשר האסטן  
 שוין געעפנט דיינע אויגן? מיין פאטער איז נאענט צוגעגאנגען צו  
 דער איקאנע און אראפגעלאזט זיך אויף די קני. דאס איז ס'ערשטע  
 מאל זייט מיין קינדהייט, ווי איך זע אים א קניענדיקן פאר ניקאליי  
 טשודאטווארעץ. ווי עגלעך עס איז געווארן מיין פאטער צו דעם  
 הייליקן! פארוואס האט דער פאטער זיך אזוי געאיילט מיט ארויפ-  
 ציען די רובאשקע און פארוואס קניט ער אזוי לאנג? א, אנדערש  
 זעט מיר איצט אויס זיין פנים! ער זעט אויס ווי ער וואלט געווען  
 יענעוועלטיק, אזוי ווי א טייל פון דעם הימל, פון דער ערד, פון דעם  
 טאג וואס קומט אויף, אזוי ווי ער וואלט געווען די פארקערפערונג

פון אונדזער אייביקייט, בעת ער קוקט מיט ברייט-צעפענטע אויגן, מיט דעם פנים וואָס איז אַ געמיש פון אַלע שבטים וואָס לעבן דאָ; אור-רוסיש און טאַטעריש, עטוואָס מאַנגאָליש און אַזוי טיף מענטש-לעך, ממש געטלעך, אַז ער ווערט פאַר מיר אַ געשטאַלט פון די הייליקע ספרים. ער דערנענטערט זיך צו מיר. אַט פיל איך אים אונטער מיין רוקן, בעת איך שרייב די שורות. „נאַדיעוּשדאַ“ — האָט ער געזאָגט צו מיר. מער גאַרנישט. קיין איינציק וואָרט מערער גישט. איך ענדיק דעם בריוו מיט מיין גאַנצער ליבשאַפט צו דיר און מיט דער תפילה, אַז דו זאָלסט צוריקקומען, צו דיין היים פון וועל-כער דו ביסט פאַרטריבן געוואָרן ערגעץ ביי דער ווייסל און זאָלסט דאַרט אַלעמען באַגעגענען אין שלום און אין פרייד. און אויב דו וועסט מיך דערמאַנען מיט ליבשאַפט ווייס, אַז אויך דאָ, אין דעם ווייטן דאַרף צווישן די וועלדער און פעלדער, פאַראומערטע און פאַראַרעמטע, וואָרט אויף דיר נאַדיעוּשדאַ. איך וועל וואָרטן אויף דיר תמיד, אפילו ווען דו וועסט בלאַנדזשען אין דער פרייער, נאָך-מלחמהדיקער וועלט און מיך פאַרגעסן“.

אין אַ זייט איז געווען צוגעשריבן :

„אין העפט זענען פאַראַן אַ רייע פאַרצייכענונגען וועלכע איך האָב געמאַכט אין פאַרשיידענע צייטן. מיט עטלעכע טעג צוריק האָב איך זיי איבערגעלייענט און געוואָלט פאַרברענען. איך האָב שוין פיל דאַקומענטן און בריוו פאַרברענט. מען גרייט זיך צו דעם וואָס קען געשען. איידער איך פאַרברען דאָס העפט, וואָלט איך געוואָלט, אַז זאָלסט עס לייענען. נאָכן איבערלייענען צערייס דאָס העפט. צערייס אויך מיין בריוו. דיין נאַדיעוּשדאַ“.

די וואָגאַנען פון דער „טעפלושקאַ“ האָבן זיך צונויפגעשטויסן. דער לאַקאַמאַטיוו האָט געדיכט גערויכערט און אין טונקעלן רויך האָבן זיך געמיניעט פונקען. איך האָב געקוקט דורך דער פענצטער-עפענונג און געזען, ווי גרויסע פונקען, אַזוי ווי די שטערן פאַלן אין שניי אַריין.

דער בלאַ-פּיאַלעטער פּאַרנאַכט, אַ פּאַרקנוילטער מיט רויך-קנוילן,  
מיט פּונקען פּייערדיק-רויטע, בלאַע, זילבערדיק-גרינלעכע, האָט  
אַבער נישט געקענט פּאַרשטעלן די טרויערדיקע לאַגער-לאַנדשאַפּט.  
זי האָט זיך דורכגעריסן און יעדעס מאָל האָבן זיך אַנטפלעקט אַפּ-  
געצוימטע געביידעס, פּאַרשנייטע מיט וואַך-טורעמס, וועכטער אויף  
פּערד, ענג-צונויפגעשלאָסענע גרופּן מענטשן וואָס באַוועגן זיך אַזוי  
ווי די נידעריקע וואַלקנס, צעצויטלטע אויפן פּאַן פּון אַ פּיאַלעט-  
גרויען הינטערגרונט.

ווידער האָבן איך דערהערט אַ רוקן פּון וואַגאַן-טירן ערגעץ  
נאַענט, ביז אויך די טיר פּון אונדזער וואַגאַן האָט זיך צערוקט און  
אַ וועכטער האָט אויסגעשטרעקט די ביקס און געפרעגט: „מאַבי-  
ליזרטע?“

אַדריאַן האָט ווידער אַ מאָל אויסגעברומט אַ ביזי געברומעריי,  
מיט פּאַראַכטונג אַראַפּגערוקט זיין פּוטער-הוט איבערן פּנים און  
אויסגעקערעוועט זיך מיטן רוקן צו דער וואַגאַן-וואַנט.  
— וווּ זענען מיר? — האָט זיך אויפגעכאַפּט פּון דרימל אַגו-  
לייעוו.

— עס איז „דער זעקס און דרייסיקסטער“ — האָט וואַסיליעוו  
געענטפּערט.

— מיר וועלן נאָך פּאַרן אַ גאַנצע נאַכט און ערשט אויף מאַרגן  
פרי אַנקומען קיין פּאַטמאַ.

פּיאַטר סאַבאַלעוו האָט דאָס געזאָגט מיט גלייכגילט. איך האָב  
זיך געחידושט: איבער הונדערט וויאַרסט און אַזאַ לאַנגע נסיעה?  
איך האָב זיך געפילט אומרויק, אומגעדולדיק און געבעטן ביים אַל-  
מעכטיקן, אַז ער זאל מיך וואָס פריער אַרויספירן פּון דער טרויעריי-  
קער געגנט.

## קאפיטל צוואנציק

ווי נאר עס איז צוגעפאלן די נאכט, האט די „טעפלושקא“ אָב־געהויבן צו פארן פאמעלעך און גאר אפט זיך אפגעשטעלט ביי וואלד־פאליאנעס און באראקן. מיר האבן געהערט ווייטע קולות, א געקלימפעריי פון אייזן, א בילעריי פון הינט און דאס יאמערן פון לאקאמאטיוו. אין וואגאן איז געווארן פינצטער און קאלט. דאס קליינע אייזערנע אייוועלע מיט דער בלעכערנער רער איז פארלאשן געווארן. די מאביליזירטע זענען געלעגן אויף דער פאדלאגע, פאר־דעקטע מיט די פופייקעס און פעלצן און געשלאפן. יעדעס מאל האט זיך עמעצער אויפגעכאפט און געפרעגט: „מיר שטייען נאך?“ קיינער האט אים נישט געענטפערט. אַ כראַפּעריי האַט זיך אויסגעמישט מיט דעם ווייטן לאַקאמאטיוו־געשריי, וואָס איז אויסגעגאַנגען אין דער פראַסטיקער נאַכט.

איך בין געזעסן אָנגעשפּאַרט מיטן רוקן צו דער וואַנט, מיט די הענט אַרומגענומען מיינע קני און נישט געקענט אינשלאָפן.

די קליינע עפענונגען אין די פאַרקלאַפטע פענצטער האָבן איצט געלויכטן ווי די שטערן. זייער ליכטשיין איז געפאלן שיף און אויס־געגאַנגען אין דער געדיכטער טונקלעניש פון וואַגאַן. די קעלט האַט מיך דורכגענומען און דאָס ליכט פון די עפענונגען איז געווען שאַרף און פראַסטיק.

איך האָב זיך אָפּגערוקט פון דעם נאַכט־ליכט, געוואַלט זיך ענגער באַהעפטן מיט דער צוואַמענגעדריקטער מאַסע פון רוסישע פויערים און פאַרשלאָסן די אויגן. איך האָב נישט געקענט אינדריםלען. מיט

אַ פאַרהאַקטן אַטעם און מיט ציטערניש האָב איך זיך איינגעהערט אין די קולות, וועלכע עס האָט געבראַכט מיט זיך די נאַכט פון דעם לאַנד, וואָס הייסט „טעמלאַג“. אַ מיליאָן מענטשן, איינגעשלאָסן אין אַ זומפיקער וואַלד-געגנט, וואָס האָט נישט קיין שטעט און קיין דערפער, קיין וועגן און קיין שאַסייען. זי האָט נאָר עטלעכע שמאַלע קאַלייקעס און שטעגלעך, אויסגעטראַטענע פון פאַרטיעס פאַרשיקטע צו דער קאַטאַרוזשנער אַרבעט אין די געדיכטע וועלדער. זי האָט פעלדער צעטאַפטשעטע פון פערדישע קאַפיטעס און פוסטריט פון יעגער, וועלכע פירן דאָ יאָגד אויף אַנטרונענע. נישטאָ דאָ קיין וואַלד-חיות — האָט מיר געוואָגט פאַרנאַכט אַגוליעו, אַחוץ וועלף און הינט. דאָ לעבן זיי בשלום די דרעסירטע הינט פון די וועכטער און די וועלף. זיי פאַרן זיך, און יעדעס יאָר ווערן די הינט מער צע-רייצטער און מער פאַרווילדעוועטער. אַזוי אויך דער מענטש. די היטער פון „טעמלאַג“, אַטאָ די סטרעלקעס, פאַרלירן וואָס אַמאַל מערער די איינגעבוירענע פויערישע גוטסקייט. אויך דער מענטש איז דאָ פאַרהיהשט געוואָרן.

איך האָב געהערט ווי אַגוליעו האָט בייטאַג דערציילט אַדריאַנען, אַז פאַראַיאָרן, בעת ער האָט געפירט תבואה קיין באַראַשאַוואַ ווי אַ „גאַספאַסטאַוואַ“ פון זיין שאַקשער קאַלכאַן, איז צו זיין וואַגן צו-געקומען אַ באַביאַנקע און מיט אַ וויינענדיק קול אים געבעטן מיט-צונעמען קיין טענגושיי, ווייל פון דאָרט וועט איר בלייבן נאָך אַ דרייסיק וויאַרסט אין איר דאַרף אַריין. — זי האָט געהאַט פרישע ווינד-צייכנס אויפן פנים. געווען הונגעריק און דאַרשטיק. איך האָב איר געגעבן אַ שטיק שוואַרץ ברויט. נישט ווייט פון אַ פעלד-קוואַל האָב איך אַפגעשטעלט דעם וואַגן און אויפגעקאַכט קיפּיאַטאַק. זי האָט אַנגעבראַכן עטלעכע מאַלינע-צווייגלעך מיט פאַרטריקנטע מאַלינעס און זיי אַריינגעוואַרפן אין דעם קאַכעדיקן וואַסער.

— פאַרוואָס שווייגסטו — האָב איך זי געפרעגט. זי האָט מיך אַנגעקוקט מיט אויגן, וועלכע איך וועל שוין קיינמאַל נישט פאַר-

געסן; זיי האָבן געפלאַמט, זיי האָבן געצאָרגט און עס האָט געווייעט פון זיי, אין דער זעלביקער צייט, אַזאַ פראַסטיקע קעלט, וואָס האָט מיך געמאַכט אויפשוידערן. „וואָס זאַל איך דיר דערציילן? אפשר שרייען צו די הימלען און זיי זאָגן, ווי אַזוי סטרעלקעס האָבן מיך פאַרגוואַלדיקט? זאַל איך זאָגן די הימלען ווי אַזוי איך בין געקומען זען מיין מוזשיק, וועלכן מען האָט מיט אַ צייט צוריק פאַרשיקט? עס דינט מיר דאָך די רעכט אים צו זען בלויז איין מאָל אין יאָר! דאָס אַלץ ווייסן דאָך די הימלען! איין סטרעלאַק האָט מיר געזאָגט, קום, איך וועל דיר פירן צו דיין מאָן. ער האָט מיך פאַרפירט ערגעץ אין אַ זייטיקער וואַך-בודע, פון יענער זייט צוים. אַרום האָבן גע-נישטערט וועלף און הינט, דער טשאַרט קען זיך בלויז פאַנאָדער-קלייבן. אַנשטאַט צו מיין מאָן, האָט ער מיך אַוועקגעשליידערט אויף זיין קויקע און געזאָגט: „וועסטו זיך לאָזן, באַביאַנקאַ, וועסטו זען דיין מאָן, אויב נישט, וועסטו צו אַלדי שוואַרצע יאָר צוריקגיין מיט גאַרנישט. דיין מוזשיק האָט זיך מיט עפעס פאַרזינדיקט אין לאַגער און מען האָט ביי אים אַפגענומען די רעכט צו זען זיך מיטן ווייב. איך וועל דיר אָבער צופירן צו אים.“ איך האָב זיך געלאָזט באַשלאָפן פון אים. „וואַרט דאָ, האָט ער געזאָגט. באַלד קום איך נאָך דיר.“ אַן אַנדער וועכטער איז געקומען און נאָך אים אַ נייער וועכטער, און אַלע האָבן מיך פאַרגוואַלדיקט, אַזוי ביז שפעט אין דער נאַכט. דער-נאָך האָט מען מיך פאַרטריבן קיין באַראַשאַוואַ און געיאָגט מיט הינט.“

בעת אַגוליייעוו האָט דערציילט די מעשה מיט דער באַביאַנקע, האָט וואַסיליעוו געוויקלט זיין ציגאַר אין אַ שטיקל צייטונגס-פאַפיר. סאַבאַליעוו, געוועזענער פּרעדיסעדאַטעל פון קאַלכאַז, האָט מיט אַ מעסערל געשניטן אַ שטיקל סאַלע און אַרויפגעלייגט עס אויף אַ פענעץ ברויט.

די מאַביליזירטע דערלעבן האָבן זיך צוגעהערט צו דעם, ווי עס וואַלט געווען אַן אַלטע געשיכטע פון ערגעץ אַ ווייט און פּרעמד לאַנד.

סטיאפאקא, דער אכצן-יאריקער קאניוך און אנטרייבער, האט זיך צוגעבויגן געענטער צו אגולייעוון און מיט שטילקייט געפרעגט: — נו, זאג, וואס איז געווארן? — ער האט די פראגע עטלעכע מאל איבערגעהורט מיט עקשנות, כאטש אלע ארום זענען געבליבן גלייכ-גילטיק צו דעם אלעם, וואס אגולייעוון האט דערציילט.

— וואס איז געווארן מיט איר? גארנישט! זי האט געשאלטן די הימלען! דערנאך האט זי זיך דערמאנט, אז זי האט מער נישט קיין האלץ אויף צו קאכן איר עסן. האט זי מיך געבעטן, אז איך זאל איר לאזן ארויפלייגן אויפן וואגן א בינטל כוואראסט.

אגולייעוון האט פארגעזעצט:

— איך האב געקוקט מיט וואס פארא כוח זי ברעכט טרוקענע ריטלעך אין די קוסטעס, געקוקט אויף אירע פעסטע פיס, אויף איר געשטעל און געטראכט: די באביאנקע וועט איבערלעבן די סטרעל-קעס און די וועכטער און אויך די הינט, די פארווילדעוועטע און די האלב-פארווילדעוועטע. זי וועט זיי איבערלעבן, זי וועט איבער-האלטן.

א גאנצע נאכט האט זיך מיר געפלאנטערט די מעשה מיט דער רוסישער באביאנקע, וואס איז געקומען אין לאגער אריין זען איר פארשיקטן מאן. אויסטערליש, די צופעליק דערציילטע געשיכטע פון אגולייעוון האט זיך צונויפגעמישט מיט דעם, וואס עס האט מיר דערציילט נאדיעזשדא, בעת דער ערשטער באגעגעניש. דאס וואלד-ביידל פון וועכטער ביי דעם טויער פון „טעמלאג“ און מאסקווע, די אויפנאמעס אין די זאלן פון קרעמל, ווו נאדיעזשדא איז געווען איינע פון די פארוויילונגס-פרויען, די וואס דארף האלטן געזעלשאפט און וועלכע ווערט קאנטראלירט און דיריזשירט פון דעם ספעציעלן אפטייל פון אויסערן-מיניסטעריום פאר רעפרעזענטאנץ מיט אויס-לענדער.

איך האב אין דער נאכט אנגעהויבן צו באנעמען, אז דאס אלץ וואס נאדיעזשדא וולאדימיראווא האט מיר דערציילט איז נאר א



קליינער טייל פון אירע איבערלעבענישן. זי האט דאס נישט געזאגט אזוי אפן און דירעקט ווי די באביאנקע אין באראשאווא צו אגו-לייעוו, נאָר מיט אַנדייטונגען און מיט פאַרהוילענישן.

מיר איז עס אויסגעקומען, אַז דאָס האָט זיך נאָדיעזשדאָ געפונען אין וואַך-ביידל און אַז זי איז עס פאַרגוואַלדיקט געוואָרן פון די וועכטער. איך בין געשטאַנען אויף דער צווייטער זייט פון די שטע-כיקע דראַטן און געזען ווי עס טוישן זיך די סטרעלקעס, ווי עס לויפן די הינט מיט צעסליניעטע מאַרדעס און אַרויסגעשטשירעטע ציין, נישט ווייט יאַמערט דער לאַקאָמאַטיוו פון דער שמאַלער קאַלייקע וואָס פאַרט פון איין לאַגער-פונקט צום אַנדערן. דאָרט, אין איינעם פון די באַראַקן, איז מיין געלעגער... וואָס טו איך דאָ, ביים צוים? ווער האָט מיך אַהער פאַרפירט, אַז איך זאָל זיך צוקוקן צום שאַנד פון נאָדיעזשדאָ? איך האָב געוואַלט שרייען, געוואַלט וואַרפן שטיי-נער אויף די הינט, ווייל מערער פון אַלעם האָב איך זיי פיינט באַ-קומען — — —

איך האָב דערשפירט ווי עמעצער טרייסלט מיך פאַר די אַקסל, געהערט אַ קול און דערנאָך איז מיר קלאַר געוואָרן, אַז דאָס טרייסלט מיך אַדריאַן.

— וואָס וועקסטו דעם נאָראַד? וואָס יאַמערסטו? דו שרייסט פון שלאָף אויף אַ שפראַך, וואָס קיינער פאַרשטייט נישט?

— זאַקורים, רעביאַטאַ — האָט עמעצער געזאָגט און יעדן איינעם פאַרגעלייגט זיין טאַבאַק-זעקעלע.

איך האָב געהאַלטן דאָס זעקעלע, געוואַלט אַרויסנעמען אַ ביסל טאַבאַק און נישט געקענט, ווייל די הענט האָבן מיר געציטערט. ערשט איצט האָב איך דערשפירט די קעלט, כאַטש וואָסילעוו האָט שוין געהאַט אונטערגעהייצט דאָס בלעכענע אייוועלע און די רער איז אין דער גידער געווען רויטלעך אַנגעגליט.

די פאַלשע נאַכט-שטערן פון די פאַרקלאַפּטע פענצטער זענען שוין לאַנג פאַרגאַנגען. דאָס שניי-ליכט, וואָס האָט שאַרף אַריינגע-

געשניטן זיך אין דער נאכט, איז פארוואנדלט געווארן אין א בלאַ-  
לעכן געשימער.

— עס ליכטיקט שוין.

אדריאן איז צו גאָענט צום פענצטער און אַרויסגעקוקט דורך אַן  
אויסגעדלאָבעטער עפענונג אין די טונקעלע בלעכן.

— מיר זענען שוין אין פאַטמאַ.

פון די שכנותדיקע וואַגאַנען איז דערגאַנגען צו אונדז אַ קלאַפּע-  
ריי און אַ געשריי:

— עפנט די טירן! לאַזט אַרויס פון וואַגאַן! קיפּיאַטאַק!

אויך מיר האָבן אַנגעהויבן צו קלאַפּן מיט די פּויסטן אין דער  
פאַרמאַכטער וואַגאַן-טיר.

— טשאַרטי! זיי מיינען, אַז דאָס איז אַ פאַרטיע אַרעסטאַנטן!

— עפנט! מיר זענען מאַביליזירטע! עפנט!

ווען עס איז געוואָרן ליכטיק, האָט מען צעפּראַלט די וואַגאַן-טירן.  
מיר זענען אַרויסגעשפרונגען איינצלווייז און געשטעלט זיך אין אַ  
רייע.

לאַגער-וועכטער און באַוואַפנטע סטרעלקעס האָבן אונדז איבער-  
געציילט און איבערגעגעבן אַ גרופּע זעלנער.

מיר האָבן זיך נאָך אַלץ געפונען אויפן שטח פון דעם לאַגער  
פאַטמאַ. גישט ווייט, ביי אַ באַראַק, דער „וואַקזאַל“ פון דער שמאַ-  
לער קאַלייקע, געפינען זיך קעסלען מיט קיפּיאַטאַק. מיר האָבן זיך  
פאַרשלעפט מיט די רוקזעק ביז צו דער וואַנט פון אַן אַמבאַר. אַפּ-  
געבונדן די בלעכענע טעפּלעך פון די רימענס און אַנגענומען הייס  
וואַסער פון אַ קראַן.

איינער פון די מיליטערישע באַגלייטער האָט אונדז געזאָגט, אַז  
מיר וועלן דאָ וואַרטן אויף לאַסט-מאַשינען, וועלכע וועלן אונדז פירן  
ביז צו דעם הויפט-באַן-וועג מאַסקווע-דאַלגי-וואַסטאַק. אַ פאַר קילאַ-  
מעטער פון דאָנען געפינט זיך דער וואַקזאַל פון דער סטאַציע פאַט-  
מאַ. דאָרט וועלן מיר זיך אַנלאַדענען אויף איינעם פון די צוגן אין  
דער ריכטונג קיין מאַסקווע. ווי לאַנג מיר זענען דאָ, אויף דער

טעריטאריע פון לאַגער, מוזן מיר זיך אונטערוואַרפן דעם שטרענגן רעזשים; נישט אַפטיילן זיך פון דער גרופע, נישט ריידן מיט פאַר-שיקטע, נישט פרעגן קיין שאלות די סטרעלקעס און די לאַגער-וועכטער.

— איר דאַרפט דאַנקען דעם לאַגער, וואָס ער האָט איך געגעבן די רעכט דורכצופאַרן מיט זייער טעפלושקאַ. ווען נישט, וואָלט איר געמוזט גיין די איבער הונדערט קילאָמעטער צו פוס. פאַנימאַיעטע ? — האָט זיך עטלעכע מאָל איבערגעפרעגט דער אויפזעער. איך האָב פאַרבאַקט שטיקלעך שוואַרץ-ברויט אין דעם קיפּיאַ-טאַק, אַרויסגענומען דעם הילצערנעם לעפל פון דער שטיוול-כאַליאַ-ווע און אַנגעהויבן צו „כליעבען“ אין דעם פרימאַרגן דאָס קאַכעדיקע וואָסער.

מיר זענען געזעסן צווישן צוויי באַראַקן-ווענט און געזען דעם פאַרשנייטן דאַך און שפיצן פון עטלעכע סאַסנע-ביימער. דאָ האָט דער ווינט נישט געיאָגט און די קעלט איז נישט אַזוי צוגעשטאַנען נאָך דעם קיפּיאַטאַק.

די מאַביליזירטע פון טענגושיי האָבן שוין געהאַט אויסגעטרונקען דאָס לעצטע ביסל סאַמאַגאַן. זיי האָבן אַן אויפהער גערויכערט, גע-וויקלט נייע „ציגן-פיסלעך“ און דערנאָך געדרימלט. טייל מאָל איז עמעצער אויפגעשפרונגען, געקלאָפט איין פוס אין אַנדערן, געקלאָפט זיך מיט די הענט אונטער די אַרעמס און אונטערגעהאַפּסלט. איך האָב אַרויסגענומען פון בוזעם-טאַש נאָדיעזשדאַס העפט און אַנגעהויבן אים בלעטערן.

...איך האָב זיך היינט לאַנג צוגעקוקט ווי גענאָדי שפּילט זיך מיטן פאַטער. עס איז דער דריטער טאַג, ווי מיין זון האָט אַנגעהויבן גיין. מיין מאָן, יאַקאָוו, האָט פאַר אים געקויפט אַ גרויסן רויטן באַ-לאַן. ער איז געשטאַנען אין איין ווינקל פון צימער און געזאָגט צו גענאָדי: קום, נעם דאָס! קום! איך האָב געזען ווי דער זון האָט אַנגעהויבן צו שטעלן די ערשטע וואַקלדיקע טריט. ער וועט פאַלן!

ער וועט פאלן, יאקאוו! — האָב איך אויסגערופן. גענאָדי איז אָבער דערגאַנגען. ער האָט דורכגעמאַכט די ערשטע קליינע שטרעקע אין זיין קינדיש לעבן. ער האָט מיט די הענטלעך געוואָלט איינקלעמען דעם רויטן באַלאַן און אין דער רגע איז עפעס געשען! עס האָט זיך דערהערט אַ לופט-געסווישטש, אַזוי ווי עס וואָלט זיך עפעס איבער-געבראַכן. דער באַלאַן איז צעריסן געוואָרן אויף פּיצלעך. געמאַר-טשעשטע גומי-הייטלעך זענען געבליבן ליגן אויף דער פּאַדלאַגע. איך האָב גענוי געוואוסט, אַז עפעס וועט געשען און אַז עס גרייט זיך אַן אומגליק.

...אויף דעם, וואָס איך האָב מיט פּחד געוואָרט איז געקומען. עס איז געווען אין גרויסן זאַל פון קרעמל. נאָך האַלבער נאַכט. קאַוואַ-לאַוואַ האָט געזונגען אירע טשאַסטושקעס. דאָס האָט דער „פּאַטער פון די פעלקער“ אויסגעדריקט זיין ווונטש זיי צו הערן. איך האָב געזען, אַז ער שענקט נישט די מינדסטע אויפּמערקזאַמקייט איר זינגען. ער איז געזעסן מיטן רוקן אויסגעדרייט צו דער בינע. דער הויפּט-אויפּזעער פון די פּייערלעכע אַוונטן א. איז צוגעקומען צו מיר. איך בין געווען אומרויך און געוואָלט דעם אומרו פאַרדעקן. יעדער צייכן פון אומרו רופּט דאָ אַרויס שווערן פאַרדאַכט. „איך אייל זיך, טאַוואַרישטש א.“ — האָב איך געזאָגט. „אָזוי, איר איילט זיך? כאַ-כאַ-כאַ. איך וויל אייך העלפּן, אַז איר זאַלט זיך נישט איילן און, אַז איר זאַלט נישט זיין אַזוי אומגעדולדיק?“ איך האָב אויך גע-לאַכט. זיינע אויגן האָבן מיך געמאַכט שוידערן און איך האָב דעם שוידער מאַסקירט. „ווי אַזוי וועט איר מיר העלפּן?“ „עס איז אַזוי פשוט, נאָדיעזשדאַ וולאַדימיראַוונאַ, אַזוי פשוט. קומט מיט מיר אויף איין רגע.“ איך בין אים נאַכגעגאַנגען. אין אַ זייטיקן קליינעם זאַל, אַנגעשפּאַרט ביי אַ מירמלנעם זייל האָב איך געפרוּווט ליינען אַ פּאַפּירל, וועלכן עס האָט מיר געגעבן דער הויפּט-אויפּזעער א. אַ, גאַט, דאָס איז דאָך די האַנטשריפּט פון מיינ מאַן יאַקאָוו סאַמעלאַוויטש! איך האָב נישט קיין טעות? ניי, אַט איז צום סוף

פון דער דערקלערונג זיינער, דער פולער אונטערשריפט: יאקאוו סאמועלאוויטש מינטשעל. „לייענט דאָס! לייענט איבער דאָס, וואָס אייער מאָן שרייבט וועגן אייך, דעמאָלט וועט איר זיך מער נישט איילן צו אים אַהיים!“

איך האָב געלייענט. דאָס איז געווען מיין מאָנס אַ דערקלערונג, אַז איר, זיין פרוי, נאָדיעזשדאָ וואָדימיראַוואַ, בין אויף דעם דינסט פון אויסלענדישע שפּיאַנען, אַז איך פאַראַט דאָס סאַציאַליסטישע היימלאַנד און האָב אים אויך געוואָלט אַריינציען אין דער פאַררע-טערישער טעטיקייט. ער האָלט עס פאַר זיין חוב דאָס צו מעלדן די מאַכט-אַרגאַנען...

עס איז אוממעגלעך, האָב איך געזאָגט. אַ. האָט זיך צעלאַכט. „ווי נאָו? איר זענט! אוממעגלעך? ווי נישט וואַכזאַם איר זענט! פאַר דעם אַליין קומט אייך צו משפּטן! שרעקט אייך נישט, נאָ-דיעזשדאָ. עס דראָט אייך גאַרנישט, ווייל די זאַך איז אין מיינע הענט. איך וויל, אַז איר זאָלט דאָ בלייבן אַזוי לאַנג ווי עס וועט נויטיק זיין פאַר מיר. דערנאָך וועט איר גיין מיט מיר. נעמט אייער מאָנס דערקלערונג! נעמט דאָס! איר קענט דאָס אַפילו איינרעמען אין אַ גאַלדן רעמל און אויפהענגען איבער אייער שותפות-בעט“...

...איך בין געבליבן. דערנאָך בין איך אַוועק מיט אַ. פאַרטאַג בין איך צוריקגעקומען אַהיים.

יאקאוו איז געזעסן אין אַ שטול אין דעם מאָנטל. לעבן אים איז געלעגן אַ קליין פאַרפאַקט רענצל. „וואָס איז דאָס?“ האָב איך אַנגע-וויון אויפן פעקעלע. „גאַרנישט, נאָדיעזשדאָ, אַ קלייניקייט אויף דעם ווייטן וועג, אויף וועלכן איך בין תמיד גרייט“. איך האָב אים גאַר-נישט געפרעגט. אין מיין האַנט איז געלעגן פאַרקוועטשט זיין „דער-קלערונג“.

...גאָט, וואָס זאָל איך טאָן? פאַרוואָס בלייב איך מיט מיין מאָן אין איין הויז? זיין שרעק האָט אים פולשטענדיק באַהערשט. ער

שרעקט זיך פאר זיין לעבן, ער שרעקט זיך, און מען וועט מיך פאר-  
שיקן. ער איז דורך און דורך איבערגעפולט מיט פחד. דאס לעצטע  
ביסל ליבשאפט צו מיר איז פארגאנגען. ווי אזוי קען א מענטש, וואס  
איז פארוואנדלט געווארן אין איין געקנויל פון שרעק און אומרו,  
ליב האבן? איך בין פאר אים געווארן א לאסט. און מיר וועט ער  
אונטערגיין. דאס האט ער מיר געזאגט. מיט מיר האלט ער זיך נאך  
אויף דער אייבערפלאך. ווי לאנג? איך בין זיכער, און ווי נאך ער  
וועט דערפילן און עס דראט אים נישט קיין פארשיקונג וועט ער  
אזעק פון מיר. ער וועט מיך איבערלאזן כדי צו אנטלויפן פון זיין  
געפאלנקייט, פון זיין שרעק און פון זיין באשווערט געוויסן. יאקאוו  
וועט מיך איבערלאזן, אויב ער וועט האבן די ערשטע זיכערקייט פון  
א פרייען מענטש... איך קום איצט זעלטן אין די נעכט אהיים".

איך האב איבערגעריסן דאס לייענען. מען האט באפוילן נעמען  
די רוקזעק און אויסשטעלן זיך צו פיר אין א רייע.  
באלד פארלאזן מיר די לאגער-זאגע. עס וועט זיין די לעצטע  
קאנטראל. א דראבער שניי פאלט. סטרעלעקס באגלייטן אונדז. ביזן  
טויער איז נישט ווייט.

איך גיי אין איין שורה מיט אדריאן, מיט פיאטר סאבאלעוון, מיט  
וואסיליעוון. איך צערייס צוערשט דעם בריוו און דערגאך די בלעט-  
לעך פון נאדיעזשדאס העפט. איך צערייס זיי אין קליינע פיצלעך  
און ווארף זיי אויף דעם שניי. זיי זעען אויס, בעתן פאלן, אזוי ווי  
די שניי-פלאטערלעך. זיי פאלן אויפן שניי און ווערן פארדעקט פון  
שניי.

איך זע איצט פאר זיך דאס פנים פון נאדיעזשדא. זי גייט צוזא-  
מען מיט מיר ביזן טויער. דא קאנטראלירט מען אונדז. מען הייסט  
עפענען די רוקזעק, מען ציילט אונדז איבער, דערגאך לאדענען מיר  
זיך און אויף אן אפענעם לאסט-צוג, וועלכער גייט אין דער ריכטונג  
צו מאסקווע.

נאדיעוּשדאָ איז ווייט, אויף יענער זייט צוים, דאָרט וווּ עס זענען  
געבליבן די וואַסן. איד קוק און זע נאָר דעם פּאַלנדיקן שניי, וואָס  
דעקט אַלץ צו.

(סוף)





1. די שטילקייט מאַנט, לידער, לאַדזש, 1945
2. ירושה, לידער, רעגענסבורג, 1947
3. אויפגעוואַכטע ערד, דערציילונגען, „די גאַלדענע קייט“, תל-אביב, 1953
4. אין אַ פאַרוואַרלאַזטן דאַרף, ראַמאַן, „קיום“, בוענאַס-איירעס, 1954
5. ביי די טויערן פון מאַסקווע, פאַרלאַג יידישער קולטור-קאָנגרעס, ניר-יאַרק, 1956
6. נאַכט איבער גלושינאַ, י. ל. פּרץ-פאַרלאַג, תל-אביב, 1957
7. ביי דער ווייסל, ראַמאַן, י. ל. פּרץ-פאַרלאַג, תל-אביב, 1958
8. די גאַס פון בליענדיקע מאַנדלען, דערציילונגען, „קיום“, בוענאַס-איירעס, 1958
9. דאַס פאַלן פון בערלין, ראַמאַן, ציקאַ-פאַרלאַג, ניר-יאַרק, 1960
10. דאַס הויז צווישן דערנער, דערציילונגען, פאַרלאַג „מנורה“, תל-אביב, 1960
11. על נהרות פוילן, ראַמאַן, „קיום“, בוענאַס-איירעס, 1962
12. די מלחמה-טרילאָגיע (ביי די טויערן פון מאַסקווע, ביי דער ווייסל, דאַס פאַלן פון בערלין) אין איין באַנד, נייע אויפלאַגע. נוימאַן-פאַנד און פעדעראַציע פון יידישע געזעלשאַפטן אין פאַריז, 1965
13. קערנער אין מיַדבר, דערציילונגען, פאַרלאַג „אוונזער קיום“, פאַריז, 1966
14. דער אויטאָפּאַרטרעט, ראַמאַן, י. ל. פּרץ-פאַרלאַג, תל-אביב, 1969
15. דער שוואַרצער דעמב, דערציילונגען מיט אַן אַקוואַ-רעל-בילד אין פאַרבן פון מאַרק שאַגאַל, פאַרלאַג „אונ-זער קיום“, פאַריז 1969

